

Programmabegroting 2026

&

Meerjarenraming 2027-2029

Inhoudsopgave

Leeswijzer	3
Samenstelling gemeenteraad	5
Samenstelling van het gemeentebestuur	6
Bestuurlijke inleiding	8
Financieel meerjarenbeeld	11
Programma's	15
Samen Wonen	16
Samen Werken	39
Samen Leven	47
Samen Besturen, Samenwerken, Organiseren	64
Paragrafen	75
Paragraaf 1 Lokale heffingen	76
Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing	81
Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen	97
Paragraaf 4 Financiering	115
Paragraaf 5 Bedrijfsvoering	119
Paragraaf 6 Verbonden partijen	123
Paragraaf 7 Grondbeleid	138
Paragraaf 8 Wet Open Overheid	145
Paragraaf 9 Duurzaamheid	147
Bijlagen	150
1 Lasten en baten 2026 tot en met 2029	151
2 Geraamde incidentele bedragen	152
3 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves	157
4 Reserves en voorzieningen	159
5 Subsidieregister	163
6 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans	170
7 Investeringskredieten	172
8 Definities verplichte beleidsindicatoren	175
9 Uitgangspunten begroting 2026 - 2029	183
10 Taakvelden	184
11 Afkortingen	187

Leeswijzer

Hierbij presenteren we u de Programmabegroting 2026 & Meerjarenraming 2027-2029. De begroting is een nadere uitwerking van de plannen en initiatieven uit de Perspectiefnota 2026-2029, aangevuld met meerjarig beleid uit het Coalitiedocument 2022-2026 'Veel te doen in Dalfsen', het College Uitvoeringsprogramma 2023-2026 en de ambities en beleidsdoelstellingen van de gemeenteraad.

We starten de begroting met een bestuurlijke inleiding. Hierin worden de belangrijkste landelijke ontwikkelingen benoemd en wat daarvan de gevolgen zijn voor Dalfsen. Daarnaast bevat de bestuurlijke inleiding het financieel meerjarenbeeld met de saldi voor de jaren 2026 tot en met 2029, uitgesplitst naar een incidenteel en structureel saldo.

In hoofdstuk 2 worden per programma eerst de beleidsmatige ontwikkelingen en de belangrijkste doelen en inspanningen voor de komende jaren beschreven, aangevuld met wat dit mag kosten. De belangrijkste doelen in deze begroting zijn in lijn gebracht met de negen doelenbomen die vorig jaar door de gemeenteraad zijn vastgesteld. De maatschappelijke effecten en hoofddoelen uit de doelenbomen zijn verdeeld over de vier programma's. Aansluitend vindt u per programma de beleidsindicatoren die over meerdere jaren worden gevolgd. Deze indicatoren schetsen een beeld van de prestaties over de jaren heen.

De Perspectiefnota 2026-2029 stond dit jaar in het teken van noodzakelijke ombuigingen om onze begroting meerjarig in balans te brengen. Normaliter ligt de nadruk op de ambities van de gemeente en de opgaven waar wij voor staan. Dat was nu anders. Een samenvatting daarvan en eventuele nakomende voorstellen voor nieuw beleid vindt u per programma onder 'Nieuw beleid'. Indien er voor beleid en activiteiten uit voorgaande begrotingen een aanpassing in het budget nodig is, dan staat dit vermeld bij in de paragraaf 'Financiële afwijkingen'. Autonome ontwikkelingen worden financieel wel weergegeven, maar worden verder niet toegelicht. Tenslotte worden per programma de Verbonden partijen beschreven met de ontwikkelingen die daar plaatsvinden.

In hoofdstuk 3 volgen de, vanuit de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording gemeenten en provincies), voorgeschreven paragrafen. In de paragraaf 'Lokale Heffingen' wordt het gemeentelijke beleid over heffingen, de inkomsten per heffing, de kostendekkendheid en het kwijtscheldingsbeleid beschreven.

De financiële en niet-financiële risico's worden in de paragraaf 'Weerstandsvermogen en risicobeheersing' afgezet tegen de aanwezige en benodigde reserves waarmee de weerstandsratio wordt bepaald. Ook worden diverse financiële kengetallen vermeld en beoordeeld.

De paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen' geeft een beschrijving van de kapitaalgoederen wegen, infrastructurele (civiele) kunstwerken, openbare verlichting, riolering, water, openbaar groen en gebouwen. Daarnaast zijn hierin de beleidskaders, de kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren en de financiële consequenties van het beleidsdoel opgenomen. Er is geprobeerd om zoveel mogelijk van de aanbevelingen van het themaonderzoek Vakberaad gemeentefinanciën te verwerken in de paragraaf 'Onderhoud kapitaalgoederen'. In de paragraaf 'Financiering' gaan we in op de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Ook treft u een overzicht aan van de langlopende geldleningen en het rentebeleid van Dalfsen.

De paragraaf 'Bedrijfsvoering' geeft inzicht in de stand van zaken en de beleidsvoornemens over de gemeentelijke bedrijfsvoering. We gaan onder andere in op de volgende onderwerpen: personeelsbeleid, ontwikkeling concern control, inkoop- en aanbestedingsbeleid, informatiemanagement, informatiebeveiliging & privacy, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid. In de programma's van hoofdstuk 1 zijn de verbonden partijen reeds afzonderlijk vermeld. De paragraaf 'Verbonden partijen' geeft het totaalbeeld van alle verbonden partijen van de gemeente. Per verbonden partij zijn de financiële ratio's, de beleidsvoornemens, de ontwikkelingen en de risico's beschreven.

Gemeente Dalfsen heeft een actief grondbeleid. Hierover leest u in de gelijknamige paragraaf. Hierin zijn de volgende zaken beschreven: de wijze waarop de gemeente hier invulling aan geeft, welke ontwikkelingen er aanstaande zijn, hoe we in dit kader omgaan met risico's en in welke mate deze gedekt worden door de algemene reserve grondbedrijf. Deze paragraaf eindigt met een actueel beeld van de grondexploitaties.

In de Wet Open Overheid wordt voorgeschreven dat bestuursorganen in de jaarlijkse begroting aandacht besteden aan de beleidsvoornemens inzake de uitvoering van deze wet en in de jaarlijkse verantwoording verslag doen van de uitvoering ervan, mede in relatie tot de beleidsvoornemens. De gelijknamige paragraaf gaat in op de inbedding en uitvoering van deze wet in Dalfsen.

Dalfsen heeft duurzaamheid hoog in het vaandel staan en beschrijft, op eigen initiatief, in een specifieke paragraaf de samenhang van doelen en activiteiten op dit gebied in Dalfsen. Duurzaamheid is een thema dat raakvlakken heeft met alle programma's uit hoofdstuk 1 en daardoor op diverse plaatsen terugkomt. Deze paragraaf beoogt alle initiatieven te bundelen.

Hoofdstuk 4 bevat diverse (vooral cijfermatige) bijlagen die onder meer een beeld geven van de baten en lasten per taakveld, de mutaties van reserves en voorzieningen, de staat van investeringen voor de komende jaren, het EMU-saldo en geprognosticeerde balans en de gehanteerde uitgangspunten van de begroting.

Samenstelling gemeenteraad

De gemeenteraad bestaat uit 21 raadsleden, verdeeld over zes politieke partijen. De zetelverdeling in de gemeenteraad van Dalfsen is als volgt:

Gemeentebelangen - 8 zetels:

- Inge Haarman;
- Jelle Hekman;
- Mariëtte Holterman;
- Gerard Jutten;
- Herman Kleine Koerkamp;
- Wim van Lenthe;
- Wim Pessink;
- Jolande Upper.

CDA – 6 zetels:

- Bert Ruitenbergh;
- Luc Diepman;
- Roel Kouwen;
- Wim Prinsse;
- Miriam Veldkamp;
- Anouk Zwakenberg.

ChristenUnie – 3 zetels:

- Rietje Lassche-Visscher;
- Dick van Gelder;
- Dick Homans.

PvdA – 2 zetels:

- Leander Broere;
- Ton de Vries.

VVD – 1 zetel:

- Gerrit Jan Veldhuis.

D66 – 1 zetel:

- Bernard Smalbraak.

De gemeenteraad wordt bijgestaan door de griffier Johan Paul de Groot.

Op 18 maart 2026 zijn de gemeenteraadsverkiezingen. Gezien het aantal inwoners (> 30.000) van onze gemeente krijgen wij na de verkiezingen 23 raadsleden.

Samenstelling van het gemeentebestuur

Het gemeentebestuur wordt gevormd door het college van burgemeester en wethouders en de gemeenteraad. Het college van B&W vormt het dagelijks bestuur en de gemeenteraad het algemeen bestuur. De gemeenteraad is het hoogste bestuurlijke orgaan en stelt de kaders voor het beleid vast, stelt de financiële middelen voor de uitvoer van de programma's vast, en heeft een controlerende rol ten opzichte van het college van B&W. Het college is verantwoordelijk voor de uitvoering van de raadsbesluiten en heeft daarnaast een aantal eigenstandige taken.

Het college bestaat burgemeester Michael Sijbom en de wethouders Betsy Ramerman, André Schuurman, Jan Uitslag en Ruud van Leeuwen. De gemeentesecretaris/algemeen directeur is Henry van der Woude.

mr. drs. M. (Michael) Sijbom
Burgemeester gemeente Dalfsen

A. (André) Schuurman
Wethouder (1e Loco)

drs. J.W. (Jan) Uitslag
Wethouder (2e Loco)

A.J. (Betsy) Ramerman
Wethouder (3e Loco)

drs. R.W.J. (Ruud) van Leeuwen
Wethouder (4e Loco)

H.J. (Henry) van der Woude
Gemeentesecretaris/algemeen directeur

Het college vergadert iedere week op dinsdag. Ieder lid van het college van B&W is verantwoordelijk voor een aantal specifieke beleidsterreinen (portefeuilles) van de gemeente.

Portefeuilleverdeling college van B&W

Burgemeester mr. drs M. Sijbom

Kabinet en representatie, Dienstverlening, Algemene bestuurlijke aangelegenheden, Openbare Orde en Veiligheid, Bestuurszaken en communicatie, Privaatrechtelijke en juridische zaken, Personeel en Organisatie, Strategische beleidsvorming, Intergemeentelijke en regionale samenwerking, Bedrijfsvoering en Digitalisering.

Gebiedswethouder Dalfsen/locoburgemeester A. Schuurman

Portefeuillehouder Wonen

Duurzaamheid (inclusief milieu, afval en energietransitie), Integrale handhaving, Ruimtelijke ontwikkeling, Volkshuisvesting, Monumenten en Archeologie, Verstedelijkingsstrategie (Regio Zwolle), Bestuurlijke vernieuwing, Inwonerbetrokkenheid. Project Centrumplan Dalfsen.

Gebiedswethouder Nieuwleusen drs. J.W. Uitslag

Portefeuillehouder Leven

Welzijn, Jeugd(hulp), Inclusie, WMO, Sport, Sportaccommodaties (beheer), Kulturhusen, Cultuur, Maatschappelijk werk, Volksgezondheid, Onderwijs en educatie, Stikstof, Evenementenbeleid, Project Ruimte voor de Vecht.

Gebiedswethouder Platteland, Hoonhorst en Oudleusen A.J. Ramerman

Portefeuillehouder Werken

Economische ontwikkeling, Agrarische ontwikkeling en plattelandsvernieuwing, Recreatie en toerisme, Werkgelegenheid en participatie, Werkvoorzieningsschappen, Verkeer en vervoer, Groen/ blauwe diensten.

Gebiedswethouder Lemelerveld drs. R.W.J. van Leeuwen

Portefeuillehouder Financiën

Financiën, Planning en Control, Klimaatadaptatie, Beheer en onderhoud openbare ruimte (groen en grijs), Beheer en onderhoud gemeentelijke gebouwen. Grondexploitaties, Nieuwe bedrijventerreinen, Lelystad Airport, Water (inclusief Hoogwaterbeschermingsprogramma), Aandeelhoudersrol.

Gemeentesecretaris H.J. van der Woude

Algemeen directeur en adviseur voor het college.

Bestuurlijke inleiding

Voor u ligt de Programmabegroting 2026-2029. Hierin staan de inkomsten en uitgaven van de gemeente Dalfsen, wat we willen bereiken, wat we hiervoor gaan doen en hoeveel dit mag kosten. De begroting is gebaseerd op het College Uitvoeringsprogramma. Daarin staan de belangrijkste plannen van het college voor de komende jaren.

Perspectiefnota

Op 7 juli 2025 stelde de gemeenteraad de Perspectiefnota 2026-2029 vast. Deze nota laat zien welke ombuigingen nodig zijn om de begroting voor meerdere jaren in balans te brengen. Hierin staan ook de financiële gevolgen van nieuwe ambities en voor ontwikkelingen waar de gemeente zelf geen invloed op heeft, zoals landelijke wetgeving. De perspectiefnota is daarmee een belangrijk fundament voor de programmabegroting.

Bij de besluitvorming over de perspectiefnota stelde de raad vast dat, met de kennis van nu, vanaf 2028 opnieuw bezuinigingen nodig zijn. Dit komt doordat de kosten blijven stijgen en de gemeente van het Rijk standaard te weinig geld krijgt voor het uitvoeren van (extra) taken. Uit de septembercirculaire van het gemeentefonds (de uitkering die gemeenten van het Rijk ontvangen) blijkt dat de gemeente Dalfsen voor diverse taken extra geld ontvangt. Deze extra middelen zijn verwerkt in deze begroting. Dankzij het extra geld schrijven we voor 2026 en 2027 zwarte cijfers. Het financiële perspectief vanaf 2028 blijft somber.

Een nieuwe regering, een nieuwe gemeenteraad

Het jaar 2026 staat in het teken van een nieuwe politiek-bestuurlijke periode. Op 29 oktober 2025 zijn er verkiezingen voor de Tweede Kamer. De koers van de nieuw gekozen regering is direct van invloed op onze gemeente. Als lokale overheid krijgen we van het Rijk veel (medebewinds)taken; taken die wij als gemeente moeten uitvoeren. Voor onze financiën zijn we bovendien voor een groot deel afhankelijk van het Rijk. Via de Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG) vragen wij de landelijke politiek hier rekening mee te houden.

Op 18 maart 2026 zijn er opnieuw verkiezingen, dit keer voor de gemeenteraad. De raad zal bestaan uit 23 raadsleden, twee meer dan nu. Dat komt doordat de gemeente begin 2025 de grens van 30.000 inwoners heeft bereikt. Na de verkiezingen start het (in)formatieproces: eerst onderzoekt een informateur welke partijen met elkaar een meerderheid kunnen vormen en willen samenwerken. Daarna volgt de formatie, waarbij afspraken worden vastgelegd in een coalitieakkoord. Dit akkoord bepaalt de bestuurlijke koers voor de komende jaren.

In deze begroting is nog geen rekening gehouden met nieuwe bestuurlijke ambities. Die worden opgenomen in de begroting van volgend jaar.

Dalfsen in een roerige wereld

We leven in een roerige wereld. Er woeden oorlogen in en net buiten Europa, en in Nederland lijkt de polarisatie - de nadruk op tegenstellingen - toe te nemen. Ook zijn er voortdurend (digitale) dreigingen. De wereld staat in brand, soms letterlijk. Dit heeft gevolgen voor ons als lokale overheid: het vraagt om alertheid, aanpassingsvermogen en om het geven van het goede voorbeeld.

In 2026 is maatschappelijke weerbaarheid, het vermogen van de gemeente en inwoners om goed om te gaan met spanning en onzekerheid, een belangrijk thema. Als gemeente hebben we daarin een belangrijke rol. Conflicten in de wereld zijn direct van invloed op onze gemeente. In 2026 huisvesten wij bijvoorbeeld vluchtelingen in het nieuwe asielzoekerscentrum in Dalfsen, zetten we ons in voor een goede integratie van statushouders, en vangen wij Oekraïense vluchtelingen op.

Gemeente Dalfsen 25 jaar

Op 1 januari 2026 is het 25 jaar geleden dat de gemeenten Dalfsen en Nieuwleusen fuseerden tot de huidige gemeente Dalfsen. In die 25 jaar zijn veel nieuwe ontwikkelingen in gang gezet.

Ontwikkelingen die de gemeente hebben gebracht tot waar we nu staan. Een krachtige en vitale plattelandsgemeente waar het fijn wonen, werken en samenleven is. Het is goed om samen met inwoners, verenigingen en ondernemers terug te blikken op wat de gemeentelijke herindeling ons heeft gebracht, en misschien nog belangrijker: wat het kompas voor de komende 25 jaar gaat worden. Wij willen dit organiseren op een soortgelijke wijze zoals we ook bij de 80-jarige bevrijding hebben gedaan. In de begroting is hiervoor geld gereserveerd.

Ruimte voor ambitie

De begroting die voor u ligt, is opgebouwd uit vier programma's. Per programma hebben we beschreven wat wij in 2026 willen realiseren. We bouwen verder aan een mooiere en toekomstbestendige samenleving, met bijzondere aandacht voor inwoners die een steuntje in de rug nodig hebben. Een greep uit de programma's:

1. Samen Wonen

- Bouwen van nieuwe woningen in Dalfsen (Oosterdalfsen Noord), Lemelerveld (Waterinkweg), Hoonhorst (De Koele II), Oudleusen (Muldersweg II) en Nieuwleusen (Westerbouwlanden);
- Voorbereiden van toekomstige woningbouw in Dalfsen (Engelland) en Nieuwleusen (Palthelanden);
- Verder versterken van onze dorpscentra (Centrumplan Dalfsen en 1e fase Burgemeester Backxlaan Nieuwleusen);
- Aanleggen van overstapvoorzieningen (OV-hubs) voor het openbaar vervoer in het Vechtdal;
- Uitvoeren van het Programma Landelijk Gebied;
- Werken aan de energietransitie en oplossingen zoeken voor netcongestie (het tekort aan ruimte op het elektriciteitsnet).

2. Samen Werken

- Ontwikkelen en uitgeven van nieuwe bedrijventerreinen in Dalfsen, Nieuwleusen en Lemelerveld;
- Behouden en versterken van een goede relatie met onze ondernemers;
- Stimuleren van recreatie en toerisme, bijvoorbeeld via het gebiedsarrangement Vechtdal;
- Werken aan toekomstbestendige schoolgebouwen. Dat doen we met de uitkomsten van de haalbaarheidsonderzoeken (onderzoeken naar de praktische en financiële uitvoerbaarheid) voor Nieuwleusen, Dalfsen-West en Lemelerveld.

3. Samen Leven

- Uitvoeren van de vastgestelde nota Financiële bestaanszekerheid. Daarmee zorgen we dat inwoners in hun basisbehoeften kunnen blijven voorzien. We blijven aandacht houden voor vroegsignalering (het tijdig herkennen van problemen voordat ze groter worden);
- Monitoren of de gelijke subsidievoorwaarden voor Kulturhusen goed werken, en financieren van hun duurzame meerjarenplanningen voor onderhoud;
- Uitvoering geven aan de lokale hervormingsagenda Jeugd;
- Werken aan een toekomstbestendige zorg en welzijnsstructuur door uitvoering te geven aan landelijke akkoorden zoals het Integraal Zorgakkoord (IZA), Gezond en Actief Leven Akkoord (Gala) en het in voorbereiding zijnde Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA);
- Uitvoeren van het Cultuur Uitvoeringsprogramma 2025-2029;
- Creëren van meer plekken voor het Centrum Seksueel Geweld;
- Fusie van het RSJ IJsselland (een samenwerkingsverband van elf gemeenten in de regio IJsselland voor de uitvoering van de Jeugdwet) met de GGD IJsselland.

4. Samen Besturen, Samenwerken en Organiseren

- Invoeren van vernieuwd beleid om inwoners te betrekken;
- (Strategisch) samenwerken in de regio, onder meer via Regio Zwolle en de P10 (het samenwerkingsverband van middelgrote plattelandsgemeentes);

- Verder ontwikkelen van de ambtelijke organisatie. Bijvoorbeeld door projectmatig en programmatisch te werken (kortdurende projecten én samenhangende programma's voor de langere termijn) en door te blijven inzetten op digitale transformatie: het gebruik van digitale technologieën bij onze werkzaamheden;
- Investeren in aantrekkelijk werkgeverschap.

Veel te doen in Dalfsen

"Veel te doen in Dalfsen", die titel kreeg het coalitiedocument van de huidige bestuursperiode mee. Nu we aan het einde van deze bestuursperiode staan, kunnen we vaststellen dat er inderdaad veel gedaan is; we hebben in de afgelopen jaren veel moois gerealiseerd of in gang gezet. Daarnaast blijft er nog genoeg te doen. Deze begroting legt hiervoor een stevige basis, ondanks een zorgelijk financieel vooruitzicht voor de komende jaren.

Samen met onze inwoners, ondernemers en samenwerkingspartners blijven we werken aan een gemeente waar het fijn wonen en ondernemen is en waar we omzien naar elkaar. In 2026 én daarna.

Financieel meerjarenbeeld

De uitgaven van de gemeente Dalfsen stijgen, als gevolg van ambities en toenemende opgaven in combinatie met stijgende kosten voor arbeid en materiaal. Tegelijkertijd ontvangen gemeenten structureel

fors minder inkomsten van het Rijk via het gemeentefonds. De uitkomsten van de mei- en septembercirculaire 2025 geeft de gemeente voor met name de jaren 2026 en 2027 verlichting. Het financiële ravijn wordt hiermee niet gedempt, maar vooruitgeschoven naar 2028 e.v. Structurele tekorten op de meerjarenraming 2027-2029 (jaarschijf 2028 en 2029) blijven bestaan en is niet toegestaan door de toezichthouder.

Financieel meerjarenbeeld 2026-2029

De Perspectiefnota 2026-2029 noteerde, na verwerking van de meicirculaire 2025 en de aangenomen amendementen, voor de jaren 2026 en 2027 een positief structureel begrotingssaldo. Hiermee was het ravijnjaar opgeschoven naar 2028 en verder.

Na verwerking van alle mutaties voor de programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029 is dit beeld ongewijzigd. Alleen zijn de jaren 2026 en 2027 iets minder positief dan bij de perspectiefnota was ingeschat en de jaren 2028 en 2029 zijn minder negatief dan ingeschat.

Het tekort (inclusief begrotingssaldo incidenteel) dat per saldo in 2026 optreedt (€ 0,5 mln.) moet onttrokken worden uit de algemene reserve vrij besteedbaar.

Meerjarenperspectief Begroting 2026-2029 (bedragen x €1.000)	2026	2027	2028	2029
Structureel saldo Perspectiefnota 2026-2029 (na vaststelling)	531	141	-2.319	-3.539
Mutaties programmabegroting 2026 en meerjarenraming 2027-2029:				
Effect septembercirculaire 2025	705	442	566	723
Autonome ontwikkelingen	-571	-144	167	1.302
Bijstelling ombuigingsvoorstellen	-438	-438	-438	-438
Structureel begrotingssaldo 2026-2029	227	1	-2.024	-1.952
Incidenteel saldo Perspectiefnota 2026-2029	-750	-420	0	0
Mutaties begroting 2026 incidenteel	19	0	0	0
Incidenteel begrotingssaldo 2026-2029	-731	-420	0	0
Totaal begrotingssaldo 2026-2029	-504	-419	-2.024	-1.952

Ten opzichte van de Perspectiefnota 2026-2029 is het financieel meerjarenbeeld veranderd. Er hebben een aantal omvangrijke mutaties bij het opstellen van de begroting voorgedaan. De belangrijkste daarvan zijn:

- Septembercirculaire 2025
- Autonome ontwikkelingen
- Bijstelling ombuigingsvoorstellen
- Mutaties begroting 2026 incidenteel begrotingssaldo
- Normkostenvergoeding opvang Oekraïners

Septembecirculaire 2025

De septembecirculaire 2025 heeft voor alle jaren een positieve uitwerking op het begrotingssaldo structureel, waarbij rekening gehouden is met de volgende taakmutaties.

Taakmutaties (x € 1.000)	2026	2027	2028	2029
Participatie	33	35		
CDOKE	934			
Overheidsbrede dienstverlening	26	26	26	26
Totaal taakmutaties	993	61	26	26

Participatie

Voor werknemers met een indicatie Beschut werk wordt een vaste vergoeding voor gemiste loonkosten ingevoerd. Die is hoger dan het huidige gemiddelde. De omvang van de bijdrage stijgt de komende jaren door de groei in het aantal beschut werkers. De middelen worden nu aan het gemeentefonds toegevoegd, maar zullen in de toekomst onderdeel worden van het budget voor de bijstand en loonkostensubsidies. (BUIG).

Capaciteit decentrale overheden klimaat- en energiebeleid (CDOKE)

Deze uitkering vervangt de Specifieke Uitkering (SPUK) CDOKE. De gemeente ontvangt een bijdrage voor klimaat- en energiebeleid, zoals het instellen van een zero-emissie zone en het aanleggen van zonneweiden of windparken. Voor de gemeente Dalfsen gaat het in 2026 om een bedrag van € 934.011. Onze belangrijkste taak is de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Daarnaast zijn er diverse verduurzamingstaken op het gebied van bijvoorbeeld energieproductie, mobiliteit, netcongestie en netwerk.

De middelen zijn ook beschikbaar voor de periode 2027 tot en met 2030, maar de uitkeringsvorm na 2026 is nog niet bepaald. Deze decentralisatie-uitkering bestaat uit basisfinanciering en planfinanciering. Alle gemeenten ontvangen basisfinanciering voor de vergroting van hun capaciteit. Daarnaast zijn aanvullend middelen beschikbaar voor gemeenten die in 2024 of 2025 planfinanciering hebben aangevraagd voor bijvoorbeeld het instellen van een zero emissie-zone, het aanleggen van zonneweiden of windparken en het aardgrasvrij maken van woningen. Hiervoor kwam de gemeente Dalfsen niet in aanmerking.

Overheidsbrede dienstverlening

De Specifieke Uitkering (SPUK) Informatiepunten Digitale Overheid (IDO) wordt vanaf 2026 omgezet naar de decentralisatie-uitkering Overheidsbrede Dienstverlening. De gemeente ontvangt een bijdrage voor laagdrempelige ondersteuning bij regelzaken met de (digitale) overheid.

Autonome ontwikkelingen

Ten opzichte van de PPN zijn er diverse autonome ontwikkelingen opgenomen. De grootste afwijkingen zijn: lagere opbrengst forensenbelasting € 95.000, lagere opbrengst omgevingsvergunningen € 170.000, hogere kosten bestuur door o.a. cao verhoging en stijging van 21 naar 23 raadsleden € 90.000. Ook zijn de bijdragen aan de verbonden partijen opgenomen conform hun begrotingen voor 2026.

In het kader van de doorontwikkeling van onze financiële processen is recent geconstateerd dat de aansluiting tussen onze financiële administratie en de sub-administratie Pauw voor de algemene uitkering niet volledig sluitend was. Dit is inmiddels gecorrigeerd, waarmee de aansluiting nu volledig is hersteld. Dit zorgt voor een oplopend structureel voordeel van het jaar 2027.

Bijstelling ombuigingsvoorstellen

Bij de PPN zijn enkele ombuigingsvoorstellen vastgesteld. In één geval is de ombuiging hoger dan destijds is ingeschat, namelijk de huuropbrengsten zijn € 70.000 structureel hoger. Daarnaast vallen de opbrengsten zwerfvuil structureel € 75.000 lager uit dan eerder ingeschat. Ook is er formatie bezuinigd, maar daar stond achteraf een onttrekking in de reserve tegenover (€ 280.000). Tot slot houdt het Rijk een korting in op het gemeentefonds, omdat het verwacht dat gemeenten extra inkomsten kunnen genereren door de onroerendezaakbelasting (OZB) te verhogen. Dit komt voort uit de gedachte dat gemeenten met een hogere belastingcapaciteit (zoals een hogere WOZ-waarde) meer financiële ruimte hebben om hun inkomsten te verhogen zonder al te veel financiële druk op hun inwoners te leggen. Daarnaast probeert het Rijk hiermee de verdeling van middelen eerlijker te

maken, door te zorgen dat gemeenten met minder belastingcapaciteit relatief meer steun krijgen uit het gemeentefonds. De verwachting bij de PPN was dat het Rijk, in verband met verwachte ruimte voor extra OZB-inkomsten, opnieuw middelen inhoudt op de algemene uitkering van het gemeentefonds en was ingeschat op € 325.000. Bij de meicirculaire 2025 bleek dat € 172.000 te zijn en de voorliggende begroting is hier structureel op aangepast.

Mutaties begroting 2026 incidenteel begrotingssaldo

Voor 2026 en 2027 is een negatief incidenteel begrotingssaldo begroot. Voor de mutaties begroting 2026 verwijzen wij naar bijlage 2 van de begroting. Hier worden de mutaties afzonderlijk toegelicht.

Normkostenvergoeding opvang Oekraïners

Voor het opvangen van vluchtelingen uit de Oekraïne krijgt de gemeente Dalfsen vanuit het Rijk een specifieke uitkering. In voorgaande jaren is de ontvangen uitkering niet volledig nodig om de gemaakte kosten te dekken en heeft dit incidentele voordelen opgeleverd.

Momenteel is een kostprijsonderzoek gaande naar de kosten van de opvang van deze vluchtelingen. Het Rijk gebruikt de uitkomsten van het onderzoek om te komen tot vaststelling van een financiële regeling voor gemeenten over de vergoeding van de opvang voor het jaar 2026. Tot nu toe hanteert het Rijk een normkostenvergoeding die jaarlijks terugloopt. Voor 2026 is nog onduidelijk of het Rijk doorgaat met de normkostenvergoeding. Er gaan steeds meer stemmen op om de opvang van Oekraïners te bekostigen op basis van werkelijke kosten.

Gezien deze onzekerheid is in de begroting geen voorschot genomen op een mogelijk voordeel.

Financiële positie

Dalfsen is voor 2026 financieel een gezonde gemeente. Dit is af te leiden uit de financiële positie, met als belangrijkste onderdelen het structureel begrotingssaldo en de reserves. Het structurele begrotingssaldo is mede bepalend voor de wijze van toezicht door de Provincie en laat in onderstaande tabel in het eerstkomende begrotingsjaar 2026 een structureel overschot zien van afgerond € 227.000. Daar tegenover staat een negatief begrotingssaldo na bestemming, veroorzaakt door een incidenteel tekort van € 1.391.000. De opbouw van dit incidentele tekort wordt verklaard in bijlage 2. De in onderstaande tabel opgenomen structurele mutaties van de reserves worden nader onderbouwd in bijlage 3

<i>(bedragen x €1.000)</i>	2026	2027	2028	2029
Structureel begrotingssaldo				
Saldo baten en laten	-2.354	-1.977	-3.349	-3.014
Onttrekkingen reserves, structureel	1.210	1.124	1.123	860
Toevoegingen reserves, structureel	-20	-20	-20	-20
Saldo toevoegingen en onttrekkingen, structureel	1.190	1.104	1.103	840
Begrotingsresultaat na bestemming	-1.164	-873	-2.246	-2.174
Waarvan incidentele baten en lasten (saldo)	1.391	874	222	222
Structureel begrotingssaldo 2026-2029	227	1	-2.024	-1.952

Indien we naar de jaren vanaf 2028 kijken, dan toont het overzicht negatieve saldi. Dit stelt de gemeente voor forse uitdagingen in de komende jaren en maakt herbezinning op doelen, taken en uitgaven noodzakelijk. Hiervoor is de ombuigingsgids 2027 e.v. beschikbaar, die bij behandeling van de perspectiefnota 2026-2029 is aangeboden.

Reserves

In onderstaande tabel is het verloop van de reserves op hoofdlijnen weergegeven voor deze meerjarenbegroting. Ten opzichte van de huidige meerjarenbegroting 2025-2028 zijn de algemene reserves voor begrotingsjaar 2026 toegenomen met € 2,8 mln. en de bestemmingsreserves met € 2,5 mln. Dit is nog exclusief het resultaat van de bestuursrapportage.

Reserves (bedragen x €1.000)	2026	2027	2028	2029
Algemene reserves	18.915	18.618	18.553	18.488
Bestemmingsreserves	31.163	29.902	28.642	27.644
Totaal reserves	50.078	48.520	47.195	46.132
Begrotingssaldo	-504	-419	-2.029	-1.767

Weerstandratio

De norm die wij voor ons zelf qua ratio weerstandsvermogen hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). Op basis van de berekende risico's en de reservepositie behalen we in deze begroting een ratio van 5,3 (waarderingcijfer A). Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. Een nadere uitleg en onderbouwing kunt u lezen in de paragraaf Weerstandvermogen, verderop in deze begroting.

Financiële kengetallen

De ontwikkeling van de financiële kengetallen laat zien dat:

- onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio verslechteren door investeringen en de begrote tekorten;
- de structurele exploitatieruimte vanaf 2027 onder druk komt te staan. Dit wordt veroorzaakt doordat het rijk onvoldoende middelen ter beschikking stelt voor de uitvoering en decentralisatie van taken;
- ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd. Tegelijkertijd zijn er met betrekking tot de grondexploitaties ambities en zal dat invloed hebben op de kwetsbaarheid.
- de gemeente nog de mogelijkheid heeft om meer inkomsten uit belastingen te verwerven.

Wij kunnen concluderen dat de sterke vermogenspositie afneemt en dat de structurele exploitatieruimte vanaf 2027 afneemt door de daling van de algemene uitkering.

Financiële kengetallen	Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Netto schuld quote	15%	29%	44%	51%	76%	73%
Netto schuld quote gecorrigeerd	11%	23%	38%	46%	71%	68%
Solvabiliteitsratio	47%	50%	47%	45%	36%	35%
Structurele exploitatieruimte	2,53%	4,87%	0,24%	0,00%	-2,02%	-1,90%
Grondexploitatie	16%	18%	18%	13%	11%	8%
Belastingcapaciteit	92%	89%	91%	92%	93%	93%

2 Programma's

Samen Wonen

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Sijbom	Burgerzaken Openbare orde en veiligheid
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie woningbouw Klimaatadaptatie Mutatie reserves Openbaar groen Riolering
Portefeuillehouder Ramerman	Verkeer en vervoer
Portefeuillehouder Schuurman	Afval Begraafplaatsen Duurzaamheid en circulariteit Milieu Monumenten en archeologie Ruimtelijke ordening Wonen en bouwen
Portefeuillehouder Uitslag	Evenementen

Omschrijving van het programma

Maatschappelijk Effect

We streven naar een toekomstbestendige, sociale, gezonde en veilige woon- en leefomgeving. Dit willen we bereiken door in te zetten op onze woonopgave en het ontwikkelen en duurzaam in stand houden van de openbare ruimte en een klimaatbestendige leefomgeving. Daarnaast zetten we met een nieuw programma voor het landelijk gebied in op een leefbaar, economisch sterk en mooi platteland en versterken we de samenwerking in de regio.

Om in 2050 energieneutraal te zijn, gaan we energie besparen, lokaal opwekken en slim opslaan. Dit doen we samen met de inwoners, ondernemers en maatschappelijke partners, zoals de Dorpen van Morgen.

Tevens bevorderen we een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer dat noodzakelijk is voor de ontwikkeling van welvaart en welzijn in de gemeente Dalfsen.

De benodigde ontwikkel- (Grex) en beheeractiviteiten (onderhoud, herinrichting en handhaving gebruik) dragen bij aan het verbeteren van de leefomgeving. Voor de verschillende beleidsvelden streven we daarbij naar:

- Het versnellen van de woningopgave om te voorzien in de lokale woningbehoefte;
- Het realiseren van woningen voor alle doelgroepen;
- Het creëren van een leefbaar en mooi platteland met voldoende perspectief voor onze agrarische ondernemers;
- Het duurzaam in stand houden van de openbare ruimte, samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven tegen acceptabele maatschappelijke kosten, behoud van de kwaliteit van de leefomgeving en de aantrekkingskracht van de gemeente;
- Met het beheer van de kapitaalgoederen bijdragen aan het realiseren van de ambities uit de omgevingsvisie;
- Met het beheer van de kapitaalgoederen bijdragen aan de maatschappelijke opgaven;
- Meer aan te sluiten bij de ideeën en behoeften uit de samenleving en flexibel inspelen op inwonersinitiatieven;
- Het realiseren van structurele financiële dekking voor de vervanging van de kapitaalgoederen in de openbare ruimte.

Belangrijke ontwikkelingen

Integraal Veiligheidsplan 2023 - 2026

In juni 2023 heeft de gemeenteraad het Integraal Veiligheidsplan 2023-2026 vastgesteld. Jaarlijks wordt dit vertaald naar een uitvoeringsprogramma. Komend jaar worden de maatregelen die beschreven staan in het Uitvoeringsprogramma 2026 uitgevoerd.

In 2026 wordt met betrokkenheid van partners en samenleving het veiligheidsplan voor 2027 -2031 opgesteld.

Integraal beleid openbare ruimte (Buiten Voor Elkaar)

We voeren de maatregelen uit het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022 - 2026 'Buiten Voor Elkaar' (IBOR) uit. In 2026 werken we verder aan het Integraal Beheerplan voor de openbare ruimte en aan het IBOR 2026 - 2030. We werken aan een betere, integrale werkwijze voor het programmeren van groot onderhoud en vervangingen in de openbare ruimte en het bijdragen aan maatschappelijke opgaven en ambities.

Aan de hand van de pilot "Opgavegericht werken in de openbare ruimte" gaan we ervaring opdoen met opgavegericht en effect gestuurd werken in de openbare ruimte. De ervaringen betrekken we bij het te actualiseren beleid.

Vervangingen in de openbare ruimte

Met het vaststellen van het Meerjaren Onderhoudsprogramma Openbare ruimte (MJOP, december 2024) is de koers uitgezet voor het vervangen van kapitaalgoederen in de openbare ruimte. Met deze stap is Dalfsen voorbereid op de vervangingsopgave die er ligt of aan zit te komen gezien de leeftijd en/of kwaliteit van de openbare ruimte. De vervangingsinvesteringen voor 2026 - 2029 zijn opgenomen in het investeringsplan van deze begroting. We monitoren per kapitaalgoed wat de impact van de structurele vervangingen is op de ambtelijke capaciteit en komen er waar nodig bij de PPN 2027 - 2030 op terug.

Beleidsplan begraafplaatsen 2025 - 2030

In maart 2025 is het Beleidsplan Begraafplaatsen gemeente Dalfsen 2025 - 2030 vastgesteld. De aanbevelingen uit het beleidsplan worden verder uitgewerkt. Een uitvraag voor het uitwerken van een plan voor begraafplaats Welsum, inclusief columbarium, wordt als eerste opgepakt.

Biodiversiteit Voor Elkaar

We streven naar het vergroten van de biodiversiteit en voeren de maatregelen uit het Beleidsplan Biodiversiteit (2023) uit. We werken de komende jaren actief aan ecologisch bermbeheer, duurzame bestrijding van de eikenprocessierups, bestrijding en beheersing van invasieve exoten en de implementatie van de gedragscode soortbescherming gemeenten. Ook gaan we aan de slag met duurzaam boombeleid, waarbij we streven naar de implementatie van praktische boom-/en groennormen of -richtlijnen, zoals de 3-30-300-regel en de landelijke boomnorm. Communicatie moet bijdragen aan bewustwording bij onze inwoners.

In het programma landelijk gebied wordt ook de relatie gelegd met biodiversiteit.

Strategisch Beleidsplan voor Bomen

In 2025 wordt het Strategisch Beleidsplan voor Bomen afgerond, het is één van de ambities uit het Beleidsplan Biodiversiteit. Met dit strategisch bomenbeleid zetten we een duidelijke koers uit naar een toekomstgericht, integraal en uitvoerbaar groenbeleid. Bomen worden hierin erkend als essentieel voor klimaatadaptatie, biodiversiteit, welzijn en ruimtelijke kwaliteit. Het beleidsplan biedt een heldere visie en vijf ambities met concrete doelstellingen en ontwikkelpunten voor 2026 en later. Deze doelstellingen en ontwikkelpunten worden vanaf 2026 op basis van prioriteit gefaseerd uitgewerkt.

Uitvoeringsprogramma Verkeer

In 2024 is het Uitvoeringsprogramma Verkeer 2024 - 2026 vastgesteld. In dit programma benoemen we de projecten die voor de periode 2024 – 2026 op de planning staan. Ook beschrijven we alle nieuwe ontwikkelingen op het gebied van verkeer en mobiliteit en geven een terugblik op projecten die uitgevoerd zijn of nog in uitvoering zijn. In 2026 gaan we bezig met het opstellen van een nieuw Gemeentelijk Verkeer en Vervoerplan (GVVP), inclusief nieuw Uitvoeringsprogramma Verkeer.

Stimuleren Openbaar Vervoer

We willen stappen zetten in het duurzaam verplaatsen in onze gemeente. Voor de bereikbaarheid van onze kernen vinden we het belangrijk dat het openbaar vervoer een reëel alternatief is. Wanneer

verschillende vormen van vervoer beter op elkaar aansluiten, zijn mensen sneller op hun bestemming. Goede overstapvoorzieningen (OV-hubs) zijn daarom noodzakelijk. We zetten onder andere in op mobiliteitshubs in iedere kern. In Vechtdalverband (gemeenten Ommen en Hardenberg) zijn we gezamenlijk aan het onderzoeken hoe we dit het beste vorm kunnen geven en hiervoor is bij de Regio Zwolle een subsidie aangevraagd (RegioDeal).

Wateroverlastpunten

In het Gemeentelijke Riolerings Plan (GRP) komen naar aanleiding van de stresstesten diverse wateroverlast(aandachts)punten naar voren. Op basis van kansen die we zien, zijn uit het totale aantal punten drie locaties geselecteerd die (versneld) aangepakt gaan worden. Namelijk de Wilhelminastraat in Dalfsen, Rosengaarde Zorgcentrum in Dalfsen en Polhaarweg in Dalfsen. Een integrale aanpak waarbij diverse beleidsvelden worden betrokken wordt hierin afgewogen en meegenomen.

Regionale Sponsstrategie

De Regionale Sponsstrategie is een programma in het NOVEX-gebied. Dit is een strategische programma met betrekking tot een watersysteemverandering en het heeft een scope op de lange termijn. Het programma moet in samenhang met andere verder uitgewerkt worden om de verstedelijkingsopgaven van de Regio Zwolle te kunnen realiseren. Het vraagt om een robuust watersysteem in samenhang met ruimtelijke inrichting (op stroomgebied en bovenregionaal niveau), met ruimte om klimaatverandering op te vangen. In de sponsstrategie zijn de principes vanuit Water en Bodem Sturend specifiek gemaakt. Bij vergroting van dit systeem kan het in natte periodes meer water vasthouden, waardoor minder wateroverlast optreedt. Wanneer vasthouden van het water op de juiste plekken gebeurt, kan dit in een droge periode gebruikt worden, als er meer vraag naar water is. De deelgebieden waarin we deelnemen zijn zowel de Sallandse weteringen als het stroomgebied Benoorden de Vecht. We zijn bezig met de concretiseringsslag en werken voor het deelgebied Sallandse Weteringen aan een plan van aanpak voor uitvoeringsprojecten, beleidsontwikkeling en strategische kaders voor de komende jaren. Het deelgebied Benoorden der Vecht is in 2025 afgerond. Daar zijn de sponsprincipes ingebracht in gebiedsarrangementen zoals Ruimte voor de Vecht en ZSDZ (Zwolle-Staphorst-Dalfsen-Zwartewaterland).

RIVUS

Sinds 2013 werken de gemeenten Dalfsen, Deventer, Kampen, Olst-Wijhe, Raalte, Staphorst, Zwolle en Zwartewaterland, provincie Overijssel en Waterschap Drents Overijsselse Delta samen aan een duurzaam en doelmatig afvalwatersysteem. In de werkregio werken we samen aan het uitvoeren van de zeven ambities van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie van het Rijk. In maart 2022 tekenden de partners, ondersteund door Vitens, het Bestuursakkoord Water & Klimaatadaptatie 2022 -2027. Hierin zetten we de RIVUS samenwerking voort op het gebied van water en klimaat, waarmee de agenda van RIVUS verder is verbreed. Het bestuursakkoord is verder ontwikkeld in een strategie en uitvoeringsprogramma. Hierin voeren we bijvoorbeeld een gezamenlijke regionale stresstest uit die in 2026 zal plaatsvinden om de kwetsbaarheden voor klimaatverandering inzichtelijk te maken. Ook aanvragen voor de impulsregeling klimaatadaptatie gebeuren via de werkregio. Verder geven we de komende jaren invulling aan het uitvoeringsprogramma als het gaat om regionale doelen voor klimaatadaptatie en afvalwaterketen.

Klimaatadaptatie

Extreme weersomstandigheden komen vaker voor. Om daar beter op voorbereid te zijn voeren we de komende jaren de acties uit het Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen 2022-2026 uit. Door stresstesten weten we wat (toekomstige) knelpunten voor wateroverlast en hittestress zijn. Voorbeelden om de gemeente klimaatadaptiever te maken zijn het vergroenen van schoolpleinen, via o.a. stichting Steenbreek, communicatieacties zoals het NK tegelwippen en Plant je Mee acties. Om de overlast van weersextremen te beperken is vaak extra inzet nodig van eigen buitendienstpersoneel, materieel en middelen en mogelijk ook inzet van derden. Het Klimaatadaptatieplan Klimaatrobuust Dalfsen is toe aan een actualisatie en hier gaan we in 2026 mee starten. Het klimaatadaptatieplan wordt met het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP) geïntegreerd in een Programma Water en Klimaatadaptatie. Landelijke en regionale beleidsdoelstellingen worden hierin meegenomen. Doel is dat de gemeente de komende jaren klimaatadaptief en waterrobuust ingericht kan worden en daarmee inspeelt op klimaatveranderingen

Energietransitie

In het landelijke klimaatakkoord is afgesproken dat gemeenten verantwoordelijk zijn voor een deel van de uitvoering. De belangrijkste taak is de warmtetransitie voor de gebouwde omgeving. Daarnaast zijn diverse verduurzamingstaken op het gebied van bijvoorbeeld energieproductie, mobiliteit en netwerk. De bijbehorende rijksbijdrage (CDOKE) voor Dalfsen is tot en met 2030 gegarandeerd en opgenomen in de begroting. Eind 2025 wordt het bestaande duurzaamheidsbeleid en het bijbehorende uitvoeringsplan geactualiseerd. Daarin worden de landelijke opgaven meegenomen.

In 2026 zijn voor de eerste woonwijken, samen met de bewoners, aardgasvrije warmteplannen gereed en opgestart. Ook zal de uitvoering starten van de collectieve plannen van de ondernemers voor energiedelen en slim laden. In 2026 zal een cluster van agrarische ondernemers een plan uitwerken voor een biogas hub. Met de netbeheerders zal de samenwerking worden geïntensiveerd en geoptimaliseerd. Samen met de Dorpen van morgen wordt de opgave van grootschalige duurzame energieproductie onder de loep genomen vanwege de stagnatie van het energieplan Dalfserveld West. In 2026 komt de Energietafel West Overijssel met een vernieuwd programma. Wij leveren hier een bijdrage aan.

Elektrificering materieel buitendienst

De buitendienst draagt bij aan de duurzaamheidsambities van de gemeente. Waar dat kan drijven we rijdend materieel en handgereedschappen elektrisch aan. Technisch is dit mogelijk en ook al de praktijk. Elektrisch aangedreven materieel is nog niet geschikt voor werkzaamheden die lang duren, waarbij veel gewicht wordt verzet of die in koude omstandigheden worden uitgevoerd. De accu's voor aandrijving van elektrisch materieel en machines worden opgeladen op de gemeentewerven. Dit gebeurt overdag en voor de werf in Dalfsen gebruiken we stroom die wordt opgewekt door de zonnepanelen. De huidige aansluiting is daarvoor geschikt.

In 2026 komen we bij de raad met een voorstel voor investeringen die op de werven nodig zijn om elektrisch aangedreven voertuigen en gereedschappen 24 uur per dag op te laden.

Afval en circulariteit

In 2026 gaan we aan slag met het uitvoeringsplan Circulariteit. Hierin zitten onder meer verbeterprojecten voor betere afvalscheiding voor inwoners, circulaire verkenningen samen met agrarische ondernemers en de bouwwereld. Daarnaast gaan wij aan de slag met ons inkoopbeleid en civiele aanbestedingen.

Omgevingsdienst IJsselland

De Omgevingsdienst werkt aan de hand van een door het algemeen bestuur vastgestelde routekaart aan de herijking van de strategische koers. De routekaart bevat o.a. een meerjarenplanning en de programma's 'Samen Toekomstbestendig' en 'Interbestuurlijk Programma Versterking Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving' (IBP-VTH). Een belangrijke ontwikkeling daarbij is het landelijke programma IBP-VTH. Dit programma heeft als doel de kwaliteit van de leefomgeving merkbaar te verbeteren en schade aan het milieu, die vermeden had kunnen worden, te verminderen. Het landelijke programma heeft zes pijlers. Pijler 1 ('Robuuste omgevingsdiensten en financiering') geeft uitvoering aan de robuustheid en de financiering. De Omgevingsdienst IJsselland is op dit moment niet zelfstandig robuust. Voldoen aan de robuustheid kan waarschijnlijk niet zonder financiële gevolgen.

Eind 2024 heeft het algemeen bestuur ingestemd met de ontwikkelroute om te komen tot een robuuste omgevingsdienst. Er is gekozen voor een realistisch groeipad om uiteindelijk in 2028 te voldoen aan de eisen voor een robuuste omgevingsdienst.

Omgevingsvisie

De huidige Omgevingsvisie 1.0 is begin 2022 opgeleverd. Er is met u afgesproken na twee jaar deze Omgevingsvisie te actualiseren en een 2.0 versie aan u voor te leggen. Er is echter gekozen dit traject pas op te starten nadat het programma landelijk gebied opgeleverd is, naar verwachting begin 2026. Enerzijds zodat nieuwe inzichten meegenomen kunnen worden in de actualisatie van de Omgevingsvisie. Anderzijds omdat twee van dergelijke trajecten naast elkaar te veel capaciteit vraagt van de ambtelijke organisatie.

In de tussentijd blijven we werken aan de uitvoering van opgaven uit de huidige visie, zoals de visie op de Burgemeester Backxlaan, de zoektocht naar geschikte locaties voor bedrijventerreinen en het programma landelijk gebied.

Uitwerking Toekomstvisie Burgemeester Backxlaan versie januari 2024

In maart 2024 heeft de raad de “Toekomstvisie voor de Burg. Backxlaan en omgeving” vastgesteld, inclusief uitvoeringsprogramma. Hierna is het proces om te komen tot een voorlopig ontwerp voor de herinrichting van het noordelijke deel van de Burg. Backxlaan (tussen N377 en Pr. Beatrixlaan) gestart. Voorbereiding en uitvoering pakken we van noord naar zuid in drie fases op. Per fase leggen we het ontwerp en de kredietaanvraag ter besluitvorming voor aan uw raad. Voor het noordelijk deel (fase 1) zal dat naar verwachting begin 2026 zijn. In 2027 verwachten we met de uitvoering te starten. De (voorlopige) planning is de ontwerpfase voor het middendeel van de Burg. Backxlaan (fase 2) in 2026 te starten en voor het zuidelijke deel (fase 3) in 2027. Belanghebbenden worden betrokken in het ontwerpproces.

Programma landelijk gebied

In 2025 is gewerkt aan het programma landelijk gebied. Dit is een uitwerking van de ambities en opgaven van de Omgevingsvisie 1.0, specifiek voor het buitengebied van de gemeente Dalfsen. In dit programma wordt nadere richting gegeven aan de ontwikkeling van het landelijk gebied in de verschillende deelgebieden met als doel een leefbaar en mooi platteland. Hierbij is onder meer aandacht voor voldoende perspectief voor onze agrarische ondernemers. Daarbij kijken we duidelijk naar de rol van de gemeente en de ruimte die de gemeente heeft in dit complexe speelveld van wet- en regelgeving.

Vanaf 2026 willen we uitvoering geven aan het programma landelijk gebied, door de acties die daarin opgenomen zijn op te pakken. Welke acties dit zijn, is afhankelijk van het uiteindelijk vastgestelde programma landelijk gebied. Hierbij kan gedacht worden aan de doorvertaling van het programma in juridische regels (beleidsregels en/of Omgevingsplan), inzetten op communicatie over mogelijkheden van het beleid, het ondersteunen van innovatieve projecten, etc. Hiervoor is € 200.000 per jaar voor de periode van 2026 t/m 2029 gereserveerd.

Ruimte voor de Vecht

Ruimte voor de Vecht is een samenwerkingsorganisatie die zich richt op de duurzame ontwikkeling van het Vechtdal. Hierin werken we samen met 12 andere maatschappelijke en overheidsorganisaties om een klimaatrobuust landschap, krachtige natuur en nieuwe verdienmodellen te realiseren. Ruimte voor de Vecht zet zich in voor klimaatadaptatie, natuurbehoud, biodiversiteit, verduurzaming van de landbouw en duurzaam gastheerschap. Enerzijds stond 2025 in het teken van het afronden van de lopende Regio Deal, waar bijv. de Klimaatwinkelstraat uit is gefinancierd. Anderzijds is een gebiedsarrangement voor een nieuwe Regio Deal ingediend bij Regio Zwolle om aanspraak te kunnen maken op cofinanciering. Ook dit gebiedsarrangement bestaat uit meerdere projecten waar ook Dalfsen aan deelneemt. Afhankelijk van de beschikking die we krijgen vanuit de Regio, worden deze projecten tot en met 2029 uitgevoerd. Hiervoor is cofinanciering van de gemeente nodig.

Centrumplan kern Dalfsen

We hebben in 2025 subsidie verleend aan Ondernemend Dalfsen om een centrummanager aan te stellen. Dat is gelukt en per 1 april 2025 is deze centrummanager actief. Ze is samen met Ondernemend Dalfsen, vastgoedeigenaren en ons aan de slag gegaan met het actieplan Centrum Dalfsen dat door de Taskforce is opgesteld. Voor 2026 en 2027 willen we dit voortzetten. In het kader van het actieplan kunnen ook de middelen die in het centrumarrangement zijn opgenomen worden besteed. In 2025 hebben we het onderzoek laten uitvoeren, nu willen we die acties concretiseren.

Voor het openbaar gebied zijn de voorbereidingen gaande voor een herinrichting. In eerste instantie bedoeld voor de Vechtstraat, de Julianastraat en de Bloemendalstraat. De aanpak van de Bloemendalstraat hangt nauw samen met de werkzaamheden aan de Pastoriestraat (in het kader van waterproblematiek) en het zuidelijk gedeelte van de Wilhelminastraat. Voor dit laatste zal een principiële uitspraak gedaan moeten worden over de status van de Wilhelminastraat zuid. In de begroting is hiervoor een bedrag van € 1.400.000 gereserveerd. Als de plannen uitgewerkt zijn en de hoogte van de investering meer concreet is, wordt dit aan de raad voorgelegd.

We hopen daarnaast dat we verdere actie kunnen verwachten bij de projecten Gruthuuske (deelplan Parochietuin) en Oostpoort.

Project Veilige Vecht

Hoogwaterbeschermingsprogramma Veilige Vecht (HWBP) is een programma van het Waterschap Drents Overijsselse Delta. Wij nemen deel aan een bestuurlijke en ambtelijke begeleidingsgroep. Het HWBP is gestart met een verkenning. Nadat mogelijke maatregelen voor de waterveiligheid onderzocht zijn (2021), heeft het waterschap de mogelijkheden voor de dijkversterking en de nevengeul bij Vechterweerd verder verkend (2022). Voorgestelde systeemmaatregelen, waaronder een mogelijke nevengeul bij de brug in Dalfsen, worden op dit moment niet meegenomen in het HWBP. Punten uit de door uw raad aangenomen motie Vecht en brug zijn enerzijds verwerkt in de 4 scenario's voor het Centrumplan. Daarnaast wordt gekeken naar meekoppelkansen bij de diverse trajecten van de dijkversterking.

We willen onderzoeken in hoeverre we kansrijke mogelijkheden op het gebied van mobiliteit en recreatie kunnen verbinden met het HWBP. Zodra eind 2026 een trajectkeuze wordt gemaakt, te weten een eventuele aanpassing fietspad Vechterweerd, zullen we een participatietraject starten.

Woningbouwontwikkelingen

De druk op de woningmarkt blijft onverminderd groot. We zijn op verschillende gebieden bezig met het realiseren van woningen. Voor de kern Dalfsen is de komende tijd de aandacht vooral gericht op de plannen voor de uitbreiding van Oosterdalfsen Noord. In Hoonhorst en Lemelerveld komen ook nieuwbouwwijken passend bij de schaal van de kern. Voor Nieuwleusen geldt dat de laatste kavels in Westerbouwlanden de komende jaren bebouwd worden. Daarna zullen we verder ontwikkelen in Palthelanden zodat we in Nieuwleusen kunnen blijven bouwen. Het gaat bij al deze uitbreidingen voor een groot deel om sociale huurwoningen en betaalbare woningen. De gronden waarop gebouwd wordt, zijn in bezit van de gemeente. We kunnen hierdoor zelf het uitgiftetempo bepalen en waar nodig en mogelijk inspelen op wijzigende marktomstandigheden.

Op het gebied van wonen hebben gemeenten nieuwe en extra taken en werkzaamheden gekregen. Om hier uitvoering aan te geven en om meer regie op en tempo in het realiseren van (betaalbare) woningen te krijgen, is ingezet op extra capaciteit.

In 2025 is er door u geld beschikbaar gesteld om het rekeningsaldo van de gemeente bij het Stimuleringsfonds Volkshuisvesting Nederlandse gemeenten (SVn) aan te vullen. Vanuit deze rekening worden de Startersleningen verstrekt. Omdat er komende jaren relatief veel nieuwbouwkavels worden verkocht, zal er in 2026 eenzelfde bedrag worden gestort. Hierdoor kunnen wij jongeren/starters blijven ondersteunen om een eerste woning aan te schaffen in onze gemeente en hen zo ook te behouden voor onze gemeente. Omdat de startersleningen uiteindelijk volledig worden terugbetaald is dit budgetneutraal (revolverend fonds).

In december 2024 stelde u het Volkshuisvestingsprogramma vast. Hierin verbinden we als gemeente, net als in een woonzorgvisie, de beleidsterreinen wonen, zorg, welzijn en ruimtelijke ordening nog verder met elkaar. Met het opstellen van het volkshuisvestingsprogramma lopen we vooruit op de Wet regie volkshuisvesting die vermoedelijk in januari 2026 ingaat. Er zal sprake zijn van een overgangperiode. Vanuit deze wet worden gemeenten verplicht een volkshuisvestingsprogramma op te stellen. Het nieuwe volkshuisvestingsprogramma zal een belangrijke bouwsteen vormen van de Omgevingsvisie 2.0.

Vergunningverlening Toezicht en Handhaving (VTH)

Leges omgevingsvergunningen

De implementatie van de Omgevingswet zorgt voor structurele veranderingen in het vergunningsproces en het financiële effect is merkbaar. Met de Omgevingswet zijn er meer algemene regels gekomen voor activiteiten, in plaats van dat daar vergunningen voor worden verleend. Zo is bijvoorbeeld het (ver)bouwen van een woning vaak niet langer vergunningplichtig, maar vergunningvrij of meldingplichtig en daar kunnen we geen leges voor heffen. Omdat er vanuit de wetgeving minder vergunningplichtige activiteiten zijn daalt het aantal vergunningaanvragen en daarmee dalen de legesinkomsten.

Door de verschuiving van vergunningplicht (leges genererend) naar meldingsplicht (geen legesinkomsten) daalt ook het aantal adviesaanvragen bij de gemeentelijke adviescommissie. Omdat we deze kosten in de vorm van leges doorbelasten aan initiatiefnemers is dit budgetneutraal.

Door toenemende kwaliteitscriteria en om ook in de toekomst dienstverlenend te kunnen zijn naar inwoners en initiatiefnemers, is het niet reëel en niet wenselijk om af te schalen in personeelskosten. Ook landelijk wordt opgemerkt dat gemeenten juist investeren in het opschalen van formatie om te kunnen voldoen aan deze kwaliteitscriteria 3.0.

In de periode 2026-2029 blijven we de ontwikkelingen van de markt monitoren. Wanneer we afwijkingen constateren, rapporteren we die bij de bestuursrapportage.

Dienstverlening en Burgerzaken

Burgerzaken

Wat te bereiken?	Betere (digitale) dienstverlening aan onze bewoners.
Wat gaan we er voor doen?	- We gaan het online aanvragen van reisdocumenten mogelijk maken. Inwoners kunnen dan vanuit huis, in plaats van op het gemeentehuis hun aanvraag starten; - We onderzoeken hoe wij de dienstverlening naar uitvaartondernemers kunnen verbeteren, zodat zij 24 uur per dag een uitvaart kunnen plannen; - Wij garanderen een afspraak mogelijkheid bij Burgerzaken binnen drie werkdagen.
Hoe meten we dat?	- Middels de Burgerpeiling "waarstaatjegemeente.nl". Deze wordt in 2027 uitgevoerd; - Op basis van het uitvoeringsprogramma bij de visie dienstverlening worden nog andere indicatoren bepaald.

Dienstverlening

Wat te bereiken?	- De inwoners en ondernemers van de gemeente Dalfsen staan centraal. Daarom kiezen we voor een persoonlijke benadering in een digitale omgeving en realiseren ons dat dit niet voor iedereen passend is en leveren we maatwerk, waarbij we vraagstukken integraal oppakken. We vragen een actieve rol van onze inwoners en ondernemers. We waarderen initiatieven, we bieden ruimte en denken mee. Dit doen we vanuit onze Dalfser missie: samenleven, samenwerken, samenhang; - Persoonlijke dienstverlening aan inwoners en ondernemers staat centraal, blijft altijd mogelijk en wordt gewaardeerd; - Kwaliteit van de dienstverlening staat voorop.
Wat gaan we er voor doen?	- Wij communiceren zoveel mogelijk op B1- niveau; - Wij sluiten aan bij de landelijke digitale ontwikkelingen op het gebied van Burgerzaken.
Hoe meten we dat?	- Middels de Burgerpeiling "waarstaatjegemeente.nl". Deze zal in 2027 weer plaatsvinden; - Op basis van het uitvoeringsprogramma bij de visie dienstverlening zullen nog andere indicatoren bepaald worden.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Digitale dienstverlening afgezet tegen benchmark	dashboard dienstverlening software leverancier	75% (2021)	90%	90%	90%	90%
Kwaliteit BRP	Kwaliteitsmonitor BZK	96,8% (2021)	98%	98%	98%	98%
kwaliteit reisdocumentenproces	Kwaliteitsmonitor BZK	96,2% (2021)	98%	98%	98%	98%

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Burgerpeiling: waardering alle inspanningen van de gemeente	waarstaatjegemeente.nl	6,8 (2023)	7,00	7,00	7,00	7,00

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Burgerzaken						
Lasten	-1.422	-1.519	-1.726	-1.781	-1.799	-1.812
Baten	637	629	642	653	667	682
Saldo van lasten en baten	-785	-890	-1.084	-1.128	-1.132	-1.131
Resultaat	-785	-890	-1.084	-1.128	-1.132	-1.131

Openbare Orde en Veiligheid

Integrale veiligheid

Wat te bereiken?	• Veiligheid is een gezamenlijke opgave van gemeente, politie, bedrijven, maatschappelijke organisaties en inwoners. Wij stemmen met deze partners af over een veilig en leefbaar Dalfsen; • De huidige veilige woon- en leefomgeving wordt in stand gehouden en waar mogelijk verbeterd.
Wat gaan we er voor doen?	• Brede voorlichting via diverse beschikbare kanalen, kernpunten en sociale media; • Nauwe samenwerking met politie, o.a. op het gebied van ondermijning, donkere dagen offensief etc.; • Creëren van bewustwording bij weggebruikers, o.a. door plaatsen snelheidsdisplays en diverse educatie en voorlichtingsprojecten; • Opstellen nieuw Integraal Veiligheidsplan 2027-2031 met de betrokkenheid van partners en samenleving.
Hoe meten we dat?	• Nieuwe veiligheidsanalyse (Veiligheidsmonitor en politiecijfers).

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Aantal woninginbraken	Politiecijfers	35 stuks (2022)	<12	<12	<12	<12

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Openbare orde en veiligheid						
Lasten	-3.198	-3.533	-3.755	-3.851	-3.911	-3.969
Baten	145	103	101	104	106	108
Saldo van lasten en baten	-3.054	-3.430	-3.654	-3.747	-3.805	-3.861
Resultaat	-3.054	-3.430	-3.654	-3.747	-3.805	-3.861

Beheer Openbare Ruimte

Integraal beleid openbare ruimte

Wat te bereiken?	• De openbare ruimte samen met bewoners, maatschappelijke organisaties en bedrijven duurzaam in stand houden tegen acceptabele maatschappelijke kosten; • De kwaliteit van de leefomgeving en de aantrekkingskracht van de gemeente behouden; • Met het beheer van kapitaalgoederen een bijdrage leveren aan de maatschappelijke opgave en aan het realiseren van de omgevingsvisie; • Meer aansluiten bij de ideeën en behoeften vanuit de samenleving en flexibel inspelen op inwonersinitiatieven; • Structurele financiële dekking voor de vervanging van kapitaalgoederen in de openbare ruimte.
Wat gaan we er voor doen?	• Uitvoering geven aan het Meerjaren onderhoudsprogramma 2025 - 2034 (MJOP): we vervangen kapitaalgoederen in de openbare ruimte en voeren een pilot "opgavegericht werken in de openbare ruimte" uit; • Actualisatie van het beleid uit het IBOR 2022 - 2026; • Opstellen van een integraal beheerplan voor de openbare ruimte; • We beheren de openbare ruimte op het niveau Goud van de Barometer Duurzaam Terreinbeheer (zonder daarvoor de audit uit te laten voeren).
Hoe meten we dat?	• Zie tabel indicatoren.

Openbaar groen

Wat te bereiken?	• Een duurzaam en goed beheersbaar bomenbestand; • Het behouden en versterken van karakteristieke landschapselementen, waarbij er een geleidelijke overloop van groen tussen de kernen is; • Het behouden en vergroten van biodiversiteit in kernen en buitengebied; • Minimaal 75% van de bermen wordt ecologisch beheerd.
Wat gaan we er voor doen?	• Medewerkers trainen zodat we in 2026 kunnen gaan werken conform de Gedragscode Soortbescherming gemeenten; • Uitwerken van een methodiek om groen- en boomnormen of -richtlijnen toe te passen. Dit wordt in 2026 opgepakt na vaststelling van het bomenbeleid.
Hoe meten we dat?	• Zie tabel indicatoren.

Speelvoorzieningen

Wat te bereiken?	• De openbare ruimte nodigt uit tot positief gezond gedrag (spelen, bewegen en ontmoeten). • Voldoende aantrekkelijke en nabij ingerichte van speel-, sport- en ontmoetingsplekken voor iedereen en het realiseren van veilige en aantrekkelijke verbindingen hiertussen.
Wat gaan we er voor doen?	• De bestaande speelvoorzieningen houden we zo lang mogelijk in stand met onderhoud en levensduur verlengende maatregelen; • We vervangen in diverse kernen speeltoestellen en -ondergronden en voegen op aangewezen speelplekken toestellen toe of doen aanpassingen. We voeren hiermee de maatregelen uit het in 2025 opgestelde Uitvoeringsprogramma(UVP) uit. Dit UVP is opgesteld op basis van het beleid en de ambities uit het Beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten 2025 - 2034 (SBO, december 2024). Inbreng van bewoners halen we o.a. op tijdens inloopavonden.
Hoe meten we dat?	• Zie tabel indicatoren.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	2025	2026	2027	2028
Beheerdisciplines voldoen aan de onderhoudsnorm	Schouw beeldkwaliteit	100% (2016)	100%	100%	100%	100%
Waardering van leefomgeving	waarstaatjegemeente.nl	Eens in de drie jaar		7		
Duurzaam Terreinbeheer	KIWA Barometer Duurzaam terreinbeheer	Goud	Goud	Goud	Goud	Goud

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Openbaar groen						
Lasten	-3.069	-3.170	-3.115	-3.314	-3.495	-3.596
Baten	109	224	204	104	106	108
Saldo van lasten en baten	-2.960	-2.945	-2.911	-3.210	-3.389	-3.487
Resultaat	-2.960	-2.945	-2.911	-3.210	-3.389	-3.487

Verkeer en Vervoer

Gemeentelijk verkeer- en vervoerbeleid

Wat te bereiken?	- Het bevorderen van een vlotte en veilige afwikkeling van het verkeer dat noodzakelijk is voor de ontwikkeling van welvaart en welzijn in de gemeente Dalfsen, waarbij de hinder zoveel mogelijk wordt beperkt, duurzame verplaatsingen worden gestimuleerd en de ruimtelijke kwaliteit wordt gerespecteerd; - Het verhogen van het gebruik van de fiets door het verbeteren van het fietsnetwerk en het stimuleren van het gebruik van de fiets; - Het verbeteren van de bereikbaarheid van de gemeente Dalfsen door het hanteren van het STOP-principe (stappen, trappen, OV en privéauto) bij alle projecten; - Het bevorderen van duurzame mobiliteit door duurzame voorzieningen te faciliteren en duurzame mobiliteit te stimuleren; - Het bevorderen van het gebruik van het openbaar vervoer door het stimuleren van ketenreizen.
Wat gaan we er voor doen?	- We geven uitvoering aan het uitvoeringsprogramma Verkeer 2024 - 2026 (UVP) waarin de ambities en de doelen uit het Gemeentelijk Verkeer- en Vervoerplan (GVVP) vertaald zijn; - We gaan in 2026 een plan maken voor een OV Hub in elke kern; - We gaan invulling geven aan fase 2 van de snelfietsroute F340 Zwolle - Dalfsen door de route over de Koepelallee te optimaliseren.
Hoe meten we dat?	Zie tabel indicatoren.

Verkeersveiligheid

Wat te bereiken?	Het zodanig behouden en verbeteren van de verkeersveiligheid in de gemeente Dalfsen dat ongelukken zoveel als mogelijke worden voorkomen (objectieve verkeersveiligheid) en het gevoel van de verkeersveiligheid is verbeterd (subjectieve verkeersveiligheid).
Wat gaan we er voor doen?	We geven voorlichting over verkeersveiligheid en gedrag en voeren acties uit. Voorbeelden zijn de verkeersexamens, de BOB campagne en buurtacties. Dit doen we samen met maatschappelijke partners (zoals VVN), plaatselijk belangen, adviseurs en burgers. Onze speerpunten zijn

	fietsers, de eigen buurt en schoolroutes; • Waar mogelijk of noodzakelijk integreren we verkeersmaatregelen bij onderhoud aan wegen, riolering, groen etc.
Hoe meten we dat?	• Zie tabel indicatoren.

Openbare verlichting

Wat te bereiken?	Wij leveren een bijdrage aan duurzaamheid, klimaatdoelstellingen en energiebesparing. Het uitgangspunt is: "donkerte waar mogelijk, licht waar nodig".
Wat gaan we er voor doen?	• Actualiseren van het beleid 'Licht en donkerte'; • De aankomende jaren gaan wij het dynamisch verlichten monitoren; • Inkoop voor 100% duurzame energiebronnen; • Materialen van ingekochte masten en armaturen voor 100% recyclebaar.
Hoe meten we dat?	• Zie tabel indicatoren.

Indicatoren

Indicator	Bron	2026	2027	2028	2029
Uitvoering project uit uitvoeringsprogramma GVVP, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1
Uitvoering project uit Uitvoeringsprogramma Fiets, jaarlijks 1 project	Eigen gegevens	1	1	1	1

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Aanpak onveilige situaties, jaarlijks één project.	Eigen gegevens	-	1	1	1	1

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Verminderen energieverbruik	Eigen gegevens	0% (2020)	3%	3%	3%	3%

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Vervangen gloeilampen door ledlampen	Eigen gegevens	ca. 6.250 lichtbronnen (2020)	100%	100%	100%	100%

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Verkeer en vervoer						
Lasten	-3.413	-3.687	-3.884	-4.113	-4.626	-4.819
Baten	222	184	183	184	188	192
Saldo van lasten en baten	-3.191	-3.503	-3.701	-3.929	-4.438	-4.627
Resultaat	-3.191	-3.503	-3.701	-3.929	-4.438	-4.627

Klimaat, Duurzaamheid en Milieu

Afval en circulariteit

Wat te bereiken?	• 90% hergebruik van het huishoudelijk en gemeentelijk afval in 2030.
Wat gaan we er voor doen?	Circulariteit stimuleren door: • Het opzetten en uitvoeren van campagnes en acties gericht op meer afvalscheiding en betere kwaliteit huishoudelijke afvalstromen; • Het stimuleren van lokale initiatieven voor duurzaam hergebruik.
Hoe meten we dat?	• Huishoudelijk afvalstromen: via de jaarlijkse grondstoffenmonitor van ROVA wordt het percentage hergebruik van huishoudelijke afvalstromen uit de gemeente Dalfsen gepresenteerd.

Begraafplaatsen

Wat te bereiken?	• De gemeente heeft de wettelijke zorgplicht om te voorzien in voldoende begraafcapaciteit voor haar inwoners. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.
Wat gaan we er voor doen?	Uitvoering geven aan maatregelen die wordt aanbevolen in het Beleidsplan Begraafplaatsen Dalfsen 2025-2030: • Het uitwerken van plannen voor de bebouwing op begraafplaats Welsum; • Het opstellen van criteria voor historische graven en het toetsen van de graven aan deze criteria; • Het opstellen van een ruimingsprotocol voor graven en grafbedekkingen.
Hoe meten we dat?	• We monitoren jaarlijks de begraafcapaciteit op de gemeentelijke begraafplaatsen.

Klimaat en duurzaamheid

Wat te bereiken?	• Hoofddoel is een geslaagde energietransitie waarbij 100% energie-neutraliteit in 2050 en 50% in 2030; • In 2030 wordt minimaal 100 gigawattuur (gwh) grootschalig duurzaam lokaal opgewekt; • Stap voor stap gaan alle panden van het aardgas af; • Stap voor stap gaan alle voertuigen van de diesel of benzine af.
Wat gaan we er voor doen?	• Ondersteunen van projecten voor grootschalige lokale opwek, zoals het energieplan Dalfserveld, de groengas hubs en bedrijfsterreinaanpak; • Door middel van individuele en collectieve aanpakken worden woningen, bedrijven en maatschappelijke panden verduurzaamd. Voorbeelden zijn (mini)warmtenetten, isolatiecampagnes en handhaving van energiemaatregelen voor bedrijven; • In 2026 is het duurzaamheidsbeleid 2026-2039 vertaald naar een uitvoeringsplan 2026/2027.
Hoe meten we dat?	• Netbeheerders geven jaarlijks de hoeveelheid grootschalig duurzaam geproduceerde energie door aan gemeenten; • Netbeheerders geven jaarlijks het aantal panden door die van het aardgas zijn afgesloten; • Landelijke partijen geven jaarlijks cijfers over duurzame mobiliteit.

Milieu

Wat te bereiken?	• Ons uitgangspunt is de missie 'Een veilige, gezonde leefomgeving voor alle inwoners en het versterken van bedrijven in regio IJsselland'; • Het is onze ambitie om met de Omgevingsdienst IJsselland (OD) dienstverlenend en deskundig te zijn richting inwoners en bedrijven. We zijn duidelijk over wat wel en niet kan, treden op waar dat nodig is en werken proactief aan een duurzame ontwikkeling.
Wat gaan we er voor doen?	• Het regionale milieubeleid is geactualiseerd en vastgesteld in 2024. Met dit beleid voldoen we aan de wettelijke kwaliteitscriteria en werken we de doelen van de wettelijke Verordening kwaliteit VTH uit; • In 2026 wordt gestart met het actualiseren van de

	omgevingsvergunningen milieu door de OD (i.v.m. IPPC-richtlijnen).
Hoe meten we dat?	In het Regionaal uniform milieubeleid staan voorlopige indicatoren die de OD de komende jaren stapsgewijs gaat meten. Hierover gaat de OD rapporteren in haar jaarverslag en bestuursrapportages.

Riolering

Wat te bereiken?	- Een duurzaam en doelmatig waterafvoersysteem; - Afvalwater en hemelwater wordt zodanig afgevoerd dat ecologie en gezondheid centraal staan; - Het beperken van wateroverlast door extreem weer.
Wat gaan we er voor doen?	Het opstellen van een programma Water en Klimaatadaptatie waarin het (in 2026 te actualiseren) Klimaatadaptatieplan klimaatrobuust Dalfsen wordt samengevoegd met het Gemeentelijk Riolerings Plan (GRP).
Hoe meten we dat?	Aan de hand van stresstesten.

Indicatoren

Afvaldoelen	2021	2022	2023	2024	2025	2026
% hergebruik	87	85	85	85	86	87

Duurzaamheidsdoelen	2023	2024	2025	2030	2050
% duurzame opwekking	20	20	27	50	100
gwh grootschalige opwekking	67	67	70	100	200

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Afval						
Lasten	-2.690	-2.912	-3.161	-3.251	-3.313	-3.375
Baten	3.368	3.824	3.865	3.960	4.039	4.121
Saldo van lasten en baten	678	912	703	709	727	746
Begraafplaatsen						
Lasten	-326	-389	-300	-304	-306	-347
Baten	271	309	343	343	351	359
Saldo van lasten en baten	-56	-79	44	39	45	12
Klimaat en duurzaamheid						
Lasten	-943	-1.823	-1.428	-728	-821	-824
Baten	678	1.501	270	541	541	541
Saldo van lasten en baten	-265	-322	-1.158	-187	-280	-283
Milieu						
Lasten	-1.653	-1.693	-2.038	-2.076	-2.115	-2.147
Baten	0	0	40	40	41	42
Saldo van lasten en baten	-1.653	-1.693	-1.998	-2.036	-2.074	-2.106

Riolering						
Lasten	-1.898	-1.775	-1.778	-1.826	-1.899	-1.879
Baten	2.201	2.254	2.255	2.307	2.411	2.456
Saldo van lasten en baten	303	478	476	481	513	577
Resultaat	-993	-704	-1.932	-993	-1.070	-1.054

Wonen, Bouwen en Ruimtelijke Ordening

Grondexploitatie/Grondbeleid (woningbouw)

Wat te bereiken?	Zorgen dat we voldoende gronden in eigendom hebben en krijgen, om in de woning- en bedrijfsbehoefte op langere termijn te voorzien.
Wat gaan we er voor doen?	De Nota Grondbeleid wordt in 2025 geactualiseerd en waar nodig uitgebreid naar andere beleidsvelden. Verwachting is dat de nota uiterlijk het 1e kwartaal van 2026 ter besluitvorming aan de raad wordt aangeboden.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

Monumenten en archeologie

Wat te bereiken?	Het in stand houden van (gemeentelijke) monumenten en waar nodig adviseren en stimuleren bij en van onderhoud. Het beschermen van archeologische resten in de ondergrond.
Wat gaan we er voor doen?	- In 2026 gaan we de landschapskaart vernieuwen, één van de maatregelen uit het Erfgoedprogramma dat begin 2025 is vastgesteld; - In 2026 brengen we wijzigingen aan in de lijst met gemeentelijke monumenten wanneer dat noodzakelijk blijkt te zijn.
Hoe meten we dat?	Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

Ruimtelijke ordening (Omgevingswet)

Wat te bereiken?	- Per 1 januari 2024 is de Omgevingswet in werking getreden. Belangrijk is de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde fysieke leefomgeving, aansluitend bij de doelen beschreven in de Omgevingswet; - Uiterlijk 1 januari 2032 ervoor zorgen dat alle beleidsstukken voor de fysieke leefomgeving voldoen aan de eisen van de Omgevingswet en de organisatie ingericht is voor het werken onder de Omgevingswet.
Wat gaan we er voor doen?	We werken tot 1 januari 2032 voortdurend aan het opstellen van een gemeentedekkend omgevingsplan, de belangrijkste opgave onder de Omgevingswet.
Hoe meten we dat?	De mate van uitvoering van het programmaplan implementatie Omgevingswet is hierbij een indicator.

Ruimtelijke ordening (Ruimtelijke ontwikkeling)

Wat te bereiken?	- Een evenwichtige ruimtelijke ontwikkeling waarbij duurzaamheid, ruimtelijke kwaliteit en leefbaarheid belangrijke uitgangspunten zijn; - Voorzien in de lokale woningbehoefte door de versnelling van de woningopgave; - Voorzien in woningen voor alle doelgroepen; - Het behouden en verbeteren van een evenwichtige en leefbare ruimtelijke omgeving op onder andere het gebied van woning, werken, recreatie, gezondheid, verkeer, landgoederen, archeologie, externe veiligheid en milieu; - Een veilige Vecht die toekomstbestendige bescherming biedt tegen hoogwater; - Aansluiten bij de doelen uit de Omgevingswet en de Omgevingsvisie, zoals t.a.v. de realisatie en instandhouding van een veilige en gezonde
-------------------------	---

	fysieke leefomgeving. In onze ruimtelijke plannen houden we rekening met voldoende flexibiliteit om beter in te kunnen spelen op actuele marktontwikkelingen en maatschappelijke behoeften.
Wat gaan we er voor doen?	• Het doorvoeren van wijzigingen op het omgevingsplan voor nieuwe gebiedsontwikkelingen; • Opstellen uitwerkingsplan visie Burgemeester Backxlaan (Nieuwleusen); • Het opstellen van een Plan van Aanpak voor het actualiseren van de Omgevingsvisie 1.0 (het opstellen van Omgevingsvisie 2.0); • Doorlopen verkenningfase voor herinrichting van het openbaar gebied in straten rondom Prinsenstraat en Kerkplein (Vechtstraat, Julianastraat en Bloemendalstraat). Hiervoor stellen we o.a. een nota van uitgangspunten op en maken een eerste globale schets.
Hoe meten we dat?	• Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

Ruimtelijke ordening (Gebiedsontwikkeling)

Wat te bereiken?	• Een vitaal en aantrekkelijk (landelijk) gebied voor inwoners, ondernemers en bezoekers.
Wat gaan we er voor doen?	• In 2026 gaan we een uitvoeringsplan bij het programma landelijk gebied opstellen waarin concrete acties in komen te staan die uitvoering geven aan de richting en ambitie uit het programma landelijk gebied.
Hoe meten we dat?	• Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

Ruimtelijke ordening (Landschaps- en groenbeleid)

Wat te bereiken?	• Het streekeigen karakter (de identiteit), in de verschillende landschapstypen, van het Dalfser landschap behouden en versterken; • Het behouden en verbeteren van de kwaliteit van het landschap en de groenstructuren o.a. door het stimuleren en vergroten van de biodiversiteit.
Wat gaan we er voor doen?	• Landschapsontwikkeling en biodiversiteit verwerken we als thema's in het Programma Landelijk gebied.
Hoe meten we dat?	• Hiervoor zijn geen indicatoren beschikbaar.

Wonen en bouwen

Wat te bereiken?	• Wijken moeten voor alle inwoners aantrekkelijk zijn. Diversiteit is daarbij belangrijk; • Voor alle doelgroepen moeten er voldoende, betaalbare en passende woningen zijn. De woningcorporatie(s) hebben hierin een belangrijke taak. Starters en senioren zijn binnen het Volkshuisvestingsprogramma belangrijke doelgroepen.
Wat gaan we er voor doen?	• Uitvoering geven aan het Volkshuisvestingsprogramma door gemiddeld 150 woningen per jaar toe te voegen aan de woningvoorraad; • Prestatieafspraken maken met beide woningcorporaties wat leidt tot het toevoegen van gemiddeld 30% sociale huurwoningen op gemeentelijke uitbreidingslocaties; • Verlenen van startersleningen.
Hoe meten we dat?	• We meten dit via het aantal nieuwe verblijfsobjecten met een woonfunctie; • We meten dit via het aantal nieuwe sociale huurwoningen; • We meten dit via het aantal verstrekte nieuwe startersleningen.

Wonen en bouwen (Vergunningverlening Toezicht en Handhaving)

Wat te bereiken?	• We gaan voor een duurzame en veilige leefomgeving waarin burgers en bedrijven goed kunnen leven, wonen, werken en recreëren.
Wat gaan we er voor doen?	• Het leveren van kwalitatief goede producten door ons als gemeente. We werken daarbij risico gestuurd, klantgericht, zakelijk en efficiënt. Dit op basis van het VTH-beleidsplan 2022-2026; • In 2026 gaan we aan de slag van het actualiseren van het VTH-

	beleidsplan; • Formulering van subdoelen in het Programma uitvoering VTH-taken en hieraan uitvoering geven; • Monitoring van de jaarlijkse resultaten op basis van het uitvoeringsprogramma en het jaarverslag voor aanpassing op aanscherping doelstellingen en beleidskeuzes.
Hoe meten we dat?	• Doelen en indicatoren zijn in het VTH-beleidsplan 2022-2026 uitgewerkt en worden vervolgens vertaald in subdoelen in een jaarlijks Programma uitvoering VTH-taken. Per beleidsdoel zijn indicatoren opgesteld waarmee kan worden bepaald of aan de gestelde doelen kan worden voldaan.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Uitvoering programmaplan implementatie Omgevingswet, inclusief het opstellen van een gemeentedeckend omgevingsplan	Eigen gegevens	2016	90%	90%	90%	90%

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Aantal nieuwe verblijfsobjecten met woonfunctie	CBS / eigen gegevens	167 (2020)	150	150	150	150
Aantal nieuwe sociale huurwoningen	Eigen gegevens	33 (2020)	30	60	60	50
Aantal nieuwe startersleningen	Eigen gegevens	6 (2020)	20	20	20	20

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Afval						
Lasten	-2.690	-2.912	-3.161	-3.251	-3.313	-3.375
Baten	3.368	3.824	3.865	3.960	4.039	4.121
Saldo van lasten en baten	678	912	703	709	727	746
Begraafplaatsen						
Lasten	-326	-389	-300	-304	-306	-347
Baten	271	309	343	343	351	359
Saldo van lasten en baten	-56	-79	44	39	45	12
Burgerzaken						
Lasten	-1.422	-1.519	-1.726	-1.781	-1.799	-1.812
Baten	637	629	642	653	667	682
Saldo van lasten en baten	-785	-890	-1.084	-1.128	-1.132	-1.131
Grondexploitatie woningbouw						
Lasten	-20.650	-1.770	-1.191	-1.201	-1.320	-1.331
Baten	21.290	1.739	1.191	1.201	1.320	1.331
Saldo van lasten en baten	640	-31	0	0	0	0
Klimaat en duurzaamheid						

Lasten	-943	-1.823	-1.428	-728	-821	-824
Baten	678	1.501	270	541	541	541
Saldo van lasten en baten	-265	-322	-1.158	-187	-280	-283
Milieu						
Lasten	-1.653	-1.693	-2.038	-2.076	-2.115	-2.147
Baten	0	0	40	40	41	42
Saldo van lasten en baten	-1.653	-1.693	-1.998	-2.036	-2.074	-2.106
Monumenten en archeologie						
Lasten	-61	-73	-69	-70	-68	-69
Baten	15	18	17	17	17	17
Saldo van lasten en baten	-46	-55	-52	-53	-51	-52
Openbaar groen						
Lasten	-3.069	-3.170	-3.115	-3.314	-3.495	-3.596
Baten	109	224	204	104	106	108
Saldo van lasten en baten	-2.960	-2.945	-2.911	-3.210	-3.389	-3.487
Openbare orde en veiligheid						
Lasten	-3.198	-3.533	-3.755	-3.851	-3.911	-3.969
Baten	145	103	101	104	106	108
Saldo van lasten en baten	-3.054	-3.430	-3.654	-3.747	-3.805	-3.861
Riolering						
Lasten	-1.898	-1.775	-1.778	-1.826	-1.899	-1.879
Baten	2.201	2.254	2.255	2.307	2.411	2.456
Saldo van lasten en baten	303	478	476	481	513	577
Ruimtelijke ordening						
Lasten	-1.916	-2.610	-2.297	-2.309	-2.159	-2.170
Baten	166	125	125	125	128	131
Saldo van lasten en baten	-1.750	-2.485	-2.172	-2.184	-2.032	-2.039
Verkeer en vervoer						
Lasten	-3.413	-3.687	-3.884	-4.113	-4.626	-4.819
Baten	222	184	183	184	188	192
Saldo van lasten en baten	-3.191	-3.503	-3.701	-3.929	-4.438	-4.627
Wonen en bouwen						
Lasten	-1.535	-1.824	-1.695	-1.684	-1.692	-1.697
Baten	963	1.026	1.042	1.060	1.078	1.102
Saldo van lasten en baten	-572	-798	-653	-624	-614	-595
Stortingen in reserves	-1.925	-116	-75	-43	-43	-43
Onttrekkingen aan reserves	1.209	945	112	112	112	99
Resultaat	-13.427	-14.013	-16.122	-15.800	-16.462	-16.791

Uitsplitsing naar beleidsvelden

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Burgerzaken	-785	-890	-1.084	-1.128	-1.132	-1.131
Openbare orde en veiligheid	-3.054	-3.430	-3.654	-3.747	-3.805	-3.861
Verkeer en vervoer	-3.191	-3.503	-3.701	-3.929	-4.438	-4.627
Monumenten en archeologie	-46	-55	-52	-53	-51	-52
Openbaar groen	-2.960	-2.945	-2.911	-3.210	-3.389	-3.487
Ruimtelijke ordening	-1.750	-2.485	-2.172	-2.184	-2.032	-2.039
Riolering	303	478	476	481	513	577
Afval	678	912	703	709	727	746
Milieu	-1.653	-1.693	-1.998	-2.036	-2.074	-2.106
Klimaat en duurzaamheid	-265	-322	-1.158	-187	-280	-283
Begraafplaatsen	-56	-79	44	39	45	12
Grondexploitatie woningbouw	640	-31	0	0	0	0
Wonen en bouwen	-572	-798	-653	-624	-614	-595
Saldo van lasten en baten	-12.710	-14.842	-16.159	-15.869	-16.531	-16.847
Mutatie reserves	-717	829	37	69	69	56
Resultaat	-13.427	-14.013	-16.122	-15.800	-16.462	-16.791

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Verwijzingen Halt	Aantal per 10.000 jongeren (12-17 jaar)	2024	Bureau Halt	8	9	9
Winkeldiefstallen	Aantal per 1.000 inwoners	2024	CBS	0,3	2,2	1,3
Vernieling	Aantal per 1.000 inwoners	2024	CBS	1,9	5,7	4,1
Geweldsmisdrijven	Aantal per 1.000 inwoners	2024	CBS	1,5	4,3	3,1
Diefstallen uit woning	Aantal per 1.000 inwoners	2024	CBS	1,0	1,2	1,3
Omvang huishoudelijk restafval	kg per inwoner	2023	CBS	55	148	118
Hernieuwbare elektriciteit	%	2022	Klimaatmonitor Rijkswaterstaat	63,6	32,5	49,3

Nieuw gebouwde woningen	Aantal per 1.000 woningen	2024	Basisregistratie adressen en gebouwen	11,7	8,4	7,3
Demografische druk	%	2025	CBS	83,1	70,7	80,1
Gemiddelde WOZ waarde	Duizend euro	2025	CBS	455	398	396
Gemeentelijke woonlasten éénpersoons-huishoudens	In Euro's	2025	COELO	908	957	957
Gemeentelijke woonlasten meerpersoons-huishoudens	In Euro's	2025	COELO	936	1050	1046

Nieuw beleid

In de Perspectiefnota 2026-2029 zijn voor het programma Samen Wonen diverse voorstellen voor nieuw beleid gedaan. Hieronder vindt u een opsomming van de voorstellen die beleidsmatig en financieel in de Begroting 2026-2029 zijn opgenomen. De inhoudelijke onderbouwing en afwegingen kunt u teruglezen in de Perspectiefnota 2026-2029.

Beleidsveld	Vastgesteld bij PPN 2026-2029	Periode	Bedrag
Burgerzaken	Software en licenties	Structureel	2026: € 32.000 2027: € 52.000 2028: € 62.000 2029: € 72.000
Burgerzaken	Verhogen leges huwelijken/partnerschappen	Structureel(baten)	- € 4.000
Burgerzaken	Doorbelasting formatie Contentbeheer	Structureel	€ 91.740
Openbare Orde	Bijdrage veiligheidsregio	Structureel	€ 137.000
Openbare Orde	Advieskosten toepassing alcoholwet	Structureel	€ 20.000
Openbare Orde	Actualisatie budgetten	Structureel	€ 55.000
Begraafplaatsen	Verhogen leges begraven	Structureel(baten)	- € 34.000
Openbaar groen	Spelen, bewegen, ontmoeten	Structureel	2026: € 53.000 2027: € 57.000 2028: € 62.000 2029: € 67.000
Diverse	MJOP	Structureel	2026: - € 100.000 2027: € 19.000 2028: € 207.000 2029: € 335.000
Monumenten en Archeologie	Erfgoedbeleid	Structureel	€ 40.000
Begraafplaatsen	Aanvullende kosten begraafplaats Nieuwleusen	Structureel	2026-2028: - € 20.000 2029: € 19.000

Begraafplaatsen	Verbouwing begraafplaats Welsum	Structureel	PM
Milieu	Plan Robuuste Omgevingsdienst IJsselland	Structureel	2026: € 205.000 2027: € 218.000 2028: € 252.000 2029: € 256.000
Milieu	Innen van milieuleges	Structureel(baten)	2026: - € 40.000 2027: - € 40.000 2028: - € 40.000 2029: - € 40.000
Afval	Afval gerelateerde personeelslasten dekken uit voorziening afval	Structureel(baten)	2026: - € 50.000 2027: - € 50.000 2028: - € 50.000 2029: - € 50.000
Ruimtelijke ordening	Programma Landelijk gebied	Structureel	€ 200.000
Ruimtelijke ordening	Gebiedsbeleid	Structureel	€ 50.000
Verkeer en vervoer	Continueren Gemeentelijk Verkeers- en Vervoersplan	Structureel	PM
Verkeer en vervoer	Continueren Fietsvisie	Structureel	PM
Openbaar groen	Vervangen beschoeiing vijver Polhaarweg	Structureel	2028: € 6.000 2029: € 6.000
Milieu	Aanpak wateroverlastpunten	Structureel	2028: € 175.000 2029: € 175.000
Verkeer en vervoer	Herinrichting Waterinkweg/Vilstersestraat	Structureel	PM
Verkeer en vervoer	Oosterdalfsen Noord: Herinrichting van wegen	Structureel	2028: € 87.000 2029: € 86.000
Verkeer en vervoer	Uitvoering Burg. Backxlaan Nieuwleusen	Structureel	2028: € 163.000 2029: € 387.000
Diverse	Centrumplan Dalfsen	Structureel	2027: € 135.000 2028: € 133.000 2029: € 219.000

Analyse afwijking 2026 t.o.v. 2025

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste verschillen op beleidsveld niveau.

Burgerzaken

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 120.000

- Software en licenties;
- Verhogen leges huwelijken/partnerschappen;
- Doorbelasting formatie Contentbeheer.

Openbare orde en veiligheid

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 212.000

- Bijdrage veiligheidsregio;
- Advieskosten toepassing alcoholwet;
- Actualisatie budgetten.

Verkeer en vervoer

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 50.000

- MJOP verlichting.

Monumenten en archeologie

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 40.000

- Erfgoedbeleid.

Openbaar groen

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 3.000

- Spelen, bewegen, ontmoeten;
- MJOP openbaar groen.

Ruimtelijke ordening

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 250.000

- Programma Landelijk gebied;
- Gebiedsbeleid.

Afval

Autonome ontwikkelingen, baten

Opbrengst zwerfafval, nadeel € 75.000 (structureel)

Een eerder gemaakte inschatting over de opbrengsten van het inzamelen van zwerfafval is te optimistisch gebleken. Dit is naar beneden bijgesteld.

Milieu

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 205.000

- Plan Robuuste Omgevingsdienst IJsselland.

Autonome ontwikkelingen, lasten

Planvorming klimaatadaptatieplan en rioleringsplan, nadeel € 75.000 (incidenteel)

Het Gemeentelijk Rioleringsplan is aan actualisatie toe en wordt geïntegreerd met het Klimaatadaptatieplan. Planvorming wordt (deels) uitbesteed. In de perspectiefnota is krediet aangevraagd voor de uitvoering hiervan, echter is het door de BBV niet toegestaan om dit via een krediet te regelen. Daarom nemen we hem op deze manier mee als budgetaanvraag en niet als krediet.

Formatie opgave, nadeel € 101.000 (structureel)

Om de continuïteit en kwaliteit van de uitvoering binnen het ruimtelijk domein te waarborgen, is het noodzakelijk om de beschikbare formatie aan te passen aan de actuele opgave en werkdruk. In dit kader wordt voorgesteld om de formatie structureel uit te breiden met een bedrag van € 101.000. Deze toevoeging is bedoeld om de formatie op het juiste niveau te corrigeren, zodat deze weer in lijn is met de eerder beoogde inzet en de actuele uitvoeringsbehoefte. Hiermee wordt geborgd dat de organisatie voldoende capaciteit heeft om de gestelde ambities en taken adequaat te realiseren.

Begraafplaatsen

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 54.000

- Verhogen leges begraven;
- Aanvullende kosten begraafplaats Nieuwleusen.

Wonen en bouwen

Autonome ontwikkelingen, lasten

Omgevingsvergunning bouwen, nadeel € 156.000 (structureel)

Door de verschuiving van vergunningplicht naar meldingsplicht vervalt een deel van de vergoeding van de werkzaamheden en daardoor hebben we structureel minder legesinkomsten.

We vragen daarnaast minder advies bij externe ketenpartners en hebben daardoor ook minder advieskosten. Omdat we advieskosten doorberekenen aan de initiatiefnemers is dit kostenneutraal.

Volkshuisvesting - onderzoek inbreidingslocaties en evaluatie, nadeel € 35.000 (incidenteel)

In december 2025 werd het Volkshuisvestingprogramma (VHP) vastgesteld. Vanuit het VHP wordt voorgesteld een stedenbouwkundig onderzoek naar kansrijke inbreidingslocaties te doen (met inachtneming van de evaluatie notitie inbreidingslocatie 2024). In de perspectiefnota is krediet aangevraagd voor de uitvoering hiervan, echter is het door de BBV niet toegestaan om dit via een krediet te regelen. Daarom nemen we hem op deze manier mee als budgetaanvraag en niet als krediet.

Mutatie reserves

Voor de onttrekkingen uit de reserves verwijzen wij u naar de bijlage reserves en voorzieningen in hoofdstuk 4.

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
Bedragen x € 1000	2025	2025	2025	2026	2026	2026	Lasten	Baten	Saldo
Burgerzaken	-1.519	629	-890	-1.726	642	-1.084	-208	14	-194
Openbare orde en veiligheid	-3.533	103	-3.430	-3.755	101	-3.654	-222	-2	-224
Verkeer en vervoer	-3.687	184	-3.503	-3.884	183	-3.701	-197	-1	-198
Monumenten en archeologie	-73	18	-55	-69	17	-52	4	-1	3
Openbaar groen	-3.170	224	-2.945	-3.115	204	-2.911	55	-20	34
Ruimtelijke ordening	-2.610	125	-2.485	-2.297	125	-2.172	314	0	314
Riolering	-1.775	2.254	478	-1.778	2.255	476	-3	1	-2
Afval	-2.912	3.824	912	-3.161	3.865	703	-249	41	-208
Milieu	-1.693	0	-1.693	-2.038	40	-1.998	-345	40	-305
Klimaat en duurzaamheid	-1.823	1.501	-322	-1.428	270	-1.158	395	-1.231	-836
Begraafplaatsen	-389	309	-79	-300	343	44	89	34	123
Grondexploitatie woningbouw	-1.770	1.739	-31	-1.191	1.191	0	579	-548	31
Wonen en bouwen	-1.824	1.026	-798	-1.695	1.042	-653	129	17	146
Saldo van lasten en baten	-26.777	11.935	-14.842	-26.436	10.277	-16.159	341	-1.658	-1.317
Mutaties reserve	-116	945	829	-75	112	37	41	-833	-792
Resultaat	-26.893	12.880	-14.013	-26.511	10.389	-16.122	382	-2.491	-2.109

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland. Veiligheidsregio IJsselland werkt als brandweer, GHOR (Geneeskundige Hulpverleningsorganisatie in de Regio) en Bevolkingszorg intensief samen met politie, gemeenten en andere ketenpartners in het voorkomen, bestrijden en beperken van de gevolgen van branden, ongevallen, rampen en crises.

Omgevingsdienst IJsselland

Sinds 2018 is de Omgevingsdienst IJsselland operationeel als gemeenschappelijke regeling. De Omgevingsdienst behartigt de individuele en gezamenlijke belangen van de deelnemers op het gebied van de fysieke leefomgeving en ziet op de vergunningverlening, het toezicht op de naleving en de handhaving van de voorschriften zoals opgenomen in de relevante regelgeving. De primaire meerwaarde van de Omgevingsdienst is gelegen in de uitvoering van milieutaken. In de komende jaren wordt de basis hiervan verder verstevigd en uitgebouwd.

ROVA

ROVA is een publieke dienstverlener en werkt ten behoeve van 23 gemeenten met een werkgebied van ongeveer 855.000 inwoners verdeeld in 3 regio's: IJssel-Vecht, Achterhoek en Eemland.

ROVA is de kennispartner én uitvoeringsorganisatie voor de inwoners van de gemeente Dalfsen op het gebied van inzameling en recycling van huishoudelijk afval. Ze zamelen afval en grondstoffen in en richten zich op circulaire toepassingen van de ingezamelde grondstoffen. Zodat de inzet van inwoners uiteindelijk leidt tot een nieuwe waardevolle producten.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partij verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen en paragraaf weerstandsvermogen en risicobeheersing.

Samen Werken

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Grondexploitatie bedrijven Mutatie reserves
Portefeuillehouder Ramerman	Economie Participatiewet Recreatie en toerisme
Portefeuillehouder Uitslag	Onderwijs

Omschrijving van het programma

Maatschappelijk effect

Het versterken en behouden van een vitale economie voor Dalfsen, zodat deze inwoners voldoende (toeleiding tot) werkgelegenheid biedt, in aansluiting op wat de regio doet en biedt. Het programma omvat tevens recreatie en toerisme en onderwijsbeleid. Binnen recreatie en toerisme zetten we in op de ontwikkeling via Vrije Tijd Economie Vechtdal (VTE VD) en de samenwerking Ruimte voor de Vecht. Binnen lokaal onderwijsbeleid besteden we aandacht aan onderwijshuisvesting, leerlingenvervoer, leerplicht, doorstroompunt (voortijdig schoolverlaters), voor- en vroegschoolse educatie en volwasseneneducatie.

Belangrijke ontwikkelingen

Regio Zwolle

We zetten als onderdeel van de Regio Zwolle met de economische agenda in 2026 in op Kennispoort en economische projecten uit de Regio Deal. Ook blijven we in het kader van de "coalitions of the willing" inzetten op de Human Capital Agenda. Werknemers en werkzoekenden in Regio Zwolle kunnen zich (sinds juli 2020) gratis laten (bij-)scholen via het Ontwikkelfonds Regio Zwolle. Dit initiatief is ontstaan vanuit de campagne Upgrade Jezelf, onderdeel van Regio Zwolle.

Economische bedrijvigheid

Op basis van de verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen is in juni 2024 een besluit genomen over nieuwe uitleggebieden voor de kernen Dalfsen, Nieuwleusen en Lemelerveld. Het betreft de zoekgebieden 't Febriek Zuid III, Dedemsweg, De Lichtmis en De Grift IV waar de ontwikkeling van nieuwe bedrijventerrein kunnen plaatsvinden. Met betrekking tot de kern Dalfsen is er voor de ontwikkeling van een bedrijventerrein op 23 september 2024 voorkeursrecht ingesteld.

Voor de kernen Dalfsen en Nieuwleusen gaan we verder met het proces om toe te werken naar een wijziging van het omgevingsplan. De uitleggebieden van de nieuwe bedrijventerreinen gaan we opnemen in de omgevingsvisie 2.0.

Alle bedrijfskavels in de kern Nieuwleusen en de kern Dalfsen zijn uitgegeven. 't Febriek Zuid II (Lemelerveld) is eind april 2024 bouwrijp en woonrijp gemaakt. De grondverkoop is in het najaar 2023 gestart en loopt nog door in 2026.

Relatie met ondernemers

Wij vinden het belangrijk om de relatie met de ondernemers en de middenstand goed te onderhouden en willen ook in 2026 bijeenkomsten organiseren. We willen samen met de ondernemers nadenken over ontwikkelingsmogelijkheden in de toekomst. We nemen hierbij de trends en ontwikkelingen van de regio mee. In de paragraaf grondbeleid gaan we verder in op de wijze waarop de gemeente in 2026-2029 invulling geeft aan haar grondbeleid.

Vechtdalkompas

In 2026 vindt continuering plaats van de het Vechtdalkompas met een doorgaande ontwikkeling en uitvoering van projecten binnen de onderscheiden programmalijnen; Zorgzaam & Gezond, Ondernemerschap & Gastheerschap, Beleefbaar Landschap en Verbindende Vecht. Vanuit het Vechtdalmerk willen we de recreatieondernemers en organisaties in Dalfsen intensiever betrekken en een verbinding maken met het provinciale programma Gastvrij Overijssel.

Ruimte voor de Vecht

De netwerkorganisatie Ruimte voor de Vecht voert binnen de Regio Deal van de Regio Zwolle het project Brede Welvaart uit, dat onderverdeeld is in 23 deelprojecten. In 2026 zullen regiodeal projecten Brede Welvaart waar zinvol een vervolg krijgen. Vanuit recreatie en toerisme zijn wij betrokken bij de deelprojecten: Varen op de Vecht, Gidsennetwerk, Merkontwikkeling Vechtdal, Beleven en Bewegen, Zwemmen in de Vecht. Vanuit Ruimte voor de Vecht wordt met een gebiedsarrangement Vechtdal ingezet op een volgende regiodeal.

Ontwikkeling Recreatie en Toerisme

Voor de recreatieve ontwikkeling waar we als gemeente Dalfsen voorstaan wordt de komende jaren menskracht en budget ingezet op onderzoek, ontwikkeling en uitvoering. We sluiten aan bij de ontwikkeling via Vrije Tijd Economie Vechtdal (VTE VD) en de samenwerking Ruimte voor de Vecht (RvdV). Voor 2026 krijgt de ontwikkeling: verbetering, benutting en verduurzaming van de Haven en kades een vervolg op basis van de in 2024 uitgevoerde Verkenning Toekomst Haven Dalfsen.

Participatiewet in Balans

Het wetsvoorstel voor de Participatiewet in Balans (1e spoor) is aangenomen door de Tweede Kamer. Wanneer ook de Eerste Kamer instemt is de bedoeling de maatregelen gefaseerd in te voeren in 2026. De komende jaren werkt het Rijk verder aan spoor 2 (structurele herziening Participatiewet) en spoor 3 (deskundigheidsbevordering).

Implementatie beleid Re-integratie

In 2025 wordt gewerkt aan een nieuwe strategische beleidsvisie Re-integratie. Implementatie daarvan staat vanaf 2026 op de agenda. In het beleidsnota worden de ontwikkelingen van de Participatiewet in Balans (spoor 1) al verwerkt.

Onderwijshuisvesting

Er is een start gemaakt met de eerste fase van het Integraal Huisvestingsplan Primair Onderwijs 2022-2038. In 2026 verwachten we de uitkomsten van de haalbaarheidsonderzoeken Nieuwleusen, Dalfsen-West en Lemelerveld ter besluitvorming aan u voor te kunnen leggen. Voorlopige bevindingen laten zien dat er problemen zijn met het verkrijgen van de benodigde stroomaansluiting. Dit betekent dat de nieuwbouw van schoolgebouwen waarschijnlijk niet vóór 2030 kan starten. Samen met schoolbesturen gaan we op zoek naar versnelling van dit proces.

De uitvoeringskosten van het totale IHP-plan worden momenteel geschat op ruim € 60 miljoen (prijspeil eind 2024). Dit zijn niet alle kosten. Een ruwe schatting is dat in totaliteit sprake is van € 75 miljoen, waarvan ca. € 65 miljoen voor de projecten uit de eerste fase. Dit is exclusief eventuele (voor)financiering voor kinderopvang en Agnieten College, toe te rekenen overheadkosten, benodigde inzet van interne en/of externe expertise. De benodigde aanvullende huisvesting van het Agnieten College is afhankelijk van de vraag of en hoe realisatie in bestaande gebouwen kan plaatsvinden en vraagt een investering tussen de € 1 en € 1,8 mln. Afspraken zullen moeten worden gemaakt over hoe om te gaan met indexering van deze bedragen.

Economische stimulering

Economie

Wat te bereiken?	• Het behouden van de lokale werkgelegenheid onder meer door middel van het bieden van: ○ Een ondernemersvriendelijk klimaat door de gemeente Dalfsen; ○ De beschikbaarheid van voldoende en aantrekkelijke vestigingsmogelijkheden voor bedrijven en ondernemers; ○ Voldoende woonruimte voor het lokaal arbeidspotentieel in de gemeente Dalfsen, zodanig dat de beschikbare huisvesting past bij de huidige en toekomstige bevolkingsopbouw (beroepsbevolking) in Dalfsen. • Het in standhouden en stimuleren van levendige dorpsharten met een aantrekkelijk en zo compleet en divers mogelijk winkelaanbod voor inwoners en (toeristische en regio)bezoekers door het behouden van een duurzame winkelstructuur met vitale centrumgebieden.
-------------------------	---

Wat gaan we er voor doen?	• Uitvoeren van de uitvoeringsagenda van de economische beleidsnota; • Uitvoering geven aan de detailhandelsstructuurvisie; • Uitvoering geven aan het actieprogramma Dalfsen centrum; • Uitvoeren geven aan vervolg van de ruimtelijke verkenning naar nieuwe bedrijventerreinen; • Afstemming op regionale ruimtelijk economische ontwikkelingen.
Hoe meten we dat?	• Voor dit onderwerp zijn geen indicatoren geformuleerd. In de economische beleidsnota zijn opgaven opgenomen.

Grondexploitatie bedrijven

Dit beleidsveld gaat over de grondverkoop van bedrijventerreinen door de gemeente.

Voor informatie over dit beleidsveld verwijzen wij naar paragraaf 7 grondbeleid.

Participatiewet

Wat te bereiken?	• De Participatiewet heeft als doel om inwoners zonder werk te begeleiden op weg naar werk of in werk. Doel is dat inwoners zo regulier mogelijk, betaald werk verrichten. Om hun zelfredzaamheid te vergroten: ◦ streven we ernaar dat inwoners zonder werk weer aan het werk zijn of naar vermogen deelnemen aan de samenleving; ◦ stimuleren we een zinvolle daginvulling van onze inwoners (maatschappelijke participatie), wanneer betaald werk niet mogelijk is. • In de gemeente Dalfsen hanteren we als uitgangspunt dat we streven naar (financiële) zelfredzaamheid en participatie van inwoners voor de lange termijn. Iedereen moet naar vermogen mee (kunnen) doen in de samenleving. We streven ernaar dat de ontwikkeling van het aantal uitkeringen conform de trend van het landelijk gemiddelde is.
Wat gaan we er voor doen?	• Plan van aanpak voor alle cliënten met een Participatiewet-uitkering; • Iedereen is ingedeeld in een categorie én subcategorie binnen Zorg, Meedoen en Werkfit; • Iedereen heeft een traject (kan ook behandeling zijn); • We implementeren vanaf 2026 de nieuwe strategische beleidsvisie voor de re-integratie van inwoners met een afstand tot de arbeidsmarkt, die in 2025 is geformuleerd; • Personen met een doelgroep LKS of Banenafpraak zijn maximaal ingezet in betaald werk;
Hoe meten we dat?	• De ontwikkeling van het aantal uitkeringen is conform de trend van het landelijk gemiddelde; • We zorgen ervoor dat 30% van de instroom binnen 12 maanden weer uitstroomt naar betaald werk; • Niet meer dan 25% van het aantal uitkeringsgerechtigden zit langer dan 4 jaar in de uitkering; • Het aantal personen met Beschut Werk is ten minste conform de landelijke taakstelling.

Onderwijshuisvesting

Wat te bereiken?	• Iedere inwoner van Dalfsen in staat te stellen zijn eigen mogelijkheden en talenten te ontdekken, ontplooien en gebruiken, door middel van: ◦ Het in stand houden van toekomstbestendige onderwijsgebouwen die bijdragen aan een aantrekkelijke en gezonde leeromgeving; ◦ Het voorkomen van ongediplomeerde schooluitval.
Wat gaan we er voor doen?	• Op basis van aangebrachte fasering in het IHP koersen we op realisatie van de projecten kern Nieuwleusen, Dalfsen en Lemelerveld; • Met de voortgang van de projecten via: ◦ besluitvorming totaalplan KEC Nieuwleusen: voorzien eind 2026; ◦ besluitvorming haalbaarheidsfase IHP projecten Dalfsen en Lemelerveld: voorzien eind 2026.
Hoe meten we dat?	• We monitoren de voortgang en rapporteren hierover via de P&C cyclus.

Peuteropvang en VVE

Wat te bereiken?	Het voorkomen van taal- en onderwijsachterstanden, waardoor iedere inwoner van Dalfsen zijn eigen mogelijkheden en talenten kan ontdekken, ontplooiën en gebruiken.
Wat gaan we er voor doen?	We gaan ten minste 1 keer per jaar met de VVE-werkgroep met afgevaardigden van (voor)scholen en JGZ in gesprek over de uitvoeringsafspraken en stellen die waar mogelijk bij. De onderwerpen zijn: de doelgroepdefinitie, het (non-)bereik, toeleiding naar VVE, doorlopende lijn en resultaatafspraken.
Hoe meten we dat?	- De GGD toetst namens de gemeente de kinderopvangorganisaties op hun kwaliteit en brengt hier rapporten over uit; - We monitoren het aantal VVE-indicaties en de deelname aan VVE om het bereik te volgen. We streven naar ten minste 95% deelname; - We monitoren met een zelfanalyse (op basis van de gebruikte kindvolgsystemen) bij opvang en scholen in hoeverre ontwikkelachterstanden bij peuters en kleuters worden ingelopen.

Recreatie en toerisme

Wat te bereiken?	- Een zodanige ontwikkeling van de toeristische en recreatieve sector dat deze bijdraagt aan het versterken van een aantrekkelijk verblijfsklimaat in de gemeente, voor zowel bezoekers als inwoners; - Wij bevorderen recreatie en toerisme met de samenwerking van gemeenten in Vechtdalverband en zichtbaarheid van het A-merk "Vechtdal"; - Het beleidsplan recreatie en toerisme speelt in op toeristische ontwikkelingen en sluit aan bij huidige trends en ontwikkelingen in de toeristische sector, zoals verduurzaming. Er wordt ingezet op: - Meer gasten; - Meer overnachtingen; - Het bevorderen van het gebruik van de beschikbare recreatieve voorzieningen, zowel voor toeristen als eigen inwoners; - Meerdaagse beleving (seizoensverbreding van dag- en verblijfsrecreatie); - Bijdragen aan het welzijn van de bewoners; - Een toename van de omzet en de werkgelegenheid binnen de recreatieve of toeristisch recreatieve gerelateerde sectoren; - Aandacht voor spreiding van recreatieve drukte en het voorkomen van overlast; - Het stimuleren en het behoud van een kwalitatief en gevarieerd aanbod van recreatieve voorzieningen.
Wat gaan we er voor doen?	- Uitvoering geven aan het Vechtdal Kompas; - Uitvoering geven aan het beleidsplan recreatie en toerisme; - Uitvoeren van de ontwikkeling van de haven en kades volgend op de Verkenning Toekomst Haven Dalfsen. Verduurzaming van de oost kade met aanlegvoorzieningen in samenspraak met het waterschap (Onderhoud oost kade); - Binnen Ruimte voor de Vecht invulling geven aan het onderdeel vrijetijdseconomie. Varen op de Vecht krijgt een vervolg met een voorstel over elektrificatie van vaartuigen en gebruik van de boothelling.
Hoe meten we dat?	- Op basis van het aantal overnachtingen en het aantal werkzame personen in de sector; - Feedback van R&T ondernemers en organisaties, plus de monitoring door Vechtdal Marketing.

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	2026	2027	2028	2029
Aantal overnachtingen (dagrecreatie niet meetbaar)	GBLT/ Eigen gegevens	204.830 (2024)	206.100	206.150	206.150	206.150
Aantal werkzame personen in de sector	LISA	1.117 (2024)	1.125	1.140	1.140	1.140

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Economie						
Lasten	-315	-416	-383	-389	-391	-393
Baten	23	21	22	22	23	23
Saldo van lasten en baten	-291	-394	-361	-366	-368	-370
Grondexploitatie bedrijven						
Lasten	-2.199	-56	0	0	0	0
Baten	2.599	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	400	-56	0	0	0	0
Onderwijs						
Lasten	-2.609	-2.585	-2.454	-2.525	-2.573	-3.148
Baten	366	308	298	298	302	305
Saldo van lasten en baten	-2.243	-2.277	-2.156	-2.227	-2.271	-2.843
Recreatie en toerisme						
Lasten	-246	-244	-191	-209	-217	-221
Baten	27	16	15	15	15	16
Saldo van lasten en baten	-220	-228	-176	-194	-202	-205
Sociale werkvoorziening						
Lasten	-3.845	-3.782	-3.981	-3.902	-3.829	-4.054
Baten	363	292	287	283	278	278
Saldo van lasten en baten	-3.481	-3.490	-3.694	-3.619	-3.551	-3.776
Storting in reserves	-225	0	0	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	1.303	676	424	407	407	282
Resultaat	-4.757	-5.770	-5.963	-5.999	-5.985	-6.912

Uitsplitsing naar beleidsvelden

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Recreatie en toerisme	-220	-228	-176	-194	-202	-205
Economie	-291	-394	-361	-366	-368	-370
Grondexploitatie bedrijven	400	-56	0	0	0	0
Onderwijs	-2.243	-2.277	-2.156	-2.227	-2.271	-2.843
Sociale werkvoorziening	-3.481	-3.490	-3.694	-3.619	-3.551	-3.776
Saldo van lasten en baten	-5.836	-6.446	-6.387	-6.406	-6.393	-7.194
Mutatie reserves	1.078	676	424	407	407	282
Resultaat	-4.757	-5.770	-5.963	-5.999	-5.985	-6.912

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Functiemenging	%	2023	CBS BAG/LISA	53,7	54,2	50,6
Vestigingen (van bedrijven)	Aantal per 1.000 inwoners (15 t/m 64 jaar)	2023	LISA	179,8	181,8	174,2
Absoluut verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2024	DUO/Ingrado	6,1	6,7	5,6
Relatief verzuim	Aantal per 1.000 leerlingen 5-18 jr	2024	DUO/Ingrado	11	28	25
Vroegtijdige schoolverlaters zonder startkwalificatie	%	2023	DUO/Ingrado	1,2	2,3	2,0

Participatie

Indicator	Bron	Nulmeting 2019	2025	2026	2027	2028	2029
Doel 2: maximale participatie. Indicator: aantal mensen met traject	S4SD	125	240	240	240	240	
Doel 3: 30% van de instroom is binnen 12 maanden weer uitgestroomd naar betaald werk	Eigen gegevens	35%	>30%	>30%	>30%	>30%	
Doel 4: niet meer dan 25% zit langer dan 4 jaar in de uitkering	S4SD	26%	25%	25%	25%	25%	
Doel 5: aantal personen met Beschut Werk*	S4SD	1	9	9	9	9	

* Beschut Werk: de opgave na 2025 e.v. is nog niet bekend en is daarmee op gelijke stand gehouden.

Nieuw beleid

In de Perspectiefnota 2026-2029 zijn voor het programma Samen Werken diverse voorstellen voor nieuw beleid gedaan. Hieronder vindt u een opsomming van de voorstellen die beleidsmatig en financieel in de Begroting 2026-2029 zijn opgenomen. De inhoudelijke onderbouwing en afwegingen kunt u teruglezen in de Perspectiefnota 2026-2029.

Beleidsveld	Vastgesteld bij PPN 2026-2029	Periode	Bedrag
Onderwijs	IHP Dalfsen/Lemelerveld (investering € 55 mln.)	Structureel vanaf 2030	€ 1.769.000
Onderwijs	IHP Nieuwleusen (investering € 21,8 mln.)	Structureel vanaf 2029	€ 926.000
Onderwijs	Eerste inrichting extra lokaal bewegingsonderwijs De Trefkoele (investering € 80.000)	Structureel vanaf 2027	€ 4.400
Onderwijs	aanvullend ten opzichte van PPN	vanaf 2027	€ 4.000
Onderwijs	Aframen Peuteropvang VVE	Structureel voordeel vanaf 2026	€ 50.000

Analyse afwijking 2026 t.o.v. 2025

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste verschillen op beleidsveld niveau.

Grondexploitatie bedrijventerreinen

Autonome ontwikkelingen, lasten

Vorbereidingskrediet nieuwe bedrijfsterreinen (budgetneutraal)

Met bestaande en nieuwe werklocaties bieden we een belangrijke bijdrage voor de lokale werkgelegenheid en een gunstig vestigingsklimaat. Bij de perspectiefnota 2024 vroegen we een voorbereidingskrediet van € 200.000 voor een nieuw bedrijventerrein voor Nieuwleusen en/of Dalfsen.

Tegen de achtergrond van het besluit in 2024 tot aanwijzing van vier zoekgebieden, werken we er naar toe om nieuwe bedrijventerreinen te realiseren. De omvang van dit voorbereidingskrediet is ontoereikend voor vier ontwikkellocaties, om vooralsnog naar drie wijzigingsplannen toe te werken. Daarvoor vragen we een aanvullend voorbereidingskrediet van € 600.000. Daarmee kan een verdeling worden gemaakt naar de drie zoekgebieden Dedemsweg (€ 300.000), De Grift IV (€ 200.000) en De Lichtmis (€ 300.000). De kosten worden verrekend met de nog op te stellen grondexploitaties. Daarmee is het budgetneutraal.

Onderwijs

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 50.000

- Onderwijsachterstandenbeleid.

Sociale werkvoorziening

Autonome ontwikkelingen

Sociale Werkvoorziening, voordeel € 269.000 (structureel)

De afname van de Wsw vertaalt zich de komende jaren door in een afname van de kosten voor lonen en begeleiding. Hier staat tegenover dat de Integratie-uitkering Participatiewet, de rijksbijdrage voor deze kosten, mee daalt.

Mutatie reserves

Voor de onttrekkingen uit de reserves verwijzen wij u naar de bijlage reserves en voorzieningen in hoofdstuk 4.

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Vershil	Vershil	Vershil
Bedragen x € 1000	2025	2025	2025	2026	2026	2026	Lasten	Baten	Saldo
Recreatie en toerisme	-244	16	-228	-191	15	-176	53	-1	52
Economie	-416	21	-394	-383	22	-361	33	0	33
Grondexploitatie bedrijven	-56	0	-56	0	0	0	56	0	56
Onderwijs	-2.585	308	-2.277	-2.454	298	-2.156	131	-10	121
Sociale werkvoorziening	-3.782	292	-3.490	-3.981	287	-3.694	-198	-5	-203
Saldo van lasten en baten	-7.083	637	-6.446	-7.009	622	-6.387	73	-15	58
Mutaties reserve	0	676	676	0	424	424	0	-252	-252
Resultaat	-7.083	1.313	-5.770	-7.009	1.046	-5.963	73	-267	-194

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de regeling Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek. Dit is een samenwerkingsverband voor het voorkomen en opsporen van fraude met sociale zekerheidsregelingen. De gemeente Dalfsen heeft haar bevoegdheid voor opsporing en voorkomen van fraude op grond van de uit te voeren sociale zekerheidsregeling overgedragen aan de gemeente Zwolle.

Stichting Dalfsen Werkt

Het doel van de stichting is het tot stand brengen en in stand houden van de werkvoorziening voor Dalfsenaren met een arbeidsbeperking. Daarnaast zetten wij de stichting in als re-integratie instrument voor onze inwoners die aangewezen zijn op inkomensondersteuning.

Voor de financiële bijdrage, de financiële kengetallen, beleidsvoornemens, ontwikkelingen en risico's van deze verbonden partijen verwijzen wij u naar de paragraaf verbonden partijen.

Samen Leven

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Mutatie reserves
Portefeuillehouder Uitslag	Cultuur Inkomen Integratie vergunninghouders Jeugdzorg Kulturhusen Lokale toegang Preventie Publieke gezondheid Sport Wmo 2015

Omschrijving van het programma

Maatschappelijk effect

Alle inwoners van Dalfsen worden gestimuleerd en in staat gesteld om mee te doen aan het maatschappelijk leven. Dat willen we bereiken langs drie pijlers:

- Inwoners leven in een gezonde leefomgeving;
- Inwoners worden gestimuleerd zelfredzaam te zijn;
- Inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap.

De wijze waarop de onderscheiden beleidsvelden elk op hun eigen wijze bijdragen aan één of meerdere pijlers hebben we hieronder beschreven.

Belangrijke ontwikkelingen

Landelijke politieke ontwikkeling

De financiële positie van gemeenten staat onder druk, mede door de onzekerheid rondom de rijksbijdrage en de tijdelijke aard van specifieke uitkeringen binnen het sociaal domein. Deze onvoorspelbaarheid maakt het lastig om een stabiele langetermijnvisie en duurzaam beleid te ontwikkelen. Gemeenten zijn hierdoor in toenemende mate afhankelijk van landelijke keuzes, wat de lokale beleidsvrijheid en uitvoerbaarheid beperkt.

Personeelstekorten in de zorg

De (blijvende) beschikbaarheid van voldoende professionals in zorg en welzijn is een aandachtspunt. Dit kan mogelijk resulteren in een toename op de wachtlijsten en onvoldoende beschikbaarheid van de juiste zorg. We blijven onder andere inzetten op indicatieloze dagbesteding, ondersteuning van mantelzorgers en mogelijkheden om de doorstroom te bevorderen.

Financiële bestaanszekerheid

Sinds maart 2025 is de beleidsnota financiële bestaanszekerheid 2025-2029 van kracht. De grootste veranderingen zijn de extra inzet op vroegsignalering en het hanteren van één inkomensgrens voor onze regelingen. Dit hangt samen met het toegankelijker maken van onze regelingen. Inzet op vroegsignalering moet er voor zorgen dat inwoners vroegtijdig hulp krijgen bij betalingsproblemen, zodat we schulden voorkomen. We hopen dat dit leidt tot een afname van bewindvoeringskosten.

Inburgering en participatie

In de landelijke politiek is er veel onzekerheid rondom het thema inburgering. Voorgestelde asielwetten kunnen invloed hebben op de inburgering en participatie en op de SPUK, maar hier is nu nog onvoldoende zicht op. Ontwikkelingen worden nauwlettend gevolgd en wanneer er meer duidelijkheid is, kan de richting bepaald worden. Tot die tijd zetten we ons huidige beleid voort, zoals ook vastgesteld in de evaluatie van het uitvoeringsplan inburgering.

Wet van School naar Duurzaam Werk

De Wet van School naar Duurzaam Werk gaat, naar verwachting, per 1 januari 2026 in. Begeleiding hield vaak op bij het behalen van een diploma. De nieuwe wet verplicht nu tot langdurige samenwerking tussen scholen, gemeenten en doorstroompunten om jongeren tot 27 jaar op

duurzame wijze naar werk of vervolgonderwijs te begeleiden. De verwachting is dat dit om een grotere inzet van het doorstroompunt gaat vragen. Dit werken we verder uit in het beleidsplan werk. Dankzij een nieuw verdeelmodel en hogere specifieke uitkeringen vanuit het Rijk aan regio's kan deze mogelijke uitbreiding budgetneutraal worden gerealiseerd.

Fusie lokale omroepen – Rijksbeleid en de lokale gevolgen voor Dalfsen

Het Rijk verplicht de vorming van streekomroepen door fusie van lokale omroepen. Vanaf een nader moment kent het Rijk geen uitzendlicenties meer toe aan afzonderlijke lokale omroepen, maar uitsluitend aan streekomroepen. Lokale omroepen hebben hierdoor feitelijk geen keuze; om te kunnen blijven uitzenden, moeten zij fuseren binnen een streekomroepstructuur. Doel van dit beleid is een professionelere, toekomstbestendige lokale nieuwsvoorziening, met hogere journalistieke kwaliteit en efficiëntere inzet van middelen.

Kulturhusen

De harmonisatie en de privatisering van de Mozaïek worden in 2025 afgerond. In 2026 kijken we hoe dit in de praktijk uitpakt. We willen samen met de Kulturhusen werken aan monitoring van de subsidievoorwaarden. We faciliteren verdere samenwerking met de Kulturhusen en zetten per kern in op de doorontwikkeling van het lokale Kulturhus. In 2025 zijn de duurzaam meerjaren onderhoudsplannen (dMJOP's) opgeleverd voor de Kulturhusen. Door middel van een gemeenteraadsbesluit zorgen we er in 2026 voor dat de middelen, die hiervoor beschikbaar zijn, passen bij de ambitie die de gemeente op het gebied van duurzaamheid en onderhoud heeft.

Specifieke uitkering (SPUK) Stimulering Sport

Om de sport te compenseren voor het vervallen van de btw-af trek is in 2019 de SPUK Stimulering Sport voor gemeenten van kracht geworden. Met een korting van 10% is de huidige regeling met één jaar verlengd tot 1 januari 2027. Naar verwachting is eind 2026 duidelijk hoe compensatie van de btw-af trek vanaf 2027 plaatsvindt en of dit overeenkomt met de geraamde rijksbijdrage. Voor de komende jaren is in totaliteit voor de zwembaden en sportvelden een te ontvangen rijksbijdrage van € 79.000 geraamd.

Hervormingsagenda Jeugd

De Hervormingsagenda Jeugd is een omvangrijk hervormingsprogramma dat sinds 2023 wordt uitgevoerd om de jeugdzorg in Nederland structureel te verbeteren en financieel houdbaar te maken. Met als doel: verbetering van de kwaliteit en effectiviteit van jeugdhulp, beheersing van de stijgende kosten van jeugdzorg, betere samenwerking tussen domeinen zoals onderwijs, ggz, bestaanszekerheid en jeugdhulp. Door het kabinet en de VNG is een onafhankelijke commissie ingesteld om te adviseren over de Hervormingsagenda Jeugd. De commissie heeft in 2025 bevestigd dat gemeenten onvoldoende gecompenseerd worden voor de jeugdzorg.

De Hervormingsagenda Jeugd kent een grote samenhang met landelijke akkoorden als het Integraal Zorgakkoord (IZA), Gezond en Actief Leven Akkoord (Gala) en het in voorbereiding zijnde Aanvullend Zorg- en Welzijnsakkoord (AZWA). In Dalfsen pakken we deze thema's daarom in gezamenlijkheid op. In 2026 wordt verder uitvoering gegeven aan de lokale Hervormingsagenda Jeugd en het versterken van preventie en het voorliggend veld waaronder de doorontwikkeling van de Brede Toegang.

Preventie

De komende jaren wordt de agenda in het sociaal domein voor een belangrijk deel bepaald door stelselhervormingen, zoals de Hervormingsagenda Jeugd en de versterking van preventie en het voorliggende veld via het Integraal Zorg- en Welzijnsakkoord ((IZWA), Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) en Integraal Zorg Akkoord (IZA) en Aanvullend Zorg en Welzijns Akkoord (AZWA).

IZWA

De basis voor het versterken van preventie en het voorliggend veld is vastgelegd in het Integraal Zorg- en Welzijnsakkoord met als doel de zorg voor inwoners in het algemeen en specifiek voor jongeren en ouderen voor de toekomst inzetbaar en betaalbaar te houden. Daarvoor worden vanuit verschillende domeinen en met verschillende externe partijen regionaal coalities gesloten om met gezamenlijk inzet de beweging 'naar de voorkant' verder te brengen.

GALA en IZA

In 2026 werken we regionaal en lokaal verder aan het GALA en het IZA. Met het IZA wordt er regionaal geprobeerd om betere zorg dichtbij de inwoners te organiseren. We werken binnen het GALA aan acht thema's welke werken aan preventie en als doel hebben om gezonde inwoners zo lang mogelijk gezond te houden. Recent is bekend geworden dat er voor 2026 een korting geldt van 10% op de structurele thema's. Het huidige GALA loopt t/m 2026.

AZWA

Naast het GALA en het IZA is er in 2025 een AZWA (Aanvullende Zorg- en Welzijnsakkoord) gesloten met afspraken over personeelstekorten, passende zorg, wachtlijsten, administratieve lasten, gegevensuitwisselingen en kunstmatige intelligentie. Wat het AZWA voor 2026 inhoudelijk gaat betekenen voor de gemeente wordt nog concreet uitgewerkt.

Publieke Gezondheid - Wet integrale suïcide preventie

De [Wet integrale suïcide preventie](#) verplicht gemeenten om lokaal suïcide preventiebeleid uit te werken. De structurele werkzaamheden zullen bij de meeste gemeenten in ieder geval bestaan uit:

- Onderhouden en waar mogelijk uitbreiden van netwerk brede samenwerking;
- Voorlichting en aanbieden van trainingen;
- Monitoren van de uitvoering en bijsturen van het suïcide preventiebeleid;
- Organiseren van bewustwordingscampagnes.

Daarbij heeft een gemeente de keuze om zelf actief regie te voeren en de aanpak te coördineren of om deze taak te beleggen bij de GGD of een andere organisatie.

Brede Toegang

De gemeente Dalfsen werkt samen met de voorveldorganisaties Saam Welzijn, De Kern, Mee Samen, Bibliotheek Dalfsen en de GGD IJsselland aan de Brede Toegang. Daarin wordt gezamenlijk gewerkt aan het verankeren van de toegang in de preventieve voorzieningen, waardoor inwoners snel en vakkundig op de juiste plek worden geholpen. In elke kern zijn hiervoor fysieke infopunten aanwezig. In 2025 is gewerkt aan het versterken van de digitale informatievoorziening en aan het herijken van kaders voor de Brede Toegang. In 2026 wordt, in gezamenlijkheid, verder invulling gegeven aan de Brede Toegang.

Sterke lokale teams

De komende jaren wordt er vanuit de 'Lokale Hervormingsagenda' gewerkt aan sterke lokale teams. Zowel vanuit Jeugd als Wmo wordt er geïnvesteerd in de kennis en vaardigheden van consultants. Landelijke ontwikkelingen vragen namelijk om een andere werkwijze. Aandachtspunten zijn het versterken van de casusregie, meer systeemgericht werken en meer hulp aan de voorkant ter voorkoming van zwaardere inzet en escalatie aan de achterkant. Daarnaast vindt er uitbreiding plaats van de jeugdondersteuner. De aangevraagde middelen worden verdeeld over de Wmo en Jeugd.

Kwaliteitskompas

Met voorveldorganisaties Saam Welzijn, De Kern, Mee Samen, Bibliotheek Dalfsen en de GGD IJsselland werken we sinds 2024 samen aan het behalen van maatschappelijke resultaten. Dit gebeurt in werkgroepen middels de methodiek van het kwaliteitskompas. Op uitvoeringsniveau wordt gemonitord op effect, bereik en tevredenheid van lokale inzet. In 2026 wordt hier aan verder gewerkt.

Centrum Seksueel Geweld

Het Centrum Seksueel Geweld, onderdeel van Veilig Thuis, ziet de afgelopen jaren een sterke toename in het aantal meldingen. Binnen de huidige subsidie is er op lange termijn onvoldoende ruimte om al deze meldingen op te pakken. In 2026 wordt onderzocht hoe dit (gedeeltelijk) bijgestuurd kan worden.

Wmo

We zien een blijvende stijgende vraag vanuit de Wmo, die wordt veroorzaakt door:

- Vergrijzing, dit raakt Dalfsen zwaarder vanwege de dubbele vergrijzing (relatief meer 65+'ers dan in andere gemeenten);
- Het landelijke stijgende aantal inwoners met progressieve neurologische aandoeningen (bijv. Parkinson, dementie, ALS), waardoor de zorgzwaarte van de in te zetten zorg toeneemt;
- Moeizame toeleiding naar de Wlz en GGZ door een tekort aan GGZ plekken en plekken in de intramurale zorg. In de tussenliggende periode ontstaat extra druk op de Wmo;

- Langer thuis wonen leidt tot meer woningaanpassingen en extra aanvragen tot hulp bij het huishouden.

Daarnaast is het wetsvoorstel voor een inkomensafhankelijke eigen bijdrage in de Wet maatschappelijke ondersteuning (Wmo) controversieel verklaard. Dit betekent dat de invoering van deze wet niet meer mogelijk is per 1-1-2027 en zal worden uitgesteld tot minimaal 1-1-2028. Dit heeft gevolgen voor de verwachte inkomsten vanuit de Wmo in 2027 e.v.. Momenteel is nog onduidelijk of gemeenten hiervoor worden gecompenseerd. In de meicirculaire 2026 wordt hierover meer duidelijkheid verwacht.

Tot slot is er in de mei circulaire 2025 een wijziging voor de Wmo aangekondigd omtrent de open-einde regeling. Achtergrond hiervoor is de vergrijzing: deze neemt al jaren toe waardoor de kosten van gemeenten aan Wmo uitgaven stijgen. Afsproken is dat een nader te bepalen deel van de Wmo in de toekomst niet langer via de algemene uitkering van het gemeentefonds gaat maar via een aparte financiering. Tot op heden is er anno 2026 helaas nog geen duidelijkheid over deze aankomende wijziging.

Beschermd Thuis, Beschermd Wonen, Maatschappelijke Opvang

De komende jaren verwachten we een aantal ontwikkelingen op het gebied van deelname aan Beschermd Thuis, Beschermd Wonen en Maatschappelijke Opvang. We verwachten dat het aantal inwoners in Beschermd Thuis verdubbeld. Dit komt door een blijvend stagnerende instroom in Beschermd Wonen en de lokale realisatie van plekken Beschermd Thuis.

Omdat de invoering van het woonplaatsbeginsel is uitgesteld, verwachten we dat we pas vanaf 2027 kosten moeten maken voor Beschermd Wonen die enkel lokaal gefinancierd worden. We verwachten een nadeelregio te worden. Daarnaast verwachten we dat het aantal inwoners zonder volwaardige huisvesting toeneemt, en dat rekening gehouden moet worden met stijgende kosten voor maatschappelijke opvang.

Fusie GGD IJsselland en RSJ IJsselland

Het RSJ IJsselland gaat per 01-01-2026 op in de regeling GGD IJsselland. Dit houdt in dat RSJ-taken worden overgedragen aan GGD IJsselland. Taken van RSJ IJsselland binnen de GGD IJsselland worden belegd met behoud van de waardevolle elementen in de verhouding tussen gemeenten en RSJ IJsselland, met bovendien inhoudelijke en organisatorische synergievoordelen.

Sociaal Domein

Cultuur (Cultuurbeleid)

Wat te bereiken?	• De gemeente Dalfsen zet de komende jaren cultuur sterker in als middel tegen eenzaamheid en om sociale samenhang te bevorderen. We bouwen voort op de kracht van culturele activiteiten die ontmoeting en persoonlijke ontwikkeling stimuleren. We houden cultureel erfgoed levend, door het samenwerken met inwoners aan de beweging DNA van Dalfsen 2.0
Wat gaan we er voor doen?	1. <i>Cultuur inzetten voor preventie en maatschappelijke impact</i> We maken afspraken met culturele organisaties over hun bijdrage aan het preventiebeleid. We ondersteunen hen met kennis, netwerken en – waar mogelijk – financiële middelen. Er is extra aandacht voor initiatieven die cultuur verbinden met zorg, welzijn en onderwijs. 2. <i>Blijven inzetten op cultuureducatie</i> We versterken cultuureducatie structureel in het onderwijs, zodat ieder kind zich breed kan ontwikkelen en zich verbonden voelt met de gemeenschap. 3. <i>Erfgoed levend houden</i> De Stichting Website DNA van Dalfsen beheert de website www.dnavandalfsen.nl sinds 2021 en heeft daarnaast de taak het DNA-gevoel levend te houden. In de komende tijd inspireren en ondersteunen we de stichting bij het organiseren van activiteiten op het gebied van het beleven van cultuur en historie en tot aanvulling en uitbreiding van de website met nieuwe thema's en projecten gericht op het DNA van Dalfsen.

Hoe meten we dat?	Door het meten van de deelnamegraad, websitebezoek, media-aandacht, tevredenheidsonderzoek scholen/leerlingen.
--------------------------	--

Cultuur (Bibliotheekbeleid)

Wat te bereiken?	- Om de zelfredzaamheid te vergroten: - dienen onze bibliotheekvoorzieningen toegankelijk en bereikbaar te zijn; - vergroten we de toegankelijkheid van informatie, de basisvaardigheden en financiële mogelijkheden voor onze inwoners om mee te doen.
Wat gaan we er voor doen?	Bibliotheek en gemeente werken in 2026 samen aan een nieuw beleidsplan in het kader van de zorgplicht voor bibliotheken.
Hoe meten we dat?	Door deelname aan verschillende werkgroepen wordt het bibliotheekwerk volledig opgenomen in de indicatoren voor het kwaliteitskompas (behorend bij het preventiebeleid).

Kulturhusen

Wat te bereiken?	- De Kulturhusen werken aan hun maatschappelijke opdracht: het versterken van de vitaliteit en leefbaarheid van onze gemeenschappen en inwoners door het maatschappelijk, cultureel en sportief klimaat in onze gemeente te activeren; - De Kulturhusen zijn toekomstbestendig.
Wat gaan we er voor doen?	- We stellen passende subsidievoorwaarden; - We spreken in elk accountgesprek over hoe het Kulturhus werkt aan de maatschappelijke opdracht.
Hoe meten we dat?	- We hanteren de kengetallen methodiek om de exploitatie te monitoren; - We toetsen de subsidievoorwaarden.

Sport

Wat te bereiken?	In 2026 wordt vorm en inhoud gegeven aan het bredere uitvoeringsprogramma sport, bewegen en gezondheid.
Wat gaan we er voor doen?	- Uitvoeren van het uitvoeringsprogramma door: - Inzet van coördinatoren sport & gezonde leefstijl middels de Brede Regeling Combinatiefuncties (BRC-Regeling); - Inzet van beweegconsulent senioren (middels BRC-regeling). - Borgen van thema's uit het lokaal sportakkoord 2.0; - Samenwerken met lokale, maatschappelijke organisaties.
Hoe meten we dat?	- Via onder andere de GGD monitor en de Brede Regeling Combinatiefunctionaris (BRC) monitor op maat; - Met de indicatoren vanuit het kwaliteitskompas; - Uitgevoerde activiteiten worden vanuit het kwaliteitskompas gemonitord op bereik, effect en tevredenheid.

Bestaanszekerheid

Wat te bereiken?	- Wij vergroten de financiële zelfredzaamheid van onze inwoners; - Wij bereiken inwoners en kinderen die gebruik mogen maken van de regelingen (kindregeling, ouderenregeling en minimaregelingen); - Alle inwoners ontvangen tijdig passende hulp bij het niet kunnen rondkomen en het oplossen van problematische schulden; - Vergroten van het vertrouwen van de inwoners in de overheid en onze schuldhelpverlening.
Wat gaan we er voor doen?	- We stimuleren het gebruik van de regelingen (kindregeling, ouderenregeling en minimaregelingen) door inzet op communicatie en samenwerking met partners; - We maken gebruik van de informatiepunten om inwoners goed voor te lichten over de ondersteuningsmogelijkheden; - We bieden preventieve activiteiten aan zoals cursussen om de financiële

	zelfredzaamheid van de inwoner te vergroten; • We gebruiken vroegsignalering om schulden te voorkomen.
Hoe meten we dat?	• Op basis van het gebruik van de regeling; • Het aantal huishoudens met bewindvoering via de bijzondere bijstand.

Inkomen (Participatiewet)

Wat te bereiken?	• We bieden inkomensondersteuning op grond van de Participatiewet, IOAW, IOAZ en BBZ aan inwoners die daarop aangewezen zijn. Vanaf de start zetten we in op de vergroting van de (financiële) zelfredzaamheid van de inwoner.
Wat gaan we er voor doen?	• We zetten maximaal in op de re-integratie in betaald werk van onze inwoners, zodat zij zoveel mogelijk voorzien in eigen inkomen en financieel zelfredzaam worden; • Onze inspanning hiervoor wordt beschreven onder Participatie in het programma Samen Werken.
Hoe meten we dat?	• het aantal bijstandsuitkeringen blijft in lijn met de trend van het landelijk gemiddelde; • 30% van de instroom is na 12 maanden weer (betaald) aan het werk; • maximaal 25% van de uitkeringsgerechtigden ontvangt langer dan vier jaar een uitkering. Indicatoren zijn opgenomen onder het beleidsveld Participatie bij Samen Werken.

Integratie vergunninghouders (Inburgering)

Wat te bereiken?	• Inburgeraars bereiken het voor hen hoogst haalbare taalniveau en doen naar vermogen mee in de samenleving; • Om de zelfredzaamheid te vergroten, is minimaal 85% van de inburgeraars die de Z-route (leerroute inburgering) volgen, binnen 6 maanden na start van de leerroute gestart met een participatietraject (participatieplaats, vrijwilligerswerk, taalstage) als opstap naar betaald werk.
Wat gaan we er voor doen?	• In samenwerking met taalscholen, maatschappelijke organisaties en werkgevers zorgen voor een taalrijke leer- en werkomgeving; • Goede regie voeren op het inburgeringsproces van statushouders met behulp van het PIP (persoonlijk Plan Inburgering en Participatie); • De opbrengsten vanuit de evaluatie van het uitvoeringsplan inburgering meenemen in de doorontwikkeling van de uitvoering.
Hoe meten we dat?	• Registraties in de module inburgering.

Integratie vergunninghouders (Huisvesting statushouders)

Wat te bereiken?	• Om de zelfredzaamheid te vergroten en voor alle doelgroepen woningen te realiseren, streven we ernaar om de taakstelling voor de huisvesting van statushouders te realiseren.
Wat gaan we er voor doen?	• We maken prestatieafspraken met woningcorporaties over de huisvesting van statushouders.
Hoe meten we dat?	• Eigen registraties en registratie COA.

Opvang Oekraïense vluchtelingen

Wat te bereiken?	• We leveren een bijdrage aan de opvang van Oekraïense vluchtelingen welke als gevolg van de oorlog met Rusland onder de Richtlijn Tijdelijke Bescherming van Oekraïense ontheemden (RTB) vallen. Daartoe heeft de gemeente een inspanningsverplichting.
Wat gaan we er voor doen?	• Het organiseren van voldoende opvangplaatsen in de gemeente Dalfsen.
Hoe meten we dat?	• Eigen registraties en regionale en landelijke registraties.

Participatie (Opvang van asielzoekers)

Wat te bereiken?	• We geven uitvoering aan het verdeelbesluit op basis van de Spreidingswet
Wat gaan we er voor doen?	• Het organiseren van duurzame opvangplaatsen voor asielzoekers (AZC Dalfsen).
Hoe meten we dat?	• Eigen registraties en registratie COA.

Jeugdwet

Wat te bereiken?	• Om de zelfredzaamheid te vergroten streven we ernaar dat: ◦ Jeugdigen veilig en gezond opgroeien, waarbij hulp wordt geboden via algemene voorzieningen en waar dit niet passend is wordt tijdige en passende specialistische jeugdhulp geboden.
Wat gaan we er voor doen?	• Geïndiceerde jeugdhulp: ◦ Waar nodig wordt geïndiceerde, specialistische jeugdhulp ingezet op basis van de Jeugdwet. Deze jeugdhulp wordt regionaal ingekocht. ◦ In aansluiten op de Hervormingsagenda Jeugd (Hva) wordt veel ingezet op het versterken van de lokale teams. • Lokale Hervormingsagenda: ◦ Het uitbreiden van de functie van jeugdondersteuner, met als aandachtsgebied onderwijs. ◦ We versterken de lokale teams, door het werken aan casusregie en versterken van de professionaliteit van consultants.
Hoe meten we dat?	• Via het regionaal monitoringssysteem houden we zicht op het aantal indicaties en de kosten; • Door cliënttevredenheidsonderzoeken Jeugd wordt gekeken in hoeverre de geboden hulp voldoet aan de hulpvraag. Daarbij wordt ook gekeken naar de kwaliteit van de geleverde jeugdhulp. Over de resultaten van cliënttevredenheidsonderzoeken wordt separaat gerapporteerd.

Lokale toegang / Brede Toegang

Wat te bereiken?	• Een belangrijke basis van preventief werken vormt het zodanig ondersteunen van inwoners bij het eerste contact, dat deze algemene voorzieningen voldoende handvatten bieden voor ondersteuning bij problemen. Als er zwaardere ondersteuning nodig is, maken we een goede beoordeling van de situatie en zetten we gericht de juiste ondersteuning in.
Wat gaan we er voor doen?	• Implementatie van het advies beschreven door de projectleider Brede Toegang; • Bredere openstelling van de Informatiepunten in de verschillende kernen realiseren; • Het door ontwikkelen van het digitale informatiepunt.
Hoe meten we dat?	• De openstelling vergelijken met eerdere jaren; • Middels data van het digitale informatiepunt.

Preventie

Wat te bereiken?	• Het preventiebeleid is ingegaan per 2022. Het is opgesteld vanuit de gedachte van Positieve gezondheid en bevat de volgende hoofddoelen: ◦ Inwoners leven in een gezonde leefomgeving; ◦ Inwoners zijn zelfredzaam; ◦ Inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap.
Wat gaan we er voor doen?	• Als gemeente pakken we een regisserende en faciliterende rol. De uitvoering is bij het voorveld neergelegd: zij zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van dit beleid; • Vanuit landelijke kaders Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is lokaal een plan van aanpak geschreven voor de periode 2023- 2026. Met het uitvoeren van het plan van aanpak GALA wordt, binnen verschillende thema's, integraal gewerkt aan de beschreven ambities en landelijke

	- doelstellingen en is aansluiting gezocht bij het lokale preventiebeleid; - De doelstellingen van zowel het huidige preventiebeleid en GALA zijn geconcretiseerd naar maatschappelijke resultaten. Via de methodiek van het kwaliteitskompas werken lokale professionals uit het voorveld samen met beleidsadviseurs van de gemeente samen aan het behalen hiervan; - In 2026 gaan we deze lokale samenwerking versterken en verder doorontwikkelen; - In 2026 wordt het huidige preventiebeleid geëvalueerd en herijkt.
Hoe meten we dat?	- Vanuit de methodiek van het kwaliteitskompas zijn per werkgroep indicatoren benoemd. De voortgang wordt door de stuurgroep gemonitord; - De activiteiten en interventies welke door de werkgroepen ingezet worden gemonitord middels de methodiek van het kwaliteitskompas. Dit op de thema's effect, bereik en tevredenheid.

Publieke gezondheid

Wat te bereiken?	- Voor Publieke Gezondheid hanteren we de doelstellingen vanuit het preventiebeleid: - inwoners leven in een gezonde leefomgeving; - inwoners zijn zelfredzaam; - inwoners maken deel uit van een vitale gemeenschap. - De activiteiten en interventies welke door de werkgroepen ingezet worden gemonitord middels de methodiek van het kwaliteitskompas. Dit op de thema's effect, bereik en tevredenheid. Werkgroepen komen de voortgang binnen de werkgroep presenteren aan de stuurgroep voorveld.
Wat gaan we er voor doen?	Als gemeente pakken we een regisserende en faciliterende rol. De wettelijke taken Publieke Gezondheid worden door de GGD uitgevoerd. Daarnaast voert de GGD enkele aanvullende taken uit op het gebied van jeugdgezondheidszorg. De overige taken -net als de uitvoering van het preventiebeleid- belegd bij het voorveld.
Hoe meten we dat?	- GGD monitor en GGD jaarverslag; - Accounthoudergesprekken GGD; - Sturingsrapportages in regionale overleggen; - Vanuit de methodiek van het kwaliteitskompas zijn per werkgroep indicatoren benoemd. De voortgang wordt door de stuurgroep gemonitord; - De activiteiten en interventies welke door de werkgroepen ingezet worden gemonitord middels de methodiek van het kwaliteitskompas. Dit op de thema's effect, bereik en tevredenheid.

Wmo

Wat te bereiken?	- Het voor de inwoners mogelijk maken om zo lang mogelijk op een prettige manier zelfstandig te blijven wonen, waarbij voldoende sociale voorzieningen in de nabijheid zijn. De inwoner heeft waar mogelijk een centrale en regisserende rol in het toewerken naar een toekomstbestendige oplossing; - Om de zelfredzaamheid te vergroten streven we ernaar dat inwoners zo lang mogelijk zelfstandig wonen of thuis zo lang mogelijk worden opgevangen (ouderen en jongeren) en de taakstelling van beschermd thuis te realiseren; - Om de vitaliteit van de gemeenschap te versterken stimuleren we dat inwoners bijdragen aan hun gemeenschap.
Wat gaan we er voor doen?	- Doorontwikkelen en opschalen indicatieloze voorzieningen dagbesteding; - Doorontwikkelen beschermd wonen naar Beschermd Thuis (lokaal plan Beschermd Thuis); - Aanjagen passende wooninitiatieven t.b.v. Beschermd Wonen/Beschermd Thuis; - Uitvoeren van terugroepactie hulpmiddelen.

Hoe meten we dat?	• Cliënttevredenheidsonderzoeken Wmo, waarbij wordt gekeken in hoeverre de geboden ondersteuning voldoet aan de hulpvraag en waarbij wordt gekeken naar de kwaliteit van de geleverde ondersteuning. Hierover wordt separaat gerapporteerd; • Blijvende monitoring op de cijfers van het aantal voorzieningen en de kosten hiervan; • Monitoren in- en uitstroom in Beschermd Wonen en Beschermd Thuis; • Monitoren effecten passende wooninitiatieven op wachtlijst Beschermd Wonen.
--------------------------	--

Indicatoren

Indicator	Bron	Nulmeting	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal kinderen dat bestelling heeft gedaan via de webshop	Eigen administratie	224 (2018)	230	230	230	230	230

Indicator	Bron	Nulmeting	2025	2026	2027	2028	2029
Aantal huishoudens met bewindvoering	Eigen administratie	104 (2021)	90	85	85	85	85

Indicator	Bron	Nulmeting	2025	2026	2027	2028	2029
Taakstelling en realisatie te huisvesten statushouders	Eigen gegevens en registraties COA	100% (2022)	100%	100%	100%	100%	100%

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Cultuur						
Lasten	-1.362	-1.824	-1.877	-1.497	-1.526	-1.574
Baten	89	332	218	183	183	183
Saldo van lasten en baten	-1.274	-1.492	-1.659	-1.314	-1.343	-1.391
Inkomen						
Lasten	-7.126	-7.527	-7.748	-7.897	-7.998	-8.049
Baten	5.028	5.094	5.228	5.345	5.487	5.604
Saldo van lasten en baten	-2.098	-2.433	-2.520	-2.552	-2.511	-2.445
Integratie vergunninghouders						
Lasten	-8.247	-5.939	-534	-535	-546	-558
Baten	9.008	7.034	385	385	393	402
Saldo van lasten en baten	761	1.096	-149	-150	-153	-156
Jeugdzorg						
Lasten	-9.535	-9.499	-9.822	-10.412	-10.817	-11.071
Baten	69	0	0	435	479	479
Saldo van lasten en baten	-9.466	-9.499	-9.822	-9.977	-10.338	-10.592
Kultuurhuizen						
Lasten	-1.834	-1.683	-1.457	-1.456	-1.513	-1.278
Baten	142	126	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-1.692	-1.557	-1.457	-1.456	-1.513	-1.278
Lokale toegang						
Lasten	-2.449	-2.711	-2.708	-2.762	-2.783	-2.804
Baten	0	0	0	0	0	0
Saldo van lasten en baten	-2.448	-2.711	-2.708	-2.762	-2.783	-2.804
Participatie						
Lasten	-5.359	-5.494	-5.147	-5.260	-5.292	-5.358
Baten	7.114	4.990	3.705	3.705	3.705	3.705
Saldo van lasten en baten	1.756	-504	-1.442	-1.556	-1.587	-1.653
Preventie						
Lasten	-3.108	-3.043	-2.946	-2.956	-2.998	-3.041
Baten	343	142	110	53	54	55
Saldo van lasten en baten	-2.766	-2.901	-2.836	-2.903	-2.944	-2.986
Publieke gezondheid						
Lasten	-1.601	-1.689	-1.675	-1.705	-1.743	-1.781
Baten	184	155	102	102	104	107

Saldo van lasten en baten	-1.417	-1.534	-1.573	-1.603	-1.638	-1.674
Sport						
Lasten	-1.443	-1.788	-1.884	-1.868	-1.902	-1.919
Baten	555	521	666	518	524	531
Saldo van lasten en baten	-889	-1.267	-1.218	-1.349	-1.378	-1.389
WMO						
Lasten	-6.790	-7.519	-8.175	-9.201	-9.615	-9.973
Baten	1.572	1.782	1.643	2.684	2.715	2.723
Saldo van lasten en baten	-5.218	-5.737	-6.532	-6.517	-6.900	-7.251
Stortingen in reserves	-3.123	-4.451	-965	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	3.373	1.414	804	537	537	412
Resultaat	-24.502	-31.577	-32.076	-31.603	-32.551	-33.208

Uitsplitsing naar beleidsvelden

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Sport	-889	-1.267	-1.218	-1.349	-1.378	-1.389
Kultuurhuizen	-1.692	-1.557	-1.457	-1.456	-1.513	-1.278
Cultuur	-1.274	-1.492	-1.659	-1.314	-1.343	-1.391
Integratie vergunninghouders	761	1.096	-149	-150	-153	-156
Preventie	-2.766	-2.901	-2.836	-2.903	-2.944	-2.986
Participatie	1.756	-504	-1.442	-1.556	-1.587	-1.653
Lokale toegang	-2.448	-2.711	-2.708	-2.762	-2.783	-2.804
Inkomen	-2.098	-2.433	-2.520	-2.552	-2.511	-2.445
WMO	-5.218	-5.737	-6.532	-6.517	-6.900	-7.251
Jeugdzorg	-9.466	-9.499	-9.822	-9.977	-10.338	-10.592
Publieke gezondheid	-1.417	-1.534	-1.573	-1.603	-1.638	-1.674
Saldo van lasten en baten	-24.752	-28.540	-31.915	-32.140	-33.088	-33.620
Mutatie reserves	250	-3.037	-161	537	537	412
Resultaat	-24.502	-31.577	-32.076	-31.603	-32.551	-33.208

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Jongeren met delict voor rechter	% (12 t/m 21 jarigen)	2023	CBS	0	1	1
Kinderen in uitkeringsgezin	%	2023	CBS	2	6	4
Netto arbeidsparticipatie	%	2024	CBS	76,9	73,2	73,5
Werkloze jongeren	%	2023	CBS	1	2	1
Jongeren met jeugdbescherming	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	CBS	0,8	1,0	1,0
Jongeren met jeugdreclassering	% van alle jongeren van 12 tot 23 jaar	2024	CBS	0,3	0,4	0,3
Cliënten met een maatwerkarrangement WMO	Aantal per 10.000 inwoners	2024	CBS	540	720	711
Banen	Aantal per 1.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2023	CBS/LISA	790,4	836,6	738,4
Lopende re-integratie voorzieningen	per 10.000 inwoners (15 - 64 jaar)	2024	CBS	259,0	203,1	207,1
Jongeren met jeugdhulp	% van alle jongeren tot 18 jaar	2024	CBS	12,1	13,7	13,9
Niet-sporters	%	2024	Gezondheidsmonitor (CBS, RIVM, GGD)	42,5	42,5	44,7
Personen met een bijstandsuitkeringen	Aantal per 10.000 inwoners	2024	CBS	126,4	343,6	232,1

Nieuw beleid

In de Perspectiefnota 2026-2029 zijn voor het programma Samen Leven diverse voorstellen voor nieuw beleid gedaan. Hieronder vindt u een opsomming van de voorstellen die beleidsmatig en financieel in de Begroting 2026-2029 zijn opgenomen. De inhoudelijke onderbouwing en afwegingen kunt u teruglezen in de Perspectiefnota 2026-2029.

Beleidsveld	Vastgesteld bij PPN 2026-2029	Periode	Bedrag
Gezondheid	Bijdrage GGD	Structureel nadeel vanaf 2026	€ 86.000 oplopend naar € 149.000
Sport	Renovatie kunstgrasveld korfbal Nieuwleusen (investering € 125.000)	Structureel nadeel vanaf 2029	€ 12.000
Kulturhusen	Privatisering Mozaïek	Structureel nadeel vanaf 2026	€ 90.000
Kulturhusen	DMJOP's Kulturhusen (nieuw te vormen bestemmingsreserve van € bestemmingsreserve grote projecten)	Incidenteel	N.v.t.
Preventie	Subsidie Impluz	Structureel voordeel vanaf 2026	€ 20.000
WMO	Terugroepactie hulpmiddelen	Structureel voordeel vanaf 2026	€ 75.000 aflopend naar € 55.000
WMO	Lokale Hervormingsagenda	Incidenteel nadeel in 2026 Structureel voordeel vanaf 2027	2026: lasten € 70.000 baten € 0 2027: lasten € 170.000 baten € 315.000 2028: lasten € 170.000 baten € 346.000
JEUGD	Lokale Hervormingsagenda	Incidenteel nadeel in 2026 Structureel voordeel vanaf 2027	2026: lasten € 55.000 baten € 0 2027: lasten € 255.000 baten € 435.000 2028: lasten € 255.000 baten € 479.000
Cultuur	Provinciale subsidie cultuureducatie	Structureel voordeel vanaf 2026	€ 16.835
Cultuur	Provinciale Subsidie WAK	Structureel voordeel vanaf 2026	€ 5.000
Sport	Rijksmiddelen brede regeling combinatiefuncties (BRC)	Incidenteel voordeel in 2026	€ 14.000
Preventie	GALA-gelden	Incidenteel voordeel in 2026	€ 139.000
WMO	Indicatieloze dagbesteding	Structureel voordeel vanaf 2026	€ 10.000 oplopend naar € 50.000

Analyse afwijking 2026 t.o.v. 2025

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste financiële wijzigingen op beleidsveld niveau.

Sport

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 14.000

- Rijksmiddelen brede regeling combinatiefuncties (BRC).

Kulturhusen

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 90.000

- Privatisering Kulturhus Mozaïek.

Cultuur

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 22.000

- Provinciale subsidie cultuureducatie;
- Provinciale Subsidie WAK.

Autonome ontwikkelingen

Bibliotheek, budgetneutraal

De specifieke uitkering voor de informatiepunten digitale overheid en voor de zorgplicht bibliotheken worden opgenomen en budgetneutraal ingezet voor de taken van de bibliotheek. De specifieke uitkering voor de zorgplicht wordt in 2027 omgezet naar een bedrag in de algemene uitkering. Voorstel is om deze € 100.000 te blijven begroten voor de bibliotheek vanaf 2027 om continuïteit van hun maatschappelijke activiteiten te garanderen.

Integratie vergunninghouders

Autonome ontwikkelingen

Inburgering, budgetneutraal

Voor alle inburgeringsroutes geldt dat de SPUK middelen vanuit het Rijk niet kostendekkend zijn. Hier is landelijk aandacht voor. Daarnaast wordt de SPUK betaald per traject, maar toegekend per huisvesting. Dit loopt niet synchroon. Zoals in de bestuursrapportage benoemd is de verwachting dat Dalfsen vanuit eigen middelen zal moeten bijdragen voor het deel dat niet kan worden bekostigd vanuit de SPUK. Voor 2025 is hiervoor € 150.000 gereserveerd vanuit de reserve vluchtelingen. Het voorstel is om dit ook voor de jaren 2026, 2027 en 2028 te doen. Passend bij het doel van de reserve. Vanwege de lastige inschatting kan dit betekenen dat we het ene jaar de reserve niet of minimaal hoeven in te zetten en het andere jaar wel.

Aframing opvang asielzoekers (structureel)

De opvang van asielzoekers wordt per 1 januari 2026 overgenomen door het COA, wanneer de asielzoekers worden gehuisvest in het asielzoekerscentrum. De baten en lasten zijn daarom uit de begroting gehaald.

Preventie

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 159.000

- GALA-gelden;
- Impluz subsidie.

Autonome ontwikkelingen

Inclusieagenda, nadeel € 30.000 (structureel)

In 2026 wordt uitvoering gegeven aan de Lokale Inclusie Agenda. In de Lokale Inclusie Agenda staat wat de gemeente Dalfsen gaat doen zodat alle inwoners steeds meer mee kunnen doen met de samenleving. Met deze Lokale Inclusie Agenda geven we uitvoering aan het VN Verdrag Handicap. We gaan initiatieven ondersteunen, stimuleren en zichtbaar maken die ervoor zorgen dat alle inwoners volwaardig onderdeel kunnen uitmaken van onze samenleving.

Participatie

Autonome ontwikkelingen

PW inkomensvoorziening, voordeel € 68.000

De uitkeringen en uitgekeerde loonkostensubsidies stijgen de komende jaren. Het BUIG stijgt mee (cf. berekening Berenschot o.b.v. meicirculaire 2025). Het BUIG is de vergoeding voor uitkeringen en loonkostensubsidie van het Rijk. De gemeente Dalfsen loopt voor op het landelijk gemiddelde bij loonkostensubsidie. Dat wordt door het Rijk beloond en daardoor resulteert op dit beleidsveld per saldo een voordeel. De toename van aantallen uitkeringen, loonkostensubsidie en beschut werk vraagt vanaf 2026 om uitbreiding met 1 fte loopbaanbegeleider voor de begeleiding van deze groepen. We vergoeden dit vanuit het voordeel op het beleidsveld PW inkomensvoorziening.

Arbeidsparticipatie, nadeel € 160.000

De aantallen uitkeringen en de aantallen loonkostensubsidie en beschut werk stijgen. Daardoor besteden we meer aan de begeleiding op weg naar werk (re-integratieactiviteiten) en in werk (bijv. aan jobcoaching). (Dit is cf. de berekening van Berenschot n.a.v. de meicirculaire 2025. En zoals al vermeld in de PPN 2025-2028.)

Normkostenvergoeding opvang Oekraïners

Voor het opvangen van vluchtelingen uit de Oekraïne krijgt de gemeente Dalfsen vanuit het Rijk een specifieke uitkering. In voorgaande jaren is de ontvangen uitkering niet volledig nodig om de gemaakte kosten te dekken en heeft dit incidentele voordelen opgeleverd.

Momenteel is een kostprijsonderzoek gaande naar de kosten van de opvang van deze vluchtelingen. Het Rijk gebruikt de uitkomsten van het onderzoek om te komen tot vaststelling van een financiële regeling voor gemeenten over de vergoeding van de opvang voor het jaar 2026. Tot nu toe hanteert het Rijk een normkostenvergoeding die jaarlijks terugloopt. Voor 2026 is nog onduidelijk of het Rijk doorgaat met de normkostenvergoeding. Er gaan steeds meer stemmen op om de opvang van Oekraïners te bekostigen op basis van werkelijke kosten.

Gezien deze onzekerheid is in de begroting geen voorschot genomen op een mogelijk voordeel.

WMO

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 15.000

- terugroepactie hulpmiddelen;
- indicatieloze dagbesteding;
- Lokale Hervormingsagenda.

Autonome ontwikkelingen

Hulp bij het huishouden, nadeel € 60.000 (structureel)

We zien een stijging in het aantal inwoners dat gebruik maakt van de hulp bij het huishouden. We verwachten ook dat deze stijging voorlopig aanhoudt gezien de dubbele vergrijzing en het uitstel van de invoering van de inkomensafhankelijke eigen bijdrage.

Logeeropvang, nadeel € 25.000 (structureel)

Uit de pilot is gebleken dat er behoefte is aan logeeropvang. Het financieren van logeeropvang zorgt ervoor dat mantelzorgers waar nodig kunnen worden ontlast, zowel incidenteel (eenmalig een aantal dagen) als structureel (bijv. een weekend per maand). Dit draagt bij aan de doelstelling om mensen langer zelfstandig thuis te laten wonen en voorkomt vroegtijdige doorgeleiding naar intensievere zorg. Daarnaast is het lastig om partijen te vinden die logeeropvang willen bieden. Momenteel wordt een lokale partij gefinancierd om deze vorm van hulp te bieden. Het is wenselijk om deze zorg lokaal beschikbaar te houden. Er is daarom structureel geld opgenomen in de begroting om de financiering van logeeropvang voort te zetten.

Jeugd

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 55.000

- Lokale Hervormingsagenda.

Autonome ontwikkelingen

Contractmanagement RSJ, nadeel € 16.000 (structureel)

Het huidige contractmanagement is onvoldoende om de noodzakelijke taken uit te voeren. Uit onderzoek en de benchmark blijkt dat een toename van het contractmanagement noodzakelijk is.

Publieke gezondheid

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 86.000

- Bijdrage GGD (was PM, daarom toelichting)

Door autonome ontwikkelingen zoals prijs- en loonindexeringen stijgt de totale bijdrage aan de GGD vanaf 2026 met € 86.000 tot € 149.000 in 2029. De GGD probeert een zo compleet mogelijk beeld te schetsen van de financiële situatie voor het jaar 2026 en verder. Dit is voor de GGD echter lastig, net als voor gemeenten, omdat er nog veel financiële onzekerheden zijn. Dit maakt ook dat er een aantal ontwikkelingen worden voorzien waarvan de impact niet valt in te schatten of vragen om het maken van bestuurlijke keuzes in dit of volgend jaar. Het komende jaar wordt dan ook gebruikt om deze ontwikkelingen te volgen en bestuurlijk te agenderen.

Mutatie reserves

Voor de onttrekkingen uit de reserves verwijzen wij u naar de bijlage reserves en voorzieningen in hoofdstuk 4.

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
Bedragen x € 1000	2025	2025	2025	2026	2026	2026	Lasten	Baten	Saldo
Sport	-1.788	521	-1.267	-1.884	666	-1.218	-96	145	49
Kultuurhuizen	-1.683	126	-1.557	-1.457	0	-1.457	226	-126	100
Cultuur	-1.824	332	-1.492	-1.877	218	-1.659	-53	-114	-167
Integratie vergunninghouders	-5.939	7.034	1.096	-534	385	-149	5.405	-6.649	-1.244
Preventie	-3.043	142	-2.901	-2.946	110	-2.836	97	-32	65
Participatie	-5.494	4.990	-504	-5.147	3.705	-1.442	347	-1.286	-938
Lokale toegang	-2.711	0	-2.711	-2.708	0	-2.708	4	0	4
Inkomen	-7.527	5.094	-2.433	-7.748	5.228	-2.520	-221	134	-87
WMO	-7.519	1.782	-5.737	-8.175	1.643	-6.532	-657	-139	-796
Jeugdzorg	-9.499	0	-9.499	-9.822	0	-9.822	-323	0	-323
Publieke gezondheid	-1.689	155	-1.534	-1.675	102	-1.573	15	-53	-38
Saldo van lasten en baten	-48.716	20.176	-28.540	-43.972	12.056	-31.915	4.744	-8.120	-3.375
Mutaties reserve	-4.451	1.414	-3.037	-965	804	-161	3.486	-610	2.876
Resultaat	-53.167	21.590	-31.577	-44.937	12.860	-32.076	8.230	-8.730	-500

Verbonden partijen

GGD IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling GGD (Gemeentelijke Gezondheidsdienst) IJsselland. De GGD bouwt voor gemeenten in IJsselland aan publieke gezondheid. GGD IJsselland voert de taken uit zoals deze in de wet Publieke gezondheid aan gemeenten zijn opgedragen, zoals jeugdgezondheidszorg, infectieziektebestrijding, monitoring van

gezondheid en advies over gezondheidsbeleid gemeenten en de zorg voor publieke gezondheid bij crisis en rampen. Na aanvang van iedere bestuursperiode wordt door het Algemene Bestuur een nieuwe bestuursagenda voor de bestuursperiode opgesteld.

De Bestuursagenda is een strategisch document met als doel verbindingen te leggen en samenwerking en samenspel te organiseren. Een integrale benadering van gezondheid, zorg en welzijn staat hierin centraal. GGD IJsselland coördineert de uitvoering. De uitvoering van de agenda heeft een programmatische aanpak, hierbij wordt jaarlijks een activiteitenplan opgesteld en uitgevoerd.

Met de Bestuursagenda "Gezond samen leven" werken GGD IJsselland en de 11 gemeenten in de regio in de periode 2023 – 2027 verder aan het bevorderen en beschermen van gezondheid van alle inwoners in de regio IJsselland. De nieuwe agenda bouwt voort op de agenda van de afgelopen jaren. Versterken van preventie en het bevorderen van gezondheid vanuit het concept van positieve gezondheid staat hierin centraal. De komende jaren werken we verder aan vijf inhoudelijke thema's:

- 1) Gezonde sociale basis
- 2) Gezond en kansrijk opgroeien
- 3) Mentale gezondheid
- 4) Gezonde en duurzame leefomgeving
- 5) Gezond ouder worden

Bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugdzorg IJsselland

De gemeente Dalfsen neemt deel aan de gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoeringsorganisatie Regionaal Serviceteam Jeugd IJsselland (RSJ). De regeling is getroffen ter ondersteuning en uitvoering van de taken van de colleges in het kader van de Jeugdwet. In het bijzonder de inkoop, contractbeheer en monitoring van diensten in het kader van specialistische jeugdzorg. Het RSJ is, als bedrijfsvoering GR, niet bevoegd besluiten te nemen over het beleid voor de jeugdzorg. Dit is de verantwoordelijkheid van de gemeente.

Met ingang van 2026 wil het RSJ onderdeel worden van de GGD IJsselland. Indien alle gemeenteraden instemmen met deze fusie, dan wordt de begroting RSJ onderdeel van de begroting van de GGD.

Samen Besturen, Samenwerken, Organiseren

Portefeuillehouders en beleidsvelden

Portefeuillehouder	Beleidsveld
Portefeuillehouder Sijbom	Bestuur Overhead (personeel, huisvesting, automatisering)
Portefeuillehouder Van Leeuwen	Algemene baten en lasten Algemene uitkering Belastingen en heffingen Mutatie reserves Overhead (planning en control) Overige gebouwen en gronden

Omschrijving van het programma

Maatschappelijk effect

We streven naar een solide bestuur, zodat richting kan worden gegeven aan een goed functionerende gemeente die ten dienste staat van haar inwoners.

Belangrijke ontwikkelingen

Gemeenteraadsverkiezingen en nieuwe bestuursperiode

Op woensdag 18 maart 2026 vinden de gemeenteraadsverkiezingen plaats. Dit is hét moment waarop inwoners van Dalfsen hun stem uitbrengen voor de samenstelling van de nieuwe gemeenteraad. De verkiezingen vormen een belangrijk onderdeel van onze lokale democratie. In aanloop naar deze dag zetten we in op heldere communicatie, brede betrokkenheid en een toegankelijke stemprocedure voor alle inwoners. Na de gemeenteraadsverkiezingen van maart 2026 start het proces van coalitievorming en de benoeming van een nieuw college van burgemeester en wethouders. Het college biedt de raad een overdrachtsdocument aan. Hierin staan de ontwikkelingen en perspectieven beschreven, zodat de raad hier rekening mee kan houden.

Ontwikkeling van bestuur en organisatie

De afgelopen jaren is gewerkt aan de doorontwikkeling van het gemeentebestuur, met als speerpunten inwonersbetrokkenheid en een sterkere debatacultuur. Onder de noemer Goed Goan zijn raad en college sinds 2024 gestart met een nieuwe vergaderwijze: meer ruimte voor debat en participatie. Deze werkwijze is in 2024 geëvalueerd en in 2025 bijgesteld waar nodig. In 2026 bouwen we hierop voort, stap voor stap en passend bij de Dalfser manier van veranderen: nuchter, lerend en in verbinding met de samenleving.

In 2026 bouwen we verder voort op het stevige fundament dat nu staat met het organisatie ontwikkeltraject "Samen voor Elkaar". We gebruiken de uitkomsten van de evaluatie uit 2025 voor de verdere focus van dit traject (zie personeelsbeleid). Onder andere het versterken van Programmatisch en Projectmatig werken en het verbeteren van Sturing en Inzicht. Om op die manier als organisatie nog beter de opgaven waar we als gemeente Dalfsen voor staan te realiseren. Hiernaast blijft er aandacht voor het ambtelijke en bestuurlijke samenspel.

Inwonersbetrokkenheid: sterk in verbinding met inwoners en inwoners onderling

Versterken van inwonersbetrokkenheid is één van de speerpunten van de gemeente Dalfsen. Daar werken we onder andere aan vanuit de bestuurlijke vernieuwing in 'Goed Goan'. Leefbaarheid in onze dorpen en kernen is belangrijk. We vinden het van belang om te weten wat inwoners van ons verwachten en wat er in onze dorpen en kernen leeft. We willen daarom met elkaar in gesprek komen, zijn en blijven. Dat doen we door toegankelijk en benaderbaar te zijn én actief en zichtbaar binnen de gehele gemeente.

In juni 2025 is het vernieuwde beleid inwonersbetrokkenheid van de gemeente Dalfsen 'Met Elkaar 2.0, Samen Dalfsen mooier maken' vastgesteld. Dat beleid is mede tot stand gekomen op basis van de Evaluatie van de pilot gebiedsverbinders in 2024. Het bestaande inwonersbetrokkenheidsbeleid uit 2021 is vernieuwd tot een duidelijk, praktisch, realistisch en overzichtelijk beleidsstuk. Hierin geven we

duidelijk aan wat onze ambities en doelen zijn, welke werkwijze we hiervoor gebruiken en hoe we dit borgen in de organisatie. Met dit beleid moet voor alle betrokken partijen vroeg in het proces duidelijk zijn wat we van elkaar verwachten, wat het doel is van het betrekken van inwoners, wie de doelgroep is, welke middelen we gebruiken, welke stappen we nemen en hoe we gaan terugkoppelen.

In 2026 werken we verder aan de implementatie van het vernieuwde beleid. Dat gebeurt op basis van een uitvoeringsprogramma. Belangrijk onderdeel daarvan is het blijvend leren en evalueren. Goed participeren is een expertise en het vraagt om inzicht, kennis en kunde om op passende wijze - afhankelijk van het vraagstuk - de juiste brug te kunnen slaan. We bouwen de basis die is gelegd verder uit en ontwikkelen ons op het gebied van inwonersbetrokkenheid.

Toegankelijk, herkenbaar en begrijpelijk communiceren

Een communicatieve organisatie is omgevingsbewust en klantgericht, en maakt actief verbinding met stakeholders. In lijn met de visie op dienstverlening zetten we de inwoner centraal. Daarom willen we toegankelijk en begrijpelijk communiceren, met taal op maximaal B1-niveau en toegankelijke huisstijlmiddelen. We benutten KI(AI)-technologie om teksten leesbaarder en inclusiever te maken. Met helder beleid, standaarden en hulpmiddelen zoals de schrijfwijzer en het huisstijlhandboek, zorgen we voor herkenbare, consistente communicatie die gericht is op verbinding en dialoog.

Strategische samenwerking: in verbinding met de regio

De maatschappelijke opgaven waar we als gemeente voor staan, overstijgen steeds vaker onze eigen grenzen. Daarom blijft (boven)regionale samenwerking essentieel. In de afgelopen jaren hebben we actief geïnvesteerd in het versterken van onze positie binnen de Regio Zwolle en andere samenwerkingsverbanden (bv. P10, Ruimte voor de Vecht). Deze samenwerking biedt niet alleen schaalvoordelen, maar ook toegang tot meer kennis, innovatiekracht en (indirecte) invloed richting Den Haag en Brussel. Hiernaast blijven wij ook aandacht houden voor samenwerking met de Vechtdal gemeenten en andere omliggende gemeenten.

Dalfsen blijft zich profileren als een gemeente waar mensen fijn samen leven, wonen en werken. We benutten de kracht van onze gemeenschap en kiezen bewust voor regionale initiatieven die aansluiten bij onze lokale ambities. Daarbij maken we strategische keuzes: we doen mee waar het ons iets oplevert en waar we samen meer kunnen bereiken dan alleen.

In 2025 hebben we verschillende subsidieaanvragen (met meerdere partners) ingediend voor de Regio Deal. Afhankelijk van de honorering hiervan zullen we in 2026 inzetten op realisatie, met cofinanciering vanuit regionale en landelijke middelen. De raad wordt hierover periodiek geïnformeerd.

Hybride werken

We willen een aantrekkelijk werkgever zijn en blijven. Het hybride werken is sinds corona niet meer weg te denken. Dat is ook onderdeel van aantrekkelijk werkgeverschap. Meer flexibiliteit voor werknemers, waardoor ze in staat zijn hun werk en privé leven beter te combineren, terwijl werkgevers mogelijk besparen op kantoorkosten (minder werkplekken op kantoor). Het hybride werken sluit aan bij het kantoorconcept: op basis van het werk bepaal je waar je dat het beste uit kunt voeren. We vinden het belangrijk dat onze medewerkers werken op goede werkplekken en daarin hebben we arbo-technisch ook een verantwoordelijkheid. Op basis van het kantoorconcept wordt gekeken naar wat dat betekent voor een mogelijke vergoeding voor het inrichten van een thuiswerkplek.

Inmiddels zijn er plannen gemaakt voor het nieuwe kantoorconcept. In dit concept is er onder andere meer ruimte voor ontmoeting, wordt project- en programmatisch werken gefaciliteerd en faciliteiten ten behoeve van online vergaderen. In 2026 moet dit opgeleverd zijn.

Aanpassingen raadzaal

Door een toename van het inwonersaantal, gaan we na de verkiezingen in maart 2026 verder met twee extra raadsleden. Met die reden is het noodzakelijk dat de raadzaal wordt aangepast. De werkzaamheden worden in het eerste kwartaal van 2026 opgeleverd.

Snel veranderende informatiesamenleving

De digitale transformatie zet onverminderd door. In 2025 hebben we belangrijke stappen gezet in de verkenning van technologieën zoals AI, het versterken van digitale vaardigheden en het implementeren van wetgeving zoals de Wet modernisering elektronisch bestuurlijk verkeer.

In 2026 bouwen we hierop voort. Samen met SSC Ons integreren we bewezen digitale toepassingen in onze dienstverlening en bedrijfsvoering. We blijven investeren in een wendbare, digitaal vaardige organisatie die inspeelt op technologische en maatschappelijke ontwikkelingen.

Optimalisatie Planning & Control-cyclus

In 2023 zijn we gestart met de optimalisatie van de P&C-cyclus. Er zijn belangrijke stappen gezet in het proces van "verantwoorden naar sturen". Dit is een continu proces, waar we ook de komende jaren op in blijven zetten. Zo is de start van een nieuwe bestuursperiode volgend jaar een natuurlijk moment om de bestuurlijke ambities nog beter te vertalen in de P&C-cyclus, op een wijze die bijdraagt aan meer sturing en inzicht. We maken daarbij gebruik van de inzichten die we hebben opgedaan, onder andere met de projecten Zero Based Begroten en Begroting in Balans.

Modern & aantrekkelijk werkgeverschap

Er blijft sprake van krapte op de arbeidsmarkt. We willen daarom concurrerend zijn en blijven op de arbeidsmarkt in onze regio en daarbuiten én onze medewerkers blijven binden en boeien. Een fijne werkomgeving met korte lijnen, voldoende kansen, uitdagingen en een goede sfeer draagt daar aan bij.

Goede arbeidsvoorwaarden zijn belangrijk. Daarom bieden we onze medewerkers met ingang van 2026 een reiskostenvergoeding aan voor het woon-werkverkeer. Ook blijven we investeren in onze medewerkers en hun ontwikkeling en blijft er ruimte voor uitdagingen. We hebben het opleidingsbudget vanaf 2026 verhoogd en afgestemd op de formatie. In 2026 geven we verdere invulling aan de ontwikkeling van onze arbeidsmarktstrategie en het werving- en selectiebeleid.

Bestuur en Samenwerken

Algemene baten en lasten

Dit beleidsveld bevat de treasuryactiviteiten, het begrotingssaldo en de stelposten voor onvoorzien. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

Algemene uitkering

Dit beleidsveld bevat de uitkeringen uit het gemeentefonds. Het betreft de grootste inkomstenpost voor de gemeente. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd.

Belastingen en heffingen

We streven naar zo laag mogelijke lasten voor onze inwoners en bedrijven. Voor meer informatie hierover verwijzen wij u naar de paragraaf lokale heffingen.

Bestuur

Wat te bereiken?	• We zetten in op het verbeteren van inwonerbetrokkenheid: we betrekken inwoners, ondernemers en organisaties bij projecten en processen van de gemeente en faciliteren initiatieven vanuit de samenleving. Hierbij streven we naar: ○ Het versterken van het samenspel met onze inwoners, waarbij de focus op open/laagdrempelig en duidelijkheid ligt. We toetsen inwonersinitiatieven op maatschappelijke waarde, haalbaarheid en inpasbaarheid; ○ Het betrekken van onze inwoners, waar het kan, bij onze maatschappelijke vraagstukken en het proces om te komen tot beleid of uitvoering van projecten. • Een zodanige doorontwikkeling van de bestuurscultuur en de versterking van het bestuurlijk samenspel dat een efficiënte en effectieve werkwijze: ○ kan bijdragen aan de kwaliteitsverbetering van de besluitvorming; ○ ruimte kan bieden aan het onderling debat; ○ ruimte kan bieden aan de inbreng van bewoners, ondernemers en instellingen. • Het bieden van passende ondersteuning van de gemeenteraad door middel van: ○ Een rekenkamer met een duidelijk onderzoeksprogramma; ○ Een griffie die qua takenpakket en formatie is afgestemd op de bestuurlijke ambities van de gemeenteraad.
-------------------------	---

Wat gaan we er voor doen?	• In het kader van Goed Goan is het nieuwe vergadermodel inclusief meer ruimte voor inbreng van inwoners geïmplementeerd en de verbeterpunten uit de evaluatie worden verder uitgewerkt voor het nieuwe politieke seizoen; • De Rekenkamer voert conform het vastgestelde onderzoeksprogramma onderzoeken uit naar doelmatigheid, doeltreffendheid en rechtmatigheid van het door het gemeentebestuur gevoerde beleid; • We implementeren het vernieuwde beleid inwonerbetrokkenheid. In het beleid staan onder andere de werkwijzen en verschillende rollen beschreven. Het bijbehorende uitvoeringsprogramma draagt bij aan het realiseren van het vernieuwde beleid; • We evalueren en leren van onze participatietrajecten waarbij het inwonerbetrokkenheid beleid leidend is.
Hoe meten we dat?	• De indicatoren zoals opgenomen in het vernieuwde beleid inwonersbetrokkenheid.

Strategische samenwerking

Wat te bereiken?	• We werken strategisch samen en zoeken dat op, zodat we sterk in verbinding staan in en buiten de regio. Dit doen wij met medeoverheden, buurgemeenten, ondernemers en maatschappelijke organisaties bij complexe vraagstukken en regionale opgaven. Daarbij zetten we in op: ○ Het bevorderen van een werkwijze waarbij iedereen alert is op nieuwe samenwerkingsmogelijkheden; ○ Het in stand houden en intensiveren van succesvolle huidige samenwerkingsvormen waar dat wenselijk is. • Op gebied van bedrijfsvoering werken we samen om effectief en kostenefficiënt te opereren. Het accountmanagement is hiertoe adequaat georganiseerd en wordt samen met de lopende samenwerking geëvalueerd.
Wat gaan we er voor doen?	• Lokale samenwerking. Wij blijven aandacht houden voor samenwerkingskansen binnen de Vechtdal gemeenten en andere omliggende gemeenten; • Regionale samenwerking – Regio Zwolle In 2026 blijven we actief bijdragen aan de regionale opgaven binnen Regio Zwolle, met focus op economie, arbeidsmarkt en ruimtelijke ontwikkeling. We benutten de Regio Deal om samen met partners lokale en regionale ambities te realiseren; • Bovenregionale samenwerking – P10 en VNG Binnen de P10 zetten we ons in voor een leefbaar, duurzaam en sociaaleconomisch sterk platteland; • Bedrijfsvoering – samenwerking via SSC Ons We werken samen aan thema's als digitale veiligheid, toenemende digitalisering, inzet van AI en de uitvoering van de in 2025 vastgestelde 'aspiratie op bedrijfsvoering', waarbij ook HR en inkoop & contractmanagement aan bod komen.
Hoe meten we dat?	• Voor deze onderwerpen zijn geen indicatoren geformuleerd.

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bestuur						
Lasten	-2.595	-2.014	-2.604	-2.215	-2.250	-2.292
Baten	9	9	13	13	13	13
Saldo van lasten en baten	-2.586	-2.005	-2.591	-2.203	-2.237	-2.279
Resultaat	-2.586	-2.005	-2.591	-2.203	-2.237	-2.279

Bedrijfsvoering

Wat is ons beleid?

Overhead (Organisatieontwikkeling)

Wat te bereiken?	Een organisatie met een professionele en collegiale cultuur die daardoor wendbaar is past bij de veranderende samenleving.
Wat gaan we er voor doen?	We blijven bouwen aan een gemeente die goed georganiseerd is en klaarstaat voor haar inwoners. Dat doen we, onder andere op basis van de uitkomsten uit de evaluatie van "Samen voor Elkaar" uit 2025, met de focus op de volgende thema's: verder optimaliseren van de interne dienstverlening en bedrijfsvoering; het verbeteren van sturing en inzicht; het versterken van programmatisch en projectmatig werken; en blijvend inzetten op leiderschapsontwikkeling en sterk leiderschap. Zo zorgen we ervoor dat we als gemeente nog beter kunnen inspelen op de uitdagingen van nu én de toekomst.
Hoe meten we dat?	De voortgang wordt op verschillende manieren gevolgd, onder andere met het periodiek medisch onderzoek dat we uitvoeren in het kader van vitaliteit.

Communicatie

Wat te bereiken?	- Met de inzet van het instrument communicatie draagt team Communicatie bij aan de ambities en doelen van de gemeente Dalfsen. - We werken naar een toegankelijke gemeente door begrijpelijke communicatie van onze bestuurders en medewerkers aan/voor onze inwoners, ondernemers, maatschappelijke organisaties en andere belanghebbenden.
Wat gaan we er voor doen?	- We zijn een open en transparante gemeente en we willen inwoners, ondernemers en partners goed en op tijd informeren. Daar zetten we onze communicatie op in. Onder andere door onze communicatie af te stemmen op de lezer/ontvanger. - Waar mogelijk zetten we daar technologieën zoals AI voor in. Ook een duidelijke schrijfwijzer met onze afspraken draagt bij aan begrijpelijk communiceren op maximaal B1-niveau. - We gaan werken met de methodiek 'communiceren met focus' om doelgericht(er) te communiceren.
Hoe meten we dat?	We meten dat via (impact)analyses, publieksonderzoek en gebruiksdata (hoeveel, hoe vaak en door wie) van gemeentelijke diensten.

Financieel beleid

Wat te bereiken?	Een Planning & Control-cyclus waarbij de nadruk ligt op de te bereiken effecten en doelen en op de verantwoording over de beleidsrealisatie teneinde het college en de gemeenteraad in staat te stellen weloverwogen
-------------------------	--

	besluiten te nemen. Dit door voldoende mensen en middelen beschikbaar te hebben voor de verbetering van de sturing en beheersing. Daarmee willen we een solide financieel beleid creëren met een sluitende meerjarenbegroting en een positief jaarrekeningresultaat.
Wat gaan we er voor doen?	
Hoe meten we dat?	

Overige gebouwen en gronden

Dit beleidsveld bevat de baten en lasten van onroerend goed dat niet aan een specifiek beleidsveld is toe te rekenen. Op dit onderdeel zijn geen specifieke doelen geformuleerd. Voor wat betreft duurzaamheid gemeentelijke gebouwen verwijzen wij u naar programma Samen Wonen.

Wat mag het kosten?

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Algemene baten en lasten						
Lasten	-1.332	-817	-673	-711	-1.200	-1.601
Baten	1.524	1.484	1.068	997	1.540	1.831
Saldo van lasten en baten	192	667	395	286	341	230
Algemene uitkering						
Lasten	0	0	0	0	0	0
Baten	55.797	58.874	61.190	61.495	61.441	63.550
Saldo van lasten en baten	55.797	58.874	61.190	61.495	61.441	63.550
Belastingen en heffingen						
Lasten	-409	-423	-435	-435	-445	-454
Baten	8.205	8.914	9.386	9.678	9.978	10.288
Saldo van lasten en baten	7.796	8.491	8.951	9.243	9.533	9.834
Bestuur						
Lasten	-2.595	-2.014	-2.604	-2.215	-2.250	-2.292
Baten	9	9	13	13	13	13
Saldo van lasten en baten	-2.586	-2.005	-2.591	-2.203	-2.237	-2.279
Overhead						
Lasten	-13.763	-14.417	-16.216	-16.331	-16.302	-16.561
Baten	665	316	882	414	420	424
Saldo van lasten en baten	-13.098	-14.100	-15.334	-15.916	-15.882	-16.137
Overige gebouwen en gronden						
Lasten	-855	-653	-671	-636	-707	-727
Baten	285	189	168	169	173	176
Saldo van lasten en baten	-570	-464	-503	-467	-534	-551
Stortingen in reserves	-4.407	-1.760	-5.031	0	0	0
Onttrekkingen aan reserves	4.746	8.177	6.581	544	312	312
Resultaat	47.869	57.880	53.658	52.982	52.975	54.959

Uitsplitsing naar beleidsvelden

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Bestuur	-2.586	-2.005	-2.591	-2.203	-2.237	-2.279
Overige gebouwen en gronden	-570	-464	-503	-467	-534	-551
Overhead	-13.098	-14.100	-15.334	-15.916	-15.882	-16.137
Algemene baten en lasten	192	667	395	286	341	230
Belastingen en heffingen	7.796	8.491	8.951	9.243	9.533	9.834
Algemene uitkering	55.797	58.874	61.190	61.495	61.441	63.550
Saldo van lasten en baten	47.530	51.463	52.108	52.438	52.663	54.647
Mutatie reserves	339	6.417	1.550	544	312	312
Resultaat	47.869	57.880	53.658	52.982	52.975	54.959

Beleidsindicatoren

Indicator	Eenheid	Periode	Bron	Dalfsen	Nederland	25.000 - 50.000 inwoners
Overhead	% van totale lasten	2026	Eigen gegevens	17%	n.b.	n.b.
Formatie	Fte per 1.000 inwoners	2026	Eigen gegevens	9,5	n.b.	n.b.
Bezetting	Fte per 1.000 inwoners	2026	Eigen gegevens	9,3	n.b.	n.b.
Apparaatskosten	Kosten per inwoner	2026	Eigen gegevens	942	n.b.	n.b.
Externe inhuur	Kosten als % van totale loonsom + totale kosten externen	2026	Eigen gegevens	9%	n.b.	n.b.

Nieuw beleid

In de Perspectiefnota 2026-2029 zijn voor het programma Samen Besturen, Samenwerken, Organiseren diverse voorstellen voor nieuw beleid gedaan. Hieronder vindt u een opsomming van de voorstellen die beleidsmatig en financieel in de Begroting 2026-2029 zijn opgenomen. De inhoudelijke onderbouwing en afwegingen kunt u teruglezen in de Perspectiefnota 2026-2027 zelf.

Beleidsveld	Vastgesteld bij PPN 2026-2029	Periode	Bedrag
Overhead	Optimaliseren Bedrijfsvoering	Structureel	- € 500.000
Besturen	Regiodeal	Incidenteel	€ 305.000
Overhead	Energielasten gemeentehuis	Structureel	€ 60.000
Overhead	Verhoging contributies	Structureel	€ 30.000
Overhead	Bijdrage Shared Service Center ONS	Structureel	€ 165.000
Overhead	Inkoopuren ONS Europese aanbestedingen	Structureel	€ 80.000
Overhead	Software overige (e-herkenning)	Structureel	€ 50.000
Overhead	Vervangen kozijnen gemeentehuis	Structureel vanaf 2028	€ 23.500
Overhead	Vervangen verlichting	Structureel vanaf 2029	€ 75.000
Overhead	Uitbreiding raadzaal	Structureel vanaf 2027	€ 14.000
Overhead	Collectie Overijssel	Incidenteel 2026	€ 10.000
		Incidenteel 2027	€ 21.000
		Incidenteel 2028	€ 54.000
		Structureel vanaf 2029	€ 90.000
Overhead	Reiskostenvergoeding woon-werkverkeer	Structureel	€ 300.000
Overhead	Hybride kantoorconcept	Structureel vanaf 2027	€ 195.000
Overhead	Digitale geletterdheid	Structureel	€ 75.000
Overhead	Regio Zwolle continuering samenwerking	Structureel vanaf 2029	€ 273.700
Overhead	Formatie duurzaamheid opgave 1 fte	Structureel	€ 101.000
Overhead	Loopbaanbegeleider 1 fte	Structureel	€ 91.000
Overhead	Doorbelasting naar taakvelden	Structureel	- € 192.000
Algemene baten en lasten	Schrappen post onvoorzien	Structureel	- € 78.000
Belastingen en heffingen	OZB verhoging n.a.v. inhoudingen Rijk	Structureel	€ 162.000

Analyse afwijking 2026 t.o.v. 2025

Hieronder volgt een toelichting op de belangrijkste verschillen op beleidsveld niveau.

Bestuur

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 48.000

- Accountantscontrole;
- Loonkosten Griffie.

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 305.000

- Regiodeal, Regio Zwolle

Met de middelen uit het gebiedsarrangement Ruimte voor de Vecht werkt de gemeente Dalfsen mee aan diverse regionale projecten:

- Slimme mobiliteit en deelvervoer: ontwikkeling van HUB's en deelauto's voor betere bereikbaarheid.
- Nieuwe woonconcepten op erven: beleidsontwikkeling voor divers wonen in het buitengebied.
- Agrarisch netwerk Vechtdal: ondersteuning van agrariërs bij duurzame transitie.
- Biobased bouwen: stimuleren van vraag en aanbod in de biobased industrie.
- Landschapsbiografieën: opstellen van gebiedsprofielen als basis voor ruimtelijke opgaven.

Ruimte voor de Vecht is penvoerder van dit gebiedsarrangement. Voor elk project wordt een gemeentelijke cofinanciering van 50% gevraagd. Dit betekent dat de totale maatschappelijke investering in het project minimaal het dubbele is van de gemeentelijke bijdrage. Zo wordt met elke euro van de gemeente minstens één euro aan externe middelen en maatschappelijke waarde toegevoegd.

Overhead

Ontwikkelingen uit PPN, nadeel € 190.000

- Bijdrage ONS;
- Inkoop ONS;
- Vergoeding woon-werkverkeer;
- Energielasten gemeentehuis;
- Optimalisatie bedrijfsvoering;
- Overige ondersteunende diensten;
- Gemeenschappelijke regeling collectie Overijssel;
- Digitale geletterdheid;
- Verhoging contributies;
- Software.

Autonome ontwikkelingen

Salariskosten, nadeel € 1.420.000 (structureel)

Salariskosten, inclusief CAO-verhoging, formatie en deformatie, worden binnen dit programma geregistreerd en doorbelast naar diverse taakvelden binnen de diverse programma's.

Algemene baten en Lasten

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 78.000

- Vrijval onvoorzien.

Belastingen en Heffingen

Ontwikkelingen uit PPN, voordeel € 165.000

- OZB verhoging na inhouding van het Rijk.

Algemene uitkering

De algemene uitkering 2026 is geraamd op basis van de septembercirculaire 2025.

Mutatie reserves

Voor de onttrekkingen uit de reserves verwijzen wij u naar de bijlage reserves en voorzieningen in hoofdstuk 4.

Uitsplitsing naar beleidsvelden	Lasten	Baten	Saldo	Lasten	Baten	Saldo	Verschil	Verschil	Verschil
Bedragen x € 1000	2025	2025	2025	2026	2026	2026	Lasten	Baten	Saldo
Bestuur	-2.014	9	-2.005	-2.604	13	-2.591	-590	4	-586
Overige gebouwen en gronden	-653	189	-464	-671	168	-503	-18	-21	-39
Overhead	-14.417	316	-14.100	-16.216	882	-15.334	-1.799	565	-1.234
Algemene baten en lasten	-817	1.484	667	-673	1.068	395	144	-416	-272
Belastingen en heffingen	-423	8.914	8.491	-435	9.386	8.951	-12	472	460
Algemene uitkering	0	58.874	58.874	0	61.190	61.190	0	2.316	2.316
Saldo van lasten en baten	-18.324	69.786	51.463	-20.598	72.706	52.108	-2.275	2.920	645
Mutaties reserve	-1.760	8.177	6.417	-5.031	6.581	1.550	-3.271	-1.596	-4.867
Resultaat	-20.084	77.964	57.880	-25.629	79.287	53.658	-5.546	1.323	-4.222

Verbonden partijen

GBLT

Gemeente Dalfsen neemt deel aan GBLT. GBLT draagt zorg voor een efficiënte en effectieve heffing en invordering van de gemeentelijke belastingen en de uitvoering van de Wet WOZ.

Shared Service Centrum - Ons (SSC-Ons)

De gemeente Dalfsen is deelnemer van het Shared Service Centrum Ons. De andere deelnemers zijn de gemeenten Kampen, Ommen, Westerveld, Zwartewaterland en Zwolle en de provincie Overijssel. Binnen de GR SSC-Ons zijn de bedrijfsvoeringstaken Inkoop, Personeels- en salarisadministratie (PSA) en het ICT beheer ondergebracht.

Collectie Overijssel

Gemeente Dalfsen gaat haar archief bij Collectie Overijssel onderbrengen.

Deelnemingen

Daarnaast nemen we deel aan de Stichting administratiekantoor Dataland en hebben we aandelenbelangen in diverse vennootschappen: BNG, Vitens, Wadinko, Enexis Holding N.V. en nog twee deelnemingen (CSV Amsterdam B.V. en Publiek Belang Elektra B.V.).

3 Paragrafen

Paragraaf 1 Lokale heffingen

Algemeen

De lokale heffingen vormen een belangrijke inkomstenbron van de gemeente, die vooral door de burger betaald wordt. We onderscheiden de lokale heffingen in drie soorten: belastingen, rechten en heffingen. Via lokale heffingen wordt dekking gevonden voor gemeentelijke uitgaven. De invoering, wijziging of intrekking gebeurt via een door de gemeenteraad vastgestelde belastingverordening. De vaststelling van de tarieven vindt plaats in de gemeenteraad in het najaar van 2025.

De belastingen die worden geheven, zijn niet gebonden aan een besteding en daarmee vallen deze onder de algemene dekkingsmiddelen. Voorbeelden zijn de OZB, forensenbelasting, de precario- en toeristenbelasting. Lokale heffingen en rechten zijn wel gebonden, omdat zij zijn gerelateerd aan een bepaalde taak. Voorbeelden zijn de afvalstoffenheffing, rioolheffing, marktgelden en leges. De kosten van de gemeentelijke dienstverlening worden doorberekend in de tarieven.

Volgens het BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient de paragraaf betreffende lokale heffingen tenminste te bevatten:

- de geraamde inkomsten;
- het beleid ten aanzien van de lokale heffingen;
- een overzicht op hoofdlijnen van diverse heffingen, waarin inzichtelijk wordt gemaakt hoe bij de berekening van tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden, wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd;
- een aanduiding van de lokale lastendruk;
- een beschrijving van het kwijtscheldingsbeleid.

Overzicht inkomsten gemeentelijke heffingen

Lokale heffingen (bedragen x € 1.000)	Rekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026	Procentueel aandeel 2026
Algemene belastingen				
1. OZB eigenaren	6.656	7.360	7.762	46,61
2. OZB gebruikers	1.174	1.211	1.254	7,53
3. Precariobelasting	33	12	30	0,18
4. Toeristenbelasting	220	207	215	1,29
5. Forensenbelasting	123	125	125	0,75
Collectieve dienstverlening (heffingen)				
6. Afvalstoffenheffing	2.911	3.014	3.152	18,93
7. Rioolheffing	1.666	1.593	1.772	10,64
Individuele dienstverlening (rechten)				
8. Lijkbezorgingsrechten	271	309	343	2,06
9. Leges	1.837	1.905	1.976	11,86
10. Marktgelden	22	21	22	0,13
Totaal	14.912	15.758	16.652	100

Voor 2026 komen de totale begrote inkomsten van de gemeentelijke heffingen uit op afgerond € 16,652 miljoen. De kolom procentueel aandeel 2026 geeft het percentage weer van het onderdeel t.o.v. begroting 2026.

Als voorbeeld: € 7,762 miljoen voor OZB eigenaren is 46,61% van de totale begrote inkomsten uit gemeentelijke heffingen € 16,575 miljoen.

Het beleid ten aanzien van de lokale heffingen

In de gemeente Dalfsen is het beleid rond de lokale heffingen gebaseerd op de volgende uitgangspunten:

- voor de jaarlijkse trendmatige stijging van de tarieven wordt het nationale Consumenten Prijs Indexcijfer (CPI) gehanteerd. In de Perspectiefnota 2026-2029 is deze vastgesteld op 2,6%;
- naast de trendmatige stijging van de tarieven zijn de tarieven OZB eigenaren verhoogd, dit ter compensatie van een lagere uitkering uit het gemeentefonds.
- er is een tariefdifferentiatie tussen woningen en niet woningen bij de OZB;
- de kwijtscheldingsmogelijkheden voor de inwoner worden optimaal benut;
- er wordt een actief informatiebeleid nagestreefd;
- leges en tarieven dienen zoveel mogelijk kostendekkend te zijn.

Gemeentelijk Belastingkantoor Lococensus-Tricijn (GBLT)

Namens de gemeente Dalfsen geeft de gemeenschappelijke regeling GBLT uitvoering aan het heffen en innen van gemeentelijke belastingen. Daarnaast voert GBLT ook het kwijtscheldingsbeleid uit voor zowel de gemeente als het waterschap. In de paragraaf verbonden partijen vindt u meer informatie over het GBLT als verbonden partij.

Wet Waardering Onroerende Zaken

De uitvoering van de Wet WOZ wordt gecontroleerd door de Waarderingskamer. De Waarderingskamer wordt beoordeeld op de volgende onderdelen:

1. de tijdigheid van het verzenden van de WOZ-beschikkingen;
2. de voortgang en kwaliteit van de bezwaarafhandeling;
3. de juistheid en actualiteit van de objectkenmerken;
4. het taxatieproces van woningen en niet-woningen;
5. de synchronisatie met de Landelijke Voorziening WOZ (LV WOZ);
6. de aansluiting van de WOZ-administratie op de andere basisregistraties.

De Waarderingskamer heeft GBLT 4 sterren gegeven. Dit algemeen oordeel is van toepassing op een gemeente die WOZ-taxaties van goede kwaliteit levert en daarnaast op alle onderdelen van het WOZ-werkproces voldoet aan de gestelde kwaliteitseisen. De gemeente heeft ook voldoende maatregelen getroffen voor adequate aansturing en kwaliteitsbeheersing van de werkzaamheden.

Daarnaast heeft de Waarderingskamer ingestemd met het bekend maken van de WOZ-waarden voor 2024 (waardepeildatum 1 januari 2023).

Overzicht kostendekkendheid diverse heffingen

Op grond van de BBV (Besluit Begroting en Verantwoording) dient de paragraaf lokale heffingen een overzicht op hoofdlijnen te bevatten van de diverse heffingen. In dit overzicht dient inzichtelijk te worden gemaakt hoe bij de berekening van de tarieven van heffingen, die hoogstens kostendekkend mogen zijn, wordt bewerkstelligd dat de geraamde baten de ter zake geraamde lasten niet overschrijden. Ook dient naar voren te komen wat de beleidsuitgangspunten zijn die ten grondslag liggen aan deze berekeningen en hoe deze uitgangspunten bij de tariefstelling worden gehanteerd.

De “grote belastingen”, zoals afvalstoffenheffing en rioolheffing, zijn hierbij het meest in het oog springend. Jaarlijks wordt aan de hand van de kosten een berekening gemaakt van de hoogte van de benodigde opbrengsten. Bij beide belastingen worden grote tariefschommelingen afgevlakt door te werken met een voorziening. Voor “kleine belastingen” als de diverse legessoorten mogen maximaal kostendekkende tarieven worden gevraagd.

(bedragen x € 1.000)	lasten taakveld	appa- raats kosten	over- head	BCF/ BTW	kwijt- schelding	storting voor- ziening	baten heffing	andere inkom- sten	kosten- dekkend- heid %
Afvalstoffenheffing	2.732	160	156	574	58	72	3.152	447	100%
Begraafplaatsrechten	72	220	35	15	-	9	343	-	98%
Legesverordening I en II	549	779	717	-	-	-	1.963	-	96%
Marktgeden	6	10	6	1	-	-	22	-	94%
Rioolheffing	841	336	285	177	15	195	1.772	77	100%

Rioolheffing

Eind 2021 is het geactualiseerde Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP) vastgesteld. De huidige inkomsten liggen op € 1,772 miljoen euro per jaar. Door de inflatie is er een kostenstijging van 3,6% (2,6%+1%, conform afspraak GRP) voor 2025 opgenomen om in de toekomst onderhoud uit te kunnen voeren en te kunnen sparen via een voorziening.

Afvalstoffenheffing

Het uitgangspunt is 100% kostendekkendheid van de tarieven. Bij de afvalstoffenheffing is er sprake van een stijging van de kosten door de inflatie en de stijging van de loonkosten. De verwachting is dat de kostenstijging in de komende jaren doorzet en dat het gereserveerde exploitatiesaldo niet voldoende is.

Om te voorkomen dat het gereserveerde exploitatiesaldo in de toekomst negatief wordt, wordt voorgesteld om de tarieven voor de afvalstoffenheffing in het komende jaar met 4,35% te verhogen. Dit is conform het advies van de ROVA. Concreet betekent dit dat het vaste tarief voor de afvalstoffenheffing met € 9 stijgt, van € 205 naar € 214.

Leges

Leges, titel 1

De tarieven voor de rijbewijzen en reisdocumenten worden door het Rijk vastgesteld. Dit betekent dat de gemeente beperkt invloed heeft om te streven naar een volledige mate van kostendekkendheid. Daarnaast brengen de servicepunten extra kosten met zich mee.

Leges, titel 2

In 2024 en 2025 is het duidelijk geworden dat de opbrengsten met betrekking tot de leges lager zullen uitkomen dan voorheen begroot is. Door de verschuiving van vergunningplicht naar meldingsplicht vervalt een deel van de vergoeding van de werkzaamheden en daardoor zijn er minder legesinkomsten.

De tegenvallende opbrengsten zullen gevolgen hebben voor de kostendekkendheid. De huidige voorgelegde tarieven voor het jaar 2025 heeft bij de leges onder titel 1 en 2 tot gevolg dat de kostendekkendheid 96% betreft.

Leges, titel 3

Titel 3 van de legesverordening regelt onder andere de leges voor zaken die samenhangen met de APV. Mede door het afschaffen van de leges voor evenementen is het lastig om 100% kostendekkendheid te realiseren.

Begraafplaatsrechten

Het onderhoudsniveau op begraafplaatsen is bepaald op het niveau A, dit wil zeggen, het hoogste niveau van onderhoud wat we kennen. Dit is een bewuste keuze, het doet recht aan de gedenkwaardige functie van een begraafplaats. Daarmee valt te verantwoorden dat de kosten voor onderhoud hoger zijn dan op andere openbare plaatsen.

Marktgelden

Marktgelden worden verhoogd met de trendmatige tariefverhoging van 2,6%. Gelet op het feit dat we een dergelijke voorziening voor onze burgers in stand willen houden, ligt een hogere mate van kostendekkendheid niet binnen bereik. De weekmarkten en de standplaatsen maken onderdeel uit van de marktgelden.

Tarievenbeleid overige belastingen 2025

Onroerendezaakbelasting (OZB)

Voor 2024 worden er hogere OZB opbrengsten verwacht vanwege het reguliere inflatiepercentage (2,6%) en een correctie voor het negatieve effect vanuit de algemene uitkering in verband met stijgende WOZ-waarden. Daarnaast wordt in de begroting rekening gehouden met de areaaluitbreiding.

Forensenbelasting

Per 1 januari 2024 is de forensenbelasting ingevoerd bij de gemeente Dalfsen. De eerste aanslagen zijn in 2025 verstuurd. Hierbij bleken er minder objecten te zijn belast met forensenbelasting dan dat in eerste instantie werd aangenomen. In de begroting 2026-2029 worden de opbrengsten dan ook verlaagd met € 95.000.

Precariobelasting

Voor 2026 wordt een trendmatige aanpassing van 2,6% doorgevoerd.

Toeristenbelasting

De tarieven met betrekking tot de toeristenbelasting worden niet aangepast in 2026. In 2025 is besloten om het tarief voor zowel 2025 als 2026 vast te stellen.

Lastendruk gemeente Dalfsen

De lokale heffingen zijn van invloed op de woonlastenontwikkeling van de gemeente Dalfsen. Onder woonlasten wordt verstaan: onroerendezaakbelastingen, afvalstoffen- en rioolheffing. Het zijn belastingen en heffingen waarmee ieder huishouden in een gemeente jaarlijks te maken krijgt.

Met de volgende tabel geven we inzicht in de belastingdruk over 2025 en voorgaande jaren.

Belastingtarieven Dalfsen	2023	2024	2025
OZB			
Onroerendzaakbelasting eigenaar woningen	0,0964%	0,0985%	0,1040%
Onroerendzaakbelasting eigenaar niet-woningen	0,2308%	0,2308%	0,2329%
Onroerendzaakbelasting gebruiker niet-woningen	0,2238%	0,2216%	0,2216%
Heffingen Dalfsen			
Afval			
Afvalstoffenheffing vast bedrag	€ 195	€ 200	€ 205
Afvalstoffenheffing 240 liter restafval	€ 10,60	€ 10,85	€ 10,85
Afvalstoffenheffing 140 liter restafval	€ 6,50	€ 6,65	€ 6,65
Afvalstoffenheffing 40 liter restafval	€ 1,80	€ 1,90	€ 1,90

Riolering			
Rioolheffing eigenarendeel per perceel	€ 70,94	€ 73,35	€ 76,15
Rioolheffing eigenarendeel per garagebox	€ 20,00	€ 20,70	€ 21,50
Rioolheffing gebruikersdeel van 0 m3 tot en met 500 m3	€ 67,77	€ 70,10	€ 72,80
Rioolheffing gebruikersdeel van 501 m3 tot en met 1.000 m3	€ 240	€ 240	€ 250
Rioolheffing gebruikersdeel van 1.001 m3 tot en met 2.500 m3	€ 640	€ 660	€ 690
Rioolheffing gebruikersdeel van 2.501 m3 tot en met 10.000 m3	€ 2.030	€ 2.090	€ 2.170
Rioolheffing gebruikersdeel van 10.001 m3 tot en met 25.000 m3	€ 4.400	€ 4.540	€ 4.720
Rioolheffing gebruikersdeel boven 25.001 m3	€ 7.600	€ 7.850	€ 8.150

www.gblt.nl/dalfsen/tarieven

Van de woonlasten in 2026 kan slechts een indicatie worden gegeven op basis van de verwachtingen voor 2026. De tarief aanpassingen voor de OZB, afval- en rioolheffing leiden voor een gemiddeld gezin (met eigen woning) tot de volgende woonlastenontwikkeling voor 2026:

Woonlastenontwikkeling	2023	2024	2025	verwacht 2026
OZB	426	472	527	559
Afvalstoffenheffing *	245	258	260	272
Riolering	133	143	149	154
Totaal	804	873	936	985

* De afvalstoffenheffing is berekend op het gemiddelde tarief per perceel. Er is geen onderscheid in het vastrecht, maar wel in de variabele kosten. De variabele kosten zijn afhankelijk van het aantal ledigingen.

Kwijtscheldingsbeleid

In de gemeente Dalfsen is het mogelijk om volledige, dan wel gedeeltelijke, kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB, rioolheffing en afvalstoffenheffing. Voor de afvalstoffenheffing geldt dat kwijtschelding slechts mogelijk is voor het vastrecht. Bij rioolheffing geldt dat voor het gebruikersdeel, bij een hoeveelheid afgevoerd afvalwater van 0 m³ tot en met 500 m³, kwijtschelding kan worden verleend. Bij de beoordeling van de verzoeken om kwijtschelding hanteert GBLT de zogenaamde 100% norm. Inwoners die twee jaar of langer zijn aangewezen op een bijstandsuitkering krijgen automatisch kwijtschelding. Op basis van melding door de gemeente verleent GBLT aan deze mensen automatisch kwijtschelding. Ruim 90% van de verleende kwijtscheldingen worden verdisconteerd in de tarieven.

Paragraaf 2 Weerstandsvermogen en risicobeheersing

Algemeen

De Nota Risicomanagement en Weerstandsvermogen 2025 vormt de basis voor de inhoud van deze paragraaf en stelt de kaders voor de reikwijdte en toepassing van risicomanagement binnen de gemeente Dalfsen.

Naast het in beeld brengen van de financiële risico's, worden ook de 'niet-financiële/strategische risico's in beeld gebracht. Dit zijn bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's. Deze kunnen onder andere optreden bij het niet realiseren van de voorgenomen en gewenste (beleids-)doelstellingen en kunnen (op termijn) grote gevolgen voor de gemeente hebben. Naast de risico's gaat het om welke beheersmaatregelen we kunnen nemen om een risico weg te nemen of te beperken.

Met het rapporteren over de strategische thema's/risico's willen we inzicht geven in welke risico's (dus in brede zin) we lopen bij de uitvoering van de speerpunten van het gemeentelijke beleid en hoe we de realisatie van dit beleid mogelijk willen maken. Hierin staat ook de te nemen beheersmaatregelen beschreven. Hierbij kan sprake zijn van enige overlap, waarbij strategische risico's tevens een groot financieel risico zijn. We brengen de financiële risico's afzonderlijk in beeld om een vertaling te kunnen maken naar het benodigde weerstandsvermogen.

In het beleidsdocument is de definitie van een risico als volgt verwoord: *“Risico is de kans op het optreden van een gebeurtenis die het behalen van doelen kan belemmeren of vertragen”*.

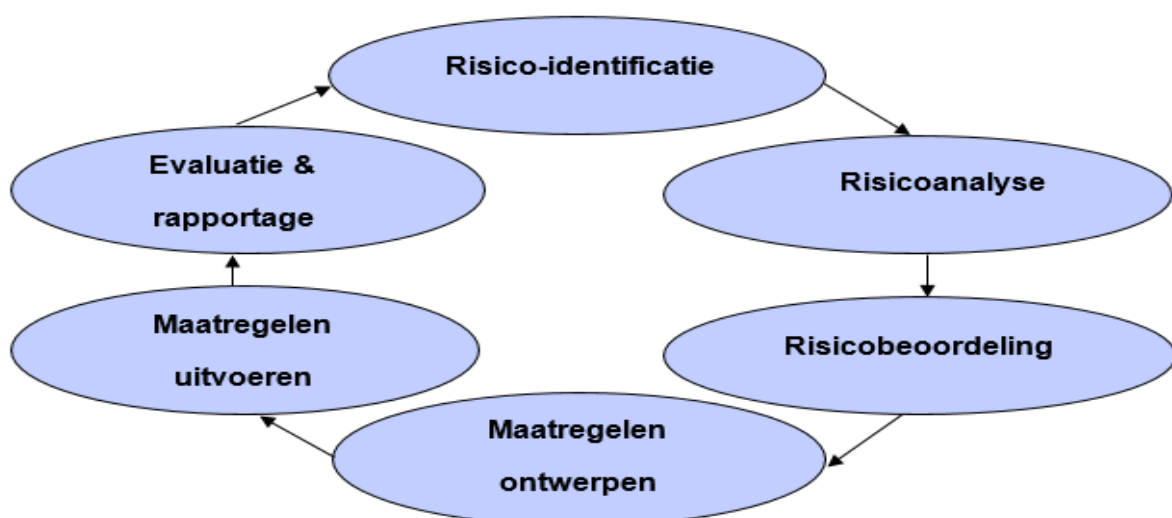
Uit de definitie van een risico volgt, dat een goede omschrijving van een risico de volgende elementen bevat:

- 1) Een kans op het optreden van een gebeurtenis. Het gaat hier om een mogelijke gebeurtenis. Als iets 100% zeker is, is het geen risico meer.
- 2) Behalen van doelen kan belemmeren of vertragen. Het gevolg van het optreden van een risico kan heel breed zijn. Het kan zowel leiden tot financiële consequenties, als ook tot het niet of niet meer volledig kunnen realiseren van het gewenste beleid.

Risicomanagementproces

Risicomanagement is een cyclisch proces dat bestaat uit verschillende stappen met als doel de gevolgen van de risico's te voorkomen en de kans erop te verkleinen. Voor de totstandkoming van deze paragraaf is gemeentebreed een risico-inventarisatie uitgevoerd voor zowel de 'financiële' als 'niet-financiële' risico's.

Schematisch bestaat het risicomanagementproces uit de volgende stappen:

Toelichting op de verschillende stappen:

1. Risico-identificatie: het in kaart brengen van de risico's die samenhangen met de werkzaamheden en aandachtsgebieden;
2. Risicoanalyse: risico's kwantificeren; inschatten kans en gevolg;
3. Risicobeoordeling: alle risico's naast elkaar zetten en prioriteren;
4. Maatregelen ontwerpen: benoemen van beheersmaatregelen die helpen de individuele risico's te reduceren; verlagen van de kans en/of verlagen van het gevolg, waarbij altijd een kosten-baten analyse moet worden gemaakt met het doel risico's beheersbaar te houden;
5. Maatregelen uitvoeren: beheersmaatregelen uitvoeren teneinde risico's te reduceren en hieraan verantwoordelijkheden koppelen;
6. Evalueren en rapporteren: evalueren van (wijzigingen in) het risicoprofiel, evalueren van opgetreden risico's en van de effectiviteit van genomen beheersmaatregelen.

Niet-financiële risico's

De niet-financiële risico's, zoals bijvoorbeeld bestuurlijke, juridische, imago- en frauderisico's, hebben niet altijd direct een financiële impact, maar kunnen (op termijn) wel grote gevolgen hebben voor de gemeente.

Uit de inventarisatie voor het begrotingsjaar 2026 zijn de onderstaande niet-financiële risico's in willekeurige volgorde in beeld gebracht.

De niet financiële risico's zijn benoemd volgens de volgende indeling:

- Thema (T)
- Risicogebeurtenis (R)
- Oorzaak (O)
- Gevolg (G)
- Beheersmaatregel(en) (B)

Hieronder zijn de niet-financiële risico's opgenoemd volgens deze indeling.

T	Informatieveiligheid & Privacy
R	• hacken en gijzelen digitale omgeving; • onjuiste verwerking persoonsgegevens.
O	• oneigenlijk binnen dringen gemeentelijke digitale omgeving; • foutief handelen bij verwerking persoonsgegevens; • niet volgen afgesproken procedures; • verhoogde kwetsbaarheid door thuiswerken.
G	• stil vallen reguliere werkzaamheden; • lekken van persoonsgegevens; • identiteitsfraude burger met financiële en/of maatschappelijke gevolgen; • imago schade.
B	• specifieke aandacht besteden aan bewustwording personeel m.b.t. informatieveiligheid en omgaan met privacy gevoelige gegevens; • up to date beveiliging systemen en netwerken (ook thuiswerken); • binnen IC toetsen naleving vastgelegde procedures en richtlijnen omtrent informatiebeveiliging en melden datalekken; • met bijzondere interne controle specifieke aandacht schenken aan AVG; • structurele samenwerking privacy officer (PO), chief information security officer; (CISO) en functionaris gegevensbescherming (FG); • sluiten verwerkersovereenkomsten.

T	Wonen
R	• niet tijdig kunnen voldoen aan de gevraagde woonbehoefte.
O	• onvoldoende uitgeefbare bouwlocaties of woningbouwtypen beschikbaar; • geen geldig bestemmingsplan voor woningbouw locaties; • bezwaar en beroep procedures wat leidt tot vertraging.
G	• vertrek inwoners naar andere gemeente;

	• vertraging uitgifte; • geen uitvoering kunnen geven aan woonvisie (doelstelling woningproductie (aantal/type) blijft achter); • onvrede onder inwoners.
B	• planmatig zorgen voor vroegtijdig aankoop en bouwrijp maken; • zorgen actuele voor bestemmingsplannen (afgestemd op huidig en toekomstig gebruik); • in planning vroegtijdig rekening houden met (mogelijke aanvullende) onderzoeken; • inhuur externen waardoor bestemmingsplanprocedures versneld/met voorrang in uitvoering kunnen worden genomen.

T	Ondermijning
R	• het onbedoeld en onbewust faciliteren van criminelen door bijv. het verlenen van vergunningen en subsidies.
O	• dienstverlenende instelling kan leiden tot misbruik door derden; • beperken regeldruk maakt misbruik mogelijk; • misbruik gemeentelijke dienstverlening door (geïnfiltreerde) eigen medewerkers en/of externen.
G	• onbewust bijdragen aan verdere verspreiding of ondersteuning van criminele netwerken, witwassen, integriteitsschendingen etc.
B	• de huidige nauwe samenwerking met RIEC ON, politie, OM, de Vechtdal gemeenten, provincie en andere relevante partners voortzetten; • vergroten weerbaarheid door creëren van bewustwording door informatiesessies/bijeenkomsten te organiseren en (online) publicaties over het thema; • opzetten interne werkgroep ondermijning; • een verruimde toepassing van de Wet bevordering integriteitsbeoordelingen door het openbaar bestuur (Bibob); • bij vergunningaanvragen in het kader van de Alcoholwet en Omgevingsvergunningen voor zonneparken altijd een Bibob toets toepassen; • aanbevelingen uit de weerbaarheidsscan van het RIEC (uitgevoerd najaar 2021) opvolgen; • intern integriteitsbeleid, waaronder ambtseed.

T	Toenemende polarisatie
R	• uitval van medewerkers en politieke ambtsdragers door bedreigingen.
O	• toenemende polarisatie.
G	• beperkte gemeentelijke dienstverlening; • vertraging van gemeentelijke uitvoering; • uitval personeel; • toename werkdruk.
B	• open communicatie met inwoners; • voorlichting aan medewerkers hoe hier mee om te gaan; • treffen voorzorgsmaatregelen.

T	Duurzaamheid
R	• in 2050 niet energie- neutraal zijn als gemeente en niet voldoen aan het aardgasvrij verwarmen van de gebouwde omgeving.
O	• onvoldoende draagvlak bij inwoners; • netcongestie; • geen of onvoldoende landelijke ondersteuning;

	niet genoeg capaciteit om transitie uit te voeren.
G	- vertraging energietransitie; - minder draagvlak inwoners en ondernemers voor behalen van doelen.
B	- draagvlak creëren door inwoners te betrekken; - lokale projecten realiseren met meerwaarde voor inwoners; - afstemming met netwerkbedrijven en overige stakeholders; - alert zijn op ontwikkelingen.

T	Bedrijfsvoering
R	- niet kunnen vervullen van vacatures; - kwetsbaarheid ten aanzien van continuïteit van de bedrijfsvoering; - de disbalans tussen beschikbare capaciteit en ambitie; - het gelijktijdig opstarten van diverse organisatie brede processen.
O	- werkdruk; - verloop personeel; - aansluiting missen met andere gemeenten op het gebied van arbeidsvoorwaarden; - krappe c.q., overspannen arbeidsmarkt.
G	- overbelasting en mogelijke uitval personeel; - niet realiseren beleidsdoelstellingen; - beperkte gemeentelijke dienstverlening.
B	- uitstel werkzaamheden en/of aantrekken extra (tijdelijk) personeel; - keuzes maken in ambities en werkzaamheden; - instrumenten ontwikkelen ter bevordering van 'aantrekkelijk werkgeverschap'.

Financiële risico's

De financiële risico's zijn gekwantificeerd door de kans en het gevolg in te schatten. Hierbij is gebruik gemaakt van 'referentiebeelden'. Voor de beoordeling van de kans dat een risico zich voordoet, zijn de volgende vijf klassen met de referentiebeelden gehanteerd:

Kans:

Klasse	Referentiebeelden	Kwantitatief
1	< of 1 keer per 10 jaar	(10%)
2	1 keer per 5-10 jaar	(30%)
3	1 keer per 2-5 jaar	(50%)
4	1 keer per 1-2 jaar	(70%)
5	1 keer per jaar of >	(90%)

Geldgevolg:

Klasse	Geldgevolg	
0	Geen geldgevolgen	
1	$x < € 51.000$	(< 0,05% van begroting)
2	$€ 51.000 < x < € 203.000$	(0,05 - 0,2% van begroting)
3	$€ 203.000 < x < € 507.000$	(0,2 - 0,5% van begroting)
4	$€ 507.000 < x < € 1.014.000$	(0,5 - 1% van begroting)
5	$x > € 1.014.000$	(> 1% van begroting)

Vervolgens is per risico de risicoscore bepaald. Dit is gedaan door van elk risico de bepaalde klassen van kans en gevolg te vermenigvuldigen volgens de formule: **Risicoscore = klasse kans x klasse geldgevolg**.

De maximale risicoscore is: $5 \times 5 = 25$. Dit levert een 'bruto-risico' op, namelijk: de omvang van het risico exclusief het effect van de beheersmaatregel.

Gelijktijdig met het in beeld brengen van de risico's zijn ook de beheersmaatregelen in beeld gebracht. Een beheersmaatregel is gericht op het voorkomen of reduceren van een risico, dan wel het beperken van de impact op de organisatie. Dit levert 'netto-risico's' op, namelijk: de omvang van het risico inclusief het effect van de beheersmaatregel. In onderstaande tabel is een top 10 van de netto-risico's opgenomen. Op basis van de netto-risico's wordt het weerstandsvermogen berekend. Het beleid en de risico's die samenhangen met de grondexploitatie zijn afzonderlijk benoemd in de paragraaf Grondbeleid.

Overzicht financiële risico's

Risico	Klasse kans	Klasse geldgevolg	Risico Score	T.o.v. vorige stand
Ontwikkeling gemeentefonds	5	4	20	verlaagd
Datalekken, hacken, software gijzeling en/of niet (juiste) naleving AVG	4	4	16	gelijk
Beperkte beschikbaarheid personeel	5	3	15	verlaagd
Instabiele wereldsituatie	3	4	12	nieuw
Claims en aansprakelijkheden	3	4	12	gelijk
ICT kwetsbaarheid	3	3	9	verhoogd
(Hoge) inflatie	2	4	8	verhoogd
Contractpartijen	4	2	8	verhoogd
Proces van Inkoop en aanbestedingen	3	2	6	verhoogd
Continuïteitsrisico bij verbonden partijen	3	2	6	gelijk

Ontwikkeling gemeentefonds

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering. De jaarlijkse omvang wordt bepaald door de normeringssystematiek die sinds 2024 is gekoppeld aan de ontwikkeling van het nominaal bruto binnenlands product. Door toename van de gemeentelijke taken leek 2026 het zogenaamde ravijnjaar te worden met forse tekorten op de begroting van de gemeenten. Het kabinet heeft via de meicirculaire 2025 voor de jaren 2026 en 2027 extra middelen beschikbaar gesteld. De perspectiefnota vastgesteld in 2025 laat voor de jaren 2026 en 2027 een positief beeld zien maar bij ongewijzigd beleid laat de begroting vanaf 2028 een tekort zien.

Beheersmaatregelen

1. Via de periodieke circulaires van het ministerie, intergemeentelijke overleggen, VNG bijeenkomsten e.d. worden de ontwikkelingen van het gemeentefonds nauwlettend gevolgd en de begroting wordt hierop aangepast.
2. Samen met de VNG wordt actie ondernomen om een oplossing voor het ravijnjaar (v.a. 2026 en verder) te zoeken.
3. Intern vindt gesprek plaats waar 'lucht' in de begroting zit. Waar zou in 2026 op bezuinigd kunnen worden en wat zijn daar de consequenties/gevolgen van.
4. Inzicht in budgetten vergroten door toepassen van Zero Based Budgetting (ZBB).

Oorzaak:

De gemeente is grotendeels afhankelijk van de algemene uitkering.

Gevolg:

Gelet op de omvang van de algemene uitkering, als onderdeel van de totale gemeentelijke inkomsten, hebben wijzigingen door het Rijk direct forse financiële impact op de gemeentelijke financiën.

Beperkte beschikbaarheid personeel

Als gevolg van de arbeidsmarktontwikkelingen is het voor verschillende functies/functiegroepen lastig om tijdig gekwalificeerd en betaalbaar personeel te werven.

Daarnaast werkt schaarste op de arbeidsmarkt een hoger verloop en hogere salariskosten in de hand. Ook inhuur van personeel wordt steeds moeilijker en duurder.

Beheersmaatregelen

1. Opstellen notitie om concrete instrumenten te ontwikkelen ter bevordering van het 'aantrekkelijk werkgeverschap', zoals reiskostenvergoeding woon- werkverkeer.
2. We hebben raamovereenkomsten met uitzendbureaus om snel tijdelijk personeel aan te kunnen trekken.
3. We werken samen in de Talentenregio waarbij we de interne arbeidsmarkt voor elkaar hebben opengesteld.
4. Arbeidsmarkttoelage.
5. Inschakelen werving- en selectiebureau.
6. Samenwerking met SCC Ons voor kwetsbare functies.
7. Aanbieden van opleidingen.

Oorzaak:

1. Krapte op arbeidsmarkt voor meerdere functies.
2. Verloop in bestaand personeelsbestand.

Gevolg:

De gemeente heeft moeite met het invullen van vacatures en vasthouden van personeel. Dit kan leiden tot het vaker in huren, uitbesteden of hogere salariskosten.

Het gevolg kan zijn dat er meer bezwaar en beroepsprocedures komen.

Tijdigheid van besluiten is onvoldoende gewaarborgd

Uitvoering van gemeentelijke taken kan stagneren of langer duren dan wenselijk.

Datalekken, hacken, software gijzeling en/of niet (juiste) naleving AVG

De gemeente is verplicht elk datalek actief te melden bij de Autoriteit Persoonsgegevens. De AVG leidt tot meer verplichtingen bij het verwerken van persoonsgegevens. De Autoriteit Persoonsgegevens kan forse boetes opleggen indien de regels uit de AVG worden overtreden.

Beheersmaatregelen

1. De ICT omgeving is dusdanig ingericht en voorzien van een firewall en een twee stappen verificatie om onbevoegde toegang te voorkomen.
2. Er zijn procedures en richtlijnen vastgesteld omtrent informatiebeveiliging en het melden van datalekken.
3. Er is en wordt specifieke aandacht besteed aan de bewustwording m.b.t informatieveiligheid en het omgaan met privacy gevoelige gegevens onder het personeel.
4. Onafhankelijke positionering en intensieve samenwerking functionaris gegevensbescherming en Chief Information Security Officer op het gebied van informatieveiligheid en privacybescherming.
5. Binnen de verbijzonderde interne controles wordt specifieke aandacht geschonken aan de AVG.
6. De bewustwording bij medewerkers vergroten d.m.v. een nano learning tool waarbij er wekelijks een "Sir Askelot" vraag wordt gesteld.

Oorzaak:

1. Aanvallen van buitenaf via ransomware, malware en hackers.
2. Dagelijks worden veel privacygevoelige gegevens verwerkt.

Gevolg:

1. Er kunnen forse boetes worden opgelegd en afkoopsommen gevraagd worden.
2. Voor de burger kan identiteitsfraude grote financiële en maatschappelijke problemen opleveren.
3. De gemeente kan aansprakelijk worden gesteld.
4. Gemeentelijke dienstverlening valt stil.
5. Verlies van gegevens.

Claims en aansprakelijkheidstellingen

De gemeente loopt bij de uitvoering van haar publieke taak risico's op claims door derden zoals aansprakelijkheidsstellingen en gerechtelijke procedures. Met name in de openbare ruimte is sprake van dit risico. Dit risico wordt ook nog eens vergroot door de toenemende claimcultuur.

Beheersmaatregelen

1. De gemeente heeft een aansprakelijkheidsverzekering met een eigen risico van € 2.500 per gebeurtenis.
2. Verder vergroten van de bewustwording binnen de organisatie met betrekking tot risico's.

Oorzaak:

Er kunnen zich situaties voordoen waarbij sprake is van (financiële) schade waarvoor de gemeente in beginsel aansprakelijk is, maar die buiten de dekking van de verzekering vallen.

Gevolg:

1. De gemeente kan worden verplicht tot het vergoeden van de financiële schade van de tegenpartij.
2. Imagoschade.

Contractpartijen

Indien contractpartijen(bijvoorbeeld in het sociaal domein) in financiële problemen komen bestaat het risico dat de gemeente vanuit haar maatschappelijke verantwoordelijkheid ten opzichte van haar burgers wordt geconfronteerd met onvoorziene lasten. Dit geldt met name daar waar de contractpartijen een monopolistische positie hebben.

Beheersmaatregelen

Gedurende de looptijd van contracten worden op basis van signalen door contractbeheerders acties ondernomen richting de betreffende gecontracteerde partij.

Oorzaak:

Contractpartijen in het sociaal domein kunnen door bijvoorbeeld financieel wanbeleid in financiële problemen komen.

Gevolg:

Deelnemende gemeenten wordt gevraagd om een bijdrage te leveren. Vanuit maatschappelijke verantwoordelijkheid wordt de gemeente geconfronteerd met lasten die niet zijn voorzien.

Instabiele wereldsituatie

De huidige wereldsituatie wordt gekenmerkt door verschillende geopolitieke spanningen en conflicten die aanzienlijke gevolgen kunnen hebben voor de wereldeconomie en stabiliteit van de samenleving. Deze conflicten kunnen leiden tot hogere kosten van levensonderhoud, meer beroep op uitkeringen en mogelijk tot meer opvang van vluchtelingen.

Beheersmaatregelen

Op de geopolitieke ontwikkelingen in de wereld heeft de gemeente geen invloed en zijn er ook geen beheersmaatregelen op lokaal niveau ingericht.

Oorzaak:

Geopolitieke spanningen.

Meer uitgaven levensonderhoud, beroep op uitkeringen en opvang van vluchtelingen.

Gevolg:

De begroting van de gemeente kan ontoereikend zijn waardoor reserves aangesproken moeten worden.

Meer uitgaven levensonderhoud, beroep op uitkeringen en opvang van vluchtelingen.

ICT kwetsbaarheid

Punt van zorg op de langere termijn is de kwetsbaarheid in de personele bezetting op het gebied van ICT, die naar de toekomst toe, met toenemende complexiteit, veranderende eisen en toenemende schaarheid van ICT-personeel, nijpend zal worden. Hierdoor kan de dagelijkse dienstverlening onder druk komen te staan. Outsourcen van informatiemanagement binnen een zelfstandige entiteit zal in de toekomst noodzakelijk worden.

Beheersmaatregelen

1. Heldere afspraken met ICT-partners maken (ONS).
2. Voortdurende monitoring van systemen om uitval te voorkomen.
3. Kennis tussen eigen applicatiebeheers en ONS delen.
4. Samenwerken met regionale partners zoals voor de FG, PO en CISO functies.

Oorzaak:

1. Toenemend gebruik en complexiteit van het vakgebied
2. Toename en verandering van eisen, zoals AVG en informatiebeveiliging
3. Toenemende schaarste ICT personeel

Gevolg:

1. Dagelijkse dienstverlening richting onze inwoners kan onder druk komen te staan
2. Continuïteit dagelijkse bedrijfsvoering kan in gevaar komen
3. Uitval van systemen

Exploitatie tekorten bij verbonden partijen

Verbonden partijen vertegenwoordigen een financieel en een bestuurlijk belang. De grootste risico's loopt de gemeente bij de gemeenschappelijke regelingen.

Beheersmaatregelen

1. De verbonden partijen rapporteren periodiek over de risico's in de planning & control documenten en beleidsmedewerkers houden hier toezicht op.
2. Door een aantal gemeenschappelijke regelingen wordt eigen weerstandsvermogen aangehouden zodat zij zelf deze risico's kunnen opvangen en/of tijdig kunnen bijsturen.

Oorzaak:

Binnen de verbonden partijen kan sprake zijn van deel-verantwoordelijkheid voor de exploitatie.

Gevolg:

Door een exploitatietekort van een verbonden partij komt de continuïteit in gevaar. Als deelnemer moet de gemeente het tekort aanzuiveren.

Proces van Inkoop en aanbestedingen

De gemeente koopt jaarlijks voor een bedrag van circa € 75 mln in. De inrichting van de inkoopfunctie is geborgd binnen de ambtelijke organisatie maar procedurefouten zijn niet uit te sluiten.

Beheersmaatregelen

1. Gebruik maken professionele inkopers via Shared Service Centrum ONS.
2. Centrale interne coördinatie inkoop.
3. Het hele interne proces voor inhuur personeel wordt gemonitord en wordt waar nodig, bijgestuurd.
4. Jaarlijks vindt er een analyse plaats met betrekking tot inkopen boven de EU drempelwaarden door de medewerker Verbijzonderde Interne Controle (VIC).
5. In het controleprotocol en normenkader is opgenomen dat alleen EU aanbestedingen meewegen in de fouttolerantie voor de financiële rechtmatigheid.

Oorzaak:

Jaarlijks is er sprake van een veelvoud aan inkoophandelingen door verschillende inkopers. Verder is de wetgeving complex.

Gevolg:

1. Als gevolg van het niet juist hanteren van de aanbestedingsplicht kan een marktpartij rechtsmiddelen aanwenden tegen een gunningsbesluit met vertraging tot gevolg.
2. Juridische geschillen kunnen leiden tot het vergoeden van de financiële schade.
3. Achteraf kan blijken dat aanbesteding niet op een rechtmatige wijze heeft plaatsgevonden.
4. Contracten kunnen stilzwijgend verlengd worden tegen ongunstige voorwaarden of door het niet bundelen van opdrachten worden besparingsmogelijkheden niet benut.

(Hoge) inflatie

Door de hoge inflatie stijgen allerlei lasten voor de gemeente. De hoogte hiervan laat zich niet voorspellen. Uitgaven kunnen hierdoor hoger uitvallen dan oorspronkelijk begroot.

Beheersmaatregelen

1. Voortdurend monitoren van prijsontwikkelingen om adequaat in te kunnen springen om tijdig verplichtingen/contracten aan te gaan.
2. Maken van (vaste) prijsafspraken waarbij het risico van prijsstijging bij de leverancier ligt.

Oorzaak:

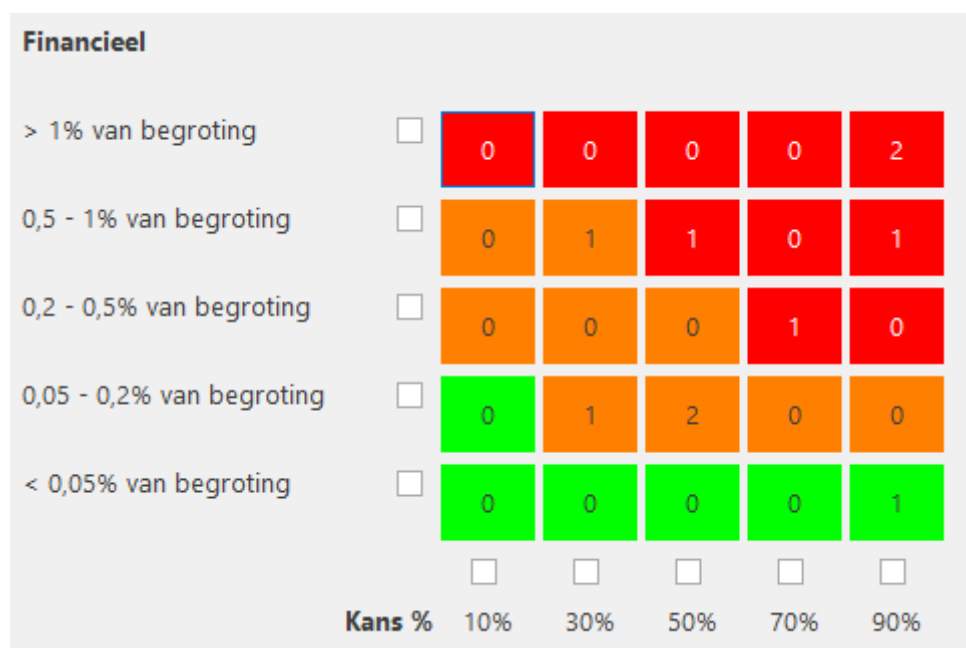
Door geopolitieke en economische ontwikkelingen stijgt de inflatie hoger dan verwacht.

Gevolg:

1. (Sterk) stijgende prijzen
2. Budgetten zijn ontoereikend om kosten te dekken
3. Vermogenspositie gemeente neemt af.

Risicokaart

De risicokaart geeft inzicht in de spreiding van de risico's naar kans en gevolg. Het geeft ook een beeld van de verhoudingen tussen de risico's, van laag, midden en hoog. Per risicoscore wordt aangegeven hoeveel risico's zich in het betreffende vak bevinden.

Een risico dat zich in het groene gebied bevindt, vormt geen direct gevaar voor de continuïteit van de organisatie. Een risico dat een score heeft in het oranje gebied vraagt om extra aandacht van het college. Het risico vormt dan nog geen reëel gevaar voor de continuïteit van de organisatie, maar naarmate de tijd vordert, kan het risico wel een bedreiging gaan vormen. Het is daarom van belang tijdig beheersmaatregelen te nemen of deze aan te passen. Een risico met een risicoscore in het rode gebied vereist directe aandacht om te voorkomen dat de continuïteit van de organisatie wordt bedreigd. Preventieve en reducerende beheersmaatregelen kunnen de kans, respectievelijk het gevolg, terugbrengen naar een acceptabel niveau.

Risico's, zeker wanneer die door de organisatie zelf niet kunnen worden beïnvloed, dienen concern breed periodiek gemonitord te worden. De financiële gevolgen van een (opgetreden) risico kunnen worden opgevangen met het weerstandsvermogen.

Beschikbare weerstandscapaciteit

Beschikbare weerstandscapaciteit

De beschikbare weerstandscapaciteit bestaat uit middelen en mogelijkheden waarover de gemeente beschikt om niet begrote kosten, die onverwacht en substantieel zijn, te dekken.

Incidentele weerstandscapaciteit

De incidentele weerstandscapaciteit is het vermogen om calamiteiten eenmalig op te vangen. Het zijn direct aan te wenden middelen voor financiële tegenvallers. In de nota risicomanagement 2025 versie 1.1 zijn specifieke bestemmingsreserves meegerekend waar nog geen specifieke claim op rust. In onderstaande tabel is de geraamde stand van de reserves vrij besteedbaar per 31 december 2029 van de begroting 2026 opgenomen. De berekende stand van de begroting 2026 is met circa € 8,8 mln. gestegen ten opzichte van de begroting 2025. Dit komt voornamelijk door toevoegingen aan reserves.

Vrij besteedbaar	Begroting 2025-2028	Begroting 2026-2029
Algemene reserve vaste buffer	4.500.000	5.000.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	9.965.436	10.702.000
Reserve herstructurering openbaar groen	636.739	653.000
Reserve volkshuisvesting	2.431.945	2.432.000
Reserve grote projecten		0
Reserve opvang vluchtelingen		7.053.000
Reserve beschermd wonen		575.000
Totaal	17.543.120	26.415.000

Bovenstaande cijfers zijn eveneens terug te vinden in de bijlage Reserves en voorzieningen. Hierin zijn de standen van alle reserves weergegeven.

Benodigde weerstandscapaciteit

Het netto-risico op basis van de geïnventariseerde risico's bedraagt € 5.494.000. In de vastgestelde Nota Weerstandsvermogen is besloten om de totale omvang van de risico's te bepalen aan de hand van de Monte Carlo-simulatie.

De Monte Carlo-simulatie is een (statistische) benadering waarbij niet één keer, maar vele malen het proces wordt gesimuleerd, waardoor de uitkomst meer representatief is (risicosimulatie). De Monte Carlo-simulatie wordt vaak in wetenschappelijke toepassingen gebruikt. Bij de Monte Carlo-analyse hanteren we de volgende uitgangspunten:

- rekenen met maximumbedrag ingeschatte geldgevolg;
- rekenen met een zekerheidspercentage van 90%;
- naar boven afronden van de uitkomst op een veelvoud van € 100.000.

De berekening van het benodigde weerstandscapaciteit met de Monte Carlo-simulatie komt voor 2026 uit op een bedrag van € 4.800.000.

Voor de incidentele weerstandscapaciteit is de algemene reserve vaste buffer beschikbaar, waarvan de hoogte op grond van de vastgestelde nota reserves en voorzieningen (2025 versie 1.1) als volgt wordt bepaald:

De 'algemene reserve vaste buffer' is in het bijzonder ingesteld voor het afdekken van risico's. De reserve is uitsluitend bedoeld om in te zetten als daarvoor geen andere (reserve)middelen meer beschikbaar zijn. De reserve heeft dus een bufferfunctie. Jaarlijks wordt bij het vaststellen van de begroting de hoogte van de algemene reserve vaste buffer vastgesteld op dezelfde hoogte als de benodigde weerstandscapaciteit. Om jaarlijkse schommelingen te voorkomen wordt het minimum naar boven afgerond op € 500.000.

Dit betekent dat de algemene reserve vaste buffer per 1 januari 2026 vastgesteld wordt op een bedrag van € 5.000.000. Dit bedrag is niet gelijk aan de geraamde stand van de algemene reserve vaste buffer in de Begroting 2025 en moet daarom worden aangepast.

Op basis van onderstaande tabel wordt de waardering van de ratio's bepaald. De raad heeft bij de vaststelling van de huidige Nota Weerstandsvermogen bepaald dat de ratio minimaal 2 - uitstekend, moet zijn.

Waarderingscijfer	Ratio weerstandsvermogen	Betekenis
A	$> 2,0$	Uitstekend
B	$1,4 < x < 2,0$	Ruim voldoende
C	$1,0 < x < 1,4$	Voldoende
D	$0,8 < x < 1,0$	Matig
E	$0,6 < x < 0,8$	Onvoldoende
F	$< 0,6$	Ruim onvoldoende

Indien de beschikbare weerstandscapaciteit gedeeld wordt door de benodigde weerstandscapaciteit uit de risicosimulatie ontstaat de ratio weerstandsvermogen.

Ratio weerstandsvermogen	2026
Benodigde weerstandscapaciteit	5.000.000
Beschikbare weerstandscapaciteit	26.415.000*
Benodigd versus beschikbaar (ratio weerstandsvermogen)	5,3

* Met ingang van boekjaar 2025 wordt de onbenutte belastingcapaciteit niet meer meegenomen als structurele weerstandscapaciteit.

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 5,3 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij voor ons zelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend). Bij de berekening van de bovenstaande ratio is de benodigde weerstandscapaciteit en beschikbare weerstandscapaciteit van de grondexploitatie niet meegenomen.

Financiële kengetallen

Alle gemeenten zijn verplicht om een tabel met financiële kengetallen op te nemen in de begroting en de jaarstukken. Dit is opgenomen in een ministeriële regeling.

De kengetallen geven een globaal inzicht in de verwachte financiële ontwikkelingen in de gemeente. Een afzonderlijk kengetal zegt weinig over hoe de financiële positie moet worden beoordeeld. De kengetallen zullen in samenhang moeten worden gezien, omdat ze alleen gezamenlijk en in hun onderlinge verhouding een goed beeld kunnen geven van de financiële positie van de gemeente.

De volgende financiële kengetallen worden onderkend:

- Netto schuldquote zonder correctie doorgeleende gelden (verstrekke leningen)
- Netto schuldquote met correctie gecorrigeerd doorgeleende gelden
- Solvabiliteitsratio
- Structurele exploitatieruimte
- Grondexploitatie
- Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishouden

Om de bovengenoemde kengetallen te kunnen duiden is besloten om aan te sluiten bij de door de VNG (Vereniging van Nederlandse Gemeenten) gehanteerde signaleringswaarden. De VNG heeft een aantal signaleringswaarden ontwikkeld om een grofmazige waardering te geven aan de kengetallen. Het betreft dus nadrukkelijk geen normering maar het dient als hulpmiddel om de afzonderlijke

uitkomsten in beter perspectief te plaatsen. Voor elk kengetal worden drie categorieën onderscheiden: 'Minst risicovol' (in groen), 'Neutraal' (in geel) en 'Meest risicovol' (in oranje). De interpretatie van de percentages is 'hoe lager het percentage, hoe beter'.

Kengetal	Hoe interpreteren	Signaleringswaarden		
		Minst risicovol	Neutraal	Meest risicovol
Netto schuldquote zonder correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
Netto schuldquote met correctie doorgeleende gelden	Hoe lager het percentage hoe beter	< 90%	Van 90% t/m 130%	>130%
Solvabiliteitsratio	Hoe hoger het percentage hoe beter	>50%	Van 20% t/m 50%	<20%
Structurele exploitatieruimte	Hoe hoger het percentage hoe beter	>0%	0%	<0%
Grondexploitatie	Hoe lager het percentage hoe beter	<20%	Van 20% t/m 35%	>35%
Belastingcapaciteit	Hoe lager het percentage hoe beter	<95%	Van 95% t/m 105%	>105%

Netto schuldquote

De netto schuldquote geeft de verhouding weer tussen het niveau van de schuldenlast van de gemeente ten opzichte van de eigen middelen. Hierin is een nuancering op zijn plaats. Het kan namelijk voorkomen dat gemeenten veel geld doorlenen aan derden. Om die reden is de 'netto schuldquote gecorrigeerd' ontwikkeld. Hierin is het doorleeneffect geëlimineerd en geeft daarmee een zuiverder beeld van de positie van de gemeente weer.

Netto schuldquote (bedragen x € 1.000)		Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Vaste schulden	+	40.800	39.560	38.320	43.080	71.840	70.600
Netto vlottende schuld	+	2.489	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	9.324	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Financiële activa	-						
Uitzettingen	-	11.839	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	-	17.314	14.155	-8	-2.968	604	-262
Overlopende activa	-	4.440	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totale baten		124.037	102.534	95.662	97.432	98.820	101.879
Netto schuldquote		15%	29%	44%	51%	76%	73%

Netto schuldquote gecorrigeerd voor alle verstrekte leningen

Netto schuldquote gecorrigeerd (bedragen x € 1.000)		Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Vaste schulden	+	40.800	39.560	38.320	43.080	71.840	70.600
Netto vlottende schuld	+	2.489	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	+	9.324	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Financiële activa	-	4.872	5.534	5.534	5.534	5.534	5.534
Uitzettingen	-	11.839	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	-	17.314	14.155	-8	-2.968	604	-262
Overlopende activa	-	4.440	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totale baten		124.037	102.534	95.662	97.432	98.820	101.879
Netto schuldquote gecorrigeerd		11%	23%	38%	46%	71%	68%

Beoordeling:

De gemiddelde netto schuldquote van Nederlandse gemeenten varieert. Wanneer er meer publiek wordt geïnvesteerd, stijgt doorgaans ook de netto schuldquote. In de begroting 2026–2029 neemt de netto schuldquote jaarlijks toe. Deze stijging is het gevolg van aanzienlijke investeringen waarvoor de gemeente Dalfsen de komende jaren staat, zoals de realisatie van het Kind Educatie Cluster (KEC) in Nieuwleusen.

Solvabiliteitsratio

De mate waarin de gemeente in staat is aan haar financiële verplichtingen te voldoen. Dit wordt uitgedrukt in het percentage eigen vermogen ten opzichte van het balanstotaal.

Solvabiliteitsratio (bedragen x € 1.000)	Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Eigen vermogen	56.025	63.674	56.578	55.020	53.737	52.586
Balanstotaal	119.489	128.154	119.950	123.363	151.097	148.914
Solvabiliteitsratio	47%	50%	47%	45%	36%	35%

Beoordeling:

Dit kengetal laat zien dat de gemeente relatief veel eigen middelen heeft. Ter vergelijking: een solvabiliteitsratio van 40% is het gemiddelde onder Nederlandse gemeenten. Volgens de begroting 2026–2029 daalt de solvabiliteit naar 35% in het jaar 2029. Deze daling is het gevolg van toenemende investeringen, wat leidt tot een hogere schuldenlast. Een hoger percentage duidt op een betere financiële weerbaarheid.

Structurele exploitatieruimte

Om een flexibele begroting te kunnen bewerkstelligen is het zinvol de structurele baten hoger te laten zijn dan de structurele lasten. De structurele exploitatieruimte wordt bepaald door het saldo van de structurele baten en lasten en het saldo van de structurele onttrekkingen en toevoegingen aan reserves gedeeld door de totale baten en uitgedrukt in een percentage.

Structurele exploitatieruimte (bedragen x € 1.000)	Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Structurele lasten	114.234	98.188	95.416	98.989	102.169	104.904
Structurele baten	115.989	101.784	93.794	97.432	98.820	101.879
Structurele toevoegingen aan reserves	121	20	6.071	43	43	43
Structurele onttrekkingen aan reserves	1.508	1.420	7.921	1.601	1.368	1.105
Totale baten	124.037	102.534	95.662	97.432	98.820	101.879
Structurele exploitatieruimte	2,53%	4,87%	0,24%	0,00%	-2,05%	-1,93%

Beoordeling:

Hoe hoger dit percentage hoe beter. Een positieve uitkomst van dit kengetal houdt in dat de gemeente structurele lasten kan afdekken door structurele baten. De jaren 2026 en 2027 zijn structureel sluitend. Voor de jaren 2028 en 2029 zien we een negatief structureel beeld. Dit is het gevolg van een forse daling van de algemene uitkering.

Grondexploitatie

De boekwaarde van de voorraden grond zijn van belang, want deze waarden moeten meerjarig worden terugverdiend bij de verkoop. De ratio wordt berekend door de bouwgrond in exploitatie te delen door de totale baten van de programmabegroting.

Kengetal grondexploitatie in % (bedragen x € 1.000)	Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Niet in exploitatie genomen bouwgronden	0	0	0	0	0	0
Bouwgronden in exploitatie	19.796	18.280	17.170	12.714	10.999	7.733
Totale baten	124.037	102.534	95.662	97.432	98.820	101.879
Kengetal Grex	16%	18%	18%	13%	11%	8%

Beoordeling:

Dit kengetal geeft aan hoe groot de grondpositie (de waarde van de gronden) is ten opzichte van de totaal geraamde baten. Hoe lager dit percentage, hoe beter dit is voor de financiële weerbaarheid van de gemeente. De voorraad is gestegen doordat in 2024 is besloten om een aantal gronden te ontwikkelen. In de komende jaren zullen de grondvoorraden naar verwachting afnemen, waarmee ook de financiële kwetsbaarheid zal verminderen. Tegelijkertijd wordt verwacht dat bij nieuwe vastgestelde grondexploitaties het risico groter zal zijn.

Belastingcapaciteit: Woonlasten meerpersoonshuishoudens

Het cijfer geeft inzicht hoe de belastingdruk zich in de gemeente verhoudt ten opzichte van het landelijk gemiddelde. De ruimte die een gemeente heeft om zijn belastingen te verhogen wordt vaak gerelateerd aan de totale woonlasten. Het Coelo en 'waarstaatjegemeente.nl' publiceren deze gegevens.

Woonlasten (bedragen x € 1.000)	Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
OZB last gezin gemiddelde WOZ waarde	472	527	559	576	594	612
Rioolheffing gezin bij gemiddelde WOZ-waarde	143	149	154	159	168	172
Afvalstoffenheffing voor gezin	258	260	272	279	285	291
Eventuele heffingskorting	-	-	-	-	-	-
Tot woonlasten voor gezin bij gem. WOZ waarde	873	936	985	1.014	1.047	1.075
Woonlasten landelijk gemiddelde T-1	944	1.053	1.080	1.105	1.130	1.154
Woonlasten tov landelijk gemiddelde jaar ervoor	92%	89%	91%	92%	93%	93%

Beoordeling:

De gemiddelde woonlast ligt voor een 'gemiddeld gezin' in Dalfsen lager in vergelijking met het landelijke gemiddelde. De stijging ten opzichte van 2025 wordt tevens veroorzaakt door de verhoging van het vastrecht voor afval van € 9.

Financiële kengetallen	Rek 2024	B2025	B2026	B2027	B2028	B2029
Netto schuld quote	15%	29%	44%	51%	76%	73%
Netto schuld quote gecorrigeerd	11%	23%	38%	46%	71%	68%
Solvabiliteitsratio	47%	50%	47%	45%	36%	35%
Structurele exploitatieruimte	2,53%	4,87%	0,24%	0,00%	-2,02%	-1,90%
Grondexploitatie	16%	18%	18%	13%	11%	8%
Belastingcapaciteit	92%	89%	91%	92%	93%	93%

Samenvatting risicoprofiel

Door middel van een nieuwe risico inventarisatie zijn er, ten opzichte van de vorige inventarisatie bij de jaarrekening 2024, een paar wijzigingen aangebracht in de top 10 van de financiële risico's. Deze wijzigingen betreffen het hoger of lager inschatten van het mogelijke geldgevolg van bepaalde risico's of de kans dat een mogelijk risico zich voordoet.

Ten opzichte van de vorige top 10, jaarrekening 2024, zijn de volgende risico's als verlopen gekwalificeerd:

- * Open eind regelingen Sociaal Domein;
- * Subsidies ten onrechte vertrekt of ontvangen.

Voor beide risico's zijn voldoende beheersmaatregelen getroffen waardoor het risico significant is verlaagd.

Er is één risico als nieuw aangemerkt, namelijk de instabiele wereldsituatie die ook financiële gevolgen kan hebben op lokaal niveau. De totale financiële omvang van de risico's is iets verhoogd.

De gemeente Dalfsen behaalt met een ratio van 5,3 waarderingscijfer A. Dit betekent dat de gemeente in zeer ruime mate in staat is om tegenvallers op te vangen zonder dat dit de continuïteit van de organisatie in gevaar brengt. De norm die wij onszelf hebben gesteld komt op een score van 2 (uitstekend).

Uit de financiële kengetallen kunnen we concluderen dat onze schuldenpositie en solvabiliteitsratio goed te noemen zijn. De gemeente heeft nog de mogelijkheid om meer inkomsten uit belastingen te verwerven. Ten aanzien van de grondexploitaties is te zien dat de komende jaren de voorraden gronden afnemen en daarmee de kwetsbaarheid wordt verminderd. Daarbij dient wel meegenomen te worden dat de gemeente Dalfsen in 2024 zijn grondpositie heeft uitgebreid om toekomstige grondexploitaties te genereren. De verwachting is dat bij nieuwe vastgestelde grondexploitaties het risico groter zal zijn. Uit onderstaand totaalbeeld kunnen we concluderen dat er sprake is van een gezonde financiële positie.

Paragraaf 3 Onderhoud kapitaalgoederen

Algemeen

De lasten en baten voor het onderhoud van de kapitaalgoederen voor de openbare ruimte vallen onder programma Samen Wonen (2.1).

Het beleidskader

Het beheer van de openbare ruimte is een belangrijke taak van de gemeente. Om doelgericht en planmatig te werken zijn kaders en beleidsdoelen noodzakelijk. Eind 2021 heeft de gemeenteraad het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022 – 2026 'Buiten voor elkaar' (IBOR) vastgesteld. Hierin staan de kaders voor het beheer van de openbare ruimte, bijvoorbeeld voor de kwaliteit van onderhoud van de openbare ruimte (de beheerkwaliteit).

Het beleid uit het IBOR heeft een looptijd van vier jaar en wordt in 2026 geactualiseerd. De looptijd wordt verlengd tot aan de vaststelling van het nieuwe beleid door de raad (planning is eind 2026). In de tabel hieronder staat welke beleidsnota's betrekking hebben op de kapitaalgoederen, wat de looptijd is en of het gewenste kwaliteitsniveau onderdeel uitmaakt van het beleid.

Kapitaalgoed	Beleid		
	Nota aanwezig	Looptijd	Kwaliteits-niveau
Wegen	IBOR	2022 – 2026	Ja
Civiele kunstwerken	IBOR	2022 – 2026	Ja
Riolering	Gemeentelijke Rioleringsplan (GRP)	2022 – 2026	Ja
Water	IBOR	2022 – 2026	Ja
Groen	Beleidsplan biodiversiteit (2023)+ IBOR	Beleidsplan biodiversiteit: onbepaalde tijd 2022 – 2026 (IBOR)	Ja
Openbare verlichting	Beleidsplan Licht en donkerte + IBOR	Beleidsplan: 2021 – 2025 IBOR: 2022 – 2026	Ja
Speelplaatsen	Beleidsplan Spelen, bewegen en ontmoeten (SBO) + IBOR	IBOR: 2022 – 2026 SBO: 2025 – 2034	Ja
Gebouwen	Beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen	2024 – 2028	Ja

Tabel: beleidsnota's per kapitaalgoed

Beheerplannen

a. Meerjaren onderhoudsprogramma 2025 – 2034

Eind 2024 is het Meerjaren onderhoudsprogramma 2025 – 2034 "Investeren en programmeren in de openbare ruimte" vastgesteld (MJOP), een uitwerking van het IBOR. Het plan bevat voor de kapitaalgoederen Civiele kunstwerken, Openbare verlichting, Wegen, Groen en Spelen o.a.:

- de koers en planningen voor vervangingsinvesteringen;
- de huidige en de 'toekomstige' exploitatielasten.

Bij 'Financiële consequenties beleidsdoel' gaan we verder in op de financiële aspecten uit het MJOP.

b. Van losse beheerplannen naar een integraal beheerplan voor de openbare ruimte

Één van de maatregelen uit het IBOR is het opstellen van een integraal beheerplan openbare ruimte. In 2025 wordt hiermee gestart. Het integrale beheerplan is een vertaling van kaders uit beleidsdocumenten (zoals het IBOR) en biedt handvatten voor de (integrale) planning van werkzaamheden en uitvoering.

Op basis van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) is het verplicht een actueel beheerplan te hebben voor kapitaalgoederen waarvoor een voorziening voor groot onderhoud is. Dalfsen heeft de volgende voorzieningen:

1. Voorziening groot onderhoud Wegen;
2. Voorziening kunstwerken (voor civiele kunstwerken, zoals bruggen);
3. Voorziening exploitatie Riolering;
4. Voorziening vervanging Riolering
5. Voorziening groot onderhoud gebouwen.

Hieronder staat een overzicht van de huidige beheerplannen die betrekking hebben op de kapitaalgoederen. Voor Riolering heeft Dalfsen met het Gemeentelijk Rioleringsplan (GRP) tot en met 2026 een actueel beleids- en beheerplan. De beheerplannen voor Wegen en Civiele kunstwerken gaan onderdeel uitmaken van het op te stellen Integraal Beheerplan Openbare Ruimte. Waar nodig worden de meest recente beheerplannen bijgewerkt en aan het bestuur aangeboden voor besluitvorming.

Kapitaalgoed	Beheer			Voortgang onderhoud	Voorziening
	Plan aanwezig	Looptijd	Fin. Vertaling in paragraaf	Achterstallig/ uitgesteld	
Wegen	MJOP	MJOP: 2025 - 2034	Ja	Nee	Ja
Civiele kunstwerken	Beheerplan Civiele kunstwerken + MJOP	Beheerplan: 2018-2022 MJOP: 2025 - 2034	Ja	Nee	Ja
Riolering	GRP	GRP: 2022 - 2026	Ja	Nee	Ja
Water	GRP + Klimaat-adaptatieplan	GRP: 2022 - 2026 Klimaatadaptatieplan: 2021 - 2025	Ja	Nee	Nee
Groen	Diverse losse beheerplannen + MJOP	MJOP: 2025 - 2034	Ja	Nee	Nee
Openbare verlichting	Beheerplan openbare Verlichting + MJOP	Beheerplan: 2016 MJOP: 2025 - 2034	Ja	N.v.t.	Nee
Speelplaatsen	Beheerplan + MJOP	Beheerplan 2019 – 2023 MJOP: 2025 - 2034	Ja	Nee	Nee
Gebouwen	Beheerplan onderhoud gemeentelijke gebouwen	2024 - 2028	Ja	Nee	Ja

Tabel: Beheerplannen per kapitaalgoed

Welke kwaliteit we realiseren

De gemeenteraad heeft met vaststelling van het IBOR het gewenste kwaliteitsniveau voor de verschillende onderdelen van de openbare ruimte vastgesteld voor de periode 2022 - 2026. In onderstaand figuur staat welke beeldkwaliteit nagestreefd wordt per onderdeel en functiegebied.

Functiegebied	Groen	Verhardin g	Verlichtin g	Spelen	Meubilair	Water	Civiele kunstwerke n	Reinigin g
Dorpscentra	A	B/C	A	B	B	B	B	A B
Hoofdinfrastructuur	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Begraafplaatsen	A	B/C	B	B	B	B	B	A B
Woonwijken	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Bedrijventerreinen	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Recreatie en sport	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Maatschappelijk & dienstverlening	B	B/C	B	B	B	B	B	A B
Buitengebied	B	B/C	B	B	B	B	B	A B

tabel: Vastgestelde niveaus voor beeldkwaliteit (IBOR)

Dalfsen beheert de openbare ruimte zodanig dat de kwaliteitsniveaus uit figuur 1 behouden blijven. Inspecties leveren gegevens op over de kwaliteit van de diverse onderdelen van de openbare ruimte. Op basis van deze gegevens worden plannings gemaakt voor onderhoud en/of vervangingen. Bij het beheer van de kapitaalgoederen werkt de gemeente met I-Asset.

De gewenste onderhoudskwaliteit is gebaseerd op de zogenaamde 'beeldsystematiek' van het CROW, het landelijke kennisinstituut voor de openbare ruimte. De CROW-systematiek gaat uit van vijf beeldkwaliteitsniveaus voor inrichting en onderhoud. In Dalfsen gaan we uit van de volgende niveaus:

- A = Goed (mooi en comfortabel);
- B = Voldoende (functioneel): Dit is voor Dalfsen het 'basisniveau', de technische staat van de openbare ruimte heeft minimaal dit niveau en is duurzaam, heel en veilig;
- C = Matig (onrustig beeld, discomfort of enige vorm van hinder).

Jaarlijks wordt de beeldkwaliteit in twee rondes gemeten. De resultaten worden opgenomen in de jaarstukken (zie prestatie programma 2.1 Samen Wonen paragraaf / Wat willen we bereiken). Uit het onderzoek 'waar staat je gemeente' krijgen we eens in de drie jaar informatie over hoe inwoners de openbare ruimte waarderen. Inwoners van Dalfsen zijn over het algemeen tevreden over hun woon- en leefomgeving, vaak in grotere mate dan gemiddeld in Nederland het geval is. In 2023 werd de zorg van de gemeente voor de leefomgeving met een 7.1 gewaardeerd.

Het gewenste kwaliteitsniveau voor het onderhoud van de gemeentelijke gebouwen staat in de 'Paragraaf Gemeentelijke Gebouwen'.

Om het kwaliteitsniveau van kapitaalgoederen te wijzigen moet een nieuw beleidskader worden vastgesteld door de raad.

Financiële consequenties beleidsdoel

In het MJOP zijn de exploitatielasten voor de kapitaalgoederen in de openbare ruimte in beeld gebracht. De exploitatiebudgetten worden jaarlijks bekeken. Geregeld is bijstelling nodig i.v.m. bijvoorbeeld inflatie, kostenstijgingen en toename van areaal. Dit wordt betrokken bij de Planning & Control-cyclus. Gebiedsontwikkelingen hebben door areaaluitbreidingen effect op kosten voor beheer en onderhoud in de openbare ruimte.

In het nieuwe IBOR willen we nadrukkelijker aandacht besteden aan deze effecten en hoe hiermee om te gaan. Het streven is de opgave voor beheer en onderhoud bij gebiedsontwikkelingen in een zo vroeg mogelijk stadium in beeld te brengen en te betrekken bij de planontwikkeling en besluitvorming.

Vervangingsopgave MJOP

Vroeger is bij de aanleg van de openbare ruimte vaak geen rekening gehouden met toekomstige vervangingskosten. Een deel van de openbare ruimte moet nu vervangen worden. O.a. om hoge onderhoudskosten te voorkomen, de veiligheid te garanderen en een openbare ruimte te houden die functioneert. In het MJOP zijn de noodzakelijke vervangingsinvesteringen en de kapitaallasten daarvan in beeld gebracht en is de koers voor vervangingen tot en met 2034 uitgezet. Dalfsen wil structureel gaan vervangen en werkzaamheden in principe gelijkmatig over de jaren spreiden om het behapbaar te houden voor de omgeving en de organisatie. De planning en bedragen van de vervangingsinvesteringen zijn o.a. gebaseerd op resultaten van inspecties.

Uiterlijk in 2026 zal extra aandacht besteed worden aan afschrijvingstermijnen van diverse kapitaalgoederen. Deze willen we meer in lijn brengen met de technische levensduur. Dit is een uitwerking van het IBOR. We betrekken hier ook het effect op de onderhoudskosten bij.

De raad heeft met de vaststelling van het MJOP krediet beschikbaar gesteld voor vervangingen in 2025. De kapitaallasten hiervoor zijn verwerkt in de PPN en Begroting 2026-2029.

Jaarlijks worden bij de begrotingsbehandeling voor het komende kalenderjaar de investeringskredieten voor de vervangingen voor dat jaar aan de raad gevraagd. Conform het BBV worden deze uitgaven geactiveerd. De kapitaallasten komen in het jaar na de investering op de exploitatiebegroting. De vervangingsinvesteringen voor 2026 t/m 2029 zijn aangedragen voor de PPN 2026-2029 en verwerkt in het investeringsplan van de Begroting 2026-2029.

Er kan aanleiding zijn om werkzaamheden uit te stellen of naar voren te halen. Wijzigingen in de vervangingsinvesteringen en kapitaallasten worden jaarlijks bij de PPN in beeld gebracht en toegelicht.

Stimuleren integraal werken in de openbare ruimte

Met de openbare ruimte moeten we bijdragen aan opgaven uit de Omgevingsvisie, zoals op het gebied van klimaatverbetering, bevordering van gezond gedrag en biodiversiteit. In lijn met de Omgevingswet moeten we opgaven ook integraal bekijken. Dit beleid is vastgelegd in het IBOR. Afsproken is dat we ervaring gaan opdoen met de integrale aanpak. Dit wordt gedaan aan de hand van een pilot. Een integrale aanpak betekent vaak een andere inrichting en extra kosten. Bijvoorbeeld voor meer groen, andere materialen, nieuwe wegprofielen en verbeterde afwatering. Dit geldt ook voor Participatie. Voor de meerkosten is veelal geen investeringsruimte.

De raad heeft voor het eerste jaar van de pilot van 5 jaar (2025 t/m 2029) krediet beschikbaar gesteld voor het stimuleren van integraal werken in de openbare ruimte (€ 225.000). De investeringen voor 2026 t/m 2029, € 225.000 per jaar, zijn aangedragen voor de PPN 2026-2029 en verwerkt in deze begroting. Met deze middelen kan worden bijgedragen aan integrale projecten of kunnen dergelijke projecten worden geïnitieerd. Ook doen we meer ervaring op met opgavegericht en effect gestuurd werken.

De kapitaallasten worden opgevangen binnen de reguliere exploitatiebegroting.

Wegen

Het beleidskader

Het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2026 (IBOR) vormt het beleidskader voor het onderhoud van de gemeentelijke wegen. Met het vastgestelde beleidsplan is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van onze duurzame en veilige wegen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:	Wat is de scope niet
Verhardingen in beheer van de gemeente.	Verhardingen die in beheer zijn bij derden, zoals Rijkswaterstaat, provincie of particulieren;
Half- en onverharde wegen en paden;	Verkeersmeubilair (zoals borden, paaltjes, verkeerszuilen);
Bermen en bermverhardingen	Bestrijden van gladheid in de winterperiode.
Markering op de verharding	Verzorgend onderhoud van de verhardingen (zoals vegen, onkruidbestrijding);
	Aanpassingen van de weginrichting, zoals voor de verkeersveiligheid of het klimaat;

Wat we beheren

Wat	Areaal / aantallen
Verhard oppervlak	2,9 miljoen m2
Halfverhard en onverhard oppervlak	0,2 miljoen m2
Bermen	2,2 miljoen m2

De omvang van het gemeentelijk wegennet is ten opzichte van het voorgaande jaar toegenomen met 0,1 miljoen vierkante meter (m2) verhardingen. De toename wordt veroorzaakt door de nieuwbouwwijken.

Welke kwaliteit we realiseren

De onderhoudstoestand van wegen is onderverdeeld naar de thema's: duurzaamheid, veiligheid, comfort en aanzien. De onderhoudstoestand wordt beoordeeld aan de hand van de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte en aan de hand van de criteria voor rationeel wegbeheer van het CROW. Voor duurzaamheid, comfort en veiligheid geldt het beeldkwaliteitsniveau B (voldoende – functioneel, duurzaam, heel en veilig). Voor aanzien geldt het beeldkwaliteitsniveau C (Matig).

De volgende kwaliteitsniveaus gelden voor de verhardingen/wegen in de gemeente (IBOR 2022 - 2026):

Functiegebied	Verharding
Alle functiegebieden: dorpscentra, hoofdinfrastructuur, begraafplaatsen, woonwijken, bedrijventerreinen, recreatie en sport, maatschappelijk & dienstverlening, buitengebied	B/C

Jaarlijks wordt de beeldkwaliteit in twee rondes gemeten. De resultaten van deze metingen worden opgenomen in de jaarstukken (zie prestatie programma 2.1 Samen Wonen paragraaf / Wat willen we bereiken). In de afgelopen jaren is voldaan aan de vastgestelde kwaliteit. Daarnaast worden alle verhardingen elke twee jaar volledig (technisch) geïnspecteerd. Deze inspectie vormt de basis voor de onderhoud- en vervangingsplanning.

Er is geen sprake van achterstallig of uitgesteld onderhoud.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor wegen (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 2.1 Samen Wonen, paragraaf 2.1.1.4 Verkeer en vervoer. Het budget is opgedeeld in budget voor groot en klein onderhoud. Dit budget is exclusief het budget voor het verkeersmeubilair, gladheidsbestrijding en reinigen van de openbare ruimte, maar inclusief het budget voor bermen in het buitengebied.

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud toevoeging voorziening	1.005	1.023	1.023	1.023
Groot onderhoud exploitatielasten + onttrekking uit de voorziening	26 + 1.005	26 + 1.023	26 + 1.023	26 + 1.023
Klein onderhoud exploitatielasten*	162	166	166	166
Overig (excl kapitaallasten/mutatie voorziening)	82	82	84	86
Kapitaallasten	463	620	987	1.160
Totaal exploitatielasten onderhoud Wegen	2.743	2.940	3.309	3.484
Totaal exploitatiebaten onderhoud Wegen	133 + 1.005	133 + 1.023	133 + 1.023	133 + 1.023

* *Kostencategorie: onderhoud (438080)*

** *Kostencategorie: alle overige categorieën (incl. Afschrijvingen)*

In de bedragen uit bovenstaande tabel zijn kosten opgenomen voor:

- (Onderhoud van) Verharde wegen (6210000), Bermen en sloten (6210001) Onverharde wegen (6210080);
- Verharde wegen groot onderhoud (6210010), Bermen & sloten groot onderhoud (6210011) en Onverharde wegen groot onderhoud (6210081).

De kostenplaatsen staan tussen haakjes.

Met vaststelling van het meerjarig onderhoudsplan (MJOP) in 2025 is voor groot onderhoud van verhardingen een voorziening ingesteld. Dit geeft ruimte om onderhoudswerkzaamheden beter te plannen en (gespreid) uit te voeren. Elk jaar wordt een dotatie (toevoeging) aan de voorziening gedaan en hier wordt het groot onderhoud uit gedekt.

Voorziening groot onderhoud Wegen (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	-	-	-	-
Toevoeging voorziening groot onderhoud	1.005	1.023	1.023	1.023
Onttrekking voorziening groot onderhoud	1.005	1.023	1.023	1.023
Stand per 31 december	-	-	-	-

Met vaststelling van het MJOP in 2025 is krediet beschikbaar gesteld voor vervangen van verhardingen in 2025. De vervangingskredieten en de kapitaallasten daarvan zijn verwerkt in het investeringsplan en deze begroting, zie de bedragen in de tabel hieronder.

Investerings (x € 1.000) jaar >	2026	2027	2028	2029
Vervangen verhardingen***	1.200	1.200	1.200	1.200
Kapitaallasten van deze investering (cumulatief)		36	72	108

*** *Dit zijn vervangingsinvesteringen. Niet meegenomen: investeringen voor verkeersprojecten en middelen voor de pilot opwaarderen leefomgeving.*

Infrastructurele kunstwerken (verkeersbruggen en duikers)

Het beleidskader

Het Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte 2022-2026 (IBOR) vormt het beleidskader voor het onderhoud van de civiele kunstwerken. Met het vastgestelde beleidsplan zijn het gewenste onderhoudsniveau en de benodigde financiële middelen vastgelegd.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:
Verkeers- en duikerbruggen
Fiets- en voetgangersbruggen
Tunnels
Kademuren en steigers
Overkluizingen
Duikers

Wat we beheren

Wat	Areaal / aantallen
Verkeersbruggen	11
Duikerbruggen	17
Fiets- en voetgangersbruggen	27
Tunnels	6
Kademuren	27
Overkluizing	1
Steigers	24
Duikers	675

Welke kwaliteit we realiseren

De volgende beeldkwaliteitsniveaus gelden voor de civiele kunstwerken in gemeente Dalfsen (IBOR):

Functiegebied	Civiele kunstwerken
Alle functiegebieden: dorpscentra, hoofdinfrastructuur, begraafplaatsen, woonwijken, bedrijventerreinen, recreatie en sport, maatschappelijk & dienstverlening, buitengebied	B

De technische staat van de openbare ruimte, dus ook van Civiele kunstwerken, heeft minimaal niveau B en is duurzaam, heel en veilig. Civiele kunstwerken scoren qua beeldkwaliteit goed zo blijkt uit de beeldschouw van mei 2025.

Elke vier jaar worden civiele kunstwerken technisch geïnspecteerd. Op basis van de inspectie uit 2021 is er een vervangingsplanning gemaakt. Zie verderop in deze paragraaf voor nadere informatie. Er is geen sprake van achterstallig of uitgesteld onderhoud. Wel kunnen op basis van onderhouds- en monitoringsinspecties nieuwe en gewijzigde werkzaamheden worden vastgesteld.

Één van de risico's waar we in de praktijk soms tegenaan lopen is dat tegen het einde van de technische levensduur van kunstwerken de kwaliteit relatief sneller achteruitgaat dan in de voorafgaande periode. Dit vraagt dan bijstelling in de planning om risico's t.a.v. bijvoorbeeld de veiligheid te voorkomen. De financiële effecten daarvan lichten we toe in de P&C-cyclus. Ook kan bij de voorbereiding van bijvoorbeeld wegwerkzaamheden blijken dat het nodig of wenselijk is een vervanging van een civiel kunstwerk eerder uit te voeren dan gepland, bijvoorbeeld om tweemaal hinder voor de omgeving te voorkomen of om veiligheid te waarborgen. Ook dit kan bijstelling in de planning vragen. In de toekomst willen we hier meer zicht en grip op krijgen en in het nieuwe IBOR zal hier aandacht aan besteed worden en doen we voorstellen voor maatregelen en/of (proces-)aanpak.

Financiële consequenties beleidsdoel

Het budget voor civiele kunstwerken ('Bruggen') is opgedeeld in een regulier budget en budget voor groot onderhoud. Onderstaande budgetten zijn gebaseerd op het meerjarenplan civiele kunstwerken 2023-2028 zoals dat is opgenomen bij het vaststellen van het MJOP Openbare Ruimte in de raadsvergadering van 24 april 2023 en 16 december 2024.

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	75	75	75	75
Groot onderhoud exploitatielasten	-	-	-	-
Klein onderhoud exploitatielasten	15	15	28	29
Overige onderhoudslasten (energie)	4	4	4	4
Kapitaallasten investeringen	0	0	38	38
Totaal onderhoudslasten	94	94	176	176
Totaal exploitatiebaten	-	-	-	-

Voorziening groot onderhoud (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	75	36	25	-9
Toevoeging voorziening groot onderhoud	75	75	75	75
Onttrekking voorziening groot onderhoud	-114	-86	-109	-61
Stand per 31 december	36	25	-9	5

In het MJOP zijn de vervangingen van Civiele Kunstwerken voor de periode 2025 tot en met 2034 in beeld gebracht. T.o.v. de investeringsplanning van de begroting 2025-2028 is in het MJOP een wijziging doorgevoerd. Deze wijziging is meegenomen in de PPN en verwerkt in het investeringsplan van de begroting. De vervangingsinvesteringen voor 2026 t/m 2029 en de kapitaallasten daarvan zijn verwerkt in het investeringsplan van deze begroting, zie de bedragen in de tabel hieronder. De kosten in 2026 zijn voorbereidingskosten die we voorzien in 2026.

Investeringen (x € 1.000) jaar >	2026	2027	2028	2029
Investering kapitaalgoed	300	950		425
Kapitaallasten van deze investering			38	38

Openbare verlichting

Het beleidskader

Het beleidskader voor de openbare verlichting is in april 2021 vastgelegd in het beleidsplan "Licht en donkerte in de openbare ruimte". In dit plan is beschreven waarom, waar en hoe openbare verlichting wordt toegepast evenals het kwaliteitsniveau en de financiële middelen. Het vastgestelde beleidsplan Integraal beheer openbare ruimte bekrachtigt het eerder vastgestelde gedifferentieerde onderhoudsniveau. Uitgangspunt van het beleid is "Donker waar mogelijk, licht waar nodig". Er wordt gewerkt aan een actueel beleidskader dat naar verwachting eind 2025 aan de raad wordt voorgelegd. Tot de vaststelling van het nieuwe beleid geldt het beleid uit het beleidsplan "Licht en donkerte".

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:
Lichtmasten
Armaturen
Lichtbronnen
OV kast
Aansluitzuil

In de tabel hieronder staat wat het openbare verlichtingsareaal is wat door gemeente Dalfsen wordt beheerd.

Wat we beheren

Wat	Aantallen
Lichtmasten	6373
Lichtbronnen	6757
Armaturen	6530
Lichtbronnen in ANWB-bewegwijzering	112
LED-accentverlichting (grondspots, solar, wegmarkering)	277

Welke kwaliteit we realiseren

De onderhoudstoestand van de openbare verlichting wordt beoordeeld conform de beeldkwaliteitscatalogus openbare ruimte van het CROW. Voor centrumgebieden geldt het beeldkwaliteitsniveau A en voor de overige functiegebieden geldt een beeldkwaliteitsniveau B

Functiegebied	Openbare verlichting
Dorpscentra	A
Overige functiegebieden: hoofdinfrastructuur, begraafplaatsen, woonwijken, bedrijventerreinen, recreatie en sport, maatschappelijk & dienstverlening, buitengebied	B

Er is geen sprake van achterstallig onderhoud. Wel blijken er uit de beeldkwaliteitsmeting van mei 2025 enkele aandachtspunten zijn t.a.v. lichtmasten (scheefstand/bevuiling). Dit wordt in de onderhoudsrondes opgepakt.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor openbare verlichting (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 1 Wonen en beleidsveld "Verkeer en Vervoer". Het budget is opgedeeld in regulier budget en budget voor groot onderhoud van masten en armaturen. De kosten voor openbare verlichting zijn in de gemeente Dalfsen als volgt:

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud exploitatielasten	62	96	98	100
Klein onderhoud exploitatielasten	55	50	52	52
Overige onderhoudslasten (excl. kapitaallasten)	160	160	164	167
Kapitaallasten	28	42	54	61
Totaal onderhoudslasten OVL	305	348	368	380

Bovenstaande kosten hebben betrekking op het beheer en onderhoud van de aanwezige verlichtingspunten. De kosten van de aanleg van verlichtingspunten in nieuwe woonwijken, industrieterreinen, herinrichtingsplannen en inbreidingslocaties zijn hierin niet opgenomen. De kosten

voor de aanleg van openbare verlichting in nieuwe woonwijken en industrieterreinen worden opgenomen en verantwoord in de grondexploitatie. De kosten voor de aanleg van openbare verlichting bij inbreidingen of grootschalige herinrichtingsplannen worden opgenomen in de desbetreffende exploitaties.

Afgelopen jaren is de openbare verlichting in de gemeente versneld geschikt gemaakt voor en voorzien van ledverlichting. Vooruitlopend op de overgang naar ledverlichting is eerder bezuinigd op energiekosten. Door de uitbreiding van het areaal en de stijgende energielasten is dit teruggedraaid. Jaarlijks wordt bij de bestuursrapportage en de perspectiefnota gekeken hoe de energielasten zich ontwikkelen en vindt bijstelling plaats wanneer daar aanleiding voor is.

Met de vaststelling van het MJOP heeft de raad krediet beschikbaar gesteld voor vervangingen van Openbare Verlichting in 2025. De kapitaallasten hiervoor zijn verwerkt in de PPN en begroting 2026-2029. De vervangingsinvesteringen voor 2026 t/m 2029 en de kapitaallasten daarvan zijn verwerkt in het investeringsplan van deze begroting, zie de bedragen in de tabel hieronder.

Investerings (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Investering kapitaalgoed	240	240	240	240
Kapitaallasten van deze investering		14	28	42

Bij het plannen van de vervangingen van lichtmasten en armaturen wordt vooral gekeken naar het jaar van plaatsing. Wanneer daar aanleiding voor is en het mogelijk is worden vervangingen eerder of later uitgevoerd. Dat kan bijvoorbeeld het geval zijn bij herinrichting van wegen.

Riolering

Het beleidskader

Het gemeentelijk rioleringsplan is leidend voor het onderhoud van de gemeentelijke riolering. In het in 2021 vastgestelde plan staat het gewenste niveau van onderhoud, welke risico's we nemen en hoeveel geld daarvoor nodig is. Onze ambitie voor het onderhoud van de riolering is "spaarzaam en betrouwbaar daar waar het moet, vooruitstrevend daar waar het (eenvoudig) kan". Welke werkzaamheden wij uitvoeren voor het onderhoud van riolering staat in het gemeentelijk rioleringsplan.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:	Wat is de scope niet
Gemeentelijke voorzieningen voor de inzameling en transport van afvalwater.	IBA's (Individuele Behandeling Afvalwater) in beheer bij particulieren
	Wadi's vallen onder kapitaalgoed openbaar groen.
	Watergangen vallen onder kapitaalgoed water.

Wat we beheren

Het riool verzamelt en transporteert dagelijks vele liters afvalwater richting de rioolwaterzuiveringsinstallaties van het waterschap. De gemeente beheert daarvoor vele voorzieningen, zoals buizen, putten en pompen, maar bijvoorbeeld ook wadi's voor de infiltratie van regenwater en drainage voor beheersing van de grondwaterstand. In een groot deel van het buitengebied zijn systemen aangelegd voor de individuele behandeling van afvalwater (IBA). Deze IBA's zijn in eigendom en beheer bij de perceeleigenaar.

Wat	Areaal/aantallen
Vrijvalriolering	185 kilometer
Waarvan gemengd	49 %
Waarvan gescheiden	51 %
Inspectieputten	3842
Mechanische riolering	63 Kilometer
Pompunits	306 stuks
Persleiding	70 kilometer
Gemalen	40 stuks
IBA's (worden beheerd door perceeleigenaren)	1938 stuks

Welke kwaliteit we realiseren

In het gemeentelijke rioleringsplan is vastgelegd, aan welke voorwaarde(n) we willen voldoen en hoe de voorzieningen dan functioneren in een kwalitatieve maat. De eisen hebben betrekking op het inzamelen, transporteren en verwerken ten behoeve van de volksgezondheid, woonbaarheid en het milieu. De bijbehorende maatstaven (kwalitatieve indicatoren) zijn gericht op de effecten, wat ervaart de burger en/of omgeving. De resultaten worden afgeleid uit geregistreerde meldingen. Het gaat hierbij om bijvoorbeeld:

- Aantal meldingen van het niet kunnen lozen van afvalwater door het niet functioneren van het gemeentelijke riool;
- Aantal meldingen van stank gerelateerde klachten vanuit de gemeentelijke riolering;
- Aantal meldingen van wateroverlast per jaar;
- Aantal meldingen van persoonlijk letsel als gevolg van ernstige gebreken.

De meer op bedrijfsvoering gerichte resultaten van deze metingen worden niet opgenomen in de jaarstukken. In de afgelopen jaren is voldaan aan de vastgestelde kwaliteit.

De gemeentelijke voorzieningen worden periodiek geïnspecteerd. Vrijvalriolering 1 keer per 10 jaar. Gemalen en pompunits 1 keer per 5 jaar op elektrische veiligheid en elke 2 of 4 jaar (afhankelijk van belang gemaal) bouwkundig en mechanisch. Deze inspecties vormen de basis voor de onderhoud- en vervangingsplanning. Er is geen sprake van achterstallig of uitgesteld onderhoud.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor riolering(exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 2.1 Samen Wonen, paragraaf 2.1.1.5 Riolering. Het budget is niet opgedeeld in budget voor groot en klein onderhoud.

(Kostenplaats: 6720000)

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Vervangingsonderhoud toevoeging aan de voorziening	601	625	672	622
Groot onderhoud exploitatielasten	-	-	-	-
Klein onderhoud exploitatielasten	235	240	249	254
Kapitaallasten	2	7	11	21
Overige exploitatielasten	215	215	220	225
Totaal exploitatielasten onderhoud Riolering	1.053	1.087	1.152	1.122
Totaal exploitatiebaten onderhoud Riolering	105	77	77	77

Voor het in stand houden van riolering zijn, naast bedragen voor dagelijks onderhoud, de onderstaande bedragen voor vervangingsonderhoud in de begroting opgenomen. Het bedrag voor vervangingsonderhoud wordt onttrokken aan de voorziening vervanging riolering.

Voorziening vervanging riolering (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari				
Toevoeging voorziening vervangen riolering	601	625	672	623
Onttrekking voorziening vervangen riolering	280	286	286	286
Stand per 31 december				

Dit zijn lasten voor vervanging. Niet meegenomen: lasten voor verbetermaatregelen, zoals afkoppelen en klimaatbestendig inrichten opwaarderen van de leefomgeving.

Water

Het beleidskader

Het waterschap bepaalt voor een groot deel van de watergangen wie het onderhoud uitvoert. Het waterschap stelt hiervoor een legger vast. Deze (legger)watergangen zijn verdeeld in drie categorieën te weten A-, B- en C-watergangen. Andere watergangen maken geen onderdeel uit van het watersysteem en zijn functioneel onderdeel van wegen (bermsloten) of het openbaar groen en worden vanuit de betreffende budgetten gedekt. Het gaat in deze paragraaf om het onderhoud van de (legger)watergangen.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope:	Wat is de scope niet
A-watergang (hoofdwatergang): afvoeren maaisel	D-watergang (Bermsloot)
B-watergang (onderhouden langs wegen van de gemeente)	Duikers, beschoeiing, stijgers en vlonders.
C-watergang (onderhouden langs wegen van de gemeente)	De (passanten) haven en het pondje.
	Wadi's en retentiegebieden

Wat we beheren

De A-watergangen zijn de hoofd watergangen en worden onderhouden door het waterschap waarbij de gemeente het maaisel afvoert van de watergangen die langs wegen van de gemeente liggen. De B-watergangen worden onderhouden door de aangelanden, dit is de gemeente voor de watergangen die langs wegen van de gemeente liggen. De C-watergangen zijn de overige watergangen en worden ook onderhouden door de aangelanden.

Wat	Areaal
A-watergang	134 km
B-watergang	56 km
C-watergang	307 km

Welke kwaliteit we realiseren

Het waterschap controleert het onderhoud van B watergangen. De aangelanden (gemeente) worden aangesproken wanneer onvoldoende kwaliteit geleverd wordt.
Er is geen sprake van achterstallig of uitgesteld onderhoud.

Financiële consequenties beleidsdoel

De totale lasten/baten voor water (exclusief apparaatskosten) vallen onder programma 2.1 Samen Wonen, paragraaf 2.1.1.3 Beheer openbare ruimte. Het budget is niet opgedeeld in budget voor groot en klein onderhoud.

Kostenplaats 6570000 (Watergangen)

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud exploitatielasten	144	146	149	152
Klein onderhoud exploitatielasten	-	-	-	-
Overige exploitatielasten	6	6	6	6
Totaal exploitatielasten onderhoud Water	150	152	155	158

Openbaar groen

Het beleidskader

Het integraal beleidsplan openbare ruimte vormt het beleidskader voor het onderhoud van de groene openbare ruimte. Met het vastgestelde beleidsplan is het gewenste onderhoudsniveau en zijn de benodigde financiële middelen vastgelegd. Met het vastgestelde niveau wordt ingezet op het behoud van onze prettige groene leefomgeving. Het Beleidsplan Biodiversiteit geeft aanvullend ambities weer voor het vergroten van de biodiversiteit en daarmee een gezonde leefomgeving voor mens, plant en dier.

In 2025 wordt gewerkt aan het Strategisch Beleidsplan voor Bomen, één van de ambities uit het Beleidsplan Biodiversiteit. Met dit strategisch bomenbeleid zetten we een duidelijke koers uit naar een toekomstgericht, integraal en uitvoerbaar groenbeleid.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:	Wat is de scope niet
Groene buitenruimte: bomen, bosplantsoen, heesters, gras, hagen, gazon	
Legen hondentoiletten	Vervanging en plaatsing van hondentoiletten (vallen onder Straatmeubilair)
	Aanleg en groot onderhoud van bermen en bermverhardingen (zie Wegen)

Onderhoud en vervanging van de groene buitenruimte (inclusief de bermen) gebeurt door eigen personeel van de buitendienst, met eigen materieel.

Wat we beheren

Wat	Areaal/aantallen
Openbaar groen	151 ha, waarvan 123 ha binnen de bebouwde kom
Bomen	51.000, waarvan 39.000 buiten de bebouwde kom
Hagen	5,8 km (lijnen) en 26.000 m ² blokheester

Bovengenoemde aantallen en arealen hebben ook betrekking op de sportvelden en gemeentelijke begraafplaatsen. Kosten hiervoor vallen onder andere beleidsvelden en/of andere programma's.

Welke kwaliteit we realiseren

Functiegebied	Groen
Dorpscentra, hoofdinfrastructuur en begraafplaatsen	A
Woonwijken, bedrijventerreinen, recreatie en sport, maatschappelijk & dienstenverlening, buitengebied	B

Jaarlijks wordt de beeldkwaliteit in twee rondes gemeten. De resultaten van deze metingen worden opgenomen in de jaarstukken (zie prestatie programma 2.1 Samen Wonen paragraaf / Wat willen we bereiken). In de afgelopen jaren is voldaan aan de vastgestelde kwaliteit. Vanuit veiligheid en aansprakelijkheid wordt jaarlijks 1/3 deel van alle laan- en straatbomen (51.000) geïnspecteerd. Deze inspectie vormt de basis voor de onderhoudsplanning. Met de uitwerking van het nieuwe bomenbeleid moeten deze inspecties ook input geven voor de vervangingsplanning.

Uit de beeldschouw van mei 2025 scoort het groen in de gemeente Dalfsen voldoende. Enkele aandachtspunten worden door de medewerkers van de buitendienst opgepakt.

Er is geen sprake van achterstallig of uitgesteld onderhoud.

Financiële consequenties beleidsdoel

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud exploitatielasten	4	5	5	5
Klein onderhoud exploitatielasten	165	167	171	174
Overige onderhoudslasten (kapitaallasten)	1	10	19	28
Totaal onderhoudslasten Groen	170	182	195	207
Totaal exploitatiebaten groen	40	40	40	40

- In bovenstaande tabel zijn de kosten voor het personeel, materieel en huisvesting van de buitendienst buiten beschouwing gelaten;
- De kapitaallasten voor de vervangingsinvesteringen vanaf 2026 staan niet in bovenstaande tabel

Het onderhoudsbudget wordt jaarlijks geïndexeerd. In het op te stellen Integraal Beheerplan openbare ruimte zal extra aandacht besteed worden aan kosten voor beheer en onderhoud in relatie tot toekomstige areaaluitbreidingen.

Met de vaststelling van het MJOP heeft de raad krediet beschikbaar gesteld voor vervangingen van Groen in 2025. De kapitaallasten hiervoor zijn verwerkt in de PPN en begroting 2026-2029. De vervangingsinvesteringen voor 2026 t/m 2029 en de kapitaallasten daarvan zijn verwerkt in het investeringsplan van deze begroting, zie de bedragen in de tabel hieronder.

Investerings (x € 1.000) jaar >	2026	2027	2028	2029
Investering kapitaalgoed	100	100	100	100
Kapitaallasten van deze investering		5	10	15

Speelplaatsen

Het beleidskader

In december 2024 is het beleidsplan 'Spelen, Bewegen en Ontmoeten 2025-2034' (SBO) vastgesteld. In het beleidsplan SBO wordt beschreven hoe met de inrichting en het beheer van de openbare ruimte kan worden bijgedragen aan het stimuleren van bewegen, spelen en ontmoeten en wat de ambities, uitgangspunten en randvoorwaarden zijn. Ook geeft het nieuwe beleid kaders mee aan alle onderhouds-, vervangings- en (her)inrichtingswerkzaamheden van o.a. de speelvoorzieningen in de openbare ruimte.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:	Wat is de scope niet
Speeltoestellen	Speeltoestellen van derden (zoals bij sportverenigingen, scholen of zwembaden)
Speelondergronden	Speelondergronden van derden (bij scholen, kinderopvang en particulier eigendom)
	Inrichtingselementen (o.a. bankjes, hekwerken)

Wat we beheren

Wat	Aantal / arealen
Speeltoestellen (en speelaanleidingen)*	730
Speelondergronden gemeente	1.9 hectare
Centrale buurtplekken	28
Steunpunten	103

* Naast het beheer van gemeentelijke speeltoestellen en ondergronden voert de gemeente een aantal inspecties uit aan speeltoestellen van derden.

Welke kwaliteit we realiseren

Functiegebied	Spelen
Alle functiegebieden: dorpscentra, hoofdinfrastructuur, begraafplaatsen, woonwijken, bedrijventerreinen, recreatie en sport, maatschappelijk & dienstverlening, buitengebied	B

Uit de meest recente beeldkwaliteitsmeting (mei 2025) blijkt dat de speelvoorzieningen voldoen aan kwaliteitsniveau B. Er wordt jaarlijks in twee rondes gemeten volgens de 'beeldsystematiek' van het CROW.

Om aan de kwaliteitseisen te kunnen blijven voldoen is op basis van het beleidsplan SBO het onderhoudsbudget verhoogd.

Financiële consequenties beleidsdoel

Door uitbreiding van de gemeente is het areaal en het aantal speelvoorzieningen sinds 2014 uitgebreid. De budgetten zijn niet meegegroeid en in bepaalde periodes door bezuinigingen zelfs verlaagd. Deze koers wordt met de besluitvorming over het beleidsplan SBO gewijzigd: Dalfsen wil de huidige speelvoorzieningen veilig en doelmatig in stand houden, kapitaalvernietiging voorkomen en ambities realiseren. In het beleidsplan SBO wordt een onderhoudsbudget opgevoerd voor beter onderhoud van het huidige areaal. Dit is verwerkt in de begroting 2026-2029. Ook bevat het plan de vervangingsopgave voor het structureel vervangen van speeltoestellen en speelondergronden. Het onderhoudsbudget wordt jaarlijks geïndexeerd. In het op te stellen Integraal Beheerplan openbare ruimte zal extra aandacht besteed worden aan kosten voor beheer en onderhoud in relatie tot toekomstige areaaluitbreidingen.

Het budget voor onderhoud is vanaf 2025 structureel met € 52.500 verhoogd naar €150.000. Gemeente Dalfsen onderhoudt en beheert de speelvoorzieningen met eigen medewerkers. Er wordt nu uitgegaan van in totaal 1.5 fte voor uitvoering van de werkzaamheden en dat is een uitbreiding van de formatie met 0.5 fte (€ 30.000). Door zelf het onderhoud uit te voeren kan gemeente Dalfsen de kosten relatief laag houden.

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Klein onderhoud exploitatielasten	61	61	62	63
Overige (onderhouds-)lasten	2	2	2	2
Kapitaallasten	2	46	72	95
Totaal onderhoudslasten Spelen	64	108	136	159
Totaal exploitatiebatens Spelen	0	0	0	0

Onderhoudslasten speelvoorzieningen

In de tabel hierboven zijn de structurele verhogingen van het onderhoudsgeld meegenomen (€ 52.500, waarvan € 30.000 voor 0.5 fte formatie uitbreiding) (raadsbesluit 16 december 2024).

Vervangingsinvesteringen en het realiseren van ambities

Op basis van inspecties is een inschatting gemaakt van de verwachte levensduur van speelvoorzieningen en is de vervangingsopgave in beeld gebracht voor het huidige areaal. De noodzakelijke vervangingsinvesteringen zijn in het MJOP en het beleidsplan SBO verwerkt (2025 t/m 2034). Gemiddeld is € 255.000 per jaar nodig en daar wordt een uitvoeringsplanning op afgestemd. De raad heeft met de vaststelling van het MJOP een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor vervangingen in 2025. De kapitaallasten hiervoor zijn verwerkt in de PPN en begroting 2026-2029. De investeringen voor de vervangingen voor 2026 t/m 2029 zijn aangedragen voor de PPN 2026-2029 en verwerkt in het investeringsplan van deze begroting voor 2026-2029.

In het beleidsplan SBO worden ook voorstellen gedaan voor het verbeteren van de bestaande openbare ruimte voor spelen, bewegen en ontmoeten. Het gaat hier om het aanpassen van bestaande plekken, het realiseren van nieuwe buurtplekken en het toevoegen van een rolstoeltoegankelijk speeltoestel in iedere kern. De kosten hiervoor zijn voor 2025 tot en met 2029 geraamd op € 51.700 per jaar. Speelvoorzieningen in nieuwe woonbuurten worden in de GREX meegenomen.

De raad heeft met de vaststelling van het beleidsplan SBO een investeringskrediet beschikbaar gesteld voor het uitvoeren van ambities in 2025 (€ 51.700). De kapitaallasten hiervoor zijn verwerkt in de PPN en begroting 2026-2029. De investeringen voor het realiseren van de ambities voor 2026 t/m 2029 zijn aangedragen voor de PPN 2026-2029 en verwerkt in het investeringsplan van deze begroting voor 2026-2029.

Investeringen (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Vervangingsinvesteringen kapitaalgoed	255	255	255	255
Kapitaallasten van deze investering (cumulatief)		18	36	54
Investeringen i.v.m. ambities	52	52	52	52
Kapitaallasten i.v.m. ambities (cumulatief)		4	7	11
Totaal Investeringen	207	207	207	207
Totaal kapitaallasten		22	43	65

Investerings en kapitaallasten voor spelen, bewegen en ontmoeten

Als de ambities gerealiseerd zijn, gaan de jaarlijkse onderhoudskosten stijgen. Via de P&C-cyclus wordt deze stijging verantwoord. Er kan aanleiding zijn om werkzaamheden en investeringen uit te stellen of naar voren te halen. Wijzigingen in de vervangingsinvesteringen en kapitaallasten worden jaarlijks bij de PPN in beeld gebracht en toegelicht.

Gebouwen

Het beleidskader

De wijze waarop de gemeentelijke gebouwen worden onderhouden en in stand worden gehouden, is vastgelegd in het beheerplan Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2024-2028. Dit beheerplan is vastgesteld in de raadsvergadering van 11 maart 2024.

Kwantitatieve en kwalitatieve indicatoren

Wat valt er onder dit kapitaalgoed

Scope: vervanging en instandhouding van:	Wat is de scope niet
Gebouwen algemeen	Kulturhusen
Woningen	Gebouwen sportverenigingen
Brandweerkazernes	Gebouwen opvang vluchtelingen
Gemeentehuis	
Openluchtwembaden	
Monumenten	
Gemeentewerven	
Gebouwen op begraafplaatsen	
Gebouwen grondbedrijf	

Wat we beheren

De gemeente heeft ruim 30 gebouwen in eigendom. Gemene deler is dat de meeste gebouwen worden gebruikt voor maatschappelijke doeleinden.

Wat	Aantal
Gebouwen algemeen	11
Woningen	3
Brandweerkazernes	3
Gemeentehuis	1
Openluchtwembaden	2
Monumenten	3
Gemeentewerven	3
Gebouwen op begraafplaatsen	5
Gebouwen grondbedrijf	3

In de begroting valt het beheer van de gebouwen financieel onder meerdere programma's. Dit is afhankelijk van het doel waarvoor de gebouwen gebruikt worden of aangekocht zijn.

Welke kwaliteit we realiseren

Op basis van het beheerplan Onderhoud Gemeentelijke Gebouwen 2024-2028 worden de gebouwen als volgt onderhouden:

Gebouw	Niveau van in standhouden
Gemeentehuis in Dalfsen	Goed/uitstekend
Alle andere gebouwen	Redelijk / goed
Gebouwen die binnen afzienbare tijd worden gesloopt	Matig / (zeer) slecht

Er is geen sprake van achterstallig of uitgesteld onderhoud. Het beheer en onderhoud vindt structureel plaats aan de hand van het beheerplan.

Op basis van onderhouds- en monitoringsinspecties kunnen, ondanks dit, nieuwe en gewijzigde werkzaamheden worden vastgesteld. In de P&C-cyclus worden kosten die hiermee samenhangen verantwoord.

Financiële consequenties beleidsdoel

De benodigde middelen voor de uitvoering van werkzaamheden worden ten laste gebracht van de jaarbegroting (contracten, abonnementen, klachtenonderhoud) of worden onttrokken aan de voorziening groot onderhoud gebouwen (meerjarenonderhoud en eenmalige uitgaven).

Onderhoudslasten (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Groot onderhoud toevoeging aan de voorziening	180	180	180	180
Klein onderhoud exploitatielasten	75	78	78	78
Overige onderhoudslasten*	1.508	1.459	1.451	1.453
Totaal onderhoudslasten Gemeentelijke gebouwen	1.763	1.717	1.709	1.711
Totaal exploitatiebatens Gemeentelijke gebouwen	207	210	210	210

*kapitaallasten, energie, belastingen en verzekeringen, schoonmaak, excl personeelslasten

De voorziening groot onderhoud gemeentelijke gebouwen wordt gevoed vanuit de jaarlijkse dotaties voor diverse gebouwen. De jaarlijkse dotatie van € 180.000 is gebaseerd op een onderhoudsplanning van tien jaar.

Voorziening groot onderhoud Gemeentelijke Gebouwen (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Stand per 1 januari	788	830	920	400
Toevoeging voorziening groot onderhoud	180	180	180	180
Onttrekking voorziening groot onderhoud	-138	-90	-700	-274
Stand per 31 december	830	920	400	306

In de raadsvergadering van 11 maart 2024 is besloten om grotere onderhoudswerkzaamheden over te brengen naar het investeringsplan. In het investeringsplan 2025-2028 gaat het om een totaalbedrag van € 1.125.000.

Investerings (x € 1.000) begrotingsjaar >	2026	2027	2028	2029
Investering kapitaalgoed		300	800	
Kapitaallasten van deze investering			24	99

In 2027 worden kozijnen in het gemeentehuis vervangen en in 2028 de verlichting en de apparatuur.

Duurzaamheid

In de raadsvergadering van 25 januari 2021 is het "Energieplan gemeentelijke gebouwen 2021-2025" vastgesteld. In het Energieplan is inzicht en overzicht gegeven in het energieverbruik, een overzicht van de afgegeven energielabels, welke mogelijkheden er zijn om energieverbruik te verminderen en hoe de gebouwen energie neutraal en gasloos kunnen worden gemaakt. Daarnaast zijn kaders vastgesteld om maatregelen wel of niet uit te voeren en is inzicht ontstaan in de kosten van de mogelijke maatregelen en de financiering en dekking van de uit te voeren maatregelen. Enkele projecten die voortvloeien uit dit plan zijn uitgevoerd (zwembaden) of in bewerking (brandweerkazernes + gemeentewerven).

Paragraaf 4 Financiering

Algemeen

De paragraaf financiering is een verplicht onderdeel van de begroting. De verplichting hangt samen met de wet Fido (Wet financiering decentrale overheden). Deze paragraaf bevat, conform artikel 13 van het BBV, in ieder geval de beleidsvoornemens voor het risicobeheer van de financieringsportefeuille. De paragraaf financiering vormt, samen met de financiële verordening (artikel 212 van de Gemeentewet) en de uitvoeringsregels treasury, een belangrijk instrument voor het sturen, beheersen, verantwoorden van en toezicht houden op de financieringsfunctie.

In september 2018 heeft de raad specifieke uitgangspunten vastgesteld voor het verstrekken van leningen en garanties. In deze documenten worden onder meer doelstellingen, uitzettingen en garanties, financiering, kasbeheer en organisatie van de treasuryfunctie rond het liquiditeitenbeheer van de gemeente op korte en lange termijn vastgelegd. Zij geven de kaders weer waarbinnen de treasuryactiviteiten dienen te worden uitgevoerd. We zetten onze treasuryfunctie in 2026 op dezelfde risicomijdende wijze voort als in de jaren daarvoor.

De gemeente verkeert permanent in de situatie van financieringsbehoefte. Dit houdt verband met het stelsel van baten en lasten, waarbij investeringen worden geactiveerd en de lasten in de vorm van afschrijvingen ten laste van de exploitatie worden gebracht. Deze handelswijze leidt ertoe dat de investeringsuitgaven gedurende de periode van afschrijving gefinancierd moeten worden. Daarnaast ontstaat een financieringsbehoefte door het in de tijd achterlopen van de inkomsten bij de uitgaven.

Voor de financieringsbehoefte worden leningen afgesloten. Door het aantrekken van geld van derden ontstaat een schuldpositie. De gemeente moet de leningen aflossen en betaalt gedurende de looptijd van de lening rente. Gemeenten zijn bij deze financieringswijze gehouden aan twee normen uit de wet Fido: de kasgeldlimiet en de renterisiconorm. Procedures en bevoegdheden zijn uitgewerkt in de uitvoeringsregels treasury.

Kasgeldlimiet

Gegeven de permanente financieringsbehoefte, kunnen fluctuaties in rentelasten voor de gemeente risico's met zich meebrengen. Om deze risico's zoveel mogelijk te beperken is de kasgeldlimiet ingesteld. De kasgeldlimiet stelt grenzen aan de mate waarin de financieringsbehoefte wordt gedekt met kortlopende leningen (< 1 jaar). De kasgeldlimiet is uitgedrukt in een percentage van de omvang van de begroting.

Voor 2026 bedraagt dit, bij ministeriële regeling vastgestelde, percentage 8,5%. De omvang van de begroting op 1 januari 2026 bedraagt € 98.015.000. De kasgeldlimiet bedraagt dan € 8.331.000.

Renterisiconorm

De renterisiconorm heeft als doel om het renterisico bij herfinanciering te beheersen. De renterisiconorm houdt in, dat de jaarlijks verplichte aflossingen en de renteherzieningen niet meer mogen bedragen dan het in de Wet Fido vastgelegde percentage voor gemeenten van 20% van het begrotingstotaal. Uit het volgende overzicht blijkt dat we ruim binnen de renterisiconorm blijven.

Variabelen renterisico(norm) (bedragen x € 1.000)		2026	2027	2028	2029
1	Renteherziening	0	0	0	0
2	Aflossingen	1.240	1.240	1.440	2.440
3	Renterisico (1+2)	1.240	1.240	1.440	2.440
4	Renterisiconorm	19.603	19.882	20.434	20.979
5a=(4>3)	Ruimte onder renterisiconorm	18.363	18.642	18.994	18.539
5b=(4<3)	Overschrijding renterisiconorm				
	Berekening renterisiconorm				
	Begrotingstotaal	98.015	99.409	102.169	104.894
	Bij ministeriële regeling vastgesteld %	20%	20%	20%	20%
4	Renterisiconorm	19.603	19.882	20.434	20.979

Langlopende geldleningen

Op 1 januari 2026 bedraagt de restantschuld van de langlopende geldleningen € 39,56 miljoen, waarbij een bedrag van € 14 miljoen direct toegerekend wordt aan de grondexploitatie. Na totale aflossing van drie leningen in 2026 resteert vanaf 2027 een langlopende schuld van € 38,32 miljoen.

In 2025 zijn er geen leningen aangegaan.

In onderstaande tabel staat het verwachte verloop van de langlopende vaste geldleningen. Eventuele op te nemen nieuwe vaste geldleningen zijn hierin niet opgenomen.

bedragen x € 1.000	stand lening per 1-1	aflossing	stand lening per 31-12
2026	39.560	1.240	38.320
2027	38.320	-4.760	43.080
2028	43.080	-28.560	71.640
2029	71.640	2.440	69.200

bedragen x € 1.000 GEVER	LAATSTE AFL.	RENTE %	LENING	AFLOSSING t/m 2025	REST SCHULD 1-1-2026	RENTE 2026	AFLOS- SING 2026	AFLOSSING t/m 2026	REST SCHULD 31-12-2026
B.N.G.	2042	1,225	10.000	3.200	6.800	79	400	3.600	6.400
B.N.G.	2042	1,275	5.000	1.600	3.400	41	200	1.800	3.200
B.N.G.	2049	3,29	16.000	640	15.360	482	640	1.280	14.720
Provincie Gelderland	2034	3,02	14.000	0	14.000	426	0		14.000
TOTAAL			45.000	5.440	39.560	1.027	1.240	6.680	38.320

Rentebeleid in de gemeente Dalfsen

Het rentebeleid van Dalfsen ziet er als volgt uit:

- over het eigen vermogen wordt geen rente berekend;
- daardoor vindt geen rentebijschrijving aan de reserves plaats;
- de rentekosten bestaan derhalve alleen uit externe rentekosten;
- bepalend hierbij zijn de te verwachten rentekosten (begroting) of de werkelijke rentekosten (jaarrekening);
- Voor de toerekening van de rentelasten maakt de gemeente Dalfsen gebruik van de rente-omslagmethode. Het totaal van de rentelasten wordt 'omgeslagen' over het geheel van de investeringen. De rentelasten betreffen het totaal van de rentelasten op de langlopende geldleningen en de kortlopende financiering minus de renteopbrengsten van overtollige middelen en verstrekte geldleningen. De laatste jaren bedroeg het renteomslagpercentage 0%. Door stijgende rentelasten en aangetrokken leningen is dit percentage naar boven bijgesteld. Vanaf 2025 wordt het omslagpercentage berekend. Ook aan de grondexploitatie wordt rente toegerekend op basis van het renteomslagpercentage. De renteomslagpercentage in 2026 betreft 0,5%.

Hieronder volgt een berekening van de rentekosten volgens het format dat is voorgeschreven.

Rentetoerekening begroting 2026 (bedragen x € 1.000)	(- is nadeel)
De externe rentelasten over korte en lange financiering	1.026
De externe rentebaten	-232
Saldo 1: totaal van rentelasten en rentebaten	794
De rente die aan de grex moet worden doorberekend (opbrengst)	-424
Saldo 2: aan taakvelden toe te rekenen externe rente	369
Interne rente over eigen vermogen	0
Interne rente over voorzieningen (gewaardeerd op contante waarde)	0
Saldo 3: aan taakvelden toe te rekenen externe en interne rente	369
Werkelijk aan taakvelden toegerekende rente (deze is nihil bij een positief saldo van externe en interne rente)	-379
Renteresultaat op taakveld treasury	-10

Paragraaf 5 Bedrijfsvoering

Algemeen

Bedrijfsvoering is ondersteunend en adviserend aan de organisatieonderdelen, het gemeentebestuur, directie en management.

In deze paragraaf gaan wij in op personeelsbeleid inclusief organisatieontwikkeling, samenwerking, inkoop- en aanbestedingsbeleid, informatiemanagement, informatiebeveiliging & privacy, juridische kwaliteitszorg en rechtmatigheid.

Personeelsbeleid

Modern & aantrekkelijk werkgeverschap

We willen concurrerend zijn en op de arbeidsmarkt in onze regio en daarbuiten blijven. Daarnaast willen we onze medewerkers blijven binden en boeien. Daarom bieden we onze medewerkers met ingang van 2026 een reiskostenvergoeding aan voor het woon-werkverkeer. Ook vinden wij het belangrijk dat het kennisniveau van onze werknemers op peil is en blijft. Hiervoor hebben wij het opleidingsbudget vanaf 2026 verhoogd. In 2026 blijven we verdere invulling geven aan onze arbeidsmarktstrategie en ons werving- en selectiebeleid.

Salarispost

In 2025 is een nieuwe CAO voor de gemeentelijke sector vastgesteld. De CAO kent een looptijd van twee jaar, van 1 april 2025 tot en met 31 maart 2027. In die periode stijgen de salarissen tussen 7% en 8,5%. De stijging is afhankelijk van de schaal; de lagere schalen ondergaan een hogere stijging dan de hogere schalen. De financiële gevolgen van de CAO wijziging worden verwerkt in de salarisbegroting vanaf 2026.

Ziekteverzuim

Wij streven naar een verzuimpercentage dat onder de 5% ligt. Om het streefpercentage te bereiken werken we onder andere nauw samen met onze bedrijfsartsen op het gebied van herstel en preventie. In het derde kwartaal van 2025 is gestart met een Preventief Medisch Onderzoek. Alle ambtenaren van de gemeente is de mogelijkheid geboden om zich fysiek te laten testen op een aantal essentiële lichaamswaarden. Ook wordt een digitale vragenlijst aangeboden waarin antwoord gegeven kan worden op vragen over arbeidsomstandigheden en dergelijke. De uitkomst van het onderzoek wordt in de loop 2026 verwacht en op basis daarvan worden vervolgstappen bepaald.

Organisatieontwikkeling

In 2025 heeft een evaluatie plaatsgevonden van het organisatie ontwikkeltraject "Samen voor elkaar". Uit de evaluatie blijkt dat er een stevig fundament staat waar we op voort kunnen bouwen richting de toekomst. Veel gaat goed, maar er zijn ook aanbevelingen gedaan. Met name is genoemd om de doorontwikkeling van de organisatie explicieter te organiseren. Onder andere: ga aan de slag met een overkoepelend concernplan met daaronder domein- en teamplannen, blijf inzetten op leiderschapsontwikkeling en zorg dat de ondersteuning vanuit de bedrijfsvoeringsonderdelen wordt versterkt. Dit is dan ook onze focus voor het vervolg van "Samen voor elkaar".

Ontwikkeling concerncontrol

Binnen de gemeente Dalfsen is concerncontrol volop in ontwikkeling en is in lijn met de totale organisatieontwikkeling. Concerncontrol speelt een onmisbare rol in de besturing en beheersing van onze organisatie en draagt bij aan het realiseren van de strategische ambities van de gemeente Dalfsen.

De visie op control wordt geactualiseerd met het doel om de controlfunctie binnen de gemeente verder te versterken. Nu de personele bezetting van concerncontrol weer op orde is, kunnen taken binnen het team goed worden afgestemd en is de onderlinge vervanging ook geborgd.

Inkoop- en aanbestedingsbeleid

Inkoop- en Aanbestedingsbeleid Gemeente Dalfsen

De gemeente Dalfsen werkt aan de verdere professionalisering van een efficiënt inkoop- en aanbestedingsbeleid. Dit doen we in samenwerking met het Shared Service Center (SSC) Ons en de partnergemeentes Zwolle, Kampen, Ommen, Zwartewaterland, Westerveld en de provincie Overijssel. Dit beleid richt zich op het realiseren van maatschappelijke waarde, duurzaamheid en het vereenvoudigen van inkoopprocessen. Tevens omvat het goed contractbeheer, contractmanagement en leveranciersmanagement.

De inkoopactiviteiten worden centraal gecoördineerd, waarbij de inkoopcoördinator zorgt voor de uiteenzetting, interne afstemming en samenwerking met de domeinen. Er wordt meer gebruik gemaakt van data-gedreven methoden door middel van een centraal contractbeheersysteem, spendanalyses en de aanbestedingskalender om beter inzicht te krijgen in de inkoopuitgaven.

Informatiemanagement

Informatiemanagement – Klaar om de toekomst te bouwen

De samenleving verandert snel en inwoners verwachten een overheid die betrouwbaar, transparant en digitaal vaardig is. Een sterke informatiepositie van zowel de ambtenaar als de inwoner is essentieel om deze rol waar te maken. Informatiemanagement ondersteunt dit met informatie, data en technologie als middel voor innovatie, betere dienstverlening en efficiënte bedrijfsvoering.

GEO-informatie – Automatisering en datatoegang

In 2026 richt BAG/GEO zich op het automatiseren van repetitieve taken. Dit verhoogt de verwerkingscapaciteit zonder kwaliteitsverlies en verbetert de uitvoering van belasting- en legesheffing. Daarnaast wordt gebouwd aan betere zichtbaarheid en toegankelijkheid van geo-informatie binnen de organisatie. Met een uitbreiding van de formatie en investering in geavanceerde software wordt meer werk verzet en stijgt de kwaliteit.

Informatiebeheer – Archiefbeheer en zaaksysteem

De gemeente wil stapsgewijs toetreden tot de Gemeenschappelijke Regeling Collectie Overijssel, in lijn met de nieuwe Archiefwet. Tegelijk wordt een nieuw zaaksysteem in gebruik genomen, gericht op toegankelijke en transparante dienstverlening, standaardisatie en gebruiksgemak. Tenslotte bouwen we aan de digitalisering van onze poststromen om inwoners digitaal gemak te bieden in de dienstverlening die wij bieden.

Datalab Dalfsen – Sturen op inzicht

In 2028 hebben de inwoners, raadsleden, collegeleden en ambtenaren van gemeente Dalfsen een sterkere en gelijkwaardigere informatiepositie. Dit wordt bereikt door een datagedreven aanpak die de doeltreffendheid en transparantie van besluitvorming bevordert. In 2026 bouwen we voort op deze opdracht en verhogen we onze datavolwassenheid. De cruciale extra formatie van een data-analist zorgt dat we in 2026 echt kunnen bouwen aan onze datagedreven aanpak.

Informatieadvies – Digitale transformatie met mensen als motor

Informatieadviseurs ondersteunen de domeinen bij onze digitale transformatie, procesoptimalisatie en innovatie. Dit doen zij met behulp van informatie, data en technologie, gebaseerd op de Informatievisie 2030. Om onze plannen en ambities om te zetten in concrete meerwaarde voor inwoners en medewerkers, investeren we vanaf 2026 in opstartkosten voor deelprojecten en in structurele software- en licentiekosten. Zo kunnen informatieadviseurs hun rol als vernieuwer en partner versterken en waarde creëren voor zowel inwoners als collega's.

Een sterke digitale basis begint bij onze medewerkers. Daarom investeren we in het vergroten van onze digitale fitheid. Dit gaat van basisvaardigheden, digitale hygiëne tot het veilig en slim omgaan met data en technologie. Digitale fitheid is essentieel om mee te kunnen bewegen met technologische ontwikkelingen. Ze versterken niet alleen de individuele inzetbaarheid, maar ook de wendbaarheid van de organisatie. Door medewerkers centraal te stellen, bouwen we aan een cultuur van continu leren en verbeteren. Zo maken we samen de organisatie toekomstbestendig.

Informatiebeveiliging & Privacy

Security & Privacy team

Het Security & Privacy team in Dalfsen bestaat uit de volgende rollen: de Chief Information Security Officer (CISO), de Functionaris Gegevensbescherming (FG) en de Privacy Officer (PO). Het team voert regelmatig voorlichtingscampagnes om aandacht te vragen voor digitale veiligheid en privacyvraagstukken.

Wet- en regelgeving

Voor de uitoefening van informatiebeveiliging is de Baseline Informatiebeveiliging Overheid (BIO) een leidende regeling. Deze baseline bevat diverse normen voor informatiebeveiliging en geldt voor alle bestuursorganen van de Nederlandse overheid. In 2024 zijn we gestart met de BIO 2.0, waarbij we niet alleen de opzet en het bestaan, maar ook de werking moeten aantonen. Hiervoor zullen we gebruikmaken van een ondersteunende applicatie die we in 2025 helemaal ingericht hebben.

De Wet politiegegevens (Wpg) verplicht ons de data van de BOA's zorgvuldig te beheren en de privacy te waarborgen. Ook in 2026 zullen er opnieuw audits plaatsvinden om naleving van deze wet te garanderen.

Bewustwordingscampagne

In 2024 zijn we overgestapt op een vernieuwde aanpak om de bewustwording binnen Dalfsen te vergroten. Iedere medewerker ontvangt wekelijks een vraag die betrekking heeft op privacy of informatiebeveiliging. Het doel van deze campagne is om medewerkers, managers en bestuurders bewust te maken van het cruciale belang van privacy en informatiebeveiliging.

Nieuwe medewerkers krijgen een e-learningmodule aangeboden die hen leert hoe ze veilig kunnen werken binnen de gemeente Dalfsen. Het is verplicht voor alle medewerkers om deze module te volgen en met succes af te ronden.

Partnerschap ONS

Het Shared Service Centrum ONS werkt samen met haar partners, waaronder de gemeente Dalfsen, aan het verhogen van de digitale weerbaarheid. Voor 2025 en 2026 hebben we gezamenlijk verschillende initiatieven geïdentificeerd die we essentieel achten om te starten.

ENSIA

De gemeentebrede zelfevaluatie ENSIA (Eenduidige Normatiek Single Information Audit) op het gebied van informatieveiligheid wordt ook de komende jaren uitgevoerd. Deze zelfevaluatie vormt de basis voor de horizontale verantwoording van informatieveiligheid binnen de gemeente Dalfsen, waarbij het college van B&W jaarlijks verslag uitbrengt aan de gemeenteraad. In de paragraaf Bedrijfsvoering van het jaarverslag verantwoordt het college van B&W zich over informatiebeveiliging, waarbij de ENSIA-resultaten worden besproken.

Juridische kwaliteitszorg

Kwaliteitscontrole van het bestuurlijk besluitvormingsproces

Advisering aan het bestuur is een van de belangrijkste processen van een gemeente. De ambtelijke organisatie is verantwoordelijk voor goede voorstellen aan het bestuur, zodat het bestuur in het belang van de Dalfsense samenleving goede besluiten kan nemen. Met als missie "Samen voor elkaar: Samenleven, Samenwerken, Samenhang" werken we bijvoorbeeld aan het verder op orde brengen van onze processen, beheersing van planning en werkdruk en aan de kwaliteit van advisering.

In 2026 blijft de (verhoging van de) kwaliteit van de bestuursvoorstellen dan ook een belangrijk aandachtspunt. Er wordt een kwaliteitsverbetering nagestreefd, (onder andere) door aan de juridische component binnen de bestuursvoorstellen meer nadrukkelijk aandacht te besteden in de fase van het opstellen van het voorstel. Er wordt gezocht naar (meer) uniformiteit in de (besluitregels van de) voorstellen en op enkele onderdelen wordt een verplichte juridische advisering voorgesteld, bijvoorbeeld als er geheimhouding wordt opgelegd. We gaan ons inspannen om hiermee de juridische kwaliteit van de bestuursvoorstellen verder te verhogen.

Hiernaast zal de gemeente Dalfsen zich aansluiten bij de Vereniging Juridische Kwaliteitszorg lokaal bestuur (VJK). Dit is een beroepsvereniging voor juristen werkzaam binnen de decentrale overheid, die de juridische kwaliteitszorg van het decentraal bestuur bevordert.

Rechtmatigheid

De verantwoordelijkheid voor de rechtmatigheidsverantwoording ligt bij het college. In de Kadernota rechtmatigheid vanuit het BBV (Besluit, Begroting en Verantwoording) is hier nadere invulling aan gegeven. Het college stelt een rechtmatigheidsverantwoording bij de jaarrekening op. Deze verantwoording is opgenomen in het onderdeel rechtmatigheidsverantwoording. De verbijzonderde interne controles die worden verricht zijn vastgelegd in een, met de accountant afgestemd, intern controleplan.

Met ingang van boekjaar 2025 zijn de wettelijke goedkeuringstoleranties gewijzigd van maximaal 1% voor onrechtmatigheid en 3% voor onzekerheden naar 2% onrechtmatig- en onduidelijkheden.

Frauderisicoanalyse

De gemeente Dalfsen heeft diverse instrumenten en regelingen ter voorkoming van fraude, misbruik en oneigenlijk gebruik. Elk jaar wordt een frauderisicoanalyse vastgesteld door het college. In het algemeen wordt het risico op onderdelen, zoals management override en fraude, gemitigeerd via ingerichte functiescheiding, afgedwongen autorisatieprocedures en een onafhankelijke gepositioneerde VIC-functie die periodiek diverse preventieve en repressieve controles uitvoert.

Het college is van mening dat, met alle analyses en getroffen beheersingsmaatregelen, de risico's met betrekking tot een beheerste en integere bedrijfsvoering inzichtelijk zijn en op een adequate wijze de aandacht krijgen.

Doelmatigheid/doeltreffendheid

In lijn met de onderzoeksverordening wordt er eens per vier jaar aan de hand van een onderzoeksplan een extern onderzoek uitgevoerd op het vlak van doelmatigheid. Voor 2026 staat een onderzoek gepland en deze zal in het najaar worden uitgevoerd. Vanuit concerncontrol zal een aantal onderzoeksonderwerpen aan het CMT/College worden voorgelegd, waaruit vervolgens een definitieve keus zal worden gemaakt.

Paragraaf 6 Verbonden partijen

Algemeen

Op grond van artikel 9, lid 2f van het Besluit Begroting en Verantwoording (BBV) dient de programmabegroting een paragraaf Verbonden Partijen te bevatten.

Volgens artikel 15 van het BBV bevat deze paragraaf ten minste:

- a. de visie op en de beleidsvoornemens omtrent verbonden partijen;
- b. de lijst van verbonden partijen, die wordt onderverdeeld in:
 1. gemeenschappelijke regelingen;
 2. vennootschappen en coöperaties;
 3. stichtingen en verenigingen;
 4. overige verbonden partijen.
- c. de lijst van verbonden partijen.

Het begrip verbonden partij is vastgelegd in het BBV en is als volgt gedefinieerd:

"Een privaatrechtelijke of publiekrechtelijke organisatie waarbij de gemeente een bestuurlijk én financieel belang heeft".

Van een financieel belang is sprake wanneer aan de verbonden partij een bedrag ter beschikking is gesteld dat niet verhaalbaar is als de verbonden partij failliet gaat. Onderscheidenlijk het bedrag waarvoor aansprakelijkheid bestaat, indien de verbonden partij haar verplichtingen niet nakomt. Van een bestuurlijk belang is sprake bij zeggenschap, hetzij uit hoofde van vertegenwoordiging in het bestuur, hetzij uit hoofde van stemrecht. Onder "Overige verbonden partijen" zijn organisaties opgenomen waarbij formeel wel sprake is van een 'bestuurlijk belang', maar niet van een formeel 'financieel belang'. Wel is sprake van een 'structurele bekostiging in overwegende mate'.

Gelet op het feit dat uw Raad op 27 maart 2023 de geactualiseerde [Kadernota Verbonden Partijen 2023](#) heeft vastgesteld, beperkt deze paragraaf zich tot het geven van een totaalbeeld van de verbonden partijen en de financiële aspecten daarvan.

De financiële ratio's voor de publiekrechtelijke verbonden partijen hebben betrekking op de jaren 2024 t/m 2026. De financiële ratio's met betrekking tot de privaatrechtelijke verbonden partijen (vennootschappen) hebben betrekking op 2024. Dit gelet op het feit dat wij van deze partijen enkel de jaarstukken ontvangen.

Verbonden partijen

Gemeenschappelijke regeling openbaar lichaam

Naam	Gemeenschappelijke regeling Veiligheidsregio IJsselland		
Website	Veiligheidsregio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 5.403.127	€ 5.702.000	€ 3.960.000
Vreemd vermogen	€ 37.475.033	€ 40.449.000	€ 38.138.000
Resultaat	€ 632.927	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.046.603	€ 2.193.490	€ 2.339.400
Bron	Begroting 2026	Begroting 2025	Concept begroting 2026

Beleidsvoornemens	Veiligheidsregio IJsselland blijft in 2026 continu klaarstaan met kennis, mensen en middelen voor haar kerntaken: het versterken van veiligheid, risico's beperken waar het kan en incidenten bestrijden waar het moet. Er wordt geïnvesteerd in vakmanschap, samenwerking en flexibiliteit om in te spelen op nieuwe ontwikkelingen. Veiligheidsregio IJsselland heeft als doel om de veiligheid in IJsselland te versterken. Dit wordt onder andere gedaan door: - Risicogericht werken als basis van het werk. - Doorontwikkeling van de uitrukorganisatie: evenwichtig, op maat, dynamisch en flexibel. - De crisisorganisatie is inzetbaar voor de klassieke crises, maar ook voor meer onvoorziene en langdurige crises. - De veiligheidsregio werkt samen met haar partners aan het versterken van de weerbaarheid van de samenleving.
Ontwikkelingen	In de Landelijke Agenda Crisisbeheersing is de koers op het gebied van risico- en crisisbeheersing uitgezet voor de komende zes jaar (2024-2029). De ambities zijn in deze agenda langs drie pijlers geformuleerd: 1. Versterken voorbereiding en paraatheid (inclusief voorbereiding op crisiscommunicatie). 2. Versterken van een weerbare samenleving (inclusief risicocommunicatie). 3. Bevorderen van kwaliteit en professionaliteit. Naast doelstellingen gerelateerd aan het versterken van onze weerbaarheid is in de landelijke agenda een aantal dreigingen genoemd waar bij de nadere uitwerking van activiteiten inhoudelijk rekening wordt gehouden: - Klimaatverandering en natuurrampen - Infectieziekten - Energietransitie en ruimtelijke inrichting - Militaire en geopolitieke dreigingen (inclusief hybride vormen) - Continuïteit van vitale processen - Digitale en technologische ontwikkelingen 2026 brengt grote financiële uitdagingen door een korting van 10% op de BDuR-uitkering, voor Veiligheidsregio IJsselland gaat dat om circa 900.000 euro. Dit betekent dat de veiligheidsregio in 2026 kiest voor een lagere indexatie en het uitstellen van vacatures en investeringen in het materieel. Daarnaast wordt een deel van de beschikbare extra BDuR-gelden voor informatievoorziening en crisisbeheersing bevroren.
Risico's	Veiligheidsregio IJsselland beschikt over een actueel risico-profiel, waarop de bedrijfsmatige en operationele organisatie is gestoeld. Op de meerjarenbegroting 2024-2027 is een externe toets uitgevoerd, waarbij de nodige risico's wordenesignaleerd in de P&C cyclus; deze zullen in de eerstvolgende actualisatie van het risicoprofiel worden meegenomen. De resultaten van deze risicoanalyse worden periodiek geëvalueerd en opgenomen in de paragraaf Weerstandsvermogen en Risicobeheersing van de begroting en het jaarverslag. In deze paragraaf worden ook de financiële kengetallen vermeld die een indicatie geven van de financiële positie van de organisatie, waaronder de netto schuldquote, de solvabiliteitsratio en de structurele exploitatieruimte. Deze maatregelen in het kader van de korting op de BDuR-uitkering zullen invloed hebben op de taken van de veiligheidsregio en zou onder andere kunnen leiden tot vertragingen in projecten en de extra taken in het kader van het verhogen van de maatschappelijke weerbaarheid komen in de knel.

Naam	Gemeenschappelijke regeling GGD IJsselland		
Website	GGD IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 4.110.000	€ 2.495.000	€ 2.495.000
Vreemd vermogen	€ 12.419.000	€ 6.319.000	€ 6.054.000
Resultaat	€ 975.000	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.351.000	€ 1.437.00	€ 1.487.000
Bron	Jaarstukken 2024	Programmabegroting 2025	Programmabegroting 2025
Beleidsvoornemens	GGD IJsselland is een regionale gezondheidsdienst die zich inzet voor de publieke gezondheid van ruim 500.000 inwoners in elf gemeenten in de regio IJsselland. De organisatie is gevestigd in Zwolle en werkt als een gemeenschappelijk openbaar lichaam, opgericht door de deelnemende gemeenten: Dalfsen, Deventer, Hardenberg, Kampen, Olst-Wijhe, Ommen, Raalte, Staphorst, Steenwijkerland, Zwartewaterland en Zwolle 1. Taken en verantwoordelijkheden GGD IJsselland voert zowel wettelijke als vrijwillige taken uit op het gebied van publieke gezondheid. Enkele kernactiviteiten zijn: Jeugdgezondheidszorg Infectieziektebestrijding Seksuele gezondheid Rijksvaccinatieprogramma Tuberculosebestrijding Toezicht op kinderopvang en hygiëne Gezondheidsbevordering en beleidsadvisering aan gemeenten Forensische geneeskunde Rampenbestrijding en crisisbeheersing (GHOR)		
Ontwikkelingen	CAO ontwikkelingen Door autonome ontwikkelingen (o.a. salaris) zal de GGD de komende jaren een hogere bijdrag vragen van de betrokken gemeenten. Aanvullende jeugdzorg activiteiten in basispakket De komende 1,5 jaar wordt gekeken welke activiteiten in het basispakket van de GGD gaan behoren. Op dit moment zijn hiervan de financiële consequenties nog niet concreet. Infectieziektenbestrijding De GGD IJsselland dient aan de landelijke eisen conform IZB te voldoen. Op dit moment voldoet zij daar niet aan. Om hier aan te voldoen zijn er verschillende scenario's beschreven. De financiële consequenties zijn op dit moment nog niet concreet. Wet integrale suicedepreventie Deze wet gaat per 1 januari 2026 in. Er zijn landelijke middelen beschikbaar.		
Risico's	De financiële consequenties voor de gemeente Dalfsen zijn beschreven in een meerjarenbegroting. Hierin is te zien dat er een grotere bijdrage vanuit Dalfsen wordt gevraagd.		

Naam	Omgevingsdienst IJsselland		
Website	Omgevingsdienst IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 507.049	€ 316.000	€ 316.000
Vreemd vermogen	€ 7.656.734	€ 3.530.568	€ 3.440.780
Resultaat	€ 191.359	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 1.178.828	€ 1.178.288	€ 1.369.765
Bron	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Ontwerp begroting 2026
Beleidsvoornemens	De Omgevingsdienst verstrekt milieuvergunningen aan bedrijven, houdt toezicht op de naleving van milieuregels en handhaaft als milieuregels worden overtreden. Daarnaast adviseert de OD over energiebesparing, bodembescherming, geur- en geluidhinder, luchtkwaliteit, asbest, afvalverwerking en veiligheid. Een klant- en oplossingsgerichte werkwijze is wat de eenduidige aanpak van de Omgevingsdienst kenmerkt. Onafhankelijke experts wegen maatschappelijke belangen zorgvuldig af en vervullen een verbindende rol in het krachtenveld. Doel is om een optimale balans aan te brengen tussen een duurzame leefomgeving en nieuwe initiatieven. De missie van de Omgevingsdienst is daarom: Waarborgt de leefomgeving, versterkt bedrijven.		
Ontwikkelingen	Op nationaal niveau is het Interbestuurlijk Programma voor de versterking van het VTH-stelsel (IBP-VTH vol in uitvoering. De Omgevingsdienst werkt op termijn (2026-2028) met een zorgvuldig groeipad naar een gerealiseerde robuuste taakuitvoering in 3 jaar. In 2026 voldoet de taakuitvoering aan het minimale uitvoeringsniveau (blauwe spoor). Om vervolgens in 2028 te voldoen aan de landelijke robuustheid (rode spoor). Voor de financiering van het rode spoor volgt op 1 oktober 2025 een gesprek Directeur Generaal milieu Afke van Rijn. Naast het robuustheidsprogramma zijn er in 2026 verschillende ontwikkelingen die centraal staan, energie en duurzaamheid, circulaire economie, bodem en water etc.		
Risico's	Er is een toenemende druk op de organisatie van de Omgevingsdienst vanwege de groei van de economie. Deze brengt meer bedrijvigheid met zich mee, met als gevolg dat er significant meer inzet nodig is vanuit het werkveld vergunningverlening, toezicht/handhaving en advies. Door efficiënt om te gaan met de aanwezige capaciteit probeert de Omgevingsdienst te voldoen aan de verwachtingen van haar deelnemers. Door de toenemende druk op de organisatie is er onvoldoende aandacht voor innovatie van de Omgevingsdienst en staat het opleidingsprogramma onder druk. In 2027-2028 wordt extra structureel budget gevraagd. Dit budget heeft betrekking op: • Strafrechtelijke handhaving en bodemtoezicht; • Instellen van een structureel innovatiebudget van 1% van de begroting; • Ophogen van het opleidingsbudget van 3% van de loonsom.		

Naam	Gemeenschappelijk Belastingkantoor Lococensus Tricijn (GBLT)		
Website	GBLT		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 2.281.000	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 6.110.000	€ 4.522.000	n.n.b.
Resultaat	€ 2.281.000	€ 0	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 495.361	€ 493.000	€ 501.000
Bron	Jaarrekening 2024 GBLT	Conceptbegroting 2026	Conceptbegroting 2026
Beleidsvoornemens	GBLT kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen. Beleidsvorming is een taak voor alle individuele deelnemers. Missie - We verzorgen het hele lokale belastingproces voor onze deelnemende waterschappen en gemeenten. Dat doen we met aandacht voor de maatschappelijke vraagstukken en met een zo hoog mogelijke service voor onze klanten. Visie - GBLT maakt zich sterk voor goede uitvoering van lokale belastingen: eenvoudig als het kan, persoonlijk als het nodig is. Strategie - Wendbare organisatie, Aantoonbare datakwaliteit, Klantdienstverlening, Dienstverlening opdrachtgevers, Sociaal gezicht, Lerende organisatie.		
Ontwikkelingen	Per 1-1-2025 zijn de gemeenten Veenendaal, Woudenberg en Renswoude toegetreden tot de gemeenschappelijke regeling. Voor alsnog zijn er geen berichten over verdere uitbreiding.		
Risico's	Het grootste risico betreft geen tijdige en volledige oplegging en afdracht aan de gemeente van de diverse gemeentelijke belastingen door GBLT. In de dienstverlening overeenkomst zijn afspraken gemaakt over tijdstip van oplegging en afdracht van de belastingen. In de tussentijdse rapportages wordt de voortgang gemonitord en zo nodig actie ondernomen. GBLT werkt in opdracht van en voor rekening en risico van de deelnemende overheden. Dat betekent dat de begrotingsresultaten worden verrekend met de deelnemers. Het betekent ook dat GBLT geen weerstandsvermogen heeft om tegenvallende resultaten op te vangen. De keerzijde is dat de gemeente zelf weerstandsvermogen dient aan te houden voor de risico's van GBLT. Gelet op de huidige situatie wordt dit risico als laag ingeschat.		

Naam	Gemeenschappelijke regeling bedrijfsvoering organisatie Collectie Overijssel		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 3.276.000	€ 1.692.000	€ 974.000
Vreemd vermogen	€ 1.392.000	€ 1.187.000	€ 1.188.000
Resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 0	€ 0	€ 10.000
Bron	Begroting 2026	Begroting 2026	Begroting 2026

Beleidsvoornemens	In het meerjarenbeleidsplan Duurzaam Innoveren (2025-2028) heeft Collectie Overijssel de ambitie uitgesproken dat zij wil uitgroeien tot de collectie-beherende organisatie in Overijssel waar iedereen drempelloos toegang heeft tot diverse soorten Overijsselse erfgoedcollecties, fysiek en digitaal. Ook in 2026 blijft Collectie Overijssel aan die ambitie werken, waarbij ze het accent leggen op duurzaam innoveren, zowel waar het gaat om haar organisatie en huisvesting als om beheer en digitale ontsluiting van de collectie.
Ontwikkelingen	De pijlers zijn als volgt: - Presteren en continu verbeteren (KPI ontwikkeling en vitaliteit) - Digital first en klantgericht (Digitaliseren & dataficeren en klanttevredenheidsonderzoek) - Sterker partner in het netwerk (Kennisdeling, samenwerken en toetredingen tot de GR Collectie Overijssel) - Innovatie (Kunstmatige intelligentie)
Risico's	Voor wat betreft de kosten vormt de inflatieontwikkeling een onzekere factor, die Collectie Overijssel aandachtig blijft volgen. Specifiek en cruciaal punt voor de planperiode is de ontwikkeling van centralisatie van onze huisvesting in een duurzaam Collectiecentrum Overijssel, aan de Hanzeweg in Deventer. Dit doen wij samen met diverse bestaande en wellicht ook nieuwe partners, omdat we geloven in de kracht van het efficiënt en kwalitatief hoogstaand bundelen van kennis en faciliteiten.

Gemeenschappelijke regeling centrumregeling

Naam	Gemeenschappelijke regeling sociale recherche IJssel - Vechtstreek		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	€ 0
Resultaat	€ 0	€ 0	€ 0
Gemeentelijke bijdrage	€ 32.444	€ 40.135	€ 41.402
Bron	Realisatie gemeente Dalfsen	Prognose gem. Dalfsen	Prognose gem. Dalfsen
Beleidsvoornemens	De Sociale Recherche IJssel-Vechtstreek richt zich op het (verder) ontwikkelen van digitalisering, effectiever en efficiënter handhaven om zo mogelijk schrijnende situaties te voorkomen. Zij zet zich in op meer preventief handhaven. De sociale recherche heeft naast zijn primaire functie als toezichthouder en Boa, ook een adviserende en voorlichtende taak voor de regiogemeenten.		
Ontwikkelingen	In de praktijk wordt de Sociale Recherche ingezet in het kader van de Participatiewet en voor het rechtmatigheidstoezicht voor de Wmo. De uitvoering van de sociale recherche is in handen van de gemeente Zwolle.		
Risico's	De inschatting is dat er van risico's zowel bestuurlijk als financieel geen sprake is.		

Gem. regeling bedrijfsvoeringsorganisatie

Naam	Bedrijfsvoeringsorganisatie regionaal serviceteam jeugd IJsselland (BVO RSJ IJsselland)		
Website	Jeugdzorg regio IJsselland		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Vreemd vermogen	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Resultaat	€ 74.941	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 83.880	€87.793	€ 85.922
Bron	Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2026
Beleidsvoornemens	De uitvoeringsorganisatie fungeert met name als inkooporganisatie, contractbeheer en regionale beleidsondersteuning van de gemeenten en kent geen bevoegdheid om beleid vast te stellen.		
Ontwikkelingen	Het RSJ is de centrale inkooporganisatie jeugdhulp voor de elf regiogemeenten. Het RSJ draagt zorg voor de doorontwikkeling van het monitoring systeem (RIJM) en vindt coördinatieplaats op de regionale transformatie jeugdhulp. Daarbij is er aandacht voor landelijke ontwikkelingen, zoals de Hervormingsagenda jeugd. Met ingang van 2026 wil het RSJ onderdeel worden van de GGD IJsselland. Indien alle gemeenteraden instemmen met deze fusie, dan wordt de begroting RSJ onderdeel van de begroting van de GGD.		
Risico's	De gemeenschappelijke regeling heeft geen weerstandsvermogen. Een nadelig of voordelig exploitatieresultaat komt voor rekening van, of ten goede aan, de deelnemende gemeenten. Dit is een risico voor de gemeente. Het hier bedoelde risico heeft uitsluitend betrekking op de kosten van de RSJ, niet op kosten voor de daadwerkelijke zorg.		

Naam	Shared Service Centrum Bedrijfsvoering Ons (SSC Ons)		
Website	https://www.ssc-ons.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 2.160.697	€ 1.900.000	€ 1.900.000
Vreemd vermogen	€ 17.081.257	€ 13.600.000	13.300.000
Resultaat	€ 1.686.573	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.656.775	€ 2.949.000	€ 3.158.000
Bron	Begroting 2024 SSC Ons (incl. begrotingswijziging 2025)	Begroting 2025 SSC Ons	Ontwerpbegroting 2026 SSC Ons
Beleidsvoornemens	Uitgangspunten zijn continuering en verbetering van de huidige dienstverlening en klanttevredenheid. En daarnaast doorontwikkeling van de samenwerking met de deelnemers van ONS.		

Ontwikkelingen	SSC Ons hanteert drie pijlers die uitgewerkt zijn in de begroting 2026: 1. <i>Hoge kwaliteit en continuïteit van onze dienstverlening met de beste prijs-kwaliteitsverhouding.</i> De klanttevredenheid blijft goed scoren. Dit moet echter wel vastgehouden worden. Daarnaast merken we ook dat er een grotere vraag ontstaat naar een aantal producten en diensten, mede als gevolg van groei van de deelnemers (zowel in gebruikers als gevraagde oplossingen). 2. <i>Sterk partnerschap.</i> De tweede pijler is gericht op de samenwerking tussen de partners onderling en de samenwerking met Ons. De gezamenlijke aspiratie op bedrijfsvoering, vastgesteld in 2025, helpt hierin richting te geven. De elementen uit deze visie vormen het fundament waarop we verder bouwen: met een duidelijke koers, gedeelde taal en ruimte voor maatwerk per organisatie. 3. <i>Transformatie bedrijfsvoering.</i> De technologische ontwikkelingen gaan snel. We willen hierop blijven inspelen, dit vraagt om een innovatieve aanpak. Hierbij zijn ook thema's relevant als digitale autonomie, toepassing van AI, inzet van Identity & Acces Management en toepassing van datagedreven werken. 4. <i>Aantrekkelijke organisatie.</i> Een aantrekkelijke en professionele organisatie resulteert in tevreden medewerkers en goede processen om hoge kwaliteit dienstverlening te kunnen leveren. Hierbij spelen vraagstukken als hoe om te gaan met de arbeidsmarkt, maar ook hoe een goede werkgever te zijn op bijv. een thema als vitaliteit.
Risico's	ONS voert cruciale basistaken voor de bedrijfsvoering van de gemeente uit. Te weten ICT, Personeels- en salarisadministratie en Inkoop en Contractmanagement. De deelnemende partners sturen hierop, inclusief de beheersing van risico's. Denk bijvoorbeeld aan risico's als cybercrime, security etc. Daarbij hebben we te maken met een arbeidsmarkt die veroorzaakt dat minder uitvoeringskracht kan worden georganiseerd dan in het verleden. In de begroting van SSC Ons zijn de risico's weergegeven die voortvloeien uit de halfjaarlijkse update. De top 5 (voor 2026) is: • Cybercrime • Continuïteit van dienstverlening op sleutelposities en kennisverlies • Hoge inkooprijzen en niet (tijdig) beschikbaar van materialen • ICT projecten worden niet conform planning en binnen budget afgerond • ICT dienstverlening is niet (meer) mogelijk door technische of facilitaire oorzaak

Naamloze Vennootschap

Naam	Bank Nederlandse Gemeenten N.V. (BNG)		
Website	Bank Nederlandse Gemeenten (BNG)		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 4,8 miljard	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 123 miljard	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 294 miljoen	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron			
Beleidsvoornemens	BNG Bank wil maximale impact maken op de samenleving. Dat is hun drijfveer. Ze staan daarbij naast hun klanten en willen hen met financiering helpen hun maatschappelijke doelen te realiseren.		

Ontwikkelingen	De BNG Bank streeft ernaar om koers te houden ondanks de turbulentie om hen heen. Het Kompas naar impact blijft daarbij richtinggevend voor hun strategie. Zij zullen zich blijven inspannen om de CO2-voetafdruk van hun leningportefeuille te laten dalen en de maatschappelijke impact te laten stijgen. Zij doen dat samen met hun klanten. Ook blijft BNG Bank investeren in de kwaliteit van hun mensen en in het optimaliseren van processen.
Risico's	Door de genoemde turbulentie om hen heen is het risico aanwezig dat gestelde doelen of voorgenomen ontwikkelingen niet gehaald worden. Voor de gemeente bestaat net als bij deelname in andere vennootschappen formeel het risico van het verliezen van geïnvesteerd kapitaal. Dit risico wordt als verwaarloosbaar gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen dan voorzien. De gemeente Dalfsen heeft met 33.735 aandelen 0,0606% aandelen BNG.

Naam	Vitens N.V.		
Website	Vitens		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 714 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 1.685 mln	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 35 mln	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarrekening 2024		
Beleidsvoornemens	De kerntaak van Vitens is de zorg voor een voldoende en duurzame uitvoering van de openbare drinkwatervoorziening binnen een distributiegebied.		
Ontwikkelingen	Voor het realiseren van de kerntaak van Vitens heeft Vitens een strategie ontwikkeld (Elke druppel duurzaam) die mede is samengesteld uit de jaarplannen van de verschillende bedrijfsonderdelen. In deze strategie zijn 5 strategische doelen opgenomen: 1. Wij zorgen voor voldoende en schone bronnen 2. Wij zorgen voor een veerkrachtige infrastructuur 3. Wij zorgen voor een betrouwbare drinkwateroperatie 4. Wij maken een positieve impact op mensen 5. Wij maken een positieve impact op de natuur		
Risico's	In het integraal bedrijfsplan 2024-2028 omschrijft Vitens een 7-tal strategische bedrijfsrisico's welke van invloed kunnen zijn op het behalen van de strategische doelen. Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Dit risico kan als verwaarloosbaar worden gekwantificeerd. Daarnaast is het belangrijkste risico op dit moment lagere dividenduitkeringen. De gemeente Dalfsen bezit 34.746 gewone aandelen (0,601%).		

Naam	Wadinko N.V.		
Website	Wadinko		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 85.006.904	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 10.249.145	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 3.582.765	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Jaarveslaggeving 2024		
Beleidsvoornemens	Wadinko is een regionale participatiemaatschappij, die de bedrijvigheid - en daarmee werkgelegenheid - wil bevorderen in Overijssel, de Noordoostpolder en Zuidwest-Drenthe. Wadinko neemt langdurig deel in nieuwe of bestaande, kansrijke ondernemingen. De deelname bestaat uit inbreng van risicodragend kapitaal, kennis managementondersteuning.		
Ontwikkelingen	Wadinko verstrekt risicokapitaal, neemt substantiële minderheidsbelangen in bedrijven en ondersteunt hen met kennis, managementondersteuning, netwerken en achtergestelde ondernemersleningen. De focus ligt op continuïteit van de participaties. Verder blijft Wadinko een impuls geven aan de kwaliteit van ondernemerschap en het ontwikkelen en behoud van talent in haar werkgebied met WIMM en WRS.Finance. Met Perron038 faciliteert Wadinko mede de innovatieve maakindustrie in de regio.		
Risico's	Het aandeel van de gemeente Dalfsen is beperkt. Dalfsen bezit 75 van de totaal 2.389 geplaatste aandelen (3,14%). Gelet op het financiële belang dat de gemeente heeft (€ 7.500) in combinatie met de zeggenschap (3,14%) is het risico van deze deelname verwaarloosbaar.		

Naam	Enexis Holding N.V.		
Website	Enexis Holding		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 5.538 mln	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 5.949 mln	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	€ 254 mln	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	jaarrekening 2024		
Beleidsvoornemens	Enexis is een regionale netbeheerder die huishoudens en bedrijven in Groningen, Drenthe, Overijssel, Limburg en Noord Brabant van hun netwerk voorziet van electriciteit en gas.		

Ontwikkelingen	In het voorjaar van 2024 heeft de AvA ingestemd met aanpassing van het strategisch plan (2022) in verband met de nieuwe wet collectieve warmtevoorziening. Enexis treft op basis daarvan voorbereidingen voor een actieve rol bij de ontwikkeling van initiatieven in haar verzorgingsgebied. In het strategisch plan is verder gekozen voor focus op kerntaken met drie hoofddoelen: 1. Wij sturen op maatschappelijk optimale energiekeuzes. Mede richting geven aan maatschappelijk optimale keuzes voor een duurzaam, betrouwbaar en betaalbaar energiesysteem van de toekomst en een haalbare weg daarnaartoe. 2. Wij bieden iedereen altijd toegang tot energie. Voor iedereen een toegankelijke, veilige energie-infrastructuur met behoud van een hoge leveringszekerheid en tegen de laagst mogelijk kosten. 3. Klanten weten wat ze aan ons hebben. Transparante, betrouwbare en efficiënte dienstverlening aan klanten en marktpartijen. Deze missie komt voort uit maatschappelijke ontwikkelingen die een materiële impact op Enexis hebben: klimaatverandering & energietransitie; participatie en vertrouwen in instituties (burgers willen meer invloed op hun directe leefomgeving); digitale transformaties
Risico's	Enexis vermeld in haar jaarverslag een aantal materiële thema's met daarbij de kans en risico van dat thema. Voor de gemeente Dalfsen bestaat formeel het risico van het verliezen van het geïnvesteerd kapitaal. Het risico is echter gering omdat Enexis opereert in een gereguleerde (energie)markt, onder toezicht van de Energiekamer. Daarnaast is het risico gering in relatie tot de (intrinsieke) waarde van Enexis Holding N.V. De gemeente Dalfsen heeft met 64.662 aandelen een belang van 0,0433% belang in Enexis.

Naam	ROVA Holding N.V.		
Website	ROVA		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 44.169.000	€ 44.297.000	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 63.717.000	€ 75.260.000	n.n.b.
Resultaat	€ 3.375.000	€ 5.097.000	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.302.191	€ 2.381.102	n.n.b.
Bron	jaarrekening 2024	Begroting 2025	n.n.b.
Beleidsvoornemens	ROVA heeft een nieuw strategiedocument vastgesteld voor de periode 2025 tot 2030. Missie: "ROVA werkt als maatschappelijke onderneming samen met gemeenten en inwoners aan een mooie en schone leefomgeving, nu en in de toekomst."		

Ontwikkelingen	Strategische doelen 2026 1. Minder verspilling van natuurlijke grondstoffen 2. Betere verwaarding van ingezamelde afvalstoffen 3. Optimalisatie van inzamelsystemen 4. Hogere klanttevredenheid 5. Duurzamere bedrijfsvoering Het hergebruik van grondstoffen bevinden zich op een kantelpunt. Natuurlijke bronnen raken op en hergebruik van grondstoffen is nog in ontwikkeling. Hierdoor ontstaat onrust op de markt met bijvoorbeeld discussies over PMD, GFT, textiel en oud papier. Deze ontwikkelingen zijn ook actueel in onze regio. In de Tweede Kamer wordt gediscussieerd over het instellen van een plastic heffing om de vervuiling door plastics zwaarder te belasten. Mocht dit komen, dan schat ROVA dat dit een impact kan hebben van €20 tot €30 per inwoner.
Risico's	De gemeente loopt de volgende risico's: - Dienstverleningsovereenkomst: stijging van de tarieven voor de diensten van ROVA. - Aandelenbezit: Bij een tegenvallende exploitatie lagere dividenduitkering dan begroot. - Achtergestelde lening: De geldlening betreft een achtergestelde lening ten opzichte van bancaire financiers, zodat ROVA in geval van ontbinding, surséance van betaling of faillissement pas verplicht is aflossing te voldoen nadat de op dat moment bestaande schulden van ROVA aan haar bancaire financiers zijn betaald. De gemeente heeft met 360 aandelen 3,28% van het aandelenbezit van ROVA in haar bezit.

Besloten Vennootschap

Naam	CSV Amsterdam B.V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 8.580.202	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 6.572	€ 0	n.n.b.
Resultaat	€ 8.095.853	€ 0	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Opgave CSV Amsterdam BV	Opgave CSV Amsterdam BV	
Beleidsvoornemens	De gerechtelijke procedure met de Belastingdienst over de naheffingsaanslag afvalstoffenbelasting is eind 2024 geëindigd, en er zijn geen openstaande rechten of verplichtingen meer voortvloeiend uit deze transactie. In de Algemene Vergadering van Aandeelhouders van 17 april 2025 is unaniem besloten tot de ontbinding en liquidatie van CSV Amsterdam B.V.		
Ontwikkelingen	De verwachting is dat in 2026 CSV Amsterdam B.V. niet meer zal bestaan.		
Risico's	Omdat de bedrijfsvoering binnen CSV Amsterdam B.V. is gestaakt en is besloten tot liquidatie, is het risico verwaarloosbaar.		

Naam	Publiek Belang Elektriciteitsproductie B.V.		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 0	€ 0	n.n.b.
Vreemd vermogen	€ 0	€ 0	n.n.b.
Resultaat	€ 0	€ 0	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bron	Opgave PBE BV	Opgave PBE BV	
Beleidsvoornemens	Het bestuur van de vennootschap heeft met het Ministerie van Klimaat en Energie, ZEH Energy BV en Energy Resources Holding BV in februari 2024 overeenstemming bereikt over de terugtreding van PBE als contractpartij uit het Convenant Borging Publiek Belang Kerncentrale Borssele uit 2009. Daarmee resteren er geen openstaande contractuele verplichting meer en kan PBE als vennootschap worden ontbonden. Het bestuur van de vennootschap treft op moment van het schrijven van dit memo voorbereidingen voor het definitief opheffen van de vennootschap en om de resterende liquide middelen na de Algemene Vergadering van Aandeelhouders op 26 september 2024 uit te keren aan de aandeelhouders naar rato van het aandelenbelang.		
Ontwikkelingen	Op 25 april 2024 hebben de aandeelhouders in de Algemene Vergadering van Aandeelhouders ingestemd met een aanvullende kapitaalstorting van € 400.000 voor CSV Amsterdam BV (identieke aandeelhouders). Deze kapitaalstorting zal worden verrekend met de financiële vereffening bij de opheffing van Publiek Belang Elektriciteitsproductie BV. In bovengenoemde cijfers is deze verrekening meegenomen.		
Risico's	Het risico en daarmee de aansprakelijkheid voor de aandeelhouders is relatief gering en beperkt tot de hoogte van het gestort aandelenkapitaal en het resterend werkkapitaal van deze vennootschap. Het aandelenbelang voor Dalfsen is 0,0432% en daarmee is het financiële risico zeer gering en beperkt tot de hoogte van dit aandelenbelang.		

Stichting

Naam	Stichting Dalfsen Werkt		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen			
Vreemd vermogen			
Resultaat			
Gemeentelijke bijdrage	€ 3.395.074	€ 3.258.168	€ 3.203.593
Bron	Realisatie 2024	Prognose gemeente Dalfsen	Prognose gemeente Dalfsen
Beleidsvoornemens	De stichting stelt geen beleid vast.		

Ontwikkelingen	De stichting fungeert enkel als werkgever van de SW-ers en – voor maximaal 2 jaar – voor inwoners die vanuit de Participatiewet via SDW worden gedetacheerd bij reguliere werkgevers. De financiële afhandeling van de stichting vindt plaats door de gemeente. De stichting wordt in het kader van de vennootschapsbelasting gevolgd. Vanaf 1 juli 2015 zijn de salariskosten toegerekend aan Stichting Dalfsen Werkt.
Risico's	Op moment dat de begrote inleenvergoeding van de diverse werkgevers achterblijft bij de begroting, ontstaat een financieel risico. Dit komt ten laste van het budget Arbeidsparticipatie van de gemeente. Voor de SW-ers die bij SW bedrijf Larcom gedetacheerd zijn geldt dat dit inleenrisico is afgedekt middels de eind 2020 afgesloten concessieovereenkomst. Een dergelijke constructie is juridisch bij Tiem niet mogelijk gezien de organisatiestructuur en verwevenheid met de gemeente Zwolle.

Vereniging

Naam	Vereniging van Nederlandse Gemeenten (VNG)		
Website	https://vng.nl/		
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 60.360.000	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Gemeentelijke bijdrage	€ 63.639	€ 67.090	n.n.b.
Bron	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	
Beleidsvoornemens	De Vereniging heeft ten doel te werken aan een krachtige lokale overheid door agenderend te zijn op voor gemeenten relevante vraagstukken en ontwikkelingen, en door de lokale uitvoering centraal te stellen bij maatschappelijke opgaven. De Vereniging ondersteunt haar leden met belangenbehartiging, netwerken en dienstverlening. Dat doet zij collectief, in groepen en individueel bij de vervulling van bestuurs-, uitvoerings- en overige taken. Ook ondersteunt de Vereniging haar leden bij de organisatie van de gezamenlijke gemeentelijke uitvoering.		
Ontwikkelingen	Het jaarlijks opstellen van een uitvoeringsagenda met daarin de aandachtspunten voor het komende kalenderjaar.		
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.		

Naam	Vereniging van Gemeenten Aandeelhouders binnen Noord Nederland (VEGANN)		
Website			
Financiële gegevens	Jaarrekening 2024	Begroting 2025	Begroting 2026
Eigen vermogen	€ 43.021	n.n.b.	n.n.b.
Vreemd vermogen	n.n.b.	n.n.b.	n.n.b.
Resultaat	4.436.000	€ 5.097.000	€ 4.542.000
Gemeentelijke bijdrage	€ 2.339.622	€ 2.537.000	n.n.b.
Bron	jaarrekening 2024	begroting 2025	begroting 2025

Beleidsvoornemens	Naast het behartigen van de gemeentelijke financiële belangen van de Noordelijke gemeenten voor zover die voortvloeien uit hun aandeelhouderschap in de te 's Hertogenbosch gevestigde naamloze vennootschap "Enexis Holding N.V zoals dividend beleid, het behartigen van de gemeentelijke belangen bij energietransitie en vraag van Enexis voor versterken eigen vermogen.
Ontwikkelingen	Zie beleidsvoornemens.
Risico's	Beperkt tot de jaarlijkse bijdrage.

Paragraaf 7 Grondbeleid

Algemeen

In deze paragraaf wordt ingegaan op de wijze waarop de gemeente in 2026-2029 invulling wil geven aan haar grondbeleid. In 2015 is de Nota Grondbeleid vastgesteld. In deze nota is onder meer opgenomen dat de gemeente een actief grondbeleid voert. Het grondbeleid is opnieuw vastgesteld in de door de raad vastgestelde Omgevingsvisie. De Nota Grondbeleid wordt momenteel geactualiseerd en aan de raad ter vaststelling aangeboden in Q2 van 2026.

Het huidige gemeentelijk grondbeleid laat zich kenschetsen als actief grondbeleid. Deze vorm van grondbeleid houdt in dat actief gestuurd wordt op de ruimtelijke ontwikkelingen binnen de gemeente. Het aankoopbeleid is gericht op het zoveel mogelijk zelf verwerven van grond voor de realisatie van bedrijventerreinen en woningbouwlocaties. Indien dit niet geheel lukt, wordt getracht in samenspraak met derde partijen om actief faciliterend op te treden, waarbij het uitgangspunt nog steeds is dat de gemeente zo veel mogelijk grip houdt op planvorming, realisatie en uitgifte van gronden. De huidige grondexploitaties worden hoofdzakelijk in eigen beheer uitgevoerd.

Het verwerven en zelfstandig ontwikkelen van gronden is in de huidige markt niet meer vanzelfsprekend. Op dit moment spelen de eigendomssituatie, de ontwikkelmogelijkheden, het maatschappelijk rendement en de financiële haalbaarheid een belangrijke rol in de weging om al dan niet over te gaan tot actief grondbeleid. Het uiteindelijke resultaat van deze afweging maakt dat het grondbeleid tegenwoordig steeds vaker van actief richting het situationele grondbeleid verschuift.

Als daar aanleiding toe is, wordt op basis van de Omgevingswet, het voorkeursrecht gevestigd, zoals voor 'Het Engelland' en de bedrijfslocatie Dedemsweg. Dit betekent dat de eigenaren bij voorgenomen verkoop eerst de grond aan de gemeente moeten aanbieden.

De financiële vertaling van de grondexploitaties is opgenomen in de Meerjaren Prognose Grondexploitaties (MPG) 2025. In de MPG zijn de financiële doorrekeningen opgenomen van alle lopende (vastgestelde) grondexploitaties en is inzicht gegeven in het verwachte resultaat en het benodigde weerstandsvermogen.

Plaats van de grondexploitaties binnen de gemeentelijke organisatie/bedrijfsvoering

De taakgebieden grondbeleid en grondexploitatie vallen onder het team Projecten & Planontwikkeling, domein Ruimte. De concernmanager is verantwoordelijk voor deze taakgebieden en wordt hierin bijgestaan door budgetbeheerders en budgethouders.

Per omgevingsplan worden ook de betreffende exploitaties en bijbehorende kredietaanvragen aan de raad voorgelegd om vast te stellen en beschikbaar te stellen.

Planning en control cyclus en grondexploitaties/informatievoorziening gemeenteraad

In de Planning & Control-cyclus wordt de gemeenteraad twee keer per jaar geïnformeerd over de exploitatie van grond in de gemeente Dalfsen. Dat gebeurt op de volgende momenten:

- in november - via de paragraaf grondbeleid in de programma begroting;
- in mei/juni - via de MPG en de verwerking daarvan in de paragraaf grondbeleid in de jaarrekening.

Bij belangrijke ontwikkelingen en wijzigingen in de vastgestelde kaders en uitgangspunten binnen de grondexploitaties zal de raad ook tussentijds worden geïnformeerd. Dit kan onder andere bij de reguliere bestuursrapportage of via een herziening van de grondexploitatie en een separate vaststelling hiervan.

Ontwikkelingen

Voor de begrotingsjaren 2026-2029 verwachten we circa 3 hectare bedrijfskavels te gaan toewijzen voor het industrieterrein 't Febriek Zuid II. Verwacht wordt dat het daarbij gaat om circa 1 hectare per jaar. Het effect van de verwachte opbrengst is inzichtelijk gemaakt in de MPG 2025.

Voor de woningbouwlocaties is voor de periode 2026-2029 rekening gehouden met de verkoop van 337 bouw kavels/woningen. Het verwachte aantal te verkopen kavels/woningen per jaar komt daarmee op circa 85 stuks. Meerjarig ziet het beeld, op grond van de vastgestelde bestemmingsplannen, er als volgt uit:

Industrieterreinen (in ha)	2026	2027	2028	2029	Totaal
't Febriek Zuid II	1	1	1	-	3
Totaal	1	1	1	-	3
Woningbouw (aantal kavels)	2026	2027	2028	2029	Totaal
Westerbouwlonden Noord	13	12	11	-	36
Muldersweg II	7	-	-	-	7
De Koele II	10	10	10	10	40
Oosterdalfsen Noord	0	50	50	50	150
Waterinkweg	26	26	26	26	104
Totaal	56	98	97	86	337

Bron: vastgestelde MPG 2025; tabel opgesteld op basis van lopende exploitaties.

In bovenstaande programmering is rekening gehouden met de verrichte uitgiften tot medio 2025 en de afspraken die gemaakt zijn met ontwikkelaars en woningcoöperaties. De tabel laat zien dat het aantal verkopen binnen de lopende grondexploitaties relatief hoog is. Oorzaak hiervan ligt in het feit dat in 2024 de grondexploitaties De Koele II in Hoonhorst, Oosterdalfsen Noord in Dalfsen en de Waterinkweg in Lemelerveld zijn vastgesteld. In 2026 start de eerste uitgifte van kavels in deze ontwikkelingen.

Om ook in de kern Nieuwleusen, na Westerbouwlonden, te kunnen blijven voldoen aan de vraag naar woningbouw kavels wordt momenteel de locatie Palthelanden voorbereid. In Palthelanden kunnen circa 600 woningen worden gerealiseerd. De grondpositie is voor een groot deel in eigendom van de gemeente. Start van uitgifte is mede afhankelijk van de te realiseren ontsluiting van de woonwijk.

Het actieve grondbeleid van de gemeente Dalfsen in voorgaande jaren heeft er toe geleid dat we veelal zelf tot realisatie van bestemmingsplannen kunnen overgaan. Dit geeft goede mogelijkheden om te bepalen waar in een uitlegge gebied woningen voor starters, senioren of andere doelgroepen komen. Ook geeft het mogelijkheden om tussentijds wijzigingen in verhoudingen tussen bijvoorbeeld sociale woningbouw en vrije sector door te voeren. De positieve en negatieve financiële effecten van dergelijke wijzigingen op de verschillende grondexploitaties zijn in dergelijke gevallen wel volledig toe te rekenen aan de gemeentelijke grondexploitatie. Deze effecten worden waar nodig in beeld gebracht en separaat besproken.

In 2022 is een woningbehoefte onderzoek uitgevoerd. De resultaten zijn in de nieuwe ontwikkelingen als onderbouwing van de behoefte aangeleverd. Vanuit dit onderzoek blijkt dat er een verwachte toename van het aantal huishoudens in de gemeente zal zijn. Hiervoor zijn er extra woningen nodig. Deze ontwikkeling past binnen de landelijke trend.

In de markt zien we de afgelopen tijd veel veranderingen die de ontwikkelingen beïnvloeden. Hoewel recente uitgiften succesvol geweest zijn, blijven er doelgroepen (o.a. starters en jongeren) die op dit moment minder perspectief hebben. Stijgende bouwkosten en een hogere rente zijn hier onder andere de oorzaak van. De introductie van uitgifte via Collectief Particulier Opdrachtgeverschap heeft er aan bijgedragen dat starters op de woningmarkt een betere uitgangspositie hebben gekregen. In nieuwe projecten wordt deze wijze van uitgifte voortgezet.

Daarnaast staat de provincie toe dat in de periode van 2016 tot 2026 er 1.022 woningen aan de voorraad worden toegevoegd. Dit is inclusief niet gemeentelijke plannen. In het

Volkshuisvestingsprogramma 2025-2029 is een gemiddelde van 120 woningen per jaar opgenomen. Het woningbehoefteonderzoek van 2022 gaf aan dat het woningtekort veel groter is. Momenteel wordt gewerkt aan een herijking van dit woningbehoefteonderzoek.

Omdat de vraag naar betaalbare woningen dus groter is dan het aanbod, kan bij nieuw vast te stellen grondexploitaties de mogelijkheid worden onderzocht om het aanbod van betaalbare woningen te verhogen. De verhouding sociaal en vrije sector zou dan bijvoorbeeld 70/30 kunnen worden, in plaats van de huidige verdeling van 60/40.

Om het tekort verder te beperken wordt ook naar andere oplossingen gekeken. Dit kan bijvoorbeeld door binnen de bestaande voorraad functieveranderingen toe te staan om daarmee de balans op de woningmarkt enigszins te doen herstellen. Een andere oplossing kan gezocht worden in nieuwbouw, op inbreidingslocaties en bij particuliere initiatieven. Om hieraan uitvoering te kunnen geven, dient tijdig over voldoende uitgeefbare grond te worden beschikt. In de met de provincie opgestelde 'Woonagenda 2021-2024 West-Overijssel' zijn hierover afspraken gemaakt. Deze woonagenda is voor het laatst in 2025 geactualiseerd.

Er lopen diverse voorbereidingen voor het openen van nieuwe grondexploitaties. Onderstaand overzicht geeft inzicht in de lopende voorbereidingskosten van deze toekomstige woningbouw ontwikkelingen.

Omschrijving	Locatie	Startjaar	Beschikbaar gesteld per 31-12-2023	Aanvullend krediet 2024	Beschikbaar krediet	Boekwaarde 31-12-2023	Investering 2024	Totale investering 31-12-2024	Resterend 31-12-2024	Voorziening per 31-12-2024
Kiezebrink	Dalfsen	2018	225.000	-	225.000	139.550	499	140.049	84.951	141.000
Palthelanden	Nieuwleusen	2021	325.000	-	325.000	122.966	76.906	199.871	125.129	-
Achter de Molen	Hoonhorst	2016	20.000	-	20.000	55.555	235	55.790	-35.790	56.000
Vitens locatie	Dalfsen	2019	50.000	-	50.000	10.459	5.246	15.705	34.295	16.000
Het Engelland	Dalfsen	2024	-	250.000	250.000	-	178.000	178.000	72.000	-
Totaal			620.000	250.000	870.000	328.529	260.886	589.416	280.584	213.000

Risicomanagement

Risicomanagement

De jaarlijkse herzieningen van de grondexploitaties zijn onderdeel van de risicobeheersing. Jaarlijks worden de exploitaties herzien en worden de inschattingen van toekomstige kosten en opbrengsten beoordeeld, en waar nodig aangepast. Voorzienbare risico's worden verwerkt in de desbetreffende grondexploitatie en verwerkt in de jaarrekening. Als de risico's inzichtelijk zijn, kan er worden gekeken naar hoe de risico's kunnen worden beheerst.

Risicobeheersing bestaat uit het nemen van maatregelen op basis van een beoordeling. Bij het beheersen van risico's worden vier keuzes genoemd:

- Risico vermijden - het doel daarbij is om het risico weg te nemen;
- Risico verminderen - in dat geval wordt geprobeerd de kans of het effect van risico's zoveel mogelijk te beperken;
- Risico overdragen of delen - in dat geval wordt geprobeerd het risico (gedeeltelijk) uit te sluiten door dit over te dragen aan een derde partij of te delen met een derde partij;
- Risico accepteren - dit kan bijvoorbeeld zijn door in financiële zin alvast een voorziening te treffen voor wanneer het risico optreedt.

Onvoorzienbare risico's

Onvoorzienbare risico's zoals het hoger uitvallen van de ramingen voor het bouw- en woonrijp maken, worden zoveel mogelijk opgevangen binnen de grondexploitatie. Naast deze tegenvallers van de al geraamde kosten kan het ook voorkomen dat zich specifieke projectrisico's voordoen. Bijvoorbeeld verplichtingen in contracten met ontwikkelaars of grondeigenaren, locatietekenen, vervuiling en planschade. Per project wordt er geïnventariseerd of er sprake is van risico's. Deze worden zoveel mogelijk gekwantificeerd.

Er zijn ook onvoorzienbare risico's die samenhangen met de zogenaamde marktrisico's. Bijvoorbeeld renterisico's, verwervingsrisico's en afzetrisico's. Deze worden gezien als generieke risico's, die op alle grondexploitaties van toepassing zijn en invloed op elkaar hebben. Deze eventuele tegenvallers die niet uit de grondexploitatie kunnen worden gedekt, moeten worden opgevangen door de algemene reserve grondexploitaties.

In de risico inschatting is een risico opgenomen voor stijgende rente. Voor het risico op een rentestijging van 1% is bovenop het huidige werkelijke risico een risicobuffer opgenomen.

Proces

Om de risico's binnen de grondexploitaties te kwantificeren wordt een planmatig/cyclisch risicomodel toegepast. Dit risicomodel kenmerkt zich door het financieel vertalen van een situatie, waarbij er sprake is van een (geringe) verslechtering van de economische situatie of stagnatie op de vastgoedmarkt. Periodiek worden de risico's van de beheersmaatregelen in kaart gebracht en geëvalueerd. De geconstateerde risico's zijn gekwantificeerd op basis van kans x impact. Vervolgens zijn de beheersmaatregelen bij de risico's geformuleerd. Door de risico's periodiek intern te bespreken blijven ze onder de aandacht en kan er als dat nodig is actie worden ondernomen. Op deze manier wordt er actief gestuurd op projecten met een hoog risico.

Voor de nieuwe grondexploitaties (vastgesteld in 2024) De Koele II, Oosterdalfsen Noord en Waterinkweg zijn binnen de grondexploitaties risicovoorzieningen opgenomen met betrekking tot mogelijke prijsaanpassingen in de kavelverkoop. De achtergrond van deze risicovoorzieningen ligt in de mogelijke noodzaak tot het aanpassen van de kaveloppervlakten per woningtype ten behoeve van een marktconforme grondwaarde waardoor de opbrengsten kunnen afwijken. Voor Waterinkweg is tevens rekening gehouden met de mogelijkheid tot planaanpassing in verband met spuitzones. Het financieel effect hiervan is niet opgenomen in de risicovoorziening binnen de grondexploitatie, maar separaat verwerkt in de risicovoorziening. Binnen de grondexploitatie Westerbouwlanden Noord is een risicovoorziening getroffen voor het afdekken van het financieel effect van een herverkaveling. Het gaat hierbij om het mogelijk omzetten van vrijstaande en twee onder één kap woningen (kavels) naar rijwoningen waaronder sociale huurwoningen.

In het onderstaande overzicht zijn de totale risico's per complex opgenomen (kans x impact). Op het moment dat complexen winstgevend zijn, kan een deel van het risico worden opgevangen door de verwachte winsten. Voor het risicoprofiel wordt 25% van de verwachte winst in mindering gebracht op het risico.

Complex		25% van het verwachte resultaat	Projectrisico's	Risicoprofiel MPG 2025	Risicoprofiel MPG 2024
Grift III	14.079	4.000	-	-	3.000
t Febriek Zuid II	1.089.143	272.000	30.000	-	-
Subtotaal bedrijventerreinen	1.103.222	276.000	30.000	-	3.000
De Gerner Marke	-25.374	-	-	-	1.000
Oosterdalfsen	61.124	15.000	-	-	-
Westerbouwlanden Noord	3.188.337	797.000	630.000	-	-
Muldersweg I	-222.146	-	-	-	6.000
Muldersweg II	198.313	50.000	-	-	-
De Koele II	-72.138	-	-	-	-
Oosterdalfsen Noord	-226.919	-	-	-	-
Waterinkweg	506.863	127.000	455.000	328.000	nvt
Subtotaal woningbouwlocaties	3.408.059	989.000	1.085.000	328.000	7.000
Ontwikkeling rente +1%			429.000	429.000	242.000
Ontwikkeling kosten +1%			619.000	619.000	218.000
Ontwikkeling opbrengsten +/- 1%			1.162.000	1.162.000	174.000
Risico's voorbereiding			189.000	189.000	275.000
Risico POC methode			100.000	100.000	400.000
VpB			300.000	300.000	300.000
Subtotaal	-	-	2.799.000	2.799.000	1.609.000
Totaal	4.511.281	1.265.000	3.914.000	3.127.000	1.619.000

Projectrisico's

In bovenstaande tabel geeft in het bovenste deel de project risico's weer. Het betreft hier risico's die niet binnen de 25% risicobuffer kunnen worden opgevangen. Deze zijn niet aanwezig voor de bedrijventerreinen en € 328.000 voor de woningbouw. De overige risico's kunnen binnen de grondexploitaties worden opgevangen.

Generieke risico's

In de risico inschatting is een risico opgenomen voor stijgende rente, een sterkere kostenstijging dan geprognoseerd van 1% en een mindere opbrengstenstijging dan geprognoseerd van 1%. Deze fluctuaties zijn berekend voor de jaren 2026, 2027 en 2028. Voor deze marktrisico's is een risicobuffer opgenomen.

In de actualisaties is gerekend met de huidige grondprijzen. Deze grondprijzen zijn per 2025 verhoogd (NvU 2025, dec. 2024). Voor de komende tijd is de verwachting dat, zowel aan de kosten-, als aan de opbrengstenkant een relatief sterke ontwikkeling wordt doorgemaakt. Hiermee is rekening gehouden in de rekenparameters voor de grondexploitaties. Echter, het is niet duidelijk of deze prijsontwikkelingen zich gaan voordoen op de wijze waarop ze zijn opgenomen in de grondexploitaties. Dit heeft betrekking op de rente, stijging in kosten, maar ook de mogelijkheid om dit door te vertalen in de grondprijzen en uiteindelijke VON-prijzen. De effecten zijn niet expliciet meegenomen in de risicoanalyse, maar worden gedekt uit het risico voor de algemene rente-, kosten- en opbrengstenstijging. Deze algemene risicoberekening is op dit moment sterk van invloed op de totale risicoservering. Dit komt door de drie nieuwe ontwikkelingen waar een groot deel van de kosten en alle opbrengsten nog moeten worden gerealiseerd over meerdere jaren, te weten De Koele II, Oosterdalfsen Noord en Waterinkweg. Hierdoor zijn mogelijke fluctuaties in rente, kosten en opbrengsten van grote invloed op het resultaat van de grondexploitaties van deze ontwikkelingen.

Risico's projecten in voorbereiding

Momenteel zijn er vijf locaties in voorbereiding. Deze projecten brengen in de huidige conjunctuur en woningmarktontwikkelingen al in de voorbereidingsfase risico's met zich mee. Denk aan de programmering, en daarmee grondopbrengsten, en onvoorziene kosten voortkomend uit bijvoorbeeld bijgesteld en gewijzigd beleid (landelijk, provinciaal, gemeentelijk), archeologie, waterberging en stikstof.

Op basis van een eerste inventarisatie wordt dit risico berekend op ca. € 189.000.

POC-methode

In het risico profiel is rekening gehouden met het risico dat op basis van de vastgestelde methode voor winstnemingen het reeds genomen resultaat terug geboekt moet worden. In 2022 is bijvoorbeeld door aanpassingen in de exploitaties circa € 0,5 mln. aan reeds genomen winst teruggedraaid. In 2023 en 2024 was er niet of beperkt sprake van het terugdraaien van winstnemingen. In het risicoprofiel per 01-01-2025 is daarom rekening gehouden met de situatie dat dit nogmaals gebeurt in beperktere omvang (€ 100.000).

Reserveringen

Onder reserveringen zijn kosten opgenomen die niet zijn of mogen worden opgenomen in de grondexploitaties, maar die wel een hoge mate van zekerheid hebben dat deze kosten door de gemeente gedragen moeten worden. In Dalfsen betreft dit de vennootschapsbelasting (Vpb) die de gemeente verschuldigd is over de grondexploitaties. Op basis van heffingen uit verleden jaren is dit bedrag bepaald op € 300.000.

Totaal Risico

Op basis van het bovengenoemde is een risicototaal van ruim € 3,127 mln. berekend. Bij de inschatting van de risico's wordt er rekening mee gehouden dat niet alle risico's zich gelijktijdig voordoen. De gemeente moet voor het totale risico voldoende buffers hebben om deze op te vangen. Dit wordt bij het weerstandsvermogen nader toegelicht.

Algemene reserve grondbedrijf (weerstandsvermogen)

Het voeren van een actief grondbeleid brengt risico's met zich mee. Deze mogelijke risico's worden gedekt door een buffer in de algemene reserve grondexploitaties.

De hoogte van de reserve wordt bepaald op basis van de risico's die gelopen worden, of kosten die nog geclaimd kunnen worden uit de reserve (vennootschapsbelasting). Bij het bepalen van de risico's wordt er rekening mee gehouden dat bij winstgevendende exploitaties de eerste 25% van de winst kan worden ingezet om de risico's op te vangen. In de nota reserves en voorzieningen is vastgelegd dat de reserve een ondergrens kent van € 1 miljoen. Op basis van de huidige risicoschatting is minimaal niveau van de reserve van € 3,127 miljoen benodigd.

Bij het opstellen van de MPG wordt de risicoanalyse herzien en wordt ook beoordeeld in hoeverre de huidige reserve toereikend is. In onderstaande tabel wordt het verloop van de reserve in de afgelopen periode weergegeven.

Ontwikkeling Reserve Grondexploitaties	2019	2020	2021	2022	2023	2024
Netto berekende risico/benodigde stand reserve	2.400.000	2.300.000	1.500.000	1.734.000	1.619.000	3.127.000
Stand algemene reserve grondexploitaties	4.787.000	2.679.000	2.433.000	902.000	2.142.000	2.962.000
Van Reserve grondexploitaties aan Algemene reserve vrij besteedbaar	2.387.000	379.000	933.000	-832.000	523.000	-165.000

Bron: MPG 2025

Op basis van de MPG 2025 is er een dotatie vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar aan de algemene reserve grondexploitaties nodig. Deze dotatie komt hoofdzakelijk tot stand door de risico's die de nieuwe ontwikkelingen met zich meebrengen als gevolg van een lange looptijd en het feit dat een groot deel van de kosten en opbrengsten nog gerealiseerd moeten worden.

Parameters

Voor de actualisatie van de grondexploitaties wordt gebruikt gemaakt van verschillende parameters. In deze paragraaf zal meer inzicht worden gegeven in de gehanteerde parameters. Deze parameters zijn vastgesteld middels de Nota van Uitgangspunten (dec. 2024) en bij het opstellen van de MPG 2025 toegepast en verwerkt. Er zijn op dit moment nog geen indicaties dat de parameters aangepast moeten worden.

Programmering

Eén keer per twee tot drie jaar wordt een woningbouw behoefte onderzoek gedaan in de gemeente Dalfsen en wordt er marktonderzoek gedaan naar bedrijventerreinen. In 2022 is er een nieuw onderzoek naar de woningbehoefte verricht. De uitkomst van dit onderzoek gaf aan dat er een onverminderde vraag is naar woningen in alle typen. Voor de bedrijventerreinen is in de tweede helft van 2023 een behoefteonderzoek uitgevoerd.

Op basis van de werkelijke verkopen, de huidige ontwikkelingen in de markt en de verrichte onderzoeken wordt beoordeeld in hoeverre de programmering van zowel de woningbouw, als ook de bedrijventerreinen, aangepast dient te worden. De uitkomsten van de onderzoeken worden verwerkt in de Nota van Uitgangspunten die door het college zal worden vastgesteld.

Kosten en opbrengstenstijging

Bij het opstellen van de actualisaties van de grondexploitaties worden kosten (investeringen) en opbrengsten (grondverkopen) in de tijd uitgezet. Op basis van deze beoordeling zijn de volgende parameters gehanteerd bij het actualiseren van de grondexploitaties in de MPG 2025.

Parameters		2026	2027	2028	2029 e.v.
Kostenstijging		3,00%	2,50%	2,50%	2,50%
Opbrengstenstijging		2,50%	2,00%	2,00%	2,00%
Rente		1,00%	1,00%	1,00%	1,00%
Discontovoet (BBV)		2,00%	2,00%	2,00%	2,00%

Nota van Uitgangspunten

Sinds 2021 wordt rond november door het college een Nota van Uitgangspunten vastgesteld. De nota van uitgangspunten is gebaseerd op het meest actuele beeld van de onderliggende portefeuille.

Rentetoerekening

Het BBV heeft aangegeven voor de rentetoerekening aan te willen sluiten bij de fiscale grondslagen. Dat betekent dat alleen de daadwerkelijke rente toegerekend kan worden en dat er geen rente over het eigen vermogen mag worden toegerekend. Het rentepercentage dat gehanteerd wordt voor de doorrekeningen is bepaald op 1%.

Disconteringsvoet

De disconteringsvoet is het rekenpercentage dat gebruikt wordt om de toekomstige contante waarde van kasstromen te kunnen bepalen. Dit is het percentage waartegen de eindwaarde contant wordt gemaakt naar startwaarde. Conform de BBV regelgeving wordt in de doorrekeningen van de grondexploitaties rekening gehouden met een disconteringsvoet van 2%.

Verkooprijzen

De grondprijzen worden jaarlijks aangepast aan de huidige marktomstandigheden. De bevoegdheid tot het vaststellen van de verkoopprijzen voor de woningbouw- en bedrijvenlocaties ligt bij het college. De prijzen voor 2025 heeft het college vastgesteld bij het vaststellen van de Nota van Uitgangspunten. Dit zijn op dit moment de meest actuele prijzen die beschikbaar zijn. Doorrekeningen worden altijd gemaakt op basis van de meest actueel vastgestelde grondprijzen.

Actualiteit grondexploitaties

Alle grondexploitaties zijn per 01-01-2025 geactualiseerd en worden in de gemeenteraad vastgesteld via het vaststellen van de MPG 2025. Jaarlijks worden actualisaties verricht naar de stand van 1 januari van het betreffende jaar. Ook worden de mutaties verwerkt in de MPG.

In onderstaand overzicht is de prognose weergegeven van het verwachte resultaat zoals deze voorkomt in de MPG 2025.

Grondexploitatie	Verwacht resultaat op eindwaarde (x € 1000)
Bedrijventerreinen	
Grift III	14
't Febriek Zuid II	1.178
Woningbouw:	
De Gerner Marke	-25
Oosterdalfsen	65
Westerbouwlonden Noord	3.520
Muldersweg	-231
Muldersweg II	-215
De Koele II	-88
Oosterdalfsen Noord	-282
Waterinkweg	617
Totaal	4.983

Bron: MPG 2025

Paragraaf 8 Wet Open Overheid

Algemeen

Inleiding

De Wet open overheid (Woo) regelt het recht van burgers op publieke informatie en bevordert de vindbaarheid, toegankelijkheid en archivering van overheidsinformatie. De Woo heeft als uitgangspunt; “Openbaar, tenzij...”. De Woo verplicht gemeenten om van 11 categorieën informatie actief openbaar te maken. Daarnaast stimuleert de Woo om verzoeken vlot en in goede afstemming met verzoeker af te handelen. Het op orde brengen en houden van de informatiehuishouding is hiervoor cruciaal.

Actieve openbaarmaking

2026 staat in het teken van het actief openbaar maken van de verplichte informatie categorieën van de Woo (adviezen/woo-verzoeken/convenanten/onderzoeken/klachten/beschikkingen). We evalueren de huidige inrichting van het publicatieproces en kijken waar we dit kunnen optimaliseren. Daarnaast brengen we in kaart hoe we de categorieën, die we in de loop van 2026 moeten gaan publiceren, het beste kunnen gaan publiceren. De doelstelling is om minimaal te voldoen aan de wettelijke vereisten, maar waar mogelijk vooruit te lopen op de komende verplichtingen.

De verschuiving naar het uitgangspunt “Openbaar, tenzij...” heeft ook gevolgen voor de manier waarop medewerkers documenten opstellen. In 2026 gaan we starten met bewustwording rondom dit thema. Hiervoor gebruiken we de extra financiële middelen die in 2026 voor de implementatie van de Woo beschikbaar worden gesteld. Doelstelling voor de komende jaren is om documenten op dusdanige wijze te creëren en beheren dat deze op natuurlijke wijze openbaar gemaakt kunnen worden. Hiervoor gaan we per team gesprekken voeren en bekijken wat nodig is om deze doelen te behalen.

De Woo kent ook een inspanningsverplichting om dossiers waar inwoners/journalisten veel interesse in hebben, uit eigen beweging openbaar te maken. Het streven is om elk jaar tenminste 1 dossier vanuit de inspanningsverplichting openbaar te maken. Dit betekent dat we als gemeente moeten anticiperen op wat leeft bij onze inwoners. Daarnaast vraagt het om opstelling van documenten in begrijpelijke taal en een informatiehuishouding die het publiceren van documenten mogelijk maakt. De kunst is om de juiste informatie, op het juiste moment aan te bieden in een toegankelijke en bruikbare vorm. Dit vraagt een andere manier van denken en werken van onze collega's.

Passieve openbaarmaking

We zien een licht stijgende lijn in het aantal Woo-verzoeken die we jaarlijks als gemeente ontvangen. De omvang van de Woo-verzoeken en de frequentie waarin we ze ontvangen zijn moeilijk te voorspellen en de verschillen zijn groot. Kleine verzoeken van tientallen pagina's, tot grotere verzoeken waarbij een paar duizend pagina's worden opgevraagd. In 2026 wordt werkproces geëvalueerd en zo nodig bijgesteld. Doelstelling is een eenduidige en efficiënte afhandeling van de Woo-verzoeken waarbij goed contact tussen de gemeente en verzoeker prioriteit heeft. Met de komst van het nieuwe zaaksysteem, aandacht voor “schrijven voor openbaarheid” en het beleggen van de verschillende verantwoordelijkheden voor de behandeling van Woo-verzoeken willen we bereiken dat ambtenaren minder tijd kwijt zijn aan het zoeken naar informatie. Daarnaast moet het anonimiseren van stukken efficiënter en het archiveren van verzoeken de standaard worden.

Jaar	Aantal Woo-verzoeken
2023	23
2024	27
2025 tot 1 juli	14*

*)2025 – 3 verzoeken zijn aan meerdere gemeenten verstuurd en in alle gevallen zijn de stukken verstrekt

De beschikbaar gestelde middelen vanuit het Rijk worden komend jaar gebruikt om aan onze verplichtingen op het gebied van actieve openbaarmaking te kunnen voldoen. Daarnaast wordt ingestoken op bewustwording en training van medewerkers zowel wat betreft Woo-verzoeken, als de impact en het belang van actieve openbaarmaking.

Paragraaf 9 Duurzaamheid

Algemeen

Dalfsen is een duurzame gemeente. Zorgvuldig omgaan met de omgeving en toekomstbestendig handelen is bij de inwoners, ondernemers en gemeente normaal. Naast een eigen beleidsplan Duurzaamheid is dit thema verweven in vele beleidsvelden binnen de gemeente Dalfsen.

In deze paragraaf worden de belangrijkste projecten en ontwikkelingen toegelicht waaraan de gemeente meewerkt.

Beleidskader

Duurzaamheidsbeleid

Beleidsplan Duurzaamheid heeft een looptijd van 2026 tot en met 2030. De missie is "Dalfsen nu en in de toekomst leefbaar" met vier pijlers: minder energiegebruik, meer duurzame energie, meer lokale kracht, meer circulair. Eind 2025 is het beleid en de uitvoering geactualiseerd. Begin 2026 wordt een uitvoeringsplan gemaakt voor de jaren 2026 en 2027.

Klimaatakkoord

Gemeenten zijn verantwoordelijk voor de uitvoering van een deel van de taken uit het landelijke klimaatakkoord en krijgen hiervoor de komende jaren de bijbehorende middelen (CDOKE). De middelen tot en met 2026 zijn vastgesteld. In 2025 wordt de regeling geactualiseerd en het uitgangspunt is dat minimaal de huidige regeling wordt voortgezet tot 2030.

Ondersteuningspakket lokale energie-initiatieven

In 2025 is een breed ondersteuningspakket uitgewerkt voor toekomstige grootschalige energieprojecten van lokale initiatieven. Het pakket bestaat uit diverse mogelijkheden voor financiering, garantstelling en subsidie. De inzet van het pakket is projectafhankelijk en maatwerk. Bij een aanvraag wordt de financiële omvang en impact in beeld gebracht en voorgelegd aan het gemeentebestuur.

Incidentele middelen

In toenemende mate krijgen gemeenten de mogelijkheid om extra incidentele provinciale en rijksmiddelen aan te vragen voor specifieke taken, zoals een extra aanpak tegen energiearmoede of verduurzaming woningen. Van iedere vorm van extra ondersteuning wordt ambtelijk en bestuurlijk een brede afweging gemaakt over de nut, noodzaak, kosten en uitvoering.

Externe onderzoeken projecten

Ook op het gebied van innovatie, onderwijs en onderzoek worden lokale overheden regelmatig gevraagd om deel te nemen. Denk aan onderzoek en projecten naar circulariteit, nieuwe energiesystemen of duurzame landbouw. De mate van deelname van een gemeente wisselt sterk. Ook hier wordt per onderzoek of project een brede afweging gemaakt over de nut, noodzaak, kosten en uitvoering.

Stand van zaken

Hieronder een overzicht van de projecten, onderzoeken en acties die voor 2026 op het programma staan aan de hand van de vier pijlers uit het duurzaamheidsbeleid. In 2025 is het beleid geactualiseerd voor de periode 2026-2030.

Minder energiegebruik

In het Nationaal Klimaatakkoord is afgesproken dat de gebouwde omgeving in 2050 aardgasvrij is. Iedere gemeenten heeft daarom eind 2021 de transitievisie warmte vastgesteld. In deze visie is het tijdspad tot 2030 aangegeven. Diverse 'sporen' zijn uitgewerkt en opgestart. Voor Dalfsen betekent dit dat onderzocht zal worden of er mogelijkheden zijn voor een warmtenet in bepaalde buurten, en dat er ingezet gaat worden op "natuurlijke momenten" waar woningeigenaren aan de slag willen met hun woning. Dit laatste wordt bijvoorbeeld gedaan door het creëren van handelingsperspectief voor inwoners, bijvoorbeeld op het gebied van isolatie, energie besparen en duurzame alternatieven.

Naast deze “sporen” in de warmtetransitie wordt er ook ingezet op een brede voorlichting en communicatie over energiebesparing via ons energieloket en onze energiecoach. De reguliere communicatiekanalen worden uitgebreid met online webinars over specifieke onderwerpen zoals koeling, ventilatie en warmtepompen. Daarbij wordt zoveel mogelijk aangesloten bij landelijke programma's en subsidies.

Voor energiearmoede worden in 2026 de lopende acties voortgezet. Dankzij een landelijke regeling worden, onder regie van de gemeente, cluster gewijs woningen verduurzaamd, zodat de energierekening zo snel mogelijk significant wordt verlaagd.

Op basis van het vastgestelde verduurzamingsplan gemeentelijke gebouwen worden ook in 2026 diverse panden aangepakt. Diverse maatregelen onder andere de beide werven worden uitgevoerd.

Dankzij diverse landelijke subsidies en regelingen worden maatschappelijke partijen gestimuleerd om te verduurzamen. De gemeente ondersteunt deze partijen met bijvoorbeeld advies en onderzoek. De landelijke bespaarsubsidie is door diverse maatschappelijke partijen succesvol aangevraagd.

Meer duurzame energie

Voor het halen van de opwek-doelstelling van 100 GWh in 2030 dient nog ongeveer 30 GWh te worden opgewekt. Dat kan door windmolens, zonnevelden, zonnedaken en biogas. Diverse plannen zijn in ontwikkeling en wachten onder meer op ruimte op het net.

Parallel aan deze processen is een ondersteuningspakket vanaf 2026 beschikbaar voor onder meer de verdere realisatie van de genoemde energieopwekking, maar ook andere collectieve energieprojecten.

Dalfsen maakt onderdeel uit van de Regionale Energie Strategie (RES). In 2025 is gestart een brede regionale Energietafel. Hier komen de gemeente-overkoepelende energievraagstukken terecht. Denk aan projecten op het gebied van warmtenetten, netcongestie, opslag en participatie. In 2026 worden de eerste resultaten van deze tafel verwacht en ingezet in Dalfsen.

De regionale inzet van Dalfsen focust vooral op de samenwerking op energiegebied met de buurgemeenten Zwolle, Staphorst en Zwartewaterland. In deze drie gemeenten zijn ook energieplannen en het streven is een integraal en samenhangend geheel. Vanuit deze samenwerking wordt ook de eerder genoemde gebiedsvisie uitgewerkt.

Daarnaast is Dalfsen zowel ambtelijk, als bestuurlijk actief betrokken bij de Energieboard. Hierin worden strategische afwegingen gemaakt ten aanzien van netwerkuitbreidingen.

De netbeheerders zijn gestart met de uitbreiding van het hoogspanningsstation Hessenweg en diverse middenspanningsstations. Grote energieproductieprojecten zijn in afwachting van uitbreiding van het netwerk.

Parallel worden onderzoeken verricht om het bestaande netwerk maximaal te benutten en te verduurzamen. Daarbij focussen we op onze bedrijfsterreinen.

Meer lokale kracht

Binnen deze pijler stimuleren we activiteiten vanuit de bewoners, maatschappelijke partners en ondernemers. Vooral de samenwerking met de Dorpen van Morgen is en blijft daarbij belangrijk. Samen of individueel worden projecten, onderzoeken en acties bedacht en uitgevoerd.

In 2026 blijven we nauw samenwerken bij de uitvoering van warmteplannen en de inzet van het ondersteuningspakket voor energieprojecten.

In 2026 worden collectieve biogas-projecten nader onderzocht. In 2024 en 2025 zijn hiervoor diverse verkenningen uitgevoerd, samen met de agrarische ondernemers in onze gemeente.

Met de ondernemersverenigingen werken we samen op het gebied van energiebesparing, slimmer energiegebruik en meer opwek.

Meer circulair

De basis van deze pijler is huishoudelijk afval. Samen met ROVA zorgen we voor een efficiënte en duurzame manier van inzamelen en hergebruik. Het hergebruikpercentage is in Dalfsen hoog. In 2026 worden met ROVA acties voortgezet om de kwaliteit van GFT en PMD verder te verhogen.

Onderzocht wordt de succesvolle GRIP-wagen ook te zetten in de kleinere kernen.

Diverse landelijke en regionale ontwikkelingen zorgen voor financiële onzekerheid. De landelijke vergoeding van PMD-afval daalt, gemeenten ontvangen een nieuwe landelijke vergoeding voor zwerfafval en het aanbestedingsresultaat voor regionale restafvalverwerking valt positief uit. De voorziening heeft in 2026 voldoende omvang om eventuele tegenvallers op te vangen zonder consequenties voor de inwoners.

In 2025 zijn de kaders voor een circulair Dalfsen vastgesteld inclusief een uitvoeringsplan. De uitvoering richt zich vooral op de bouwsector, de landbouw en eigen organisatie. In 2026 zijn hiervoor diverse proefprojecten gestart.

WaardeRing

Dalfsen blijft actief in het samenwerkingsverband WaardeRing. Vanuit de kringloopwinkels worden pilots uitgevoerd voor meer hergebruik van huishoudelijke productie. Daarbij wordt veel samenwerking gezocht met lokale ondernemers.

4 Bijlagen

1 Lasten en baten 2026 tot en met 2029

	Rekening	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting	Begroting
Bedragen x € 1.000	2024	2025	2026	2027	2028	2029
Lasten						
Samen Wonen	-42.775	-26.777	-26.436	-26.507	-27.525	-28.035
Samen Werken	-9.214	-7.083	-7.009	-7.024	-7.010	-7.816
Samen Leven	-48.854	-48.716	-43.972	-45.549	-46.732	-47.407
Samen Besturen, Samenwerken, Organiseren	-18.954	-18.324	-20.598	-20.328	-20.902	-21.636
Totaal lasten	-119.797	-100.899	-98.015	-99.409	-102.169	-104.894
Baten						
Samen Wonen	30.065	11.935	10.277	10.639	10.994	11.188
Samen Werken	3.378	637	622	618	617	621
Samen Leven	24.102	20.176	12.056	13.410	13.644	13.787
Samen Besturen, Samenwerken, Organiseren	66.484	69.786	72.706	72.766	73.565	76.283
Totaal baten	124.030	102.534	95.662	97.432	98.820	101.879
Saldo						
Samen Wonen	-12.710	-14.842	-16.159	-15.869	-16.531	-16.847
Samen Werken	-5.836	-6.446	-6.387	-6.406	-6.393	-7.194
Samen Leven	-24.752	-28.540	-31.915	-32.140	-33.088	-33.620
Samen Besturen, Samenwerken, Organiseren	47.530	51.463	52.108	52.438	52.663	54.647
Totaal saldo	4.232	1.635	-2.354	-1.977	-3.349	-3.015
Storting in reserves	-9.681	-6.327	-6.071	-43	-43	-43
Onttrekkingen aan reserves	10.631	11.212	7.921	1.601	1.368	1.105
Resultaat	5.183	6.520	-504	-419	-2.024	-1.952

2 Geraamde incidentele bedragen

Nr.	Omschrijving (Bedragen x € 1.000)	B/L	2026	2027	2028	2029
1	Burgerpanel	Lasten	-	10	-	-
2	Implementatie digitaliseringswetten	Lasten	50	-	-	-
3	Uitvoeringsprogramma economisch beleid	Lasten	50	50	-	-
4	Project verbetering dienstverlening sociaal domein	Lasten	60	60	-	-
5	Gezond en actief leven akkoord (GALA)	Lasten	64	-	-	-
6	Gezond en actief leven akkoord (GALA)	Baten	-64	-	-	-
7	Basistaken duurzaamheid	Lasten	50	50	-	-
8	Aanvullende taken klimaatakkoord	Lasten	75	75	-	-
9	Ruimte voor de Vecht	Lasten	14	-	-	-
10	Invoering centrummanagement	Lasten	100	100	-	-
11	Gebiedsprocessen PPLG	Lasten	50	50	-	-
12	Wet open overheid implementatie	Lasten	62	-	-	-
13	Projectmatig en programmatisch werken	Lasten	159	-	-	-
14	Organisatieontwikkeling	Lasten	50	25	-	-
15	Lokale aanpak isolatie	Lasten	255	-	-	-
16	Lokale aanpak isolatie	Baten	-255	-	-	-
17	Inhuur personeel verkeer en vervoer	Lasten	30	-	-	-
Totaal na wijzigingen uit voorgaande jaren			750	420	-	-
18	Regio Zwolle - Regio Deal	Lasten	305	-	-	-
19	GALA-gelden	Baten	-154	-	-	-
20	Lokale hervormingsagenda - opleiding	Lasten	50	-	-	-
21	Planvorming klimaatadaptatieplan en rioleringsplan	Lasten	75	-	-	-
22	Programma volkshuisvesting	Lasten	35	-	-	-
23	Reserve Kulturhusen n.a.v. dMJOP	Lasten	965	-	-	-
24	Reserve Kulturhusen n.a.v. dMJOP - Dekking via reserve grote projecten	Baten	-965	-	-	-
Totaal na wijzigingen PPN			311	-	-	-
25	Eigen bijdrage WMO	Baten	-180	-	-	-
26	Inruil materieel	Baten	-100	-	-	-
27	Rente uitstaande middelen schatkist	Baten	-150	-	-	-
28	25-jarig bestaan gemeente Dalfsen	Lasten	100	-	-	-
Totaal na wijzigingen begrotingsbestand			-330	-	-	-
Totaal van incidentele baten en lasten			731	420	-	-

1	Reserve IBOR	baten	-55	-23	-23	-23
4	Regio Zwolle incidentele bekostiging uit reserve tm 2027	lasten	171	183		
1	Uitvoering agenda nota econ. Beleid	lasten	10			
1	Jaarlijkse beschikking alg kosten Grex	lasten	30			
2	Marktbehoefte onderzoek 2024-2026	lasten	25		25	

4	Primair begroting jaarovergang 2023	lasten		40	40	40
2	Actualisatie behoefte onderzoek	lasten		25		25
4	Bestaanszekerheid	lasten	49	49		
1	tbv Weerstandvermogen storting vaste buffer	lasten	500			
3	Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders	lasten	180	180	180	180
3	Kultuurhuizen dMJOP	lasten	965			
1	Afschaffen bestemmingsreserve grote projecten en toevoegen ARVB	lasten	4.531			
3	Budgetoverheveling Noaberfonds	lasten	250			
1	tbv Weerstandvermogen onttrekking ARVB	baten	-500			
3	Kultuurhuizen dMJOP onttrekking reserve grote projecten	baten	-965			
1	Afschaffen bestemmingsreserve grote projecten en toevoegen ARVB	baten	-4.531			
Totale incidentele baten lasten met toevoeging of onttrekking aan de reserves			660	454	222	222

1. Burgerpanel

Één keer per vier jaar laat de gemeente een burgerpeiling uitvoeren. De eerstvolgende is voorzien in 2027. Deze burgerpeiling geeft inzicht in hoe inwoners de inspanningen van de gemeente waarderen op de thema's woon- en leefomgeving, relatie inwoner-gemeente, gemeentelijke dienstverlening, zorg en welzijn en beleving van het buitengebied.

2. Implementatie digitaliseringswetten

De implementatie van de Wet Digitale Overheid en Wet Open Overheid hebben een behoorlijke impact. Om de implementatie op een goede wijze is in de jaren 2024 tot en met 2026 jaarlijks € 50.000 benodigd.

3. Uitvoeringsprogramma economisch beleid

De verwachting is dat voor de acties en maatregelen die voortvloeien uit de uitvoeringsagenda economisch beleid jaarlijks € 50.000 benodigd is.

4. Project verbetering dienstverlening sociaal domein

Om de dienstverlening vanuit de overheid fundamenteel te verbeteren heeft het kabinet middelen beschikbaar gesteld. Dit volgt uit de aanbevelingen van de Parlementaire Onderzoekcommissie Kinderopvangtoeslag (POK). Door verbetering van bedrijfsprocessen en automatisering komt meer tijd en ruimte voor het persoonlijke gesprek en ondersteuningsvraag.

5 en 6. Gezond en actief leven akkoord (GALA)

Landelijk is het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) afgesloten. Met het GALA bouwen we aan het fundament voor een gerichte lokale en regionale aanpak op het gebied van preventie, gezondheid en sociale basis. Met het GALA wordt ingezet op een integrale benadering van preventie, met aandacht voor achterliggende factoren die invloed hebben op gezondheid. Als gevolg van het GALA zijn diverse afzonderlijke geldstromen van het rijk samengevoegd in één Specifieke Uitkering (SPUK).

7. Basistaken duurzaamheid

De hoofdpijl (Meer Besparen, Meer Opwekken, Meer Lokale samenwerking, Meer Lokaal Hergebruik) worden uitgebreid met extra inzet, projecten en acties. Ook leggen we extra verbindingen met de thema's biodiversiteit, klimaatadaptatie en energiearmoede. Deze aanvullingen gaan ook gepaard met uitbreiding van onze basistaken, zoals meer communicatie, coördinatie en beleidsontwikkeling.

8. Aanvullende taken klimaatakkoord

De hoofdpijl (Meer Besparen, Meer Opwekken, Meer Lokale samenwerking, Meer Lokaal Hergebruik) worden uitgebreid met extra inzet, projecten en acties. Hierbij pakken we een aantal nieuwe onderwerpen op zoals smartgrids, laadinfrastructuur en energieopslag.

9. Ruimte voor de Vecht

Voor de recreatieve ontwikkeling die we als gemeente Dalfsen voorstaan wordt de komende jaren menskracht en budget ingezet op onderzoek, ontwikkeling en uitvoering. We sluiten aan bij de ontwikkeling via Vrije Tijd Economie Vechtdal (VTE VD) en de samenwerking Ruimte voor de Vecht (RvdV). In 2025 krijgt de ontwikkeling: verbetering, benutting en verduurzaming van de Haven en kades een vervolg op basis van de in 2024 uitgevoerde Verkenning Toekomst Haven Dalfsen.

10. Invoering Centrummanagement

In januari 2024 heeft de raad ingestemd met het voorbereidingskrediet voor het centrumplan. Onderdeel daarvan was het aanstellen van een kwartiermaker voor het coördineren en begeleiden van de ontwikkelingen in het centrum van de kern Dalfsen en het bevorderen van de samenwerking tussen partijen. Deze inzet wordt vanaf 2025 vervolgd in de rol van een 'centrummanager'. De kosten hiervoor zijn geraamd op €50.000.

11. Gebiedsprocessen PPLG

Het Provinciaal Programma Landelijk Gebied (PPLG) krijgt steeds meer vorm. Zodra een nieuw kabinet is geïnstalleerd wordt de nieuwe koers van het PPLG ook helder en wordt overgaan op de uitvoering om de doelen te realiseren. De uitvoering van het PPLG zal grotendeels via gebiedsprocessen tot stand komen. Gemeenten hebben daarin een rol om de gebiedsprocessen te organiseren en te faciliteren. Dat doen we nu al incidenteel, maar in de uitvoering van de PPLG krijgt dat een steeds structureler karakter. Voor het verzilveren van eventuele koppelkansen in gebiedsprocessen wordt per geval financiering gevraagd, aangezien deze per proces en qua kosten erg uiteen kunnen lopen.

12. Wet open overheid implementatie

De Wet Open Overheid (WOO) regelt dat overheidsorganisaties informatie actief openbaar moeten maken, informatie opvraagbaar is en de informatiehuishouding op orde is. Met de komst van de wet is ook implementatie van de WOO nodig, hiervoor zijn door het Rijk incidentele middelen beschikbaar gesteld. Ook deze gelden zijn niet gelabeld. Het verzoek is om dit alsnog te doen en het ontstane tekort te dekken.

13. Projectmatig en programmatisch werken

Het programmatisch en projectmatig werken is een belangrijk thema binnen de organisatie-ontwikkeling. De opgaven waar we als gemeente mee te maken hebben, zijn steeds vaker complex en vragen om een samenhangende en doelgerichte/resultaatgerichte aanpak. Het programmatisch en projectmatig werken sluit daar als werkwijze goed op aan. Wij vinden het daarom belangrijk onze organisatie hierop (verder) te professionaliseren, zodat wij beter in staat zijn de maatschappelijke opgaven te realiseren.

Het professionaliseren van programmatisch en projectmatig werken is begonnen in 2024 met het uitwerken van een eerste aanpak en het kiezen van een methodiek voor programmatisch en projectmatig werken. Het programmatisch en projectmatig werken vraagt om een organisatie die daar goed op ingericht is qua processen, aansturing en samenwerking. Met de inzet van een kwartiermaker willen we deze manier van werken, door middel van een programmatische aanpak, borgen in de organisatie. Hiervoor is incidenteel in 2025 en 2026 €109.000 nodig

14. Organisatieontwikkeling

Op 1 januari 2024 zijn we gestart met een nieuwe organisatiestructuur, missie en visie, kernwaarden en kerncompetenties. We investeren veel tijd en aandacht in de ontwikkeling van het management en medewerkers. We beschouwen 2024 als het jaar van de opstartfase en de ontwikkeling loopt door tot en met 2025. Als gevolg hiervan gaan we in 2024 en 2025 verder inzetten op het eigen maken en actief invulling geven aan de kernwaarden en kerncompetenties in aansluiting op het traject van persoonlijk leiderschap en het implementeren van de resultaten van het Management Development traject voor leidinggevenden. Ook vitaliteit en werkdruk hebben onze aandacht. Om de organisatie verder door te ontwikkelen hebben we een budget nodig van € 75.000 in 2025, aflopend naar €50.000 in 2026 en €25.000 in 2027.

15 en 16. Lokale aanpak isolatie

Aanvullende middelen voor de gemeentelijke aanpak isolatie van woningen.

17. Inhuur personeel verkeer en vervoer

In 2026 wordt een nieuw Integraal Beheersplan Openbare Ruimte (IBOR) vastgesteld voor 2027 en verder. In 2025 en 2026 worden kosten gemaakt voor het opstellen van het IBOR en advisering die nog niet geraamd zijn.

18. Regio Zwolle - Regio Deal

De Regio Deal is een strategisch partnerschap tussen de Regio Zwolle en het Rijk, gericht op het versterken van de samenwerking tussen de overheid, het bedrijfsleven, kennisinstellingen en maatschappelijke organisaties. Voor de periode 2024-2028 heeft de regio Zwolle een Regio Deal van het Rijk gekregen, waarbij de overheid 30 miljoen euro investeert. De regionale partners kunnen hierin een aantal tranches aanvragen voor indienen, mits cofinanciering ingebracht wordt. In 2025 is de 2e en 3e ronde van de Regio Deal waarvoor wij een bijdrage doen van € 305.000, dit komt ten goede aan projecten die wij uitvoeren via Ruimte voor de Vecht.

19. GALA-gelden

Het Gezond en Actief Leven Akkoord (GALA) is een initiatief van de Nederlandse overheid dat gericht is op het bevorderen van een gezonde en actieve levensstijl voor iedereen. Het akkoord is een samenwerking tussen gemeenten, GGD'en, zorgverzekeraars en het ministerie van Volksgezondheid, Welzijn en Sport (VWS) met als doel om tegen 2040 een gezonde generatie te laten opgroeien in een gezonde leefomgeving. In 2026 ontvangt de gemeente Dalfsen voor 8 thema's vanuit het Gala gelden.

20. Lokale Hervormingsagenda - opleiding

De komende jaren wordt de agenda in het sociaal domein voor een belangrijk deel bepaald door stelselhervormingen en de versterking van preventie en het voorliggende veld. De basis hiervoor is vastgelegd in het Integraal Zorg- en Welzijnsakkoord (IZWA) en de Hervormingsagenda Jeugd. Zij hebben als doel de zorg voor inwoners in het algemeen en specifiek voor jongeren en ouderen voor de toekomst inzetbaar en betaalbaar te houden. Daarvoor worden vanuit verschillende domeinen en met verschillende externe partijen regionaal coalities gesloten om met gezamenlijk inzet de beweging 'naar de voorkant' verder te brengen. Hieruit voortvloeiende beleids- en uitvoeringsactiviteiten vragen van de gemeente zowel regionale als lokale inzet.

21. Planvorming klimaatadaptatieplan en rioleringsplan

Het Gemeentelijk Rioleringsplan is aan actualisatie toe en wordt geïntegreerd met het Klimaatadaptatieplan. Planvorming wordt (deels) uitbesteed.

22. Programma volkshuisvesting

Op 16 oktober 2023 heeft de gemeenteraad een motie ingediend voor de evaluatie van de notitie inbreidingslocaties 2017. In december 2025 werd het Volkshuisvestingsprogramma (VHP) vastgesteld. Vanuit het VHP wordt voorgesteld een stedenbouwkundig onderzoek naar kansrijke inbreidingslocaties te doen (met inachtneming van de evaluatie notitie inbreidingslocaties 2024). Eveneens vanuit het VHP: we verkennen een integrale gebiedsaanpak voor bepaalde (kwetsbare) buurten. Hierbij betrekken we alle relevante partners, zoals woningcorporaties, zorg- en welzijnspartijen en bewoners. Uiterlijk in 2029 evalueren we het VHP. Dit is een terugblik en bouwsteen voor het volkshuisvestingsprogramma 2030 t/m 2034.

23 en 24. Reserve Kulturhusen n.a.v. dMJOP

Bij de PPN is voorgesteld om een voorziening te vormen voor de verduurzaming van alle Kulturhusen t/m het jaar 2034. Achteraf is zuiverder om hier een bestemmingsreserve voor te vormen. De hoogte van het bedrag is gebaseerd op de duurzaamheidsmaatregelen die er genomen moeten worden. In dit bedrag is nog geen rekening gehouden met de kosten voor (groot) onderhoud.

25. Eigen bijdrage WMO

Dit betreft een tweeledig verhaal. Allereerst is er vanuit het Rijk een correctie doorgevoerd op een eerdere circulaire. Een nieuwe regeling voor de WMO blijkt niet in 2026 in te gaan. Het gevolg van dit uitstel is dat wij als gemeente de verwachte baten met betrekking tot eigen bijdrage voor de WMO zelf moeten ramen. Dat betreft het deel ad. € 180.000.

26. Inruil materieel

In 2026 staan veel vervangingsinvesteringen gepland, hierbij wordt het oude materieel ingeruild en hiervoor is een baat begroot.

27. Rente uitstaande middelen schatkist

Door het uitstellen van geplande investeringen (o.a. langere aanbestedingsprocedures en levertijden) blijven beschikbare middelen langer op de rekening staan. Dit leidt tot incidentele renteopbrengsten.

28. 25-jarig bestaan gemeente Dalfsen

Op 1 januari 2025 is het 25 jaar geleden dat de gemeenten Dalfsen en Nieuwleusen fuseerden tot de huidige gemeente Dalfsen. In die 25 jaar zijn veel nieuwe ontwikkelingen in gang gezet.

Ontwikkelingen die de gemeente hebben gebracht tot waar we nu staan. Een krachtige en vitale plattelandsgemeente waar het fijn wonen, werken en samenleven is. Het is goed om samen met inwoners, verenigingen en ondernemers terug te kijken op wat de gemeentelijke herindeling ons heeft gebracht, en misschien nog belangrijker wat het kompas voor de komende 25 jaar gaat worden. Wij willen dit organiseren op een soortgelijke wijze zoals we ook bij de 80 jarige bevrijding hebben gedaan.

3 Toevoegingen en onttrekkingen aan de reserves

Toevoegingen

Progr.	Toevoegingen aan de reserve structureel	2026	2027	2028	2029
1	Opbrengsten snippergroen	20.000	20.000	20.000	20.000
Totaal toevoegingen reserve structureel		20.000	20.000	20.000	20.000

Progr.	Toevoegingen aan de reserve incidenteel	2026	2027	2028	2029
1	Reserve IBOR	55.000	23.000	23.000	23.000
1	Weerstandvermogen	500.000			
1	van bestemmingsreserve grote projecten	4.531.149			
3	Kultuurhuizen dMJOP	965.000			
Totaal toevoegingen reserve Incidenteel		6.051.149	23.000	23.000	23.000

Totaal toevoeging structureel en incidenteel		6.071.149	43.000	43.000	43.000
---	--	------------------	---------------	---------------	---------------

Onttrekkingen

Progr.	Onttrekkingen aan de reserve structureel	2026	2027	2028	2029
4	KL gemeentehuis bouw	283.350	283.350	283.350	283.350
3	KL kunstgrasvelden	33.600	0	0	0
4	KL Cichoreifabriek	28.591	28.591	28.591	28.591
4	KL Cichoreifabriek installaties	52.375	0	0	0
4	KL barndweerkazerne Nieuwleusen	34.750	34.750	34.750	34.750
3	KL de Spil installaties	250.000	250.000	250.000	0
3	KL de Spil gebouw	192.783	192.783	192.783	192.783
4	KL werf Dalfsen	42.400	42.400	42.400	42.400
4	KL zonnepanelen Werf	13.204	13.204	13.204	0
1	KL wandelpromenade fontein	4.458	4.458	4.458	4.458
1	KL wandelpromenade	6.534	6.534	6.534	6.534
3	KL kunstgrasvelden (2023)	199.400	199.400	199.400	199.400
3	KL zwembaden Gerner /de Meule	38.000	38.000	38.000	38.000
2	KL noodlokale onderwijs	15.000	15.000	15.000	15.000
2	Reserve KL de Spil installatie	15.000	15.000	15.000	15.000
Toataal onttrekkingen reserve structureel		1.209.445	1.123.470	1.123.470	860.266

Progr.	Onttrekkingen aan de reserve incidenteel	2026	2027	2028	2029
4	Regio Zwolle incidentele bekostiging uit reserve tm 2027	171.200	183.200		
1	Uitvoering agenda nota econ. Beleid	10.000			
1	Jaarlijkse beschikking alg kosten Grex	30.000			
2	Marktbehoefte onderzoek 2024-2026	25.000		25.000	
4	Primair begroting jaarovergang 2023		40.000	40.000	40.000
2	Actualisatie behoefte onderzoek		25.000		25.000
4	Bestaanszekerheid	49.200	49.200		
1	tbv Weerstandvermogen	500.000			
3	Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders	180.000	180.000	180.000	180.000

3	Kultuurhuizen dMJOP	965.000			
1	Afschaffen bestemmingsreserve grote projecten en toevoegen ARVB	4.531.149			
3	Budgetoverheveling Noaberfonds	250.000			
Tootaal onttrekkingen reserve incidenteel		6.711.549	477.400	245.000	245.000

Toelichting

Opbrengsten snippergroen

De opbrengsten uit de verkoop van snippergroen worden gestort in de reserve herstructurering openbaar groen.

Reserve IBOR

In de gemeenteraad van 24 april 2023 is ingestemd met Meerjaren Onderhoudsprogramma Openbare Ruimte (= MJOP). Vanaf 2024 vindt een dotatie aan de bestemmingsreserve Openbare Ruimte plaats conform het MJOP. Dit is het voordeel van het activeren van de openbare verlichting. De dotatie voor 2026 bedraagt € 55.000.

De onttrekkingen, startend met de afkorting 'KL'

Deze komen ten laste van een geblokkeerde bestemmingsreserve ten behoeve van de kapitaallasten.

Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders

In de Perspectiefnota 2025-2028 is voorgesteld om langdurig ingehuurd medewerkers voor de opvang van vluchtelingen en Oekraïners in vaste dienst te nemen. Dit bespaart de gemeente jaarlijks aanzienlijk ten opzichte van inhuur. De kosten worden gedekt uit de reserve voor opvang van vluchtelingen en Oekraïners

Regio Zwolle incidentele bekostiging uit reserve

In de PPN 24-27 is een verhoging van de bijdrage aan de samenwerkingsagenda regio Zwolle opgenomen. Deze bijdrage valt op te splitsen in een structurele basisfinanciering en een opgavengerichte incidentele financiering. De incidentele opgavengerichte financiering wordt bekostigd vanuit de algemene reserve vrij besteedbaar.

Uitvoering agenda Nota economisch beleid

Voor de uitvoering van de Nota economisch beleid worden in 2025 en 2026 € 10.000 onttrokken aan de algemene reserve vrij besteedbaar

Jaarlijkse beschikking algemene kosten Grex

Voor de dekking van algemene kosten ter realisatie van grondexploitaties wordt twee jaar lang € 30.000 onttrokken aan de algemene reserve grondexploitatie.

Marktbehoefte onderzoek 2024-2026

Marktbehoefte onderzoek grondexploitatie vindt 1x per 2 jaar plaats, ten laste van de algemene reserve grondexploitatie

Actualisatie behoefte onderzoek

Onderzoek bedrijventerrein vindt plaats in 2025 en 2027 ten laste van de algemene reserve grondexploitatie.

4 Reserves en voorzieningen	Naam Reserve	Saldo			Saldo			Saldo
(Bedragen x €1.000)		per	Bij	Af	per	Bij	Af	per
Stand per 31 december		2025	2026	2026	2026	2027	2027	2027

Algemene reserve								
Algemene reserve vaste buffer	4.500	500	-	5.000	-	-	5.000	
Algemene reserve vrij besteedbaar	7.124	4.531	-720	10.935	-	-232	10.702	
Algemene reserve grondexploitatie	3.046	-	-65	2.981	-	-65	2.916	
Totaal algemene reserve	14.669	5.031	-785	18.915	-	-297	18.618	

Bestemmingsreserves geblokkeerd								
KL Gemeentehuis bouw	6.517	-	-283	6.234	-	-283	5.950	
KL Kunstgrasvelden	34	-	-34	0	-	-	0	
KL Cichoreifabriek gebouw	886	-	-29	858	-	-29	829	
KL Cichoreifabriek installaties	52	-	-52	-	-	-	-	
KL Brandweerkazerne Nieuwleusen	765	-	-35	730	-	-35	695	
KL de Spil installaties	750	-	-250	500	-	-250	250	
KL de Spil gebouw	6.362	-	-193	6.169	-	-193	5.976	
KL verbouw werf Dalfsen	845	-	-56	790	-	-56	734	
KL Wandelpromenade	77	-	-11	66	-	-11	55	
KL vervanging kunstgrasvelden	1.595	-	-199	1.396	-	-199	1.196	
KL zwembaden	494	-	-38	456	-	-38	418	
KL noodlokalen onderwijs	270	-	-15	255	-	-15	240	
KL verleden	350	-	-	350	-	-	350	
KL verd.Werf en Kazerne	100	-	-	100	-	-	100	
Reserve KL de Spil installatie	210	-	-15	195	-	-15	180	
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	19.307	-	-1.209	18.098	-	-1.123	16.974	

Bestemmingsreserves								
Reserve reeds bestemd	13	-	-	13	-	-	13	
Herstructurering openbaar groen	573	20	-	593	20	-	613	
Volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	-	-	-	-	-	-	-	
Volkshuisvesting (VHV)	2.432	-	-	2.432	-	-	2.432	
Corona Noodfonds	-	-	-	-	-	-	-	
Budgetoverheveling	250	-	-250	250	-	-	250	
Reserve IBOR	404	55	-	459	23	-	482	
Reserve noodfonds energiecrisis	185	-	-	185	-	-	185	
Reserve grote projecten	5.496	-	-5.496	-	-	-	-	
Reserve Energietoeslag	-	-	-	-	-	-	-	
Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders	7.773	-	-180	7.593	-	-180	7.413	

Reserve Beschermde wonen	575	-	-	575	-	-	575
Reserve (d)MJOP kulturhuizen	965	-	-	965	-	-	965
Totaal bestemmingsreserves	18.666	75	-5.926	13.065	43	-180	12.928

Totaal reserves	52.643	5.106	-7.921	50.078	43	-1.601	48.520
------------------------	---------------	--------------	---------------	---------------	-----------	---------------	---------------

Naam Voorziening	Saldo			Saldo			Saldo
(Bedragen x €1.000)	per	Bij	Af	per	Bij	Af	per
Stand per 31 december	2025	2026	2026	2026	2027	2027	2027
Voorziening riolering	5.626	601	-405	5.822	625	-377	6.070
Voorziening afval	541	269	-341	469	301	-347	423
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	895	183	-130	948	183	-130	1.002
Voorziening wethouderspensioen	1.779	-	-	1.779	-	-	1.779
Voorziening pensioen gewezen wethouders	1.026	-	-120	906	-	-120	786
Voorziening mobiliteit	23	-	-	23	-	-	23
Voorziening kunstwerken	247	-	-	322	-	-	397
Voorziening exploitatie riolering	96	75	-	96	75	-	96
Voorziening verlof	477	-	-	477	-	-	477
Voorziening GREX	211	-	-	211	-	-	211
Totaal voorzieningen	10.920	1.128	-996	11.052	1.185	-974	11.263

TOTAAL GENERAAL	63.563	6.234	-8.917	61.130	1.228	-2.575	59.783
------------------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	---------------	---------------

Naam Reserve	Saldo			Saldo			Saldo
(Bedragen x €1.000)	per	Bij	Af	per	Bij	Af	per
Stand per 31 december	2027	2028	2028	2028	2029	2029	2029

Algemene reserve							
Algemene reserve vaste buffer	5.000	-	-	5.000	-	-	5.000
Algemene reserve vrij besteedbaar	10.702	-	-	10.702	-	-	10.702
Algemene reserve grondexploitatie	2.916	-	-65	2.851	-	-65	2.786
Totaal algemene reserve	18.618	-	-65	18.553	-	-65	18.488

Bestemmingsreserves geblokkeerd							
KL Gemeentehuis bouw	5.950	-	-283	5.667	-	-283	5.384
KL Kunstgrasvelden	0	-	-	0	-	-	0
KL Cichoreifabriek gebouw	829	-	-29	801	-	-29	772
KL Cichoreifabriek installaties	-	-	-	-	-	-	-
KL Brandweerkazerne Nieuwleusen	695	-	-35	660	-	-35	626
KL de Spil installaties	250	-	-250	-	-	-	-

KL de Spil gebouw	5.976	-	-193	5.783	-	-193	5.591
KL verbouw werf Dalfsen	734	-	-56	678	-	-42	636
KL Wandelpromenade	55	-	-11	44	-	-11	33
KL vervanging kunstgrasvelden	1.196	-	-199	997	-	-199	798
KL zwembaden	418	-	-38	380	-	-38	342
KL noodlokale onderwijs	240	-	-15	225	-	-15	210
KL verleden	350	-	-	350	-	-	350
KL verd.Werf en Kazerne	100	-	-	100	-	-	100
Reserve KL de Spil installatie	180	-	-15	165	-	-15	150
Totaal bestemmingsres. geblokkeerd	16.974	-	-1.123	15.851	-	-860	14.990

Bestemmingsreserves							
Reserve reeds bestemd	13	-	-	13	-	-	13
Herstructurering openbaar groen	613	20	-	633	20	-	653
Volkshuisvesting overdracht woningbedrijf	-	-	-	-	-	-	-
Volkshuisvesting (VHV)	2.432	-	-	2.432	-	-	2.432
Corona Noodfonds	-	-	-	-	-	-	-
Budgetoverheveling	250	-	-	250	-	-	250
Reserve IBOR	482	23	-	505	23	-	528
Reserve noodfonds energiecrisis	185	-	-	185	-	-	185
Reserve grote projecten	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Energietoelage	-	-	-	-	-	-	-
Reserve Opvang Vluchtelingen/Statushouders	7.413	-	-180	7.233	-	-180	7.053
Reserve Beschermd wonen	575	-	-	575	-	-	575
Reserve Beschermd wonen	965	-	-	965	-	-	965
Totaal bestemmingsreserves	12.928	43	-180	12.791	43	-180	12.654

Totaal reserves	48.520	43	-1.368	47.195	43	-1.105	46.132
------------------------	---------------	-----------	---------------	---------------	-----------	---------------	---------------

Naam Voorziening	Saldo			Saldo			Saldo
(Bedragen x €1.000)	per	Bij	Af	per	Bij	Af	per
Stand per 31 december	2027	2028	2028	2028	2029	2029	2029
Voorziening riolering	6.070	672	-377	6.364	623	377	6.610
Voorziening afval	423	301	-347	377	301	347	332
Voorziening groot onderhoud gem. gebouwen	1.002	183	-130	1.055	183	130	1.108
Voorziening wethouderspensionen	1.779	-	-	1.779	-	-	1.779
Voorziening pensioen gewezen wethouders	786	-	-120	666	-	120	546
Voorziening mobiliteit	23	-	-	23	-	-	23
Voorziening kunstwerken	397	75	-	472	75	-	547
Voorziening exploitatie riolering	96	-	-	96	-	-	96

Voorziening verlof	477	-	-	477	-	-	477
Voorziening GREX	211	-	-	211	-	-	211
Totaal voorzieningen	11.263	1.231	-974	11.520	1.182	974	11.728

TOTAAL GENERAAL	59.783	1.274	-2.343	58.715	1.225	-131	57.860
------------------------	---------------	--------------	---------------	---------------	--------------	-------------	---------------

5 Subsidieregister

Ontvanger	Doelstelling	Begroot bedrag	Programma	Beleidsveld
Saam welzijn, Stichting	Toekomstgericht wezijnsbeleid, jeugd- en jongerenwerk, het vrijwilligers- en mantelzorgbeleid	€ 1.655.850	Samen leven	Preventiebeleid
Openbare bibliotheek Dalfsen/Nieuwleusen, stichting	Inwoners kunnen zich (digitaal) blijven ontwikkelen en zo volwaardig mee doen in de (informatie)samenleving	€ 968.710	Samen leven	Cultuur (bibliotheekbeleid)
De Kern, Stichting Maatschappelijke Dienstverlening	Maatschappelijk werk	€ 424.560	Samen leven	Preventiebeleid
De Spil	Financiële bijdrage om de operationele kosten van het kulturhus te ondersteunen en de continuïteit en het functioneren te waarborgen.	€ 252.360	Samen leven	Kulturhusen
De Trefkoele	Financiële bijdrage om de operationele kosten van het kulturhus te ondersteunen en de continuïteit en het functioneren te waarborgen.	€ 204.730	Samen leven	Kulturhusen
Mee Samen, Stichting	Het leveren van onafhankelijke cliëntondersteuning en IVH.	€ 164.530	Samen leven	WMO
Vluchtelingenwerk	Maatschappelijke begeleiding is een wettelijke taak binnen de Wet Inburgering. De begeleiding draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid en integratie van de statushouder/ inburgeraar. Ook de juridische begeleiding tav aanvragen gezinshereniging is geborgd in deze subsidie.	€ 156.870	Samen leven	Integratie vergunninghouders
Carinova woonzorg, Stichting	Indicatieloze dagbesteding voor inwoners met dementie	€ 86.360	Samen leven	WMO
Saam welzijn, Stichting	Beweegconsulent senioren	€ 79.190	Samen leven	Preventiebeleid
GGD	Aanvullende activiteiten jeugdzorg	€ 70.560	Samen leven	Publieke gezondheid
Interact Contour	Indicatieloze dagbesteding voor inwoners met parkinson	€ 67.600	Samen leven	WMO
Sportbelangen Lemelerveld, Stichting	Financiële bijdrage om de operationele kosten van het kulturhus te ondersteunen en de continuïteit en het functioneren te waarborgen.	€ 45.000	Samen leven	Kulturhusen
Rosengaerde	Indicatieloze dagbesteding voor ouderen	€ 41.970	Samen leven	WMO

De Mozaiek	Financiële bijdrage om de operationele kosten van het kulturhus te ondersteunen en de continuïteit en het functioneren te waarborgen.	€ 38.040	Samen leven	Kulturhusen
De Kern, Stichting Maatschappelijke Dienstverlening	Project HomeStart	€ 37.820	Samen leven	Preventiebeleid
De Wiekelaar	Financiële bijdrage om de operationele kosten van het kulturhus te ondersteunen en de continuïteit en het functioneren te waarborgen.	€ 36.080	Samen leven	Kulturhusen
Saam welzijn, Stichting	Organiseren en uitvoeren van de eetcafé's door vrijwilligers; voeren van gesprekken met lotgenoten	€ 35.320	Samen leven	WMO
Saam welzijn, Stichting	Extra inzet mantelzorgondersteuning	€ 35.230	Samen leven	Preventiebeleid
Humanitas	Thuisadministratie en steunpunt formulieren	€ 34.050	Samen leven	Bestaanszekerheid
Marketing Oost, Stichting	Versterking van het merk Vechtdal op basis van Vechtdal 3.0, inclusief doorvertaling van Gastvrij Overijssel, (inter)nationale profilering via Visit Oost en gerichte depromotie	€ 31.500	Samen werken	Recreatie en toerisme
Openbare bibliotheek Dalfsen/Nieuwleusen, stichting	Bijdrage taalpunt, het bevorderen van basisvaardigheden zoals taal, rekenen en digitale geletterdheid"	€ 31.000	Samen leven	Cultuur (bibliotheekbeleid)
De Potstal	Financiële bijdrage om de operationele kosten van het kulturhus te ondersteunen en de continuïteit en het functioneren te waarborgen.	€ 27.360	Samen leven	Kulturhusen
Logeerhuis SAM	leveren van logeeropvang aan inwoners van Dalfsen	€ 26.000	Samen leven	WMO
Vizier, Stichting	Uitvoering van de wettelijke taken op grond van de Wet gemeentelijke antidiscriminatievoorzieningen (Wga).	€ 22.920	Samen wonen	Integrale veiligheid
Saam welzijn, Stichting	Indicatieloze dagbesteding voor inwoners project Huiskamer Lemelerveld	€ 19.270	Samen leven	WMO
RTV Vechtdal, Stichting	Ondersteuning regionale omroep	€ 18.500	Samen leven	Cultuurbeleid
Saam welzijn, Stichting	Inwoners stimuleren om technologische hulpmiddelen te gaan gebruiken t.b.v. langer zelfstandig thuiswonen via project	€ 17.610	Samen leven	WMO

	uitprobeerservice			
Tactus verslavingszorg, Stichting	Activiteiten uitvoert die passen bij het Preventiebeleid Banen Vitaal en Veerkrachtig'	€ 15.160	Samen leven	Preventiebeleid
Catent, Stichting	Bijdrage vervoer bewegingsonderwijs	€ 14.000	Samen leven	Onderwijs
Halt, Stichting	Bijdrage aan de preventieve inzet van Stichting Halt gericht op vroegsignalering, sociale weerbaarheid en het voorkomen van overlast en jeugdcriminaliteit door jongeren.	€ 13.340	Samen wonen	Integrale veiligheid
Slachtofferhulp	Slachtoffers ondersteunen bij het verwerken van een ingrijpende gebeurtenis en, waar mogelijk, het herstellen of verlichten van de materiële en immateriële schade. Daarbij staan zelfredzaamheid en weerbaarheid van het slachtoffer centraal	€ 10.283	Samen leven	Preventiebeleid
Saam welzijn, Stichting	Project Minder Geldzorgen	€ 9.320	Samen leven	Bestaanszekerheid
Historische Kring Dalfsen	Exploitatiesubsidie Historische Kring Dalfsen	€ 8.750	Samen leven	Cultuurbeleid
Kledingbank Nieuwleusen, Stichting	Bijdrage exploitatie Stichting sportbelangen Lemelerveld	€ 7.000	Samen leven	Bestaanszekerheid
Voedselbank Dalfsen/Nieuwleusen, Stichting	Bijdrage exploitatie Stichting sportbelangen Lemelerveld	€ 6.000	Samen leven	Bestaanszekerheid
Stichting Protestants Christelijk Sociaal pedagogische zorg	Bijdrage avondschoon	€ 5.940	Samen leven	Onderwijs
Buurtbusvereniging Vechtdal	Het stimuleren van het betaalbaar reizen met openbaar vervoer	€ 5.000	Samen wonen	Gemeentelijk verkeer en vervoerbeleid
Stichting Kari's Talenten	Participatiedeel Z-route is een verplicht onderdeel vanuit de Wet Inburgering. Als gemeente dienen wij hierin te faciliteren. Deze trajecten dragen bij aan de participatie en doorstroommogelijkheden naar werk van statushouders.	€ 5.000	Samen leven	Integratie vergunninghouders
Stichting Voor Elkaar Dalfsen	Bijdrage project schuldhulpmaatje	€ 5.000	Samen leven	Bestaanszekerheid
Christelijke Muziekvereniging Excelsior	Ondersteuning aan muziekvereniging	€ 4.000	Samen leven	Cultuurbeleid

Jongenskoor Dalfsen	Ondersteuning aan muziekvereniging	€ 4.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Muziekvereniging Crescendo-Excelsior	Ondersteuning aan muziekvereniging	€ 4.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Muziekvereniging Polyhymnia	Ondersteuning aan muziekvereniging	€ 4.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Hospice en Logeerhuis Sam	Een bijdrage in de kosten t.b.v. huishoudelijke hulp	€ 3.000	Samen leven	WMO
Hospice 't Huis De Pastorie Dalfsen	Een bijdrage in de kosten t.b.v. huishoudelijke hulp	€ 3.000	Samen leven	WMO
Vereniging Buurtbus Vilsteren	Het stimuleren van het betaalbaar reizen met openbaar vervoer	€ 3.000	Samen wonen	Gemeentelijk verkeer en vervoerbeleid
Kunstwegen, stichting	Bijdrage voor het up-to-date houden van de route en de middelen om de route goed in de markt te zetten.	€ 2.500	Samen leven	Cultuurbeleid
Synagoge	Onderhoud gebouw en organisatie activiteiten en exposities	€ 2.500	Samen leven	Cultuurbeleid
Buurtbusvereniging Salland	Het stimuleren van het betaalbaar reizen met openbaar vervoer	€ 2.000	Samen wonen	Gemeentelijk verkeer en vervoerbeleid
Platform gehandicapten Dalfsen, Stichting	Financiële bijdrage om voorlichting te geven en signalen over toegankelijkheid en inclusie te agenderen	€ 2.000	Samen leven	Preventiebeleid
Diaconie Nederlands Gereformeerd Kerk Dalfsen	Bijdrage aan een non-formeel taalaanbod naast de inburgeringslessen. Ten behoeve van de leerroutes vanuit de Wet Inburgering. Draagt bij aan het vergroten van de zelfredzaamheid en de participatiemogelijkheden van statushouders en sluit aan op de doelstellingen van het uitvoeringsplan inburgering.	€ 1.710	Samen leven	Integratie vergunninghouders
Taveno	Ondersteuning voor mensen met en zonder beperking	€ 930	Samen leven	Preventiebeleid
Overijsselse vereniging van Krachtige Kernen	Lidmaatschap Vereniging voor kleine kernen	€ 280	Samen leven	Cultuurbeleid
Totaal begrotingssubsidies		€ 4.770.703		

Subsidieregelingen	Doelstelling	Begroot bedrag	Programma	Beleidsveld
--------------------	--------------	----------------	-----------	-------------

Subsidieregeling lokale aanpak Isolatie	Regeling lokale aanpak Isolatie	€ 689.120	Samen wonen	Klimaat en duurzaamheid
Subsidieregelingen initiatieven uit de Samenleving	Grote projecten die bijdragen aan de leefbaarheid, culturele groei, of ruimtelijke kwaliteit in onze gemeente, komen in aanmerking voor een subsidie uit het Noaberfonds Dalfsen.	€ 250.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Subsidieregelingen Peuteropvang VE	gelijke ontwikkelkansen voor jonge kinderen en het voorkomen van onderwijsachterstanden	€ 215.000	Samen werken	Peuteropvang en VVE
Subsidieregelingen	Klimaatadaptieve maatregelen	€ 60.000	Samen wonen	Klimaat en duurzaamheid
Noaberfonds	Projecten die bijdragen aan de leefbaarheid, culturele groei, of ruimtelijke kwaliteit in onze gemeente, komen in aanmerking voor een subsidie uit het Noaberfonds Dalfsen.	€ 50.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Subsidieregelingen Cultuureducatie	De gemeente stelt subsidie beschikbaar voor cultuureducatie om alle kinderen en jongeren de kans te geven zich creatief te ontwikkelen en op jonge leeftijd kennis te maken met kunst en cultuur.	€ 48.110	Samen leven	Cultuurbeleid
Evenementensubsidie	Ondersteunen van evenementen die een positieve impact hebben op onze inwoners en die bijdragen aan de profilering van de gemeente Dalfsen	€ 30.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Jeugdsubsidie culturele verenigingen	Om de kosten voor een jeugdopleiding bij de harmonie/fanfare en het Jongenskoor betaalbaar te houden	€ 24.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Subsidieregelingen	Jeugdsportsubsidies	€ 22.000	Samen leven	Sport
Subsidieregelingen	Subsidieregeling waarbij amateurkunstverenigingen en koren de mogelijkheid krijgen om een presentatie van hun vereniging te geven op een van de openbare podia in de gemeente Dalfsen	€ 5.000	Samen leven	Cultuurbeleid
Subsidieregelingen Veteranen en herdenkingsactiviteiten	Veteranen en herdenkingsactiviteiten	€ 5.000	Samen besturen	Bestuur
Subsidieregelingen EHBO	Het bevorderen van eerste hulpverlening in de samenleving.	€ 3.000	Samen leven	Preventiebeleid

Subsidieregelingen	Subsidie ter bevordering en ondersteuning van sportactiviteiten voor mensen met een beperking	€ 2.000	Samen leven	Sport
Subsidieregelingen	Stimulering schoolsporttoernooien basisschooljeugd	€ 2.000	Samen leven	Sport
Totaal Subsidieregelingen		€ 1.405.230		

Subsidieverordeningen	Doelstelling	Begroot bedrag	Programma	Beleidsveld
Subsidieverordeningen	Verordening Fractieondersteuning	€ 15.000	Samen besturen	Bestuur
Totaal subsidieverordeningen		€ 15.000		

Totaal		€ 6.190.933		
---------------	--	--------------------	--	--

6 EMU-saldo en geprognosticeerde meerjarenbalans

Het EMU-saldo drukt uit welk financieringstekort we hebben. Het EMU-saldo van een land is gelijk aan het saldo van alle inkomsten en uitgaven van de rijksoverheid en de decentrale overheden. De Europese Unie heeft bepaald dat het EMU-tekort van een land niet hoger mag zijn dan 3% van het bruto binnenlands product.

De begroting van een gemeente wordt opgesteld conform een stelsel van baten en lasten. Bij de berekening van het EMU-saldo wordt uitgegaan van ontvangsten en uitgaven (het kasstelsel). Dit betekent bijvoorbeeld dat investeringen volledig ten laste komen van het EMU-saldo in het jaar van aanschaf, terwijl bij een stelsel van baten en lasten de investering wordt afgeschreven over de gebruiksduur. Ook bijdragen en onttrekkingen aan voorzieningen worden niet meegenomen in de berekening van het EMU-saldo. Een positief begrotingssaldo hoeft dus niet te betekenen dat het EMU-saldo ook positief is.

Het rijk en de decentrale overheden hebben de macro EMU-norm voor decentrale overheden op minus 0,78% van het BBP vastgesteld waarbij de gezamenlijke norm voor gemeenten op -0,34 is bepaald. Wanneer het saldo positief is, is er sprake van een vorderingenoverschot, als het saldo negatief is, spreekt men over een vorderingentekort. Voor de komende jaren draagt Dalfsen negatief bij aan het EMU-saldo.

EMU-saldo (bedragen x € 1.000)		Primaire Begroting 2025	Begroting 2026	Begroting 2027	Begroting 2028	Begroting 2029
1	Exploitatiesaldo voor toevoeging aan c.q. onttrekking uit reserves (zie BBV, artikel 17c)	-3.265	-2.354	-1.977	-3.171	-3.025
+2	Afschrijvingen ten laste van exploitatie	2.809	2.535	3.094	3.528	2.205
+3	Bruto dotaties aan de post voorzieningen ten lasten van de exploitatie	1.019	2.133	2.208	2.254	1.530
-4	Investeringen in (im)materiele vaste activa die op de balans worden geactiveerd	-3.386	-9.804	-13.292	-32.348	-6.650
+5	Baten uit bijdragen van andere overheden, de Europese Unie en overigen, die niet op de exploitatie zijn verantwoord en niet al in in mindering zijn gebracht bij post 4	0	0	0	0	0
+6a	Baten uit desinvesteringen in (im)materiele vaste (tegen verkoopprijs) voorzover niet op exploitatie verantwoord	0	0	0	0	0
-7	Aankoop van grond en de uitgaven aan bouw-, woonrijp maken e.d.	-86	-4.264	-4.410	-3.243	-5.073
+8a	Baten bouwgrondexploitatie:	0	5.612	8.060	8.196	7.529
-9	Betalingen ten laste van de voorzieningen	-728	-746	-724	-724	-724
-10	Betalingen die niet via de exploitatie lopen, maar rechtstreeks ten laste van de reserves worden gebracht en die nog niet vallen onder één van de andere genoemde posten	0	0	0	0	0
11b	Boekwinst bij verkoop van deelnemingen en aandelen	0	0	0	0	0
Berekend EMU-saldo		-3.637	-6.889	-7.041	-25.508	-4.208

Geprognosticeerde meerjarenbalans

Om de ontwikkeling van de belangrijkste activa (bezittingen) en passiva (eigen vermogen en schulden) inzichtelijk te maken, presenteren we hieronder de meerjarige geprognosticeerde balans:

Activa	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
bedragen x € 1.000						
Vaste activa						
Immateriële vaste activa	888	2.941	3.257	3.574	3.890	3.883
Materiële vaste activa	60.339	77.244	83.997	94.510	120.070	122.026
Financiële vaste activa	4.872	5.534	5.534	5.534	5.534	5.534
Totale vaste activa	66.099	85.719	92.788	103.617	129.493	131.443
Vlottende activa						
Voorraden	19.796	18.280	17.170	12.714	10.999	7.733
Vorderingen	11.839	6.000	6.000	6.000	6.000	6.000
Liquide middelen	17.314	14.155	-8	-2.968	604	-262
Overlopende activa	4.440	4.000	4.000	4.000	4.000	4.000
Totaal vlottende activa	53.390	42.435	27.162	19.746	21.604	17.471
Balans totaal activa	119.489	128.154	119.950	123.363	151.097	148.914

-

Passiva	31-12-2024	31-12-2025	31-12-2026	31-12-2027	31-12-2028	31-12-2029
bedragen x € 1.000						
Vaste passiva						
Eigen vermogen	56.025	63.674	56.578	55.020	53.737	52.586
Voorzieningen	10.850	10.920	11.052	11.263	11.520	11.728
Vaste schulden rentetypische looptijd > 1 jaar	40.800	39.560	38.320	43.080	71.840	70.600
Totaal vaste passiva	107.675	114.154	105.950	109.363	137.097	134.914
Vlottende passiva						
Netto vlottende schulden rentetypische looptijd < 1 jaar	2.489	5.000	5.000	5.000	5.000	5.000
Overlopende passiva	9.324	9.000	9.000	9.000	9.000	9.000
Totaal vlottende passiva	11.813	14.000	14.000	14.000	14.000	14.000
Balans totaal passiva	119.489	128.154	119.950	123.363	151.097	148.914

7 Investeringskredieten

In het onderstaande overzicht vindt u in het meerjarig investeringsplan 2026-2029 met alle investeringen vanaf € 25.000.

Nr.	Omschrijving	2026	2027	2028	2029
1	Tablets raad 2026	50.000			
2	Strategische aankopen	2.000.000	2.000.000	2.000.000	2.000.000
3	Uitvoeringsprogramma fiets 2026	300.000			
4	Uitvoeringsprogramma fiets 2027		300.000		
5	Uitvoeringsprogramma fiets 2028			300.000	
6	Uitvoeringsprogramma fiets 2029				300.000
7	GVVP 2026	160.000			
8	GVVP 2027		160.000		
9	GVVP 2028			160.000	
10	GVVP 2029				160.000
11	Vervanging Tractor Sportvelden	130.000			
12	Kobelco mini kraan	35.000			
13	Heftruck	35.000			
14	Vervanging bestelbus elektrisch 3 stuks	200.000			
15	Aanhangerstrooier B6	40.000			
16	Opzet strooier B4	35.000			
17	Ford Transit 5-VZK-85 vervanging	61.000			
18	Ford Transit 5-VZK-86 vervanging	61.000			
19	Ford Transit 5-VZK-87 vervanging	61.000			
20	Ford bus met kraan VK-888-R	73.000			
21	Mitsubishi Fuso met kraan VB-361-H	73.000			
22	Renault Master wijkteam buitengebied	70.000			
23	DSFK City transporter elektrisch (1)	65.000			
24	DSFK City transporter elektrisch (2)	65.000			
25	Goupil Industrie SA Elektisch	65.000			
26	Mitsubishi 82-BGF-3	55.000			
27	Schaftketen	98.000			
28	Folie vijver Polhaarweg		90.000		
29	Vervanging Ford Connect 85-VHG-2		45.000		
30	Vervanging Miles TRB-39-F		55.000		
31	Vervanging Ford Transit 08-BJJ-5		65.000		
32	Vervanging Ford Transit 06-BJJ-5		65.000		
33	Vervanging Ford Transit V-913-GR		65.000		
34	Vervanging Ford Transit V-147-GV		65.000		
35	Vervanging Ford Transit V-578-JF		65.000		
36	Vervanging John Deere 6155R		170.000		
37	Vervanging Schaftwagens 6 stuks		130.000		
38	Vervanging Maaimachine Iseki TTK-16-F		40.000		
39	Vervanging Trilo S4 LGS-49-V		55.000		

40	Vervanging Zoutsproeier 04-001-0009		20.000		
41	Vervanging Zoutsproeier getrokken LPP-15-Z		25.000		
42	Rolbezem 2 stuks		17.000		
43	Maaiaarm systeem 03-007-0012		100.000		
44	Aanbouwdelen maaiaarm systeem		50.000		
45	Blad veeg- zuigwagen		85.000		
46	Vervanging bestelauto 2 stuks			115.000	
47	Vervanging pick-up klein elektrisch 2 stuks			130.000	
48	Vervanging Rioolspuit Dalfsen			50.000	
49	Vervanging hefbrug werf Dalfsen			150.000	
50	Vervanging tractor groot Dalfsen			160.000	
51	Vervanging tractor klein Nieuwleusen			65.000	
52	Vervangen verlichting en klimaatinstallaties Gemeentehuis			800.000	
53	Vervanging twee aanhangwagens				20.000
54	Vervanging Renault Kangoo Express				45.000
55	Vervanging Mercedes-Benz 55-BNR-7				75.000
56	Vervanging Mercedes-Bens 95-BNR-7				75.000
57	Vervanging Alke ATX330 E TKJ-04-P				55.000
58	Vervanging Ford Transit connect V-792-RG				60.000
59	Vervanging Goupil G4 TVN-80-L				55.000
60	Vervanging Maaimach. Sportvalden TNG-96-G				140.000
61	Vervanging Frontmaaier Gianni Ferrari GSR+				40.000
62	Vervanging Heetwater unit 1				40.000
63	Vervanging Knik schovel Giant 305 TRX-16-S				40.000
64	Vervanging Tractor Kubota B2150 Lemelerveld TDP-37-X				25.000
65	Vervanging twee Sneeuwplough B1 en B2				25.000
66	Aanpak wateroverlastpunten	770.000	1.730.000		
67	Onderhoud gemeentehuis (Kozijnen en verlichting)		300.000	800.000	
68	MJOP - Vervangingsinvesteringen openbare verlichting	240.000	240.000	240.000	240.000
69	MJOP - Vervangingsinvesteringen Groen	100.000	100.000	100.000	100.000
70	MJOP - Vervangingsinvesteringen Wegen	1.200.000	1.200.000	1.200.000	1.200.000
71	MJOP - Vervangingsinvesteringen Spelen, bewegen en ontmoeten	255.000	255.000	255.000	255.000
72	MJOP - Opgavegericht werken pilot	225.000	225.000	225.000	225.000
73	MJOP - Civiele kunstwerken	300.000	950.000		425.000
74	Spelen, bewegen en ontmoeten: ambities	52.000	52.000	52.000	52.000
75	Burgemeester Backxlaan	275.000	2.273.000	1.490.500	
76	Centrumplan Dalfsen - Wilhelminastraat Zuid			680.000	248.000
77	Centrumplan Dalfsen - Aanpalende straten	900.000	500.000		
78	Centrumplan Dalfsen - Rondweg en Pleijendal			3.250.000	750.000
79	Renovatie kunstgrasvelden korfbal Nieuwleusen			125.000	

80	Eerste inrichting extra lokaal bewegingsonderwijs Trefkoele	80.000			
81	Hybride kantoorconcept	1.500.000			
82	Uitbreiding raadzaal	175.000			
83	IHP Nieuwleusen		1.800.000	20.000.000	
Totaal		9.804.000	13.292.000	32.347.500	6.650.000

Legenda:

Geel =	Nieuwe investering
Groen =	Bedrag aangepast
Blauw =	Verschoven in tijd
Oranje =	Perspectiefnota

8 Definities verplichte beleidsindicatoren

In onderstaande tabel wordt een definitie c.q. nadere beschrijving weergegeven van de beleidsindicatoren, zoals opgenomen in de programma's:
(verklaring afkorting n.b. = niet bekend)

Programma	Indicator	Definitie/beschrijving
Samen Wonen	Verwijzingen Halt	Het aantal verwijzingen Halt per 1.000 inwoners van 12 t/m 17 jaar. Jongeren van 12 t/m 17 jaar die een licht strafbaar vergrijp plegen, worden door de politie of leerplichtambtenaren naar Bureau Halt verwezen voor een passende Halt-straf. Zij krijgen leeropdrachten en er volgen gesprekken met de jongere en de ouders. Op deze manier kunnen jongeren rechtzetten wat zij fout hebben gedaan, zonder dat zij in aanraking komen met het Openbaar Ministerie.
Samen Wonen	Winkeldiefstallen	Het aantal winkeldiefstallen per 1.000 inwoners.
Samen Wonen	Geweldsmisdrijven	Het aantal geweldsmisdrijven, per 1.000 inwoners. Voorbeelden van geweldsmisdrijven zijn seksuele misdrijven, levensdelicten zoals moord en doodslag en dood en lichamelijk letsel door schuld (bedreiging, mishandeling, etc.)
Samen Wonen	Diefstallen uit woningen	Het aantal diefstallen uit woningen, per 1.000 inwoners.
Samen Wonen	Vernielingen en beschadigingen (in openbare ruimte)	Het aantal vernielingen en beschadigingen, per 1.000 inwoners. Hieronder vallen brandstichting, alle vormen van vernieling en misdrijven tegen de openbare orde en het openbaar gezag. Voorbeelden van misdrijven tegen de openbare orde en tegen het openbaar gezag zijn opruiing, huis-, computer- en lokaalvredebreuk, deelneming aan een criminele of terroristische organisatie, openlijke geweldpleging, godslastering, discriminatie en het doen van een valse

		aangifte. Omdat het delict mensenhandel vaak onder dezelfde feitcode geregistreerd wordt als het delict mensensmokkel worden deze twee delicten samengeteld en weergegeven bij de gewelds- en seksuele misdrijven.
Samen Wonen	Hernieuwbare elektriciteit	Hernieuwbare elektriciteit is elektriciteit die is opgewekt uit wind, waterkracht, zon of biomassa.
Samen Wonen	Omvang huishoudelijke restafval	De hoeveelheid niet gescheiden ingezameld huishoudelijk afval per bewoner per jaar (kg).
Samen Wonen	Nieuw gebouwde woningen	Het aantal nieuw gebouwde woningen, exclusief overige toevoegingen, zoals transformaties.
Samen Wonen	Gemiddelde WOZ waarde	Gemiddelde WOZ waarde De WOZ-waarde van alle woningen. Alle verblijfsobjecten in de Basisregistratie Adressen en Gebouwen (BAG) met minimaal een woonfunctie en eventueel een of meer andere gebruiksfuncties worden als woning aangemerkt
Samen Wonen	Demografische druk	Het aantal personen van 0 tot 20 jaar én 65 jaar of ouder per honderd personen van 20 tot 65 jaar.
Samen Wonen	Gemeentelijke woonlasten eenpersoonshuishouden	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.
Samen Wonen	Gemeentelijke woonlasten meerpersoonshuishouden	Som van de gemiddeld betaalde ozb op basis van de gemiddelde woz-waarde van woningen in de gemeente + reinigingsheffing + rioolheffing minus eventuele heffingskorting.

Samen Werken	Functiemenging	De functiemengingsindex (FMI) weerspiegelt de verhouding tussen banen en woningen, en varieert tussen 0 (alleen wonen) en 100 (alleen werken). Bij een waarde van 50 zijn er evenveel woningen als banen.
Samen Werken	Vestigingen(van bedrijven)	Het aantal vestigingen van bedrijven, per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15-65 jaar.
Samen Werken	Absoluut verzuim	Het aantal leer- of kwalificatieplichtigen dat niet staat ingeschreven op een onderwijsinstelling en niet beschikt over een vrijstelling, per 1.000 inwoners lft. 5-18 jaar.
Samen Werken	Relatief verzuim	Het aantal leer- of kwalificatieplichtige leerlingen (per 1.000 leerlingen) waarbij sprake is van meer dan 16 uur ongeoorloofd verzuim gedurende 4 opeenvolgende lesweken.
Samen Werken	Vroegtijdig schoolverlaters zonder startkwalificatie (vsv-ers)	Vsv'ers zijn jongeren van 12 tot 23 jaar die zonder startkwalificatie het onderwijs verlaten. Een startkwalificatie is een havo of vwo diploma of minimaal een mbo-2 diploma. Het vsv-percentage staat voor het aantal vsv'ers als percentage van het aantal onderwijsdeelnemers die aan het begin van het schooljaar ingeschreven staan.
Samen Leven	Niet-sporters	Het percentage niet-wekelijkse sporters t.o.v. de bevolking van 19 jaar en ouder. Bevolking van 19 jaar en ouder dat niet minstens één keer per week aan sport doet.
Samen Leven	Personen met een bestandsuitkering	Het aantal personen met een uitkering op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, t/m 2014) en de Participatiewet (vanaf 2015). De uitkeringen (leefgeld) aan personen in een instelling, de elders verzorgden, zijn niet inbegrepen. Ook de

		uitkeringen aan dak- en thuislozen zijn niet inbegrepen.
Samen Leven	Banen	Onder een baan wordt een vervulde positie verstaan. Dit betreffen zowel fulltimers, parttimers als uitzendkrachten. De indicator betreft het aantal banen per 1.000 inwoners in de leeftijd van 15 tot en met 64 jaar.
Samen Leven	Jongeren met een delict voor de rechter	Het percentage jongeren (12 t/m 21 jaar) dat met een delict voor de rechter is verschenen.
Samen Leven	Kinderen in een uitkeringsgezinnen	Percentage kinderen tot 18 jaar die in een gezin leven dat van een bijstandsuitkering moet rondkomen. Bijstandshuishouden is een huishouden waarvan minimaal één lid een bijstandsuitkering ontvangt. Onder bijstand wordt hier uitkeringen aan huishoudens op grond van de Wet werk en bijstand (WWB, tot 2015) en de Participatiewet (vanaf 2015) en het Besluit bijstandverlening zelfstandigen 2004 (Bbz) verstaan.
Samen Leven	Netto arbeidsparticipatie	Het aandeel van de werkzame beroepsbevolking in de bevolking (beroeps- en niet-beroepsbevolking). Deze definitie heeft betrekking op personen die in Nederland wonen.
Samen Leven	Werkloze jongeren	Personen van 16 t/m 22 jaar die als werkzoekende staan ingeschreven bij het UWV WERKbedrijf en tegelijkertijd geen baan hebben als werknemer volgens de Polisadministratie.
Samen Leven	Lopende re-integratievoorzieningen	Het aantal re-integratievoorzieningen, per 10.000 inwoners in de leeftijd van 15-64 jaar.

Samen Leven	Jongeren met jeugdhulp	Het percentage jongeren tot 18 jaar met jeugdhulp ten opzicht van alle jongeren tot 18 jaar. Hulp en zorg zoals deze bedoeld en beschreven is in de Jeugdwet (2014), en in natura door de zorgaanbieder is geleverd. PGB gefinancierde hulp en zorg valt hier dus buiten. Het betreft hulp en zorg aan jongeren en hun ouders bij psychische, psychosociale en of gedragsproblemen, een verstandelijke beperking van de jongere, of opvoedingsproblemen van de ouders. Zorg in Natura wordt direct vergoed aan de zorgverlener zonder tussenkomst van de zorggebruiker. In het kader van de jeugdzorg betekent dit dat de hulp rechtstreeks door de gemeente wordt vergoed. Persoonsgebonden budget (PGB) is een geldbedrag waarmee de zorggebruiker zelf zorg, begeleiding, hulp, hulpmiddelen of voorzieningen in kan kopen. Deze wordt verstrekt via de Sociale verzekeringsbank (SVB) maar is ook afkomstig van de gemeente.
Samen Leven	Jongeren met jeugdbescherming	Het percentage jongeren tot 18 jaar met een jeugdbeschermingsmaatregel ten opzichte van alle jongeren tot 18 jaar. Jeugdbescherming is een maatregel die de rechter dwingend oplegt. Dat gebeurt als een gezonde en veilige ontwikkeling van een kind of jeugdige wordt bedreigd en vrijwillige hulp niet of niet voldoende helpt. Een kind of jongere wordt dan 'onder toezicht gesteld' of 'onder voogdij geplaatst'.

Samen Leven	Jongeren met jeugdreclassering	Het percentage jongeren (12 tot 23 jaar) met een jeugdreclasseringsmaatregel ten opzichte van alle jongeren (12 tot 23 jaar). Jeugdreclassering is een combinatie van begeleiding en controle voor jongeren vanaf 12 jaar, die voor hun 18e verjaardag met de politie of leerplichtambtenaar in aanraking zijn geweest en een proces-verbaal hebben gekregen. Indien de persoonlijkheid van de dader of de omstandigheden waaronder de overtreding of het misdrijf is begaan daartoe aanleiding geven, bijvoorbeeld bij jongvolwassenen met een verstandelijke beperking, kan het jeugdstrafrecht eveneens worden toegepast op jongvolwassenen in de leeftijd 18 tot en met 22 jaar. De jongere krijgt op maat gesneden begeleiding van een jeugdreclasseringswerker om te voorkomen dat hij of zij opnieuw de fout ingaat. Jeugdreclassering kan worden opgelegd door de kinderrechter of de officier van Justitie. Jeugdreclassering kan ook op initiatief van de Raad voor de Kinderbescherming in het vrijwillige kader worden opgestart.
Samen Leven	Cliënten met een maatwerkarrangement Wmo	Aantal per 10.000 inwoners in de betreffende bevolkingsgroep. Een maatwerkarrangement is een vorm van specialistische ondersteuning binnen het kader van de Wmo. Voor de Wmo gegevens geldt dat het referentiegemiddelde gebaseerd is op 327 deelnemende gemeenten.

Samen Besturen	Formatie	Het gaat om de toegestane formatie in fte van het ambtelijk apparaat voor het begrotingsjaar op peildatum 1 januari. Uitgangspunt is het vastgestelde formatieplan, dus niet de werkelijke bezetting. Het gaat om formatieplaatsen ongeacht of die worden ingevuld door iemand met een vaste aanstelling, een tijdelijke aanstelling of nog openstaan in de vorm van een vacature. Fte is het equivalent van een 36-urige werkweek.
Samen Besturen	Bezetting	Het gaat om het werkelijk aantal fte dat werkzaam is, dus niet om de toegestane formatieve omvang uit het formatieplan. Ook boventallige medewerkers worden hierin meegeteld.
Samen Besturen	Apparaatskosten	De noodzakelijke financiële middelen voor het inzetten van personeel (salarissen), organisatie-, huisvestings-, materieel-, automatiseringskosten e.d. voor de uitvoering van de organisatorische taken. Het betreft dus alle personele en materiële kosten die verbonden zijn aan het functioneren van de organisatie, exclusief griffie en bestuur.
Samen Besturen	Externe inhuur	Het uitvoeren van werkzaamheden in opdracht van een bij de organisatie in dienst zijnde opdrachtgever, door een private organisatie met winstoogmerk, door middel van het tegen betaling inzetten van personele capaciteit en deskundigheid, zonder dat daar een arbeidsovereenkomst of aanstelling tussen organisatie en de daarbij ingezette personen aan ten grondslag ligt. Onder externe inhuur valt niet: alle vormen waarin een product of opdracht compleet in de markt wordt gezet of inhuur van deskundigheid voor de

		uitoefening van wettelijke taken, zoals bijvoorbeeld tolken.
Samen Besturen	Overhead	Alle kosten die samenhangen met de sturing en ondersteuning van de medewerkers in het primaire proces. Het percentage overhead betreft de overheadkosten zoals begroot op taakveld 0.4 gedeeld door het totaal saldo van de lasten (exclusief toevoegingen aan reserves).

9 Uitgangspunten begroting 2026 - 2029

Algemene uitkering gemeentefonds

De (meerjaren)begroting 2026-2029 is gebaseerd op de septembercirculaire 2025. De uitkeringen uit het gemeentefonds zijn een steeds belangrijker onderdeel geworden van de gemeentelijke inkomsten. Daarmee is de afhankelijkheid van het Rijk voor een voldoende bekostiging van onze beleidsuitgaven fors toegenomen. In de afgelopen jaren is deze inkomstenbron ter bekostiging van gedecentraliseerde taken onvoldoende gebleken, wat leidt tot meerjarige tekorten op de gemeentelijke begroting. De septembercirculaire 2025 biedt gemeenten enig financieel perspectief, maar bevestigt ook dat de structurele uitdagingen groot blijven. Het zogeheten ravijnjaar, dat oorspronkelijk in 2026 zou plaatsvinden, is opgeschoven naar 2028. Dit betekent dat de grote financiële terugval voor gemeenten niet is afgewend, maar uitgesteld.

Prijscompensatie

Bijstelling vindt plaats op basis van de uitgaven van de laatste 2 jaar tot maximaal het percentage CPI in de septembercirculaire 2024, voor de jaren 2026 t/m 2029, respectievelijk 2,4% / 2,3% / 2,2% / 2,2%. In de begroting 2025-2028 is met deze stijging al rekening mee gehouden met 2,4% / 2,3% / 2,3% / 2,2% stijging. Bij het opstellen van de begroting 2026-2029 is rekening gehouden met een volledige compensatie van het Rijk voor de extra stijging.

Tarieven en belastingen

De opbrengsten voor de gemeentelijke belastingen en rechten zijn verhoogd met de Nationale Consumenten Prijsindex (CPI) zoals deze is opgenomen in de septembercirculaire 2024. Daarbij geldt een minimum van 1% voor zover er geen sprake is van kostendekkende tarieven (en de door het rijk vastgestelde maximum tarieven). De tarieven voor de belastingen riolering en afval hangen samen met kostendekkendheid. Voor de lasten is in deze perspectiefnota hetzelfde percentage aangehouden als voor de opbrengsten.

CAO gemeenten

Voor de programmabegroting 2026-2029 is per begrotingsjaar uitgegaan van een salaris- en sociale lastenverhoging zoals in de nieuwe CAO is vastgesteld (looptijd 1 april 2025 t/m 31 maart 2027). Voor 1 april 2027 e.v. is uitgegaan van constante prijzen.

Verbonden partijen

De bijdragen worden geraamd op basis van de meerjarenbegroting van de verbonden partijen.

Onvoorzien

Conform de besluitvorming bij de perspectiefnota 2026-2029 is de post onvoorzien op nihil gezet.

10 Taakvelden

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
Samen Wonen		TV1002	Burgerzaken	-1.726	642
		TV2101	Crisisbeheersing en brandweer	-2.570	88
		TV2102	Openbare orde en veiligheid	-1.184	13
		TV3201	Verkeer en vervoer	-3.875	183
		TV3205	Openbaar vervoer	-9	0
		TV3507	Openbaar groen & openluchtrecreatie	-3.115	204
		TV8702	Riolering	-1.853	2.255
		TV8703	Afval	-3.161	3.865
		TV8704	Milieubeheer	-3.391	310
		TV8705	Begraafplaatsen en crematoria	-300	343
		TV9505	Cultureel erfgoed	-69	17
		TV9507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-29	0
		TV9801	Ruimtelijke ordening	-2.268	125
		TV9802	GREX (niet bedrijventerreinen)	-1.191	1.191
		TV9803	Wonen en bouwen	-1.695	1.042
		TVSW10	Mutaties reserves Samen Wonen	-75	112

Totaal	programma			-26.511	10.389
---------------	------------------	--	--	----------------	---------------

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
Samen Werken		TV4301	Economische ontwikkeling	-377	0
		TV4303	Bedrijvenloket en bedrijfsregelingen	-6	22
		TV5203	Recreatieve havens	-46	13
		TV5304	Economische promotie	-99	0
		TV5401	Openbaar basisonderwijs	-129	0
		TV5402	Onderwijshuisvesting	-690	0
		TV5403	Onderwijsbeleid en leerlingzaken	-1.675	298
		TV5507	Openbaar groen en openluchtrecreatie	-46	2
		TV7604	WSW en beschut werk	-3.981	287
		TVSW11	Mutaties reserves Samen Werken	0	424

Totaal	programma			-7.049	1.046
---------------	------------------	--	--	---------------	--------------

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
Samen Leven		TV5501	Sportbeleid en activering	-538	379
		TV5502	Sportaccommodaties	-2.684	288
		TV5503	Cultuurpresentatie etcetera	-691	54
		TV5506	Media	-1.186	164
		TV5601	Samenkracht en burgerparticipatie	-119	0

TV6601	Samenkracht en burgerparticipatie	-534	385
TV6603	Inkomensregelingen	-7.748	5.228
TV7601	Samenkracht en burgerparticipatie	-6.756	3.725
TV7602	Toegang en eerstelijnsvoorzieningen	-2.817	0
TV7605	Arbeidsparticipatie	-1.297	90
TV7606	Maatwerkvoorzieningen (WMO)	-1.978	1.418
TV7671A	Huishoudelijke hulp (WMO)	-3.132	180
TV7671B	Begeleiding (WMO)	-2.461	0
TV7671C	Dagbesteding (WMO)	-405	0
TV7672A	Jeugdhulp begeleiding	-1.144	0
TV7672B	Jeugdhulp behandeling	-1.615	0
TV7672C	Jeugdhulp dagbesteding	-770	0
TV7672D	Jeugdhulp zonder verblijf overig	-52	0
TV7673A	Pleegzorg	-385	0
TV7673B	Gezinsgericht	-16	0
TV7673C	Jeugdhulp met verblijf overig	-1.915	0
TV7674A	Jeugd behandeling GGZ zonder verblijf	-2.600	0
TV7674B	Jeugdhulp crisis/LTA/GGZ-verblijf	-175	0
TV7674C	Gesloten plaatsing	-312	0
TV76792	PGB Jeugd	-241	0
TV7681A	Beschermd wonen (WMO)	-65	0
TV7681B	Maatschappelijke- en vrouwenopvang (WMO)	-174	45
TV7682A	Jeugdbescherming	-405	0
TV7682B	Jeugdreclassering	-83	0
TV7701	Volksgesondheid	-1.636	102
TVSL12	Mutaties reserves Samen leven	-965	804

Totaal	programma		-44.897	12.860
---------------	------------------	--	----------------	---------------

Prog	Omschrijving	Taakveld	Omschrijving	Lasten	Baten
Samen Besturen, samenwerken, organiseren		TV1001	Bestuur	-2.604	13
		TV1003	Beheer overige gebouwen en gronden	-671	168
		TV1004	Overhead	-16.216	882
		TV1005	Treasury	-602	914
		TV1007	Algemene uitkering gemeentefonds	0	61.190
		TV1008	Overige baten en lasten	-72	153
		TV1061	OZB woningen	-272	6.142
		TV1062	OZB niet - woningen	-153	2.874
		TV1064	Belastingen overig	-10	155
		TV1304	Economische promotie	0	215

		TVSB13	Mutaties rerserves Samen besturen	-5.031	6.581
Totaal	programma			-25.629	79.287
Totaal	programma's			-104.087	103.583

11 Afkortingen

AMvB	Algemene Maatregel van Bestuur
ARVB	Algemene Reserve Vrij Besteedbaar
Avg	Algemene verordening gegevensbescherming
AVOI	Algemene Verordening Ondergrondse Infrastructuur
BAG	Basisregistratie Adressen en Gebouwen
BBV	Besluit Begroting en Verantwoording
BGT	Basisregistratie Grootchalige Topografie
BIG	Baseline Informatiehuishouding Gemeenten
BIO	Baseline Informatiebeveiliging Overheid
BNG	Bank Nederlandse Gemeenten
BOA	Buitengewoon Opsporingsambtenaar
BRK-PB	Basisregistratie kadaster Publiekrechtelijke Beperkingen
BZK	Binnenlandse Zaken en Koninkrijksrelaties
CBS	Centraal Bureau voor de Statistiek
Chw	Crisis en herstelwet
CISO	Chief Information Security Officer
COELO	Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden
CROW	Oorspronkelijk Centrum voor Regelgeving en Onderzoek in de Grond-, water- en Wegenbouw, nu eigenaam
DDI	Dalfser Duurzaamheids Index
DMJOP	Duurzaam Meerjaren OnderhoudPlan
DMS	Document management systeem
DROP	Decentrale Regelgeving en Officiële Publicaties
DUO	Dienst Uitvoering Onderwijs
EMU	Economische en Monetaire Unie
ENSIA	Eenduidige Normatiek Single Information Audit
FG	Functionaris Gegevensbescherming
GALA	Gezond en Actief Leven Akkoord
GBD	Groene en Blauwe Diensten
GGD	Gemeentelijke Gezondheidsdienst
GMSD	Gemeentelijke Monitor Sociaal Domein
GOAB	Gemeentelijk Onderwijs en Achterstanden Beleid
GOTIK	Geld, Organisatie, Tijd, Informatie, Kwaliteit
GR	Gemeenschappelijke Regeling
GREX	Grondexploitaties
GRP	Gemeentelijk RioleringsPlan
GSP	Groenstructuurplan
GVVP	Gemeentelijk Verkeer en Vervoersplan

HHT	Huishoudelijke Hulp Toelage
HWBP	Hoogwaterbeschermingsprogramma
IBOR	Integraal Beleidsplan Openbare Ruimte
IHP	Integraal Huisvestingsplan
IKB	Individueel Keuze Budget
IOAW	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte werkloze werknemers
IOAZ	Inkomensvoorziening Oudere en gedeeltelijk Arbeidsongeschikte gewezen zelfstandigen
IZA	Integraal Zorgakkoord
JGZ	Jeugdgezondheidszorg
KING	Kwaliteits Instituut Nederlandse Gemeenten
KLPD	Korps landelijke politiediensten
LISA	Landelijk Informatiesysteem van Arbeidsplaatsen
LOP	Landschapsonwikkelingsplan
MDT	Multidisciplinaire teams
MJOP	Meerjarenonderhoudsplan
MPG	Meerjaren Prognose Grondexploitaties
nb	Niet bekend (tabel beleidsindicatoren)
Niegg	Niet in exploitatie genomen gronden
NSVV	Nederlandse Stichting voor Verlichtingskunde
ONS	Overheid en Service
OZB	Onroerend Zaakbelasting
Ow	Omgevingswet
PGB	Persoonsgebonden budget
PO	Privacy Officer
POH	Praktijkondersteuning huisartsen
PW	Participatiewet
P&C	Planning en Control
RES	Regionale energiestrategie
RIVM	Rijksinstituut voor Volksgezondheid en Milieu
RMC	Regionaal Meld en Coördinatiepunt
RSJ	Regionaal Serviceteam Jeugdzorg
RvdV	Ruimte voor de Vecht
RUD	Regionale Uitvoeringsdienst
SDW	Stichting Dalfsen Werkt
SMON	Stichting Maatschappelijke Opbouw Nieuwleusen
SPUK	Specifieke uitkering
SSC	Shared Service Centre
SPV	Strategisch Plan Verkeersveiligheid

SZW	Sociale Zaken en Werkgelegenheid
UVP	Uitvoeringsprogramma
VDW	Verhogen digitale weerbaarheid
VHROSV	Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Stedelijke Vernieuwing
VIC	Verbijzonderde Interne Controle
VNG	Vereniging Nederlandse Gemeenten
Vpb	Vennootschapsbelasting
VSV	Voortijdig School Verlaten
VTE VD	Vrije Tijd Economie Vechtdal
VTH	Vergunningverlening, toezicht en handhaving
VVE	Voor- en vroegschoolse Educatie
VVN	Veilig Verkeer Nederland
Wep	Wet elektronische publicaties
wet Fido	Wet Financiering decentrale overheden
wet VTH	Wet Vergunningverlening, Toezicht en Handhaving
Wkb	Wet kwaliteitsborging
WKR	Werkkostenregeling
WMO	Wet Maatschappelijke Ondersteuning
WNRA	Wet Normalisering Rechtspositie Ambtenaren
WOO	Wet Open Overheid
Wpg	Wet politiegegevens
wet WOZ	Wet Waardering Onroerende Zaken
WOC	Welzijn Onderwijs Cultuur
WWB	Wet Werk en Bijstand
Zin	Zorg in natura
2b diensten	Diensten waarbij een beperkt deel van de Europese aanbestedingsrichtlijnen van toepassing zijn